

Vergaderjaar 2004–2005

29 800 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2005

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

A.	Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	2	3.	De bedrijfsvoeringsparagraaf	149
B.	De begrotingstoelichting	3	4.	Baten-lastendiensten	152
1.	Leeswijzer	4	4.1.	Defensie Telematica Organisatie	152
			4.2.	Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen	160
			4.3.	Paarse Restauratieve Organisatie	169
2.	Het beleid	7	5.	Bijlagen	178
2.1.	Beleidsagenda	7		Bijlage 1: Verdiepingsbijlage	179
2.2.	De beleidsartikelen	22		Bijlage 2: Moties en toezeggingen	191
	Inleiding tot de beleidsartikelen	22		Bijlage 3: Overzicht wetgeving en ciculaires	197
	Beleidsartikel 01 Koninklijke marine	23		Bijlage 4: Meerjarenramingen	198
	Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht	40		Bijlage 5: Ramingskengetallen en volumegegevens	212
	Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht	60		Bijlage 6: Toerekening uitgaven	239
	Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee	78		Bijlage 7: Lijst van afkortingen	243
	Beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties	90			
	Beleidsartikel 10 Civiele taken	101			
	Beleidsartikel 11 Internationale samenwerking	108			
2.3.	De niet-beleidsartikelen	118			
	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht	118			
	Niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven	140			
	Niet-beleidsartikel 80 Nominaal en onvoorzien	141			
	Niet-beleidsartikel 90 Algemeen	142			

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGS- WETSVORSTEL

Wetsartikel 1 (begrotingsstaat ministerie)

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat van het ministerie van Defensie voor het jaar 2005 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2005. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2005.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten voor het jaar 2005 vastgesteld. De in de begroting opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Wetsartikel 2 (begrotingsstaat baten-lastendiensten)

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de baten en lasten en de kapitaaluitgaven en -ontvangsten van de baten-lastendiensten Defensie Telematica Organisatie (DTO), Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T) en Parse Restauratieve Organisatie (Paresto) voor het jaar 2005 vastgesteld. De in die begrotingen opgenomen begrotingsartikelen worden toegelicht in onderdeel B (begrotingstoelichting) van deze memorie van toelichting en wel in de paragraaf inzake de baten-lastendiensten.

De Minister van Defensie,
H. G. J. Kamp

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer
2. Het beleid
- 2.1. De beleidsagenda
- 2.2. De beleidsartikelen
- 2.3. De niet-beleidsartikelen
3. De bedrijfsvoeringsparagraaf
4. Baten-lastendiensten
5. Bijlagen

1. LEESWIJZER

Indeling begroting

De indeling van de begroting 2005 is ten opzichte van de begroting 2004 niet gewijzigd, dit ondanks het feit dat de defensiebegroting grotendeels een organisatorische indeling kent en de nodige reorganisaties het komende jaar hun beslag zullen krijgen. Gekozen is om de begroting qua opzet ongewijzigd te laten, tot het moment waarop de totale reorganisatie in het kader van de bestuurlijke vernieuwing zijn beslag heeft gekregen.

Wel is het aantal diensten dat een baten-lastenstelsel voert uitgebreid. In 2004 heeft Paresto (de **PA**arse **REST**auratieve **O**rganisatie) als baten-lastendienst een proefperiode doorgemaakt. Paresto verzorgt defensie-breed de horecafunctie. Het voornemen bestaat om met ingang van 2005 deze organisatie de formele status van baten-lastendienst te verlenen.

Voortgang projecten in het kader van het Defensiematerieelproces (DMP)

Met ingang van de begroting 2003 is het Materieelprojectenoverzicht (MPO), dat voorheen als bijlage werd gevoegd, geïntegreerd in de artikelsgewijze toelichting. Daarin wordt informatie verstrekt over de lopende niet-gemandateerde DMP-projecten, alsmede de niet-gemandateerde DMP-projecten waarvan wordt voorzien, dat in de periode tot eind 2005 een behoeftestellingsbrief zal worden aangeboden aan de Kamer. Ondanks de integratie van de informatie uit het MPO en de artikelsgewijze toelichting, blijft het MPO als zodanig bestaan. Het is beschikbaar op de internetsite van het ministerie van Defensie (www.mindef.nl).

De informatie in de artikelsgewijze toelichting omvat de doelstelling van het project en de DMP-fasering. Voorts wordt in de inhoudelijke toelichting bij de projecten met name ingegaan op activiteiten en ontwikkelingen die in het begrotingsjaar 2005 worden voorzien. Waar mogelijk en voor zover dit uit commercieel oogpunt toelaatbaar wordt geacht, wordt nadere financiële informatie gegeven over de niet-gemandateerde DMP-projecten indien in de periode van de meerjarenbegroting een verplichting of kasuitgave wordt voorzien. In andere gevallen wordt volstaan met een indicatieve aanduiding van de financiële projectomvang.

Tevens zijn opgenomen de vervallen en verschoven projecten, voorzien van een korte toelichting. De eerste suppletore begroting zal een actualisering van de voortgangsinformatie geven. Hiermee geeft Defensie invulling aan de toezegging in de brief over de evaluatie van het Defensiematerieelkeuzeprocess om twee maal per jaar een overzicht te geven van de grote investeringsprojecten.

Budgetflexibiliteit

Bij een aantal daarvoor in aanmerking komende begrotingsartikelen is een overzicht van de budgetflexibiliteit opgenomen. Dit overzicht geeft inzicht in de vrije ruimte binnen de geraamde budgetten voor programmauitgaven. Bepalend voor deze vrije ruimte zijn de bedragen die per 1 januari 2005 als juridisch verplicht en als complementair verplicht worden beschouwd.

De juridisch verplichte bedragen zijn die bedragen waarvoor per 1 januari contractuele verplichtingen bestaan, verhoogd met de onder de programma-uitgaven geraamde bezoldigingsuitgaven voor militair en burgerpersoneel.

De complementaire verplichtingen betreffen de juridische verplichtingen die Defensie nog moet aangaan. Dit zijn verplichtingen die ofwel operationeel noodzakelijk zijn om al bestelde of al aanwezige (wapen-) systemen te complementeren, ofwel bedrijfsmatige vervangingen, niet zijnde vervanging van gehele wapensystemen, die essentieel zijn voor het dagelijks functioneren van de krijgsmacht. Daaraan zijn toegevoegd de onder de programma-uitgaven geraamde materiële en overige personele exploitatie-uitgaven.

Algemene veronderstellingen

Deze begroting is gebaseerd op voorgenomen maatregelen als gevolg van besluitvorming in het kabinet (Strategisch Akkoord en Hoofdlijnen Akkoord) en maatregelen om de interne budgettaire problematiek op te kunnen lossen. Bij de uitwerking van de maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van concrete reorganisatieplannen, kunnen zich verschuivingen in tijd en geld aandienen. De maatregelen, bedoeld om de interne budgettaire problematiek op te kunnen lossen, zijn vooral gericht op het op een verantwoord en juist niveau brengen en houden van exploitatie- en investeringsbudgetten.

Ministeriële verantwoordelijkheden

De minister is resultaatverantwoordelijk voor de in de begroting geformuleerde beleidsprioriteiten en geoperationaliseerde doelstellingen en beperkt resultaatverantwoordelijk voor enkele algemene beleidsdoelstellingen. Het betreft dan algemene beleidsdoelstellingen waarvan de beoogde effecten van beleid grotendeels afhankelijk zijn van externe factoren. Dit is het geval bij de Koninklijke marechaussee (beleidsartikel 4) en bij Civiele taken (beleidsartikel 10).

Kostentoe rekening

Voor de beleidsartikelen 01 tot en met 04 is een systematiek uitgewerkt om de uitgaven toe te rekenen aan de nader geoperationaliseerde doelstellingen. Bij de overige artikelen is deze toerekening al gerealiseerd in de VBTB-begroting 2002. De toerekening voor de beleidsartikelen 01 tot en met 04 wordt in eerste instantie beperkt tot de uitgaven en gepresenteerd in een extracomptabel overzicht. Uitgaven die nog niet kunnen worden toegerekend, worden tijdelijk separaat opgenomen. Deze toerekening van uitgaven van ondersteunende producten en diensten is een logische vervolgstap op het VBTB-pad. In de defensiebegroting wordt daarmee een belangrijke stap gezet om de transparantie te vergroten in de WWW-samenhang. In een later stadium worden ook kosten toegerekend. De toerekening van uitgaven is vooralsnog op grovere basis dan een kostprijscalculatie, die pas mogelijk is nadat de herstructurering van de informatievoorziening voor Defensie heeft geresulteerd in een nieuw financieel IV-systeem. In bijlage 6 is een totaaloverzicht van de kosten-toerekening opgenomen.

Aanwezigheid van een dekkende evaluatieprogrammering

Voor de programmering en werkwijze van beleidsevaluaties baseert Defensie zich op de Regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid (RPE). Onderscheiden worden beleidsevaluaties ex ante, monitoringsystemen (systemen van reguliere prestatiegegevens) en beleidsevaluaties ex post. Het betreffen methodologisch verantwoorde evaluatie-instrumenten die leiden tot periodiek beschikbare, betrouwbare en controleerbare gegevens waarmee de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid, alsook de doelmatigheid van de bedrijfsvoering kan worden beoordeeld. De evaluatiefunctie richt zich op het hetgeen in de beleidsparagraaf van de begroting is opgenomen. Uitgangspunt is dat elke beleidsdoelstelling tenminste eens in de vijf jaar ex post wordt geëvalueerd. Met ingang van de begroting 2005 is bij de betreffende beleidsartikelen een overzicht opgenomen van de belangrijkste evaluaties die betrekking hebben op dat artikel. Daarbij worden ex ante en ex post evaluaties onderscheiden. De planning van de beleidsevaluaties ex post is onderdeel van het Meerjaren Overzicht Evaluaties Defensie. De planning van beleidsevaluaties ex ante is in overleg met beleidsmakers tot stand gekomen. De opgenomen evaluaties ex ante betreffen onderwerpen met een defensiebreed karakter en zijn om die reden niet exclusief aan een bepaald beleidsartikel toe te rekenen. Hoewel het niet de evaluatie van het niet-beleidsartikel 90 zelf betreft, zijn deze evaluaties, welke door de bestuursstaf worden uitgevoerd, opgenomen onder het niet-beleidsartikel 90 «Algemeen».

De resultaten van de evaluaties vinden hun weerslag in het departementaal jaarverslag en in het Evaluatieoverzicht Rijksoverheid.

2. HET BELEID

2.1. Beleidsagenda

In de hedendaagse wereld van mondialisering en open grenzen zijn interne en externe veiligheid onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het internationale personenverkeer, geld- en goederenstromen en de vrijwel onbelemmerde toegang tot technologie hebben bijgedragen aan een hoge mate van vrijheid. Tegelijkertijd hebben niet staatsgebonden groeperingen hun stempel weten te drukken op internationale ontwikkelingen. De grootschalige militaire dreiging heeft plaats gemaakt voor een veelheid aan nieuwe, moeilijk te voorspellen risico's. In algemene zin doen zich thans vijf – onderling samenhangende – veiligheidsvraagstukken voor die van invloed zijn op de omvang, de samenstelling en de inrichting van onze krijgsmacht in de komende jaren:

- falende staten;
- terrorisme;
- risicolanden;
- verspreiding van massavernietigingswapens;
- interstatelijke verhoudingen.

De Nederlandse defensie-inspanning moet vooral in internationaal verband worden beoordeeld. De toekomstige relevantie en geloofwaardigheid van de Navo en het Europese veiligheids- en defensiebeleid zijn in hoge mate afhankelijk van de bereidheid van de Europese landen hun defensiemiddelen indien nodig te gebruiken, in hun krijgsmacht te blijven investeren en hun gezamenlijk militair vermogen te versterken. De defensie-inspanning van een land kan niet uitsluitend worden afgemeten aan het percentage van het bruto nationaal product dat het aan de krijgsmacht besteedt. Het gaat evenzeer om de kwaliteit en de relevantie van de bijdragen. De Nederlandse krijgsmacht onderscheidt zich door de goede kwaliteit van haar militaire bijdragen op elk geweldsniveau. Nederlandse eenheden opereren doorgaans zij aan zij met die van andere Navo-landen, zoals Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Canada.

De koers van Defensie voor de komende jaren is uiteengezet in de Prinsjesdagbrief en de Personeelsbrief van september 2003. De krijgsmacht ondergaat thans één van de grootste reorganisaties uit haar geschiedenis. Deze moet de toekomst van een structureel betaalbare, expeditieaire maar ook kleinere krijgsmacht waarborgen. Het ingezette proces van bestuursvernieuwing is hier onlosmakelijk mee verbonden. Defensie schrapt een bestuurslaag en stelt de gezamenlijkheid meer voorop. Het eind 2003 aanvaarde Besturingsmodel Defensie beschrijft de nieuwe besturingsrelaties en versterkt de samenhang tussen beleid, planning en begroting. In het besturingsmodel ligt de nadruk op de *output* van Defensie: de beschikbaarheid en inzet van militaire eenheden.

De beleidsagenda 2005 omvat geen grote koerswijzigingen, maar geeft zo concreet mogelijk richting aan de verdere uitwerking en uitvoering van de maatregelen uit de Prinsjesdagbrief en de Personeelsbrief. De beleidsagenda vormt daarmee een logisch vervolg op de beleidsprioriteiten voor 2004 met als motto: «Waarmaken wat is beloofd». Twee nieuwe beleidsprioriteiten ten opzichte van de vorige beleidsagenda zijn:

- het leveren van kwalitatief hoogwaardige bijdragen aan de snelle reactiecapaciteiten van de Navo en de Europese Unie. De Nederlandse

bijdrage aan de *NATO Response Force* in 2005 is een uitwerking van de toezegging die Nederland in Navo-verband heeft gedaan;

- het leveren van bijdragen aan een geïntegreerd buitenlands veiligheidsbeleid van Nederland. In de Prinsjesdagbrief is geconstateerd dat buitenlands beleid, ontwikkelingssamenwerking en veiligheidsbeleid steeds meer in het verlengde van elkaar liggen. Daarom moet Nederland zijn diplomatieke, economische, financiële, humanitaire en militaire beleidsinstrumenten samenhangend toepassen.

Gelijktijdig met deze begroting ontvangt u een brief met de uitkomsten van een aantal studies mede naar aanleiding van de moties-Kortenhorst (29 200-X, nrs. 24 en 25) en de motie-Van Baalen (29 200-X, nr. 32). Ook ontvangt u een brief die uitvoerig ingaat op de voortgang van de maatregelen uit de Personeelsbrief van 16 september 2003 en op de toezeggingen dienaangaande bij de begrotingsbehandeling in oktober 2003. In deze beleidsagenda worden de belangrijkste thema's van de nieuwe personeelsbrief aangeduid.

Uit het bovenstaande vloeien voor het begrotingsjaar 2005 de volgende beleidsprioriteiten voort, waarop deze beleidsagenda nader ingaat:

1. Het tot stand brengen van een nieuw evenwicht tussen de taken en de middelen van de krijgsmacht;
2. De verbetering van de inzetbaarheid van de krijgsmacht voor crisis-beheersingsoperaties;
3. Het leveren van kwalitatief hoogwaardige bijdragen aan de snelle reactiecapaciteiten van de Navo en de Europese Unie;
4. Het leveren van bijdragen aan een geïntegreerd buitenlands veiligheidsbeleid van Nederland;
5. De verdieping van de samenwerking met civiele autoriteiten in Nederland;
6. De vernieuwing van het personeelsbeleid.

1. Hernieuwing van het evenwicht tussen de taken en de middelen van de krijgsmacht

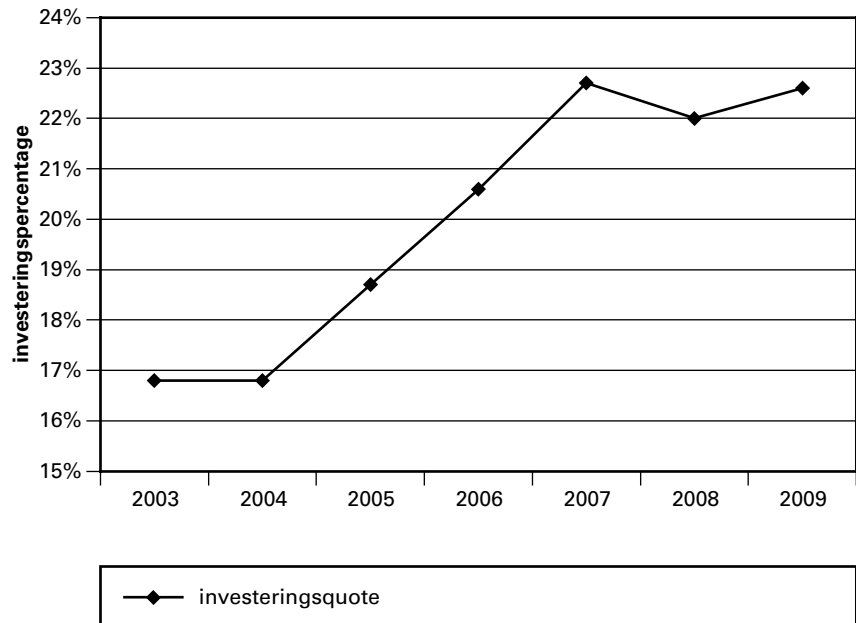
De Prinsjesdagbrief bevat maatregelen om over de hele linie van Defensie een nieuw evenwicht tot stand te brengen tussen de taken van de krijgsmacht en de middelen die daarvoor beschikbaar zijn. Ook in andere opzichten is een nieuw evenwicht binnen de krijgsmacht geboden. Overeenkomstig de uitdrukkelijke wens van de Navo zal voorrang worden verleend aan kwaliteit boven kwantiteit. Er wordt gestreefd naar besparingen door de vermindering of de opheffing van operationele capaciteiten waaraan in het licht van de internationale veiligheidssituatie minder behoefte bestaat en door de afstoting van overbodig geworden locaties. Deze besparingen zullen voor een deel ten gunste komen van investeringen in hoogwaardige militaire capaciteiten en voor een deel worden gebruikt voor de volledige vulling van operationele eenheden. Juist investeringen vormen het belangrijkste element om de krijgsmacht aan te passen aan veranderingen in de internationale veiligheidssituatie en in de vereiste manier van militair optreden.

In de Voorjaarsnota 2004 is afgesproken dat de defensiebegroting met een bedrag van € 125 miljoen in 2004 en € 100 miljoen in 2005 wordt verlaagd om de algemene budgettaire problematiek te verlichten. Tevens is afgesproken deze bedragen in 2006 (€ 100 miljoen) en in 2007 (€ 125 miljoen) weer aan de defensiebegroting toe te voegen. De investeringsquote komt in 2005 naar verwachting uit op ruim 18 procent en stijgt in 2006 en latere jaren alsnog tot het in de Prinsjesdagbrief voorziene

niveau. De maatregelen samen zullen uitmonden in een kleinere, maar kwalitatief hoogwaardige en volledig inzetbare, expeditieaire krijgsmacht, die gezamenlijk kan optreden met de krijgsmachten van onze belangrijkste bondgenoten.

Ontwikkeling investeringsquote

Eerst worden de maatregelen beschreven die leiden tot verkleining van de krijgsmacht en tot besparingen op de exploitatiegelden in 2005. Vervolgens worden bij beleidsprioriteit 2 de mede daaruit te financieren investeringen in hoogwaardige militaire capaciteiten en de verbetering van de inzetbaarheid voor crisisbeheersingsoperaties beschreven.

Koninklijke marine

- Twee van in totaal acht M-fregatten, die hun operationele activiteiten in 2004 hebben beëindigd, zullen in 2005 respectievelijk 2007 worden overgedragen aan Chili;
- Twee L-fregatten die hun operationele activiteiten beëindigen in 2004 en 2005, zullen in 2005 respectievelijk 2006 worden overgedragen aan Chili;
- De operationele activiteiten van de maritieme patrouillevliegtuigen worden per 1 januari 2005 beëindigd. Vanaf het marinevliegkamp Valkenburg worden uitsluitend nog vliegbewegingen gemaakt die verband houden met het verkoopgereed maken van de vliegtuigen.

Koninklijke landmacht

- In 2004 is een begin gemaakt met de opheffing van ongeveer 80 reserve-eenheden van compagniesgrootte. In 2005 wordt de ontbinding van deze reserve-eenheden voltooid en wordt tevens begonnen met de afstoting van het materieel en de infrastructuur;
- In verband met verhuizingen ten gevolge van de sluiting van de legerplaats in Seedorf (eind 2006) en Ede-Oost (eind 2007) wordt een groot aantal infrastructurele projecten uitgevoerd in Ermelo, Stroe en Oirschot;
- De twee vuurmondbatterijen van de 41ste Afdeling veldartillerie worden van Seedorf naar Nederland verplaatst. Vervolgens worden

alle vuursteeneenheden van de Koninklijke landmacht gereorganiseerd en omgevormd tot volledig parate onderdelen;

- De staf van de 25ste Afdeling Luchtdoelartillerie wordt gereorganiseerd. Hiermee is in 2005 de eerste fase van de reorganisatie van de luchtverdedigingseenheden van de Koninklijke landmacht voltooid;
- De «Pantser Rups Tegen Luchtdoelen» (PRTL-Cheetah) wordt vervangen door het Stingerplatform. De PRTL wordt vanaf 2005 afgestoten;
- Vooruitlopend op de invoering van de Pantserhouwitsers 2000 worden de 120 mm mortieren bij 42 en 44 Pantserinfanteriebataljon buiten dienst gesteld;
- Het Luchtdoelartillerie Schietkamp bij Den Helder wordt op 1 januari 2005 gesloten.

Koninklijke luchtmacht

- De vliegoperaties vanaf de vliegbasis Twenthe worden eind 2005 beëindigd met het oog op sluiting in 2007. De overgebleven F-16's worden eind 2005 herverdeeld over de vliegbases Volkel en Leeuwarden. Op de vliegbasis Volkel worden infrastructurele voorzieningen getroffen voor het onderbrengen van het laatste F-16 squadron van Twenthe (€ 18 miljoen in 2005);
- In 2005 worden voorbereidingen getroffen voor de verplaatsing van de transporthelikopters van Soesterberg naar Gilze-Rijen en de opheffing van vliegbasis Soesterberg. Daartoe wordt op Gilze-Rijen begonnen met de bouw van de benodigde infrastructuur (€ 30 miljoen in 2005).

Koninklijke marechaussee

- In 2005 worden voorbereidingen getroffen voor de verplaatsing van het peloton 103 eskadron Koninklijke marechaussee Seedorf naar Nederland en de opheffing van de Brigade Koninklijke marechaussee Seedorf en van de Algemene Politiedienst van de brigade Twente van de Koninklijke marechaussee op de vliegbasis Twente;
- In het nieuwe beleidsplan «Koninklijke marechaussee 2010» worden de contouren van de operationele bedrijfsvoering en van het organisatie-, personeels- en infrastructuurbeleid voor de komende vijf jaar uiteengezet. In 2005 wordt een begin gemaakt met de uitvoering van dit beleidsplan.

Bestuursvernieuwing

Vanaf 1 januari 2005 functioneert het kerndepartement volgens het nieuwe besturingsmodel als bestuursstaf. In de loop van het jaar komen ook andere nieuwe organisatieonderdelen tot wasdom, te weten de Operationele Commando's, het Commando Dienstencentra (CDC) en de Defensie Materieel Organisatie (DMO). De invoering van het nieuwe besturingsmodel en de voltooiing van de reorganisatie van de bestuursstaf voltrekken zich gelijktijdig. Een belangrijk inrichtingsprincipe van de nieuwe defensieorganisatie is de scheiding tussen beleid, uitvoering en toezicht. Nieuwe werkwijzen vergroten het zicht op de samenhang tussen doelen, activiteiten en middelen. Hiervoor is de Beleids-, Plannings- en Begrotingsprocedure (BPB-procedure) ontworpen. In het kader van de bestuursvernieuwing worden in 2005 in totaal 1100 functies geschrapt.

De voltooiing van de reorganisatie van de bestuursstaf in 2005 hangt samen met het tijdstip van de formele beëindiging van de functie van bevelhebbers van de Koninklijke marine, de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht en hun ondersteunende staven. De staven van de drie Operationele Commando's moeten uiterlijk 1 januari 2006 volledig

operationeel zijn, waarna de functie van de bevelhebbers en de daarmee samenhangende staffuncties worden opgeheven.

Het CDC wordt begin 2005 formeel opgericht. Naast de dienstencentra en baten-lastendiensten die reeds bij het bestaande Defensie Interservice Commando (Dico) zijn ondergebracht, maken nieuwe dienstencentra waaronder het Centraal Betaalkantoor Defensie (CBD), Paresto (de Defensie catering organisatie) en het Dienstencentrum Personeel ook deel uit van het CDC.

De DMO wordt op 1 januari 2005 formeel opgericht. De DMO ontstaat door de samenvoeging van de (centrale) hoofddirectie Materieel met de directies Materieel en de bedrijven van de drie grote krijgsmachtdelen.

2. Verbetering van de inzetbaarheid van de krijgsmacht voor crisisbeheersingsoperaties

De Nederlandse krijgsmacht treedt steeds in internationaal verband op bij crisisbeheersingsoperaties. Bij voorkeur maakt Nederland bij crisisbeheersingsoperaties zoveel mogelijk gebruik van bestaande organisaties waarvan ons land lid is, zoals de Navo, de EU en de VN. Daarnaast behoort ook de deelneming van Nederland aan een gelegenheidscoalitie tot de mogelijkheden.

De besparingen die optreden als gevolg van de maatregelen onder de noemer «nieuw evenwicht» worden gedeeltelijk aangewend om de operationele *output* of gevechtskracht verder te versterken. Deze intensivering passen binnen de toezeggingen van Nederland aan de Navo en de Europese Unie. De Navo hecht groot belang aan de verbetering van de inzetbaarheid van de bondgenootschappelijke strijdkrachten. Zo wordt het defensieplanningsproces meer georiënteerd op *output* en worden indicatoren voor inzetbaarheid ontwikkeld. Verbetering van de inzetbaarheid was een van de hoofdonderwerpen tijdens de Navo-top van regeringsleiders in Istanbul op 28 en 29 juni 2004. De oprichting van de *NATO Response Force* is mede bedoeld om dit proces te versnellen.

Ook de Europese Unie verbetert de inzetbaarheid van strijdkrachten. Onlangs heeft de EU een nieuwe capaciteitendoelstelling vastgesteld, de *Headline Goal 2010*. Voortbouwend op de *Helsinki Headline Goal* uit 1999, die in 2003 afliep, streeft de nieuwe Headline Goal vooral naar een kwalitatieve verbetering van de aangeboden eenheden. Daarbij ligt de nadruk op de inzetbaarheid, het voortzettingsvermogen en het vermogen tot gezamenlijk optreden (interoperabiliteit). Ook het onlangs opgerichte Europese Defensie Agentschap zal een belangrijke rol gaan spelen bij de beoordeling van de kwaliteit van de aangeboden militaire capaciteiten en als pleitbezorger van militaire samenwerking en materieelsamenwerking tussen Europese krijgsmachten.

De nieuwe grondwet voor de Europese Unie, waarover de Inter-gouvernementele Conferentie (IGC) onlangs overeenstemming bereikte, voorziet in de oprichting van een Gestructureerde Samenwerking in het EVDB. Deze Gestructureerde Samenwerking beoogt een kopgroep te vormen van lidstaten die sneller en dieper willen gaan in hun militaire samenwerking. De Gestructureerde Samenwerking staat in beginsel open voor alle lidstaten die een concrete bijdrage leveren aan de snelle reactiecapaciteit van de Europese Unie. Nederland staat positief tegenover participatie in deze kerngroep. Zodra de grondwet in werking treedt, zal de Gestructureerde Samenwerking verder inhoud krijgen.

Nederland hecht eraan dat de Navo en de EU hun activiteiten op het gebied van capaciteitsversterking onderling blijven coördineren, zodat beide organisaties elkaar aanvullen en versterken en onnodige duplicering wordt voorkomen. De Nederlandse investeringen in hoogwaardige militaire capaciteiten moeten worden beoordeeld tegen de achtergrond van de bovengenoemde ontwikkelingen van de Navo en de EU.

Het Hoofdlijnenakkoord van het tweede kabinet-Balkenende bevat een intensivering voor de verbetering van de inzetbaarheid van de krijgsmacht ten behoeve van crisisbeheersingsoperaties. Deze loopt op tot € 100 miljoen in 2007 en is daarna structureel. Deze intensivering zal worden gebruikt voor de versterking van de parate capaciteit en het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht, voor de versterking van de strategische en tactische luchttransportcapaciteit, voor de verbetering van de commandovoering en voor de verbetering van de zelfbescherming en de logistieke ondersteuning. De € 50 miljoen die voor deze doeleinden in 2005 beschikbaar is, zal onder andere worden besteed aan:

- de uitvoering van de maatregel uit de Defensienota 2000 ter versterking van de parate pantserinfanteriecapaciteit door de oprichting van drie extra compagnieën. Deze maatregel bedraagt in 2005 € 1,7 miljoen;
- de verwerving van een *Battlefield Management System* voor de gemechaniseerde brigades (€ 6,4 miljoen in 2005);
- de verwerving en de exploitatie van een DC-10 transportvliegtuig voor strategisch transport van personen en goederen (€ 21,6 miljoen in 2005). Eind 2005 beschikt Defensie over dit derde DC-10 transportvliegtuig, dat vanaf 2006 inzetbaar is voor strategisch luchttransport;
- de verbetering van de inzetbaarheid van transporthelikopters (€ 5 miljoen in 2005);
- de intensivering van het *Soldier Modernisation Programme* (€ 10 miljoen in 2005);
- de versnelde invoering van het project TITAAN fase 2/3.

In het Strategisch Akkoord van het eerste kabinet-Balkenende is voorts voor de versterking van de Europese militaire capaciteiten een structurele voorziening getroffen die oploopt tot € 50 miljoen in 2006 (de «EVDB-voorziening»). In 2005 is € 40 miljoen uit deze voorziening beschikbaar. De inspanningen zijn er in 2005 op gericht de toezeggingen gestand te doen die Nederland heeft gedaan in het kader van het *Prague Capabilities Commitment* tijdens de Navo-Top van Praag (november 2002) en het *European Capabilities Action Plan* van de EU (eind 2001). Het gaat daarbij onder andere om de volgende projecten:

- de ombouw van voertuigen voor nucleaire en chemische verkenning: twee voertuigen van het type Fuchs zijn eind 2004 beschikbaar, vier andere voertuigen worden in 2005 opgeleverd (€ 7,1 miljoen in 2005);
- de verbetering van de commandovoering (TITAAN, bijdragen aan AGS en SOSTAR). In 2005 krijgen operationele en ondersteunende eenheden van de Koninklijke landmacht de beschikking over de TITAAN basismodules waarmee lokale netwerken kunnen worden opgezet (in totaal € 21,1 miljoen in 2005 voor TITAAN fase 2/3). Begin 2005 wordt het contract voor de ontwerpen ontwikkelingsfase van een *Nato owned and operated Alliance Ground Surveillance* (AGS) capaciteit ondertekend (€ 3 miljoen in 2005);
- de haalbaarheidsstudie naar de ontwikkeling en de verwerving van een gezamenlijk Frans-Nederlands onbemand verkenningvliegtuig wordt in 2005 voltooid (€ 4 miljoen in 2005). De resultaten van deze studie zullen worden verwerkt in een operationele behoeftestelling;

- de opleiding van de laatste vijftig van in totaal honderd extra marechaussees voor de inzet in internationale civiele politiemijsies (€ 5,4 miljoen in 2005). De totale capaciteit komt daarmee op 230 vte'n die beschikbaar zijn voor internationale civiele politiemijsies, onder meer als Nederlandse bijdrage aan de *Police Headline Goal* van de Europese Unie van in totaal 5 000 personen.

Teneinde een verdere verbetering van de inzetbaarheid van de Nederlandse krijgsmacht te bewerkstelligen worden in 2005 tevens de volgende maatregelen genomen:

Defensiebreed

- Investeren in de uitrusting en ondersteuning van de Koninklijke landmacht, de Koninklijke luchtmacht en de Koninklijke marine om de effectiviteit en de bescherming van de individuele militair te verbeteren: onder meer richtkijkers voor Schutters Lange Afstand (€ 11,4 miljoen in 2005) en de verwerving van verbeterde antitankmiddelen voor de korte afstand SRAT (€ 10 miljoen in 2005);

Koninklijke marine

- Om de bestrijdingscapaciteit van relatief kleine doelen in vooral de kustwateren te verbeteren, wordt de Harpoon raket tegen schepen verbeterd (€ 1 miljoen in 2005);

Koninklijke landmacht

- In het kader van de luchtverdediging nieuwe stijl worden Stinger systemen op het gepantserde voertuig Fennek en op ongepantserde voertuigen geplaatst om de mobiliteit en de bescherming te vergroten (€ 7 miljoen in 2005);
- De samenvoeging van de grondgebonden luchtverdedigingseenheden van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht vanaf 2005 op luchtmachtbasis De Peel leidt tot een vernieuwing van de luchtverdediging. Ook is de oprichting van een *Joint Air Defence Centre* en een *Joint Air Defence School* voorzien. Kennis en opleidingen worden geïntegreerd en ook het materieel krijgt een kwaliteitsimpuls. De luchtverdediging krijgt de beschikking over een *Battlefield Management Command and Control, Communications, Computerisation and Intelligence* (BMC4I) systeem dat voorziet in een geïntegreerde opbouw van het luchtbeeld en een gecoördineerde aansturing en inzet van de *Short Range Air Defence* en de Stinger systemen (€ 25,4 miljoen in 2005). Dit BMC4I systeem voorziet ook in een koppeling met het Patriotsysteem, waardoor de uitwisseling van informatie en de gezamenlijke opbouw van een luchtbeeld mogelijk worden;
- In 2005 zullen vier van in totaal 57 Pantserhouwitsers 2000 beschikbaar komen (€ 31,8 miljoen in 2005). Met Noorwegen is overleg gaande over de overdracht van achttien Pantserhouwitsers in ruil voor andere wapensystemen, waaronder het *Short Range Air Defence* systeem;
- Met de invoering van Fysieke Distributie (FD) bij 100 Bevoorradings- en Transportbataljon wordt een begin gemaakt met de aanpassing van het logistieke concept van de Koninklijke landmacht (project Wissellaadsystemen € 85,6 miljoen in 2005).

Koninklijke luchtmacht

- De verwerving van verbeterde doelaanwijzingsapparatuur (MTADS) voor de Apache gevechtshelikopters (€ 19,4 miljoen in 2005);
- De verwerving van verbeterde zelfbeschermingsapparatuur voor de F-16 (€ 8,4 miljoen in 2005);

- De verwerving van luchtverkenningssystemen en identificatie- en doelaanwijzingsmiddelen voor de F-16 (respectievelijk € 17 miljoen en € 10 miljoen in 2005);
- In 2005 wordt begonnen met de modificatie van de Patriot lanceerinstallaties als deel van het PAC-3 project (€ 22,7 miljoen in 2005).

3. Een kwalitatief hoogwaardige bijdrage aan de snelle reactiecapaciteit van Navo en EU

Zowel de Navo als de EU werkt aan de oprichting van een snelle reactiecapaciteit. Nederland wil aan beide strijdmachten een kwalitatief hoogwaardige bijdrage leveren.

De *NATO Response Force*, de snelle reactiemacht van de Navo, zal naar verwachting gaan bestaan uit ongeveer 25 000 militairen, met een land-, een lucht- en een maritieme component. Zij moet over goed geoefend personeel beschikken en zeer snel inzetbaar zijn. Dit personeel moet een half jaar lang in een permanente staat van gereedheid beschikbaar zijn. Dit zal een extra beslag leggen op de eenheden die aan de reactiemacht deelnemen.

In *NRF 4 (eerste helft 2005)* bestaat de Nederlandse bijdrage aan de maritieme en de luchtcomponent uit een plaatsvervangend commandant voor het Hoofdkwartier van de Maritieme Commandant, een fregat, een mijnenjager, een Patriot eenheid en twaalf F-16 jachtvliegtuigen. Het hoofdkwartier van het Duits-Nederlandse Legerkorps zal in deze periode de landcomponent leiden. Omdat de Navo uit het oogpunt van militaire effectiviteit een koppeling tussen het hoofdkwartier en de beschikbare landstrijdkrachten wenselijk acht, zal Nederland in deze periode ook een deel van de landstrijdkrachten leveren. De volgende bijdrage is aan *NRF 4* aangeboden:

- Het Nederlandse aandeel in het hoofdkwartier van het *Land Component Command* en de direct ondersteunende eenheden voor het hoofdkwartier;
- het Nederlandse aandeel in het *Land Component Command* met ondersteuning van het *Intelligence surveillance target acquisition and reconnaissance* (Istar)-bataljon, het geniebataljon, *Special Forces* eenheden en logistieke en geneeskundige eenheden;
- het Nederlandse aandeel in de NRF-brigade:
  - een brigadestaf;
  - een Air Manoeuvre taakgroep van bataljongs grootte;
  - een gemechaniseerd bataljon;
  - het geniebataljon;
  - logistieke en geneeskundige eenheden.

Dit Nederlandse aanbod aan NRF 4 omvat in totaal ongeveer 3 700 militairen (exclusief nationale logistieke ondersteuning). Duitsland zal een bijdrage van vergelijkbare omvang leveren.

Voor *NRF 5* (tweede helft van 2005) zal de Nederlandse bijdrage kleiner zijn, in totaal ongeveer 500 militairen. De volgende bijdrage is aan *NRF 5* aangeboden:

- commandant en staf mijnenbestrijdingstaakgroep;
- een mijnenjager;
- twaalf F-16's (inclusief beveiligings- en EOD-peloton);
- enkele NBC-eenheden.

Aan de snelle reactiecapaciteit van de Europese Unie wil Nederland bijdragen via de snel inzetbare EU-*battlegroups* die in 2007 operationeel

moeten zijn. Deze formaties van ruim 1 500 militairen moeten, in het bijzonder op verzoek van de Verenigde Naties, op korte termijn kunnen worden ingezet in een crisisbeheersingsoperatie buiten de EU. Nederland onderzoekt thans de mogelijkheden om samen met Duitsland en het Verenigd Koninkrijk elk een EU-battlegroup te vormen.

In het najaar 2004 sluiten Frankrijk, Italië, Nederland, Portugal en Spanje een overeenkomst over een multinationaal samenwerkingsverband van militaire politie-eenheden, de *European Gendarmerie Force* (EGF), die zelfstandig of als bewapend element in een civiele missie kunnen worden ingezet in de overgang van vredesafdwinging of vredeshandhaving naar wederopbouw. De EGF kan militaire politie-eenheden beschikbaar stellen aan zowel de Europese Unie als aan de Navo, de VN en de OVSE. De Koninklijke marechaussee stelt functionarissen beschikbaar voor de EGF.

4. Een bijdrage aan een geïntegreerd buitenlands veiligheidsbeleid van Nederland

Een van de belangrijkste vaststellingen in de Prinsjesdagbrief is dat buitenlands beleid, ontwikkelingsamenwerking en veiligheidsbeleid steeds meer in het verlengde van elkaar liggen. Vrede, veiligheid en stabiliteit zijn essentiële voorwaarden voor politieke, economische en sociale ontwikkeling. De verschillende beleidsinstrumenten waarover Nederland beschikt – diplomatieke, economische, financiële, humanitaire en militaire – moeten op een samenhangende manier worden ingezet. De regering deelt de constatering in het AIV-advies «Nederland en crisisbeheersing, drie actuele aspecten» dat een geïntegreerde benadering van het buitenlandse veiligheidsbeleid nodig is.

Voor Defensie is het specifiek van belang te onderkennen dat een snelle militaire overwinning en het creëren van een veilige omgeving niet per se een vreedzame stabilisatie en duurzame reconstructie garanderen. Het welslagen van een crisisbeheersingsoperatie hangt uiteindelijk af van de mate waarin een succesvolle overdracht van het gezag en de bestuurlijke verantwoordelijkheden aan civiele autoriteiten mogelijk is. Militaire middelen vormen slechts een onderdeel van het instrumentarium dat kan worden gebruikt. In postconflictsituaties zorgen militairen niet alleen voor veiligheid en de eventuele uitoefening van het bestuurlijke gezag, maar ook voor opleidingen van krijgsmachtonderdelen, hervorming van de veiligheidssector (SSR) en de ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van strijdgroepen (DDR). Een dergelijke inzet van militaire middelen stelt eisen aan de ervaringsopbouw van het betrokken personeel en leidt tot meer «kaderzware» uitzendingen.

Defensie en Buitenlandse Zaken werken intensief aan een geïntegreerde benadering van het buitenlandse veiligheidsbeleid. Voorbeelden zijn de ontwikkeling van het beleid voor civiel-militaire samenwerking, de wederopbouw en het Afrikabeleid. De regering heeft de komende jaren voorzien in een toename van de in het kader van het Stabiliteitsfonds beschikbare middelen voor de ondersteuning van activiteiten op het snijvlak van vrede, veiligheid en ontwikkeling. De minister van Defensie participeert in de besluitvorming in het Stabiliteitsfonds voor zover de krijgsmacht wordt ingezet of bij de uitvoering van die besluiten is betrokken. Verder heeft Defensie zitting in de ambtelijke Stuurgroep Stabiliteitsfonds en is zij op die manier zeer nauw betrokken bij de besluitvorming over de aanwending van middelen uit het Stabiliteitsfonds. Ook wordt Defensie nauwer betrokken bij beleidsontwikkeling (bijvoorbeeld regionale en thematische notities) die van invloed is op de besteding van middelen uit het Stabiliteitsfonds en de prioriteitsstelling.

Nederland geeft relatief veel geld uit aan ontwikkelingssamenwerking en de bestrijding van armoede in de wereld. Dat geld kan alleen zinvol worden besteed in een veilige en stabiele omgeving. Dit kan gevolgen hebben voor het militaire uitzendbeleid. De steun van Nederland aan VN-operaties in Afghanistan en eerder in Ethiopië en Eritrea zijn in dit verband illustratief. In beide gebieden levert Nederland een grote ontwikkelingsinspanning.

Defensie wil in 2005 op de volgende manier bijdragen aan een geïntegreerd veiligheidsbeleid:

- Defensie zal actief bijdragen aan de ontwikkeling van een geïntegreerd veiligheidsbeleid met inachtneming van de coördinerende bevoegdheden van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- In overleg met het ministerie van Buitenlandse Zaken zal Defensie projectvoorstellen ontwikkelen en indienen bij de Stuurgroep Stabiliteitsfonds. Defensie zal tevens militaire expertise bieden voor de toetsing van de operationele haalbaarheid van projecten in instabiele regio's en waar nodig faciliteren bij de voortgangsbewaking van de projecten. Het accent hierbij ligt op de Balkan, Afghanistan, het Midden-Oosten en Afrika.
- De Nederlandse krijgsmacht zal militair-technische deskundigheid beschikbaar stellen voor de hervorming van de veiligheidssector van landen die door een gewapend conflict zijn getroffen, en voor de ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van strijdgroepen.
- De samenwerking met Buitenlandse Zaken moet zich ook uitstrekken tot de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (bijvoorbeeld waar het de inzet van politie bij crisisbeheersingsoperaties betreft), van Justitie (als het gaat om de opbouw van een justitieel apparaat en overheidsorganen in conflictgebieden) en van Financiën en Economische Zaken (economische wederopbouw). Verder kan ook het bedrijfsleven een rol spelen in de *exit strategy* bij crisisbeheersingsoperaties.

5. Verdieping van de samenwerking met civiele autoriteiten in Nederland

De nauwere samenhang tussen interne en externe veiligheid komt tot uitdrukking in de maatregelen tegen de toegenomen terroristische dreiging en in het veelvuldige beroep op de krijgsmacht door civiele autoriteiten voor militaire bijstand of steunverlening bij rampen en zware ongevallen, of in het kader van de openbare orde of de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Deze ontwikkelingen vragen nadrukkelijk om een nauwere, structurele samenwerking tussen diverse ministeries. In overleg met de betrokken departementen werkt Defensie aan de verdieping van de samenwerking met civiele autoriteiten die van de diensten van de krijgsmacht gebruik maken. Daarnaast draagt Defensie in EU- en Navo-verband bij aan initiatieven in het kader van de strijd tegen het terrorisme.

Voorbeelden van civiele taken die Defensie onder verantwoordelijkheid van civiele autoriteiten uitvoert, zijn onder meer:

- militaire bijstand bij de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (bijvoorbeeld de bewaking van het Nederlandse luchtruim tegen terroristische dreigingen);
- taken van de Koninklijke marechaussee in het kader van artikel 6 van de Politiewet (zoals grensbewaking, mobiel toezicht vreemdelingen, politie- en veiligheidszorg op burger-luchtvaartterreinen);

- bijdragen aan de kustwacht Nederland en de kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba, waaronder opsporings- en reddings-taken.

De minister van Justitie is verantwoordelijk voor de coördinatie van de terrorismebestrijding. In de nota «Terrorisme en de bescherming van de samenleving» van juni 2003 heeft de minister van Justitie onder meer aanvullende maatregelen aangekondigd op het gebied van contra-terrorisme en bewaking en beveiliging. Defensie is, samen met de ministeries van Justitie en Buitenlandse Zaken, verantwoordelijk voor twee actiepunten uit deze nota, te weten «de verscherping van de buitengrenscontroles en het mobiel toezicht vreemdelingen» (Koninklijke marechaussee) en «actief en effectief buitenlands beleid in een steeds wijzigende veiligheidssituatie» (inzet in conflictgebieden). Daarnaast is sprake van een intensivering van een aantal taken van de Koninklijke marechaussee in het kader van het Nationale Actieplan Terrorismebestrijding en Veiligheid. Dit betreft onder meer de persoonsbeveiliging en de bestrijding van documentenfraude en migratiecriminaliteit. Ook door de uitoefening van bovengenoemde nationale taken heeft Defensie een duidelijke rol in de keten van terrorismebestrijding.

Naar aanleiding van de aanslagen in Madrid op 11 maart van dit jaar is de integrale benadering van terrorismebestrijding verder aangepast. Zo zijn onmiddellijk na de aanslagen in Madrid aanvullende maatregelen getroffen, zoals de extra beveiliging van diplomatieke vestigingen in Nederland en de alarmering van vervoersmaatschappijen en beheerders van vervoersinfrastructuur. Daarnaast wil de regering maatregelen nemen om beter voorbereid te zijn op aanslagen op zogenaamde «soft targets» (bijvoorbeeld vliegvelden en trein- en busstations). Tevens komt er een landelijk «alerteringsysteem» (het kleurensysteem) dat aansluit bij soortgelijke systemen die de Navo-bondgenoten gebruiken.

De civiele autoriteiten in Nederland kunnen naast de militaire bijstand in het kader van de Politiewet 1993 ook in het kader van de Wet Rampen en Zware Ongevallen en de ministeriële richtlijn steunverlening in het kader van Openbaar Belang een beroep doen op de krijgsmacht. Voor deze militaire bijstand en steunverlening geldt in ons land een zogenaamde vangnetconstructie. Dit betekent dat de vraag van de civiele autoriteiten om militaire steun moet worden getoetst aan de mogelijkheden van de krijgsmacht. Er is in het bijzonder aanleiding te bezien of de krijgsmacht over voldoende middelen beschikt om de door de civiele autoriteiten gevraagde steun te kunnen leveren en of de hiervoor geldende afspraken en procedures toereikend zijn. Bovendien valt het te verwachten dat – zoals ook gesignaleerd in het beleidsplan Crisisbeheersing 2004–2007 – de behoefte aan capaciteit van de krijgsmacht voor nationale crisisbeheersing in de toekomst nog verder zal toenemen. Hiertoe hebben de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Defensie in 2002 onder meer het project «Civiel-Militaire Bestuursafspraken» (CMBA) gestart. Dit project moet in 2004 resulteren in een raamconvenant tussen de betrokken departementen over de ondersteuning van de civiele autoriteiten en de manier waarop deze wordt verrekend. Aan de hand daarvan moeten de Civiel-Militaire Bestuursafspraken in 2005 hun definitieve vorm krijgen. Een betere structurering van de samenwerking tussen de krijgsmacht en de civiele autoriteiten moet het mogelijk maken effectiever op incidenten te reageren. In verband hiermee zal Defensie nadrukkelijk aandacht besteden aan de rol en omvang van het Korps nationale reserve (Natres).

Defensie is ook betrokken bij enkele andere interdepartementale projecten. De werkgroep Interne Externe Veiligheidsonderzoek (IEVO) verricht een conceptueel onderzoek naar bruikbare buitenlandse voorbeelden op het terrein van de organisatie van de interne en externe veiligheidsvoorzieningen. Het project «NBC-terrorisme» is bedoeld om de overheid en de samenleving zo goed mogelijk voor te bereiden op terroristische aanslagen met massavernietigingswapens. Het project «Bescherming vitale infrastructuur» behelst de bescherming van de maatschappelijke voorzieningen die voor het functioneren van de samenleving van cruciaal belang zijn. In 2004 is in het kader van dit project een samenhangend pakket maatregelen gepresenteerd. Het Beleidsplan crisisbeheersing integreert de resultaten van de diverse interdepartementale onderzoeken tot een samenhangend geheel met een eenduidige afbakening van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de betrokken departementen.

Defensie zal in 2005 op de volgende manier de samenwerking van de krijgsmacht met civiele autoriteiten in Nederland verdiepen:

- De Civiel-Militaire Bestuursafspraken tussen de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Justitie en Defensie over de ondersteuning van de civiele autoriteiten door Defensie krijgen in 2005 definitief vorm. Deze bestuursafspraken worden vastgelegd in een raamconvenant waarin de aard, de omvang en de reactietijd van de ondersteuning door de krijgsmacht, evenals de financiële verrekening, de aansturing en de gezamenlijke opleiding en training worden beschreven.
- Naast het CMBA-project levert Defensie een actieve bijdrage aan gerelateerde interdepartementale initiatieven om tot een meer integrale en slagvaardige benadering van de interne en externe veiligheid te komen. Dit moet leiden tot de volgende rijksbrede producten:
  - * een dreigings- en risicoanalyse op het gebied van interne veiligheid;
  - * een rapport inventarisatie vitale infrastructuur;
  - * een actieplan nationale veiligheid;
  - * een geïntegreerd alerteringssysteem.
- In een Nota Derde Hoofdtak vertaalt Defensie de vele interdepartementale initiatieven en maatregelen in intern beleid. Deze overkoepelende beleidsvisie beschrijft de wijze waarop Defensie de derde hoofdtak in de toekomst op een effectievere wijze gaat uitvoeren. Daarbij moet duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is en wat Defensie voor de civiele autoriteiten kan betekenen.

6. Vernieuwing van het personeelsbeleid

De opbouw van het personeelsbestand van Defensie moet in overeenstemming zijn met de eisen die aan een moderne, snel inzetbare en professionele krijgsmacht worden gesteld. Het huidige personeelssysteem voldoet niet aan deze eisen. Het kenmerkt zich door een relatief hoge gemiddelde leeftijd doordat een groot deel van het personeel voor onbepaalde tijd is aangesteld. Defensie streeft dan ook naar een meer flexibel personeelssysteem, waarin uitwisseling van personeel met andere grote werkgevers binnen de overheid én in de particuliere sector eenvoudiger wordt. Hierbij dienen meer sturingsmogelijkheden te komen, vooral ten behoeve van de uitstroom van personeel in de tweede fase van de loopbaan. Een en ander dient te worden vastgelegd in een wijziging van de militaire ambtenarenwet. De nadere uitwerking van dit nieuwe

personeelssysteem wordt in de Personeelsbrief 2004 geschetst. Deze wordt op Prinsjesdag gezamenlijk met deze Defensiebegroting aan het parlement aangeboden.

Voorts heeft de voormalig Inspecteur Generaal der Krijgsmacht, luitenant-generaal De Veer, op 13 juli 2004 een advies over de veteranenzorg van Defensie aangeboden. Dit advies is tevens aan het parlement gezonden. De Personeelsbrief 2004 geeft een beleidsmatige beschouwing als reactie op dit rapport. Daarin komen ook de met het veteranenbeleid samenhangende beleidsintensiveringen aan de orde.

7. Financiële gevolgen van het Defensiebeleid

Om de aansluiting van de begroting 2005 met de begroting 2004 (in totalen) mogelijk te maken, is hieronder een overzicht opgenomen met de mutaties.

TOTAAL DEFENSIE	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Standen ingediende ontwerp 2004	7 438,9	7 667,9	7 701,5	7 550,0	7 584,8	7 609,4
Najaarsnotamutaties 2003	- 53,0					
Slotwetmutaties 2003	18,0					
<i>Beleidsmatige mutaties</i>						
Afstoten objecten DGW&T		- 0,8	- 0,8	- 0,8	- 0,8	- 0,8
Overhevelingen naar/van andere departementen		- 12,1	- 21,5			
Asielbeleid		8,9	3,7	3,7	2,6	1,1
Kortingen Voorjaarsnota		- 11,9	- 13,6	- 12,6	- 12,9	- 12,6
Intertemporele compensatie		- 125,0	- 100,0	100,0	125,0	
Korting PIA		- 3,0	- 3,6	- 3,6	- 3,6	- 3,6
Overheveling KWNA naar BZK		- 10,1	- 0,6			
Winstafdracht DTO		24,8				
HGIS-besluitvorming		- 1,5	15,1	15,1	15,1	15,1
Totaal beleidsmatige mutaties		- 130,7	- 121,3	101,8	125,4	- 0,8
<i>Technische mutaties</i>						
Doorwerking eindejaarsmarge		- 26,7				
Doorwerking eindejaarsmarge HGIS		50,7				
Loonbijstelling		79,0	61,5	60,8	60,0	59,3
Prijsbijstelling		50,7	52,1	51,9	53,4	54,3
Regeling excessieve dollarkoersen		- 13,8	- 15,0			
Efficiencytaakstelling			- 0,2	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Ramingsbijstelling ontvangsten		- 10,2	- 5,9	- 5,8	- 13,9	- 22,0
Ramingsaanpassing niet-relevante uitgaven		- 59,4	0,6	1,5	0,5	- 1,7
Totaal technische mutaties		70,3	93,1	108,3	99,7	89,6
Afrondingsverschillen			0,3	- 0,1	- 0,1	0,1
Ontwerpbegroting 2005	7 403,9	7 607,8	7 673,2	7 759,9	7 809,8	7 698,3

Toelichting mutaties

Algemeen

Beleidsmatige mutaties

Afstoting objecten Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T)

Door het afstoten van objecten door de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen vindt er een aanpassing plaats van de door het ministerie van Financiën verstrekte rentecompensatie.

Overhevelingen naar/van andere departementen

Een vijftal overhevelingen naar andere departementen heeft geleid tot een verlaging van de defensiebegroting met ongeveer € 21,5 miljoen. De mutaties betreffen een drietal overhevelingen naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de exploitatiekosten van het project C2000, bijdragen inzake de huisvesting van de Dienst ZVO en voor defensiepersoneel dat in dienst treedt bij de politie. Daarnaast zijn overhevelingen naar de ministeries van Financiën en Justitie verwerkt in verband met de deelname aan de EDP-audit pool respectievelijk voor het Tolk- en Vertaalcentrum.

Asielbeleid

Ten laste van het generale beeld zijn budgetten toegevoegd aan de begroting van de Koninklijke marechaussee in verband met het de komende jaren begeleiden van uitgeprocedeerde asielzoekers naar hun land van herkomst en voor de exploitatiekosten van het verwijdercentrum op de G-pier.

Kortingen Voorjaarsnota

Het doelmatiger kunnen aanbesteden van bouwprojecten en het defensie-aandeel in de meerlasten bij de arbeidsvoorwaardensectoren Onderwijs, Rijk en Rechterlijke macht leiden tot overhevelingen ten gunste van het generale beeld.

Intertemporele compensatie

In zowel 2004 als in 2005 vindt er een temporisatie van de investerings-uitgaven plaats. In de artikelsgewijze toelichting zal nader worden ingegaan op de gevolgen hiervan voor de diverse projecten.

Korting PIA

Het betreft hier het aandeel van het ministerie van Defensie in de doelmatigheidsoperatie ten aanzien van de Professionele Inkoop en Aanbesteding.

Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba

Door de vertraagde besluitvorming over het lange termijnplan voor de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba en door de complexe en langdurige verwervingstrajecten, zijn geplande investeringen niet gerealiseerd. Het hierdoor resterende niet gerealiseerde budget is overgeboekt naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, aangezien met ingang van 2004 de voor de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba bestemde budgetten, voor zover geen betrekking hebbend op defensiemiddelen, op dat ministerie worden geraamd en verantwoord.

HGIS besluitvorming

De besluitvorming omtrent de begrotingswijzigingen binnen HGIS heeft voor Defensie betrekking op een tweetal aspecten. Op grond van de gemiddelde uitgaven over de afgelopen vijf jaar is vanaf 2005 een structurele verhoging van de budgetten voor crisisbeheersingsoperaties doorgevoerd van € 16,6 miljoen. Hiermee wordt het budget meer in lijn gebracht met het Nederlandse ambitieniveau. Tevens is vanwege het niet langer onder het begrip attaché brengen van een aantal personeelscategorieën een structurele verlaging vanaf 2004 van de raming voor attachés doorgevoerd.

Technische mutaties

De belangrijkste technische mutaties betreffen de uitdeling van de loonbijstelling en de prijsbijstelling 2004, de onttrekking, conform de systematiek van de eindejaarsmarge, van de in 2003 tot stand gekomen overschrijding van het defensiebudget (voor HGIS gold een onderschrijding van ongeveer € 50 miljoen) en de verlaging van het uitgavenbudget als gevolg van lagere ontvangsten dan voorzien. Voorts wordt het voordeel als gevolg van de lagere dan geraamde dollarkoersen ten gunste van het generale beeld gebracht en heeft een meerjarige bijstelling van de (niet-relevante) uitgavenraming voor het militair prepensioen plaatsgevonden. Dit laatste als gevolg van de nog lopende discussie over dit onderwerp, waardoor in 2004 geen uitgaven hiervoor worden verwacht. Tenslotte is er sprake van een efficiencytaakstelling op basis van de bijdragen die Defensie levert aan de Rijksgebouwendienst en TNO.

2.2. De beleidsartikelen

Inleiding tot de beleidsartikelen

De hoofdtaken van Defensie

De begroting 2005 staat in het teken van de uitvoering van de taakstelling die aan Defensie is opgelegd in het Strategisch Akkoord, het Hoofdlijnenakkoord en de Voorjaarsnota 2004. Het streven naar nieuw evenwicht tussen de taken en de middelen van de krijgsmacht heeft Defensie beschreven in de Prinsjesdagbrief en de Personeelsbrief van september 2003. Daarnaast staan de hoofdtaken van Defensie centraal in deze begroting.

De basis van de hoofdtaken van Defensie is vastgelegd in artikel 97, lid 1 van de Grondwet: «Ten behoeve van de verdediging en ter bescherming van de belangen van het Koninkrijk, alsmede ten behoeve van de handhaving en de bevordering van de internationale rechtsorde, is er een krijgsmacht». Voor de krijgsmacht gelden drie hoofddoelstellingen, te weten:

1. de bescherming van de integriteit van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba;
2. de bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit;
3. ondersteuning van de civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp, zowel nationaal als internationaal.

De drie hoofdtaken worden uitgevoerd met behulp van de vier krijgsmachtdelen. Al naar gelang de aard en wijze van optreden zijn per krijgsmachtdeel nader geoperationaliseerde doelstellingen bepaald en in het betreffende beleidsartikel opgenomen en toegelicht.

Beleidsartikel 01. Koninklijke marine

Algemene beleidsdoelstelling

De Koninklijke marine levert met haar maritiem-militair vermogen en door de gereedstelling van eenheden die voor hun taak zijn berekend, een belangrijke bijdrage aan de hoofddoelstellingen van de krijgsmacht.

De eenheden van de Koninklijke marine zijn met eenheden van andere krijgsmachtdelen (*joint*) en met eenheden van andere staten (*combined*) inpasbaar in grotere internationale verbanden. De maritieme inspanning richt zich primair op de (vrije) zee als uitvalsbasis voor operaties op of boven land (*initial entry*), alsmede op de ondersteuning van land- of luchtoperaties. Vanuit zee worden doelen bestreden en eenheden aan land gezet. De benodigde maritieme capaciteiten worden daartoe in taakgroepverband bijeengebracht.

Het beschikken over zeestrijdkrachten met een amfibische capaciteit biedt grote voordelen in geval van crisissituaties. Een amfibische taakgroep kan zich op volle zee voorbereiden, voorziet in voortzettingsvermogen en continue aanwezigheid nabij een crisishaard zonder het territorium van landen te schenden. Indien nodig zijn zeestrijdkrachten in staat direct (door de inzet van scheepswapens of mariniers) of indirect (door het opleggen van een embargo) de situatie op het land te beïnvloeden. In geval van een grootschalige, landgebonden operatie leveren zeestrijdkrachten cruciale ondersteuning en bescherming. De zee is vaak de voornaamste aanvoerroute van materieel en voorraden. De maritieme inspanning richt zich ook op de bescherming van het zeeverkeer, met name bij zeestraten en zeehavens die kwetsbaar zijn voor terrorisme, en op de bescherming van zeeroutes nabij conflictgebieden. Ten slotte is de maritieme inspanning gericht op politionele en justitiële taken (kustwacht-taken) en taken lager in het geweldsspectrum, zoals blokkade, embargo, maritieme presentie en surveillance, zowel in kustwateren als op volle zee.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De operationele doelstellingen waaraan de Koninklijke marine moet voldoen, worden weergegeven in de vorm van operationeel inzetbare eenheden. Uit de doelstellingenmatrix blijkt hoeveel eenheden (kwantiteit) binnen welke termijn (reactietijd) beschikbaar zijn. Uitgangspunt daarbij is dat binnen de aangegeven reactietijd de gereedheid kan worden geleverd die benodigd is voor optreden in het volledige geweldsspectrum (kwaliteit). De indeling van de gereedheidstermijnen sluit aan bij de Navo-indeling in *High Readiness Forces* (HRF) en *Forces of Lower Readiness* (FLR).

Groep:	Eenheden:	Totaal	Inzetbaar***		Inzetbaar***
			HRF (High Readiness Forces):		FLR (Forces of Lower Readiness):
			Direct	Op korte termijn:	Op lange termijn:
Groep Eskaderschepen	Fregatten*	10	3	5	1+1
	Bevoorradingsschepen	2		2	
	Amfibisch schip (LPD)	1		1	
Onderzeedienst	Onderzeeboten	4	1	2	1
	Ondersteuningsvaartuig	1		1	
Mijnendienst	Mijnenbestrijdingsvaartuigen	10	2	6	2
	Hydrografische vaartuigen	2		2	
Helikoptergroep	Maritieme helikopters	20	6	7	7
Marinierseenheden	Mariniersbataljons	2	1	1	
	Ondersteunende mariniersbataljons**	3	1	2	
	Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers	1	1		
Caribische eenheden	Fregat	1	1		
	Maritieme helikopter	1	1		
	Ondersteuningsvaartuig	1		1	
	Marinierspelotons met gevechtssteun	6	2	4	
	Pelotons Antilliaanse militie	2		2	
	Peloton Arubaanse militie	1		1	

* Deze opgave is inclusief het laatste L-fregat dat medio 2005 uit de dienst zal worden genomen. Het tweede fregat in de kolom FLR betreft een LCF in proeftochtstatus gedurende een deel van het jaar.

** Gevechtssteun-, het Amfibisch Ondersteunings- en het Logistieke Bataljon.

*** Reactietermijnen: HRF Direct = < 20/30 dagen; HRF kort = < 90 dagen; FLR = 180 dagen.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die de Koninklijke marine ter beschikking staan voor de realisatie van de operationele doelstellingen zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen beleidsartikel 01 Koninklijke marine (bedragen x € 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	1 049 682	1 176 534	821 220	795 623	720 598	807 809	768 513
Uitgaven							
Programmauitgaven							
Commandant der Zeemacht in Nederland	337 916	335 634	320 683	295 388	275 541	266 931	266 330
Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied	62 156	56 943	56 080	55 841	55 665	55 521	55 242
Commandant van het Korps Mariniers	114 309	122 663	122 019	121 525	121 024	122 021	121 459
Subsidies en bijdragen	125	114	105	105	100	100	100
Investerings	435 756	353 851	306 604	345 408	409 293	375 651	319 522
Totaal programmauitgaven	950 262	869 205	805 491	818 267	861 623	820 224	762 653
Apparaatsuitgaven							
Admiraliteit	223 684	215 868	177 101	157 964	151 179	138 763	142 900
Wachtgelden, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	19 714	24 679	14 535	13 110	11 412	10 296	9 990
Bijdragen aan baten-lastendiensten		10 598	10 598	10 598	10 598	10 598	10 598
Totaal apparaatsuitgaven	243 398	251 145	202 234	181 672	173 189	159 657	163 488
Totale uitgaven	1 193 660	1 120 350	1 007 725	999 939	1 034 812	979 881	926 141
Ontvangsten	54 531	43 329	36 908	39 729	34 352	40 254	39 222

Uitgavenverdeling naar operationele doelstellingen

In bovenstaande tabel zijn de uitgaven van de Koninklijke marine gepresenteerd die samenhangen met de realisatie van de operationele doelstellingen. Daarbij is de organisatorische indeling van de Koninklijke marine gehanteerd. In onderstaande tabel worden de programma-uitgaven exclusief investeringen van de Koninklijke marine extra-comptabel toegerekend aan de operationele doelstellingen in casu de clusters van eenheden.

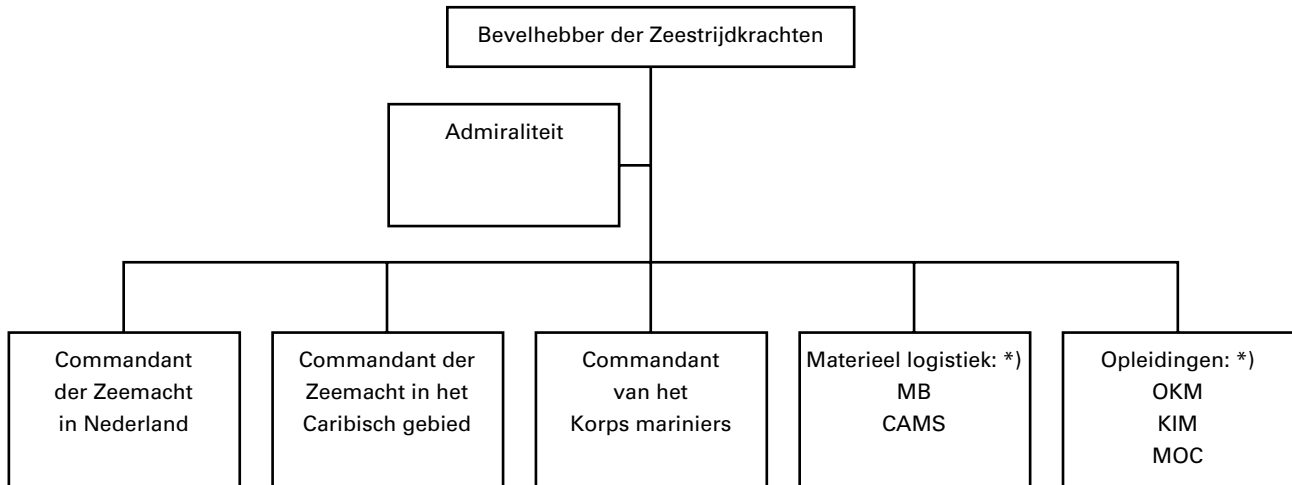
Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2005 in € 1 000 Koninklijke marine	Operationele commandanten (artikel 01)	Admiraliteit (artikel 01)	OKM, MOC en KIM (artikel 60)	MB, CAMS (artikel 60)	CDC eenheden (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven						
Eskaderschepen	143 330	19 681	12 491	75 887	4 896	256 285
Onderzeedienst	18 698	2 117	1 762	28 708	774	52 059
Mijnendienst	37 493	1 829	3 635	30 550	1 546	75 053
Helikoptergroep	73 121	2 079	2 558	733	1 030	79 521
Maritieme patrouillegroep	48 041	5 594	2 119	1 457	1 805	59 016
Marinierseenheden	122 019	12 894	17 067	5 921	4 638	162 539
Caribische eenheden	56 080	1 030	2 506	953	1 030	61 599
Totaal toe te rekenen	498 782	45 224	42 138	144 209	15 719	746 072
Nog niet toe te rekenen uitgaven						
		4 910	3 564	56 218	13 615	78 307
Niet toe te rekenen uitgaven						
Investeringen		306 604				306 604
Keuring/werving/initiële opleidingen		7 508	38 960			46 468
Wachtgelden/inactiviteitswedden		14 535				14 535
Subsidies		105				105
Apparaat		130 057				130 057
Totaal	498 782	508 943	84 662	200 427	29 334	1 322 148

De toe te rekenen uitgaven betreffen de uitgaven van de operationele groepen binnen de Koninklijke marine en de ondersteunende eenheden uit het niet-beleidsartikel 60. Ondersteuning krijgsmacht (alsmede het Commando Dienstencentra (CDC)). Bij de ondersteunende eenheden (materieel-logistiek en opleidingen) zijn de direct aan producten/diensten te relateren uitgaven aan de hand van de gerealiseerde output toegerekend aan de afnemer.

Activiteiten

De activiteiten van de Koninklijke marine worden onderverdeeld in operationele, ondersteunende en bestuurlijke activiteiten, die zijn ondergebracht bij resultaatverantwoordelijke eenheden (RVE'n). De Commandant der Zeemacht in Nederland (CZMNED), de Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied (CZMCARIB) en de Commandant van het Korps Mariniers (CKMARNNS) zijn verantwoordelijk voor de operationele activiteiten. Het Centrum voor Automatisering van Missiekritieke Systemen (CAMS), het Marinebedrijf (MB), het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) en het onderdeel Opleidingen Koninklijke marine (OKM) geven inhoud aan de ondersteunende activiteiten. De ondersteunende eenheden zijn opgenomen in niet-beleidsartikel 60. De bestuurlijke activiteiten worden door de Admiraliteit gecoördineerd en ondersteund.

De Koninklijke marine kent de volgende organisatiestructuur:

* Zie niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht».

De drie hoofdactiviteiten van de operationele Resultaatverantwoordelijke eenheden (RVE'n) zijn: het gereedstellen, het inzetbaar houden en het inzetten van de operationele eenheden van de vloot, waaronder de helikopters en de eenheden van het Korps mariniers. Deze activiteiten omvatten onder andere een veelheid aan oefeningen in Navo-, Partnerschap voor Vrede-, multinational en nationaal verband, de uitvoering van kustwachttaken alsmede de opwerkactiviteiten op het niveau van de individuele eenheid en in nationaal verband.

Commandant der Zeemacht in Nederland (CZMNED)

CZMNED is verantwoordelijk voor het gereedstellen, inzetbaar houden en inzetten van de operationele eenheden van de vloot, met uitzondering van de eenheden die vallen onder CZMCARIB en de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten (BDZ). Tevens vervult hij de functie van Admiraal Benelux (ABNL). Daartoe beschikt hij over een geïntegreerde Nederlands-Belgische operationele staf en taakorganisatie. De taakorganisatie realiseert de operationele inzet van de Belgische en Nederlandse eenheden. CZMNED heeft als nevenfunctie de operationele leiding over de Kustwacht Nederland (KWNED). Het Kustwachtcentrum bevindt zich op dezelfde locatie als het Marinehoofdkwartier (zie ook beleidsartikel 10 Civiele Taken).

Onder CZMNED vallen de groep Eskaderschepen, de Onderzeedienst, de Mijndienst en de Helikoptergroep. De groep Maritieme Patrouille-vliegtuigen beëindigt haar activiteiten per 1 januari 2005 onder gelijktijdige sluiting van het Marinevliegkamp Valkenburg. Activiteiten na die datum zijn uitsluitend ten behoeve van het afronden van de CUP-Orion en het verkoopgereed maken van de vliegtuigen.

Voor het uitvoeren van de taken zijn de onderstaande vaardagen en vlieguren geraamd.

Prestatiegegevens CZMNED	Meeteenheid	Realisatie 2003*	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005
Fregatten/bevoorradingsschepen/ amfibisch schip totaal	Vaardagen	1 073	1 111	961
Standing Naval Forces/NATO Response Force	Vaardagen	271	301	346
UK/NL Amphibious Force and NATO Striking Fleet Atlantic	Vaardagen	34	–	147
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vaardagen	768	810	468
Onderzeeboten totaal	Vaardagen	348	430	430
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vaardagen	348	430	430
Mijnenbestrijdingsvaartuigen totaal	Vaardagen	586	500	500
Mine Counter Measures Forces North and South	Vaardagen	183	201	230
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vaardagen	403	299	270
Hydrografische vaartuigen totaal	Vaardagen	258	330	420
Hydrografische opnemingen	Vaardagen	258	330	360
Secundaire taken en militaire hydrografie	Vaardagen	–	–	60
Maritieme helikopters totaal	Vlieguren	3 216	3 771	3 771
Standing Naval Forces Atlantic and Mediterranean	Vlieguren	113	–	500
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vlieguren	3 103	3 771	3 271
Maritieme patrouillevliegtuigen totaal	Vlieguren	1 190	2 100	450
Stationering maritiem patrouillevliegtuig Kevlavik	Vlieguren	87	–	–
Nationale en internationale oefeningen en overige activiteiten	Vlieguren	1 103	1 250**	–
Instandhoudingsvluchten	Vlieguren	–	850	450

* Naast de in de uitsplitsing genoemde vaardagen en vlieguren zijn in 2003 voor crisisbeheersingsoperaties 211 vaardagen fregatten, 97 vaardagen onderzeeboten, 375 vlieguren helikopters en 980 vlieguren MPA's gerealiseerd. Ook zijn 26 vaardagen fregatten en 222 vlieguren MPA's gerealiseerd voor inzet ter bestrijding van internationaal terrorisme in de operatie Active Endeavour.

** Betreft 450 uur ten behoeve van CUP-Orion en 800 uur verkoopbegeleiding (opleidingen).

Bovenstaande ramingen zijn exclusief de vaardagen en vlieguren voor de Kustwacht Nederland (zie hiervoor het beleidsartikel 10 Civiele Taken) en de inzet voor crisisbeheersingsoperaties (zie hiervoor het beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties).

Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied (CZMCARIB)

CZMCARIB is verantwoordelijk voor het inzetbaar houden en inzetten van de operationele eenheden in zijn bevelsgebied. CZMCARIB vervult de nevenfunctie van Commandant Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba (zie voor deze kustwachttaak het beleidsartikel 10 Civiele Taken). In de Amerikaanse organisatie voor de bestrijding van drugshandel, de *Joint Interagency Task Force South* (JIATF-SOUTH), vervult CZMCARIB de functie van *Commander Task Group 4.4* (CTG 4.4). De autoriteit waaronder de operationele eenheden organiek vallen, blijft logistiek verantwoordelijk. CZMCARIB is tevens belast met het oproepen, de keuring, de selectie en de plaatsing van rekruten voor de Antilliaanse en Arubaanse militie.

Met het oog op de specifieke taakstelling en de kenmerken van het bevelsgebied bestaat CZMCARIB uit vloot- en marinierseenheden alsmede eenheden van de Antilliaanse en Arubaanse militie, een hoofdkwartier, drie kazernes en ondersteunende eenheden. Het hoofdkwartier en het kustwachtcentrum zijn op één locatie ondergebracht.

Voor de activiteiten van CZMCARIB zijn de volgende vaardagen, vliegreuren en mensoefendagen geraamd.

Prestatiegegevens CZMCARIB	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005
Fregatten totaal	Vaardagen	43	72	72
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vaardagen	37	59	59
Operationele gereedheid op peil houden	Vaardagen	2	9	9
Bestrijding illegale handel verdovende middelen	Vaardagen	4	4	4
Maritieme helikopters totaal	Vliegreuren	80	108	108
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vliegreuren	55	79	79
Operationele gereedheid op peil houden	Vliegreuren	13	20	20
Bestrijding illegale handel verdovende middelen	Vliegreuren	12	9	9
Maritieme patrouillevliegtuigen totaal	Vliegreuren	200	100	-
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vliegreuren	170	100	-
Operationele gereedheid op peil houden	Vliegreuren	30	-	-
Ondersteuningsvaartuig totaal	Vaardagen	58	90	90
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Vaardagen	46	80	80
Operationele gereedheid op peil houden	Vaardagen	12	10	10
Marinierspelotons met gevechtssteun totaal	Mensoefendagen	9 100	14 500	14 500
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Mensoefendagen	100	800	800
Operationele gereedheid op peil houden	Mensoefendagen	9 000	13 700	13 700
Pelotons Antilliaanse en Arubaanse militie totaal	Mensoefendagen	1 411	800	800
Presentie, surveillance en interdictie in bevelsgebied	Mensoefendagen	25	200	200
Operationele gereedheid op peil houden	Mensoefendagen	1 386	600	600

Bovenstaande ramingen zijn exclusief de dagen en uren die beschikbaar zijn voor de uitvoering van civiele taken voor de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (zie beleidsartikel 10 Civiele Taken) en de inzet voor crisisbeheersingsoperaties (zie hiervoor het beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties).

Commandant van het Korps mariniers (CKMARNS)

CKMARNS is verantwoordelijk voor het gereedstellen en inzetbaar houden van de operationele eenheden van de mariniers.

Onder bevel van CKMARNS staan de Groep Operationele Eenheden Mariniers (GOEM), het Mariniersopleidingscentrum (MOC), de kazernes in Doorn, Rotterdam en op Texel en de Marinierskapel der Koninklijke marine. In 2004 is begonnen met de integratie van het hoofdkwartier van het Korps mariniers in de staf van het Commando Zeestrijdkrachten (CZSK) in Den Helder.

Voor de activiteiten van CKMARNs zijn de volgende mensoefendagen geraamd.

Prestatiegegevens CKMARNs	Meeteenheid	Realisatie 2003*	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005
Mariniersbataljons en ondersteunende mariniersbataljons totaal	Mensoefendagen	98 007	118 000	141 000
UK/NL Landing Force	Mensoefendagen	1 473	20 000	22 000
Beschikbaar houden noodhulp-verkenningseenheid	Mensoefendagen	0	24	24
Training (nationaal en internationaal)	Mensoefendagen	76 303	77 976	98 976
Opleidingen	Mensoefendagen	20 231	20 000	20 000
Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers (BBE) totaal	Mensoefendagen	4 704	9 000	9 000
Gereedstelling	Mensoefendagen	4 704	9 000	9 000

* Naast de in de tabel opgebrachte mensoefendagen zijn in 2003 ten behoeve van crisisbeheersingsoperaties 17 875 mensoefendagen toegerekend aan Stabilisation Force Iraq.

Bovenstaande ramingen zijn exclusief de inzet voor crisisbeheersingsoperaties (zie hiervoor het beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties).

Admiraliteit

De Admiraliteit draagt zorg voor de coördinatie en de ondersteuning van de bestuurlijke activiteiten en bestaat uit een beleidsstaf en diverse uitvoerende diensten. De beleidsstaf ondersteunt de bevelhebber en draagt zorg voor het uitwerken van het beleid en het opstellen van plandocumenten. De grotere uitvoerende diensten zijn:

- de ARBO-dienst;
- de Audiovisuele Dienst;
- het Centrum voor Operationele Data-analyse;
- de Dienst bedrijfsgezondheidszorg;
- de Dienst der Hydrografie;
- de Dienst Maritieme Historie, inclusief de marinemusea;
- de Publicatievoorziening en Reproductie;
- de Sociaal Medische Dienst;
- het Verbindingscentrum Den Haag.

Daarnaast is de Admiraliteit verantwoordelijk voor het personeel dat in het buitenland is geplaatst (bij de Navo, de Europese Unie, de VN en de OVSE) en bij het Koninklijk Huis, alsmede personeel dat revalidatie ondergaat bij de Sociaal Medische Dienst. Met het verdwijnen van de functie van Bevelhebber, zal ook de Admiraliteit per 1 januari 2006 worden opgeheven.

Investeringsen

Onderstaand wordt een toelichting gegeven bij de DMP-projecten die in uitvoering zijn en de DMP-projecten waarvoor naar verwachting in het begrotingsjaar 2005 een behoeftestellingsbrief naar het parlement zal worden gezonden.

Het beleid is gericht op de verbetering en modernisering van het bestaande materieel, de opheffing van tekortkomingen en de vervanging van verouderd materieel door modern hoogwaardig materieel.

Project Fregatten van de Zeven Provinciën-klasse

Doelstelling	Instandhouding van capaciteiten op het vlak van maritieme commandovoering, maritieme oorlogsvoering en luchtverdediging voor de lange afstand door het in gebruik nemen van vier Luchtverdedigings- en commandofregatten (LCF).						
Projectomvang	€ 1607,7 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten		Proeftocht LCF 4 Overname LCF 3 D-brief Sirius	1e LCF operationeel gereed Overname LCF 4				
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	56 093	38 900	23 200				
Uitgaven (x € 1 000)	138 400	86 600	72 700	29 300	39 200	23 800	1 200

Hr.Ms. De Zeven Provinciën (LCF-1), Hr.Ms. Tromp (LCF-2) en Hr. Ms. De Ruyter (LCF-3) zijn reeds aan de vloot toegevoegd. In 2005 zal het eerste LCF de status «operationeel gereed» bereiken en zal het vierde LCF worden overgenomen van de werf. De uitvoering van het project verloopt volgens plan. Er wordt samengewerkt met Duitsland en Canada. Over de verwerving van Sirius, een infrarood zoek- en volgsysteem, wordt de Tweede Kamer eind 2004 geïnformeerd.

Project instandhouding M-fregatten

Doelstelling	Het implementeren van aanpassingen aan het M-fregat om de oorspronkelijk beoogde levensduur te verlengen en de capaciteiten van het schip aan te passen aan het voorziene inzetprofiel.						
Projectomvang	€ 133,0 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten		DMP-A		DMP-B/C/D			
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)					400	2 200	8 900

Zes M-fregatten zullen het benodigde instandhoudingsprogramma doorlopen. Bij dit project ligt de nadruk op het vervangen van systemen die niet langer in stand te houden zijn en op noodzakelijke modificaties. Een operationele behoeftstelling wordt eind 2004 verwacht. Het instandhoudingsprogramma zal in 2011 aanvangen met het eerste M-fregat en in 2014 eindigen met het zesde M-fregat.

Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit (PAM)

Doelstelling	Instandhouding van de mijnenbestrijdingscapaciteit door modernisering van de jaagcomponent (sonar/C2-deel) en het toepassen van een nieuw mijnenvernietigingssysteem (Seafox)							
Projectomvang	€ 190,2 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	Inbouw sonar, C2 en <i>Seafox</i> . Proeftochten AMBV 1		In uitvoering 1e AMBV gereed	In uitvoering	In uitvoering	In uitvoering	Laatste (10e) ring AMBV gereed	
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	6 805	20 400	6 000					
Uitgaven (x € 1 000)	18 368	26 400	28 500	30 900	20 800	19 200	7 000	

Dit project betreft de modernisering van tien Alkmaar-klasse mijnenjagers. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met België. De veegcomponent is ten gevolge van een financiële prioriteitstelling voor onbepaalde tijd uitgesteld. In 2006 worden de mogelijkheden voor de herintroductie van de veegcapaciteit in internationaal verband nader onderzocht.

Project Hydrografische Opnemingsvaartuigen (HOV)

Doelstelling	Instandhouding van een militaire hydrografische capaciteit door vervanging van de twee verouderde Noordzee-opnemers door twee opnemingsvaartuigen en de afstoting van Hr.Ms. Tydeman.							
Projectomvang	€ 54,6 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	HOV 2 is overgedragen en in dienst gesteld							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	3 055	2 975						
Uitgaven (x € 1 000)	18 438	20 900	200					

De militaire hydrografische capaciteit draagt zorg voor de ondersteuning van militaire operaties en voor de uitvoering van de (civiele) hydrografische taak op het Nederlands deel van het continentaal plat en in de wateren rond de Nederlandse Antillen en Aruba. De nieuwe schepen zijn respectievelijk in 2003 en 2004 in dienst gesteld.

Project Tweede Landing Platform Dock (LPD-2)

Doelstelling	Zekerstellen van het voortzettingsvermogen van het huidige LPD (Hr.Ms. Rotterdam) alsmede de uitbreiding van de amfibische liftcapaciteit en strategische zeetransportcapaciteit door de verwerving van een tweede amfibisch transportschip. In het kader van EVDB wordt het schip voorzien van commandofaciliteiten.						
Projectomvang	€ 221,0 miljoen en € 39,4 miljoen voor commandofaciliteiten ten laste van beleidsartikel 11 «Internationale samenwerking»						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	Engineering en bouw		Bouw	Proeftocht	Operationeel		
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	27 303	8 000	15 000				
Uitgaven (x € 1 000)							
LPD 2	32 201	35 600	59 700	64 100	22 000	1 000	
EVDB	6 991	12 800	9 900	7 500	300		

Eind 2003 is aangevangen met de bouw van de romp. Het LPD-2 wordt in 2006 overgedragen aan de Koninklijke marine en in 2007 operationeel gereed gesteld.

Project NH-90

Doelstelling	Instandhouding van de algemene maritiem-militaire capaciteiten, capaciteiten op het vlak van tactisch (maritiem) luchttransport alsmede opsporing en redding door middel van de vervanging van de Lynx-helikopter door twintig NH-90 helikopters.						
Projectomvang	€ 882,9 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten			Deelname multinationale OPEVAL	Aflevering 1e NH-90	Aflevering	Aflevering	
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	37 905	47 290	26 300				
Uitgaven (x € 1 000)	15 548	21 100	43 200	77 300	131 000	124 900	124 000

De Koninklijke marine neemt vanaf 2005 tot medio 2007 deel aan de internationale operationele evaluatie (OPEVAL) door de levering van schepen voor de uitvoering van de evaluatie en het wetenschappelijk onderzoek. De eerste NH-90 helikopter wordt in 2007 aan de Koninklijke marine geleverd. Naar verwachting zullen alle twintig NH-90 helikopters in 2012 zijn afgeleverd. Het project NH-90 is een multinationaal project waaraan inmiddels vijf landen deelnemen. De uiteindelijke verhouding tussen *full mission capable* en transporthelikopters is onderwerp van een krijgsmachtbrede studie naar de «integrale militaire helikopter capaciteit».

Project CUP-Orion

Doelstelling	Instandhouding van de algemene maritiem-militaire capaciteiten, capaciteiten op het gebied van surveillance boven land alsmede opsporing en redding door de modernisering van tien Orions naar eenzelfde, op oppervlakte surveillance gerichte, basisconfiguratie en de multifunctionele uitrusting van zeven van de tien Orions.						
Projectomvang	€ 209,0 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten		In uitvoering 1e gereed	In uitvoering	Laatste gereed			
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	12 633	450	800				
Uitgaven (x € 1 000)	52 284	32 100	53 800	33 000	8 000	1 600	

Het modificeren en testen van het eerste vliegtuig is in het eerste kwartaal 2004 afgerond, waarna het toestel is overgedragen aan de Koninklijke marine. In het project wordt samengewerkt met de Verenigde Staten.

Vervanging Verbindingsapparatuur Mariniers (NIMCIS)

Doelstelling	Verbetering van capaciteiten voor informatie uitwisseling van de operationele marinierseenheden door de vervanging van radioapparatuur door een Nieuwe Generatie Mariniers Communicatie- en Informatiesysteem (NIMCIS).						
Projectomvang	€ 73,9 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten		B/C/D-brief	Uitlevering eerste systemen	In uitvoering	In uitvoering	Levering laatste systemen	
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		71 000	2 900				
Uitgaven (x € 1 000)		2 400	17 600	33 600	13 300	7 000	

De eerste fase van dit project omvat de introductie van beveiligde communicatiemiddelen voor spraak en data in de VHF-, UHF- en HF-frequentiebanden en een kleine hoeveelheid informatieverwerkende systemen voor een betere *situational awareness* (digitale kaarten en geautomatiseerde positiebepaling). Het project houdt rekening met de interoperabiliteit met eenheden van de Koninklijke landmacht, bondgenoten en de UK/NL Amphibious Force. In 2005 worden de eerste systemen in gebruik genomen.

Project Satellietcommunicatie voor militair gebruik (MILSATCOM)

Doelstelling	De verbetering van <i>command and control</i> en informatieverwerking door introductie van lange-afstand verbidingsapparatuur op basis van satellietcommunicatie.							
Projectomvang	€ 255,6 miljoen. Hiervan is € 219,3 miljoen opgenomen op artikel 01 Koninklijke marine.							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten		Begin oplevering tactische terminals. Ankerstation operationeel. D2-brief AEHF landterminals	D2-brief AEHF-zeeterminals. D2-brief SHF-capaciteit		SHF capaciteit beschikbaar			AEHF beschikbaar
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	3 380	84 100	54 400					
Uitgaven (x € 1 000)	23 463	20 600	22 800	11 700	18 000	14 700	9 000	

Dit interservice project waarvoor de Koninklijke marine de *Single Service Manager* (SSM) en *Single Service Procurer* (SSP) is, bestaat uit twee delen. Het korte-termijn deel omvat een anker- of grondstation en bijbehorende mobiele tactische terminals voor de Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht. Het ankerstation is eind 2003 door de fabrikant overgedragen aan Defensie. Medio 2004 is aangevangen met de oplevering van tactische terminals. Operationeel gebruik is mogelijk in de loop van 2004. Het lange-termijn deel voorziet in de verwerving van aanvullende grondapparatuur en de verwerving van capaciteit op militaire communicatiesatellieten. Voor de verwerving van capaciteit op Amerikaanse AEHF-satellieten is in 2002 een MOU met de Verenigde Staten afgesloten. In 2003 en 2004 is de verwerving van capaciteit op SHF-communicatiesatellieten van een Europese bondgenoot voorbereid. De D2-brief SHF wordt naar verwachting begin 2005 aan de Tweede Kamer aangeboden. Het lange-termijn deel omvat tevens de plaatsing van een AEHF-terminal op het grondstation, scheepsterminals en tactische terminals voor de Koninklijke marine, land- en luchtmacht. De D2-brieven voor deze AEHF land- en zeeterminals worden in respectievelijk 2004 en 2005 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Verwerving Gepantserd «all terrain vehicle» Korps Mariniers

Doelstelling	Instandhouden van de mobiliteit en verbeteren bescherming van de operationele marinierseenheden onder alle klimatologische en terreinomstandigheden.							
Projectomvang	€ 25 < € 100 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten		A-brief	B/C-brief					
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)								
Uitgaven (x € 1 000)				6 400	17 800	16 700	12 600	

Dit project betreft de verwerving van gepantserde *all terrain vehicles* ter vervanging van een deel van de huidige BV206-voertuigen.

Overige investeringen

LCF-munitie

Doelstelling	Voorzien in munitie voor de Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LCF)							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	16 290	130 698						
Uitgaven (x € 1 000)	46 885	29 800	25 000	23 300	39 500	28 900	28 700	

Dit project betreft het «*Evolved Sea Sparrow Missile*» (ESSM), het *Standard Missile 2* (SM2), maritieme TMD-raketten en de munitie voor het 127mm-kanon.

Niet meer opgenomen DMP-projecten

Het project Project Maritieme Theatre Ballistic Missile Defence (MTBMD), is niet meer als investeringsproject zichtbaar, aangezien dit begrotingsjaar geen DMP-document aan de Kamer zal worden aangeboden. Wel hebben Nederland en Duitsland eind 2003 de eerste fase van een haalbaarheidsstudie afgerond, waaruit blijkt dat maritieme systemen tegen ballistische raketten aan boord van het LCF geplaatst kunnen worden. De tweede fase van deze haalbaarheidsstudie loopt tot eind 2006 en richt zich op de benodigde aanpassing van de SMART-L-radar. Uitwerking van de aanpassing van de overige systemen en de integratie hiervan met het luchtverdedigingssysteem volgen na 2006, wanneer de Verenigde Staten de ontwikkelingen aan de TBM-*interceptor* hebben afgerond.

Subsidies

De Koninklijke marine verleent subsidies aan instanties die activiteiten uitvoeren die het belang van de Zeemacht ondersteunen. Het betreft de Koninklijke marine Jacht Club (€ 38 000), de Marine Watersportvereniging (€ 24 500), de Koninklijke Vereniging Marine Officieren (€ 20 000) en het Zeekadettenkorps (€ 21 500). In totaal wordt in 2005 voor een bedrag van (afgerond) € 105 000 aan subsidies verleend. Deze vermelding vormt voor de onder dit artikel opgenomen subsidieverleningen de wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 4.23, derde lid, onder c van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Ontvangsten

De ontvangstenbegroting van de Koninklijke marine (exclusief de ontvangsten van ondersteunende diensten Koninklijke marine) beslaat in 2005 € 36,9 miljoen. Deze ontvangsten hebben onder andere betrekking op:

- aan personele uitgaven gerelateerde ontvangsten voor onder andere voeding, huisvesting, onderwijskosten van gezinsleden in het buitenland en geneeskundige declaraties;
- teruggevorderde BTW;
- ontvangsten voor werkzaamheden en dienstverlening door het Marinebedrijf;
- terugontvangsten op Foreign Military Sales-programma's;
- verrekeningen met Navo-partners;
- verrekening van (mede)gebruik van het vliegveld De Kooy.

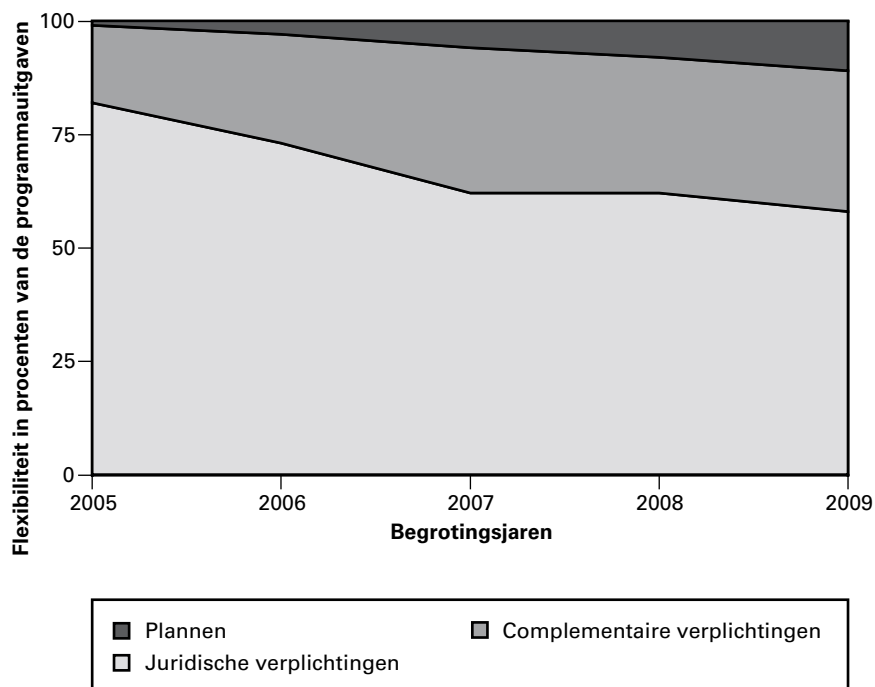
Indien de ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten of goederen aan andere defensieonderdelen of baten-lastendiensten van Defensie, dan worden additionele uitgaven gehanteerd.

Indien ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten en goederen aan andere ministeries of derden, dan worden respectievelijk integrale kosten en marktconforme prijzen gehanteerd.

Budgetflexibiliteit

Bedragen x € 1 000

Omschrijving	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal geraamde kasuitgaven	1 007 725	999 939	1 034 812	979 881	926 141
Waarvan apparaatsuitgaven	202 234	181 672	173 189	159 657	163 488
Dus programmaitgaven (inclusief investeringen)	805 491	818 267	861 623	820 224	762 653
Waarvan juridisch verplicht	82% 656 265	73% 590 083	62% 530 991	62% 506 102	58% 439 240
Waarvan complementair noodzakelijk	17% 140 163	24% 199 557	32% 275 088	30% 246 934	31% 239 238
Resterende plannen	1% 9 063	3% 28 627	6% 55 545	8% 67 188	11% 84 175
Totaal	100% 805 491	100% 818 267	100% 861 623	100% 820 224	100% 762 653

Evaluatieprogrammering

Gebaseerd op de Regeling prestatiegegevens en evaluatie-onderzoek Rijksoverheid (RPE) wordt binnen het beleidsartikel Koninklijke marine een ex post beleidsevaluatie uitgevoerd naar de geoperationaliseerde doelstelling «gereedheid KM» (start onderzoek februari 2005).

Beleidsartikel 02. Koninklijke landmacht

Algemene beleidsdoelstelling

De Koninklijke landmacht levert met landstrijdkrachten een belangrijke bijdrage aan de hoofddoelstellingen van de krijgsmacht en daarmee een belangrijke bijdrage aan het halen van het Nederlandse ambitieniveau. Het Nederlandse ambitieniveau, zoals verwoord in de Prinsjesdagbrief, geeft een beschrijving van de taken welke eenheden van de Koninklijke landmacht moeten kunnen uitvoeren. Het ambitieniveau is onder andere gebaseerd op internationale verplichtingen (Navo/EU) en de dreiging in verschillende scenario's. Dit garandeert dat aan de vraag naar inzetgerede eenheden van de Koninklijke landmacht voldaan kan worden, zowel voor crisisbeheersingsoperaties (inclusief Nato Respons Force-NRF) als voor nationale taken. Om dit ambitieniveau waar te kunnen maken en de inzetbaarheid op peil te houden, worden de operationele eenheden van de Koninklijke landmacht volledig gevuld en continu getraind. De keuze voor een «volledig parate Landmacht» en het gereedstellingsproces door middel van het accentmodel en het generiek jaarplan, is daarbij een logisch gevolg. De capaciteit die bij de training en crisisbeheersingsoperaties ingezet wordt is zichtbaar gemaakt bij de activiteiten van het Operationeel Commando (OpCo).

Belangrijke kenmerken van het hiervoor benodigde optreden zijn veelzijdige inzetbaarheid binnen het gehele geweldsspectrum, modulaire inpasbaarheid in multinationale verbanden en een expeditie-orientatie, zodat inzet over grote afstanden en een snelle ontplooiing mogelijk zijn. De Koninklijke landmacht levert de gevechtskracht voor het fysiek bezetten en beheersen van gebieden, waarbij gebruik wordt gemaakt van middelen waarvan een belangrijke afschrikwekkende werking uitgaat en die worden gebruikt om eigen en bondgenootschappelijke troepen te beschermen en zo nodig tegenstanders uit te schakelen. Ze is in staat een verscheidenheid aan middelen in te zetten om de tactische mobiliteit te verschaffen die een strijdmacht nodig heeft om, ook op grote afstand van Nederland, de gebeurtenissen te beïnvloeden (preventief) en te kunnen reageren op onvoorziene negatieve ontwikkelingen (reactief). Met de beschikbare capaciteiten ondersteunt de Koninklijke landmacht ook civiele overheden bij de handhaving van de rechtsorde en veiligheid.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De geoperationaliseerde doelstellingen waaraan de Koninklijke landmacht moet voldoen, worden weergegeven in de vorm van operationeel inzetbare eenheden. Uit de onderstaande doelstellingenmatrix blijkt hoeveel eenheden (kwantiteit) binnen welke termijn (reactietijd) beschikbaar zijn voor inzet ten behoeve van de drie hoofdtaken van Defensie. Uitgangspunt daarbij is dat de eenheden binnen de aangegeven gereedheidstermijn voor het gehele geweldsspectrum inzetbaar zijn (kwaliteit). De indeling van de gereedheidstermijnen sluit aan bij de Navo-indeling in *High Readiness Forces* (HRF) en *Forces of Lower Readiness* (FLR). In de kolom HRF-direct zijn de eenheden weergegeven die benodigd zijn om invulling te geven aan het ambitieniveau van Defensie. De kolommen HRF-kort en FLR laten de eenheden zien, benodigd voor het voortzettingsvermogen.

Doelstellingenmatrix Koninklijke landmacht 2005

Type eenheid		Totaal	Inzetbaarheid		
			HRF		FLR
<i>Operationeel Commando, waarvan:</i>			Direct	Kort	
<i>HRF(L)HQ (NL-deel)</i>	Staff	1	1		
	Staff Support Battalion	1	1		
	CIS-Battalion	1	1		
	Special Operations Staff	1	1		
	Commandotroepencompagnie	3	2	1	
	Kernstaf Logistieke brigade	1	1		
	Kernstaf Geniebrigade	1	1		
<i>Air Manoeuvre Brigade</i>	Brigadestaf met stafstafcompagnie	1	1		
	Infanteriebataljon Luchtmobiel	3	3		
	Mortiercompagnie Luchtmobiel	1	1		
	Geniecompagnie Luchtmobiel	1	1		
	Luchtverdedigingscompagnie	1	1		
	Geneeskundige compagnie	1	1		
	Bevoorradingscompagnie	1	1		
	Herstelcompagnie	1	1		
<i>Gemechaniseerde Brigade (13, 41 en 43 Mechbrig)</i>	Brigadestaf met stafstafcompagnie	3	1	1	1
	Pantserinfanteriebataljon	3	1	1	1
	Tankbataljon	3	1	1	1
	Brigade verkenningsskadron	3	1	1	1
	Afdeling veldartillerie	2	1	1	
	Pantsergeniecompagnie	3	1	1	1
	Geneeskundige compagnie	3	1	1	1
	Bevoorradingscompagnie	3	1	1	1
	Herstelcompagnie	3	1	1	1
<i>Combat Support and Support Command (CSSC)</i>	ISTAR module	3	1	1	1
	Pantsergeniecompagnie	1	1		
	Constructiecompagnie	3	2	1	
	Brugcompagnie	1	1		
	NBC-compagnie	1	1		
	Pantserlucht doelartilleriebatterij	3	1	1	1
Verbindingsbataljon	2	1+1/3	1/3	1/3	
<i>Divisie Logistiek Commando (DLC)</i>	Bevoorradings- en transportbataljon	2	2		
	Herstelcompagnie	3	3		
	Geneeskundig bataljon	1	1		
<i>Nationale Reserve Bataljon NL-deel CIMIC Group North NL CIMIC Support Unit</i>		5	5		
		1	2/3	1/3	
		1	1		

Reactietermijnen: HRF Direct = < 20/30 dagen; HRF kort = < 90 dagen; FLR = 180 dagen.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die de Koninklijke landmacht ter beschikking staan voor het realiseren van de operationele doelstellingen en activiteiten zijn opgenomen in de volgende tabel.

Budgettaire gevolgen beleid beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht (x € 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	1 734 542	1 813 595	1 619 201	1 532 840	2 426 832	1 731 927	1 907 405
Uitgaven							
Programmauitgaven							
Operationeel Commando	946 509	962 159	937 638	941 468	936 650	925 743	923 217
Subsidies en bijdragen	928	7 728	7 563	7 562	7 526	7 526	7 526
Investerings	301 574	414 093	500 048	522 910	536 579	456 210	500 900
Totaal programmauitgaven	1 249 011	1 383 980	1 445 249	1 471 940	1 480 755	1 389 479	1 431 643
Apparaatsuitgaven							
Landmachtstaf	155 406	158 285	138 513	132 991	130 748	128 657	127 361
Overige eenheden BLS	181 175	148 671	131 389	124 679	131 455	134 362	134 320
Wachtgelden en inactiviteitswedden	42 879	46 244	42 366	44 800	42 198	38 280	32 983
Bijdrage aan baten-lastendiensten		28 047	35 560	35 501	35 502	35 498	35 500
Totaal apparaatsuitgaven	379 460	381 247	347 828	337 971	339 903	336 797	330 164
Totaal uitgaven	1 628 471	1 765 227	1 793 077	1 809 911	1 820 658	1 726 276	1 761 807
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	39 234	34 721	34 721	34 721	34 721	34 721	34 721

Uitgavenverdeling naar operationele doelstellingen

In de bovenstaande tabel zijn de uitgaven gepresenteerd van de Koninklijke landmacht die samenhangen met de realisatie van de operationele doelstellingen. Bij deze presentatie is de organisatorische indeling van de Koninklijke landmacht gehanteerd. In onderstaande tabel zijn de programmauitgaven, exclusief investeringen en subsidies, extra-comptabel toegerekend aan de operationele doelstellingen uit de doelstellingenmatrix.

De toe te rekenen uitgaven betreffen de uitgaven aan de operationele doelstellingen uit dit beleidsartikel en de uitgaven aan ondersteunende eenheden uit het niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht». Bij de ondersteunende eenheden zijn direct aan producten/diensten te relateren uitgaven aan de hand van de gerealiseerde output toegerekend aan de afnemer.

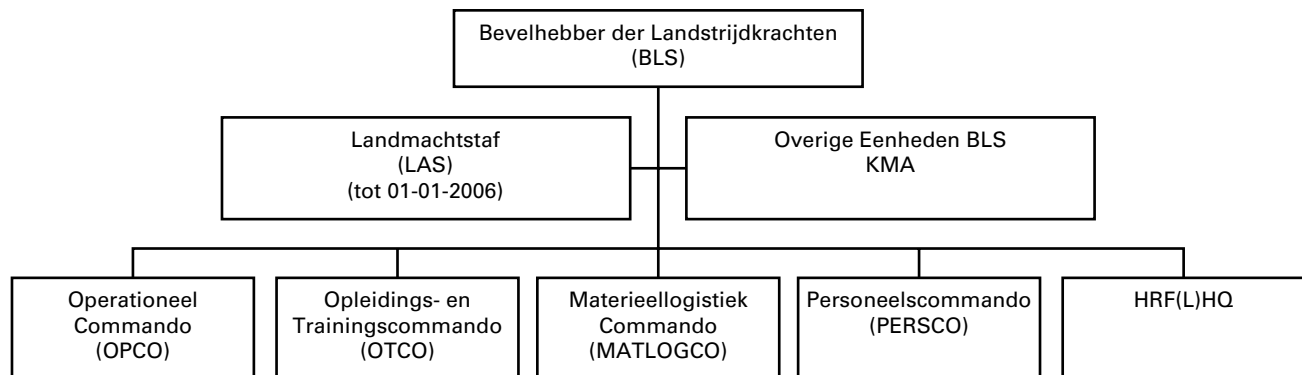
Voor wat betreft het MatLogCo heeft geen toerekening aan operationele doelstellingen plaatsgevonden, doch zijn de uitgaven toegerekend aan wapensystemen of bevoorradingsactiviteiten. Deze toerekening is opgenomen in niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht». Aan de systematiek van een zuivere toerekening van de uitgaven aan afnemers, zal in het kader van een verdere uitwerking van het systeemmanagement verder invulling worden gegeven.

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2005 in € 1 000 Koninklijke landmacht	Operatie- neel Commando (artikel 02)	Landmacht- staf en overig KL (artikel 02)	OTCO en KMA (artikel 60)	MATLOGCO (artikel 60)	CDC eenheden (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven						
HRF(L)HQ	21 036	4 311	1 528		1 439	28 314
Air Manoeuvre Brigade	81 429	16 689	10 807		6 472	115 397
Gemechaniseerde brigade 13	87 494	17 932	9 015		7 192	121 633
Gemechaniseerde brigade 41	99 129	20 317	7 718		6 472	133 636
Gemechaniseerde brigade 43	84 602	17 339	9 447		5 753	117 141
Combat Support and Support Command	87 821	17 999	12 439		6 472	124 731
Divisie logistiek Commando	126 026	25 829	24 878		10 068	186 801
Overig	93 401	19 144	32 778			145 323
Totaal toe te rekenen	680 938	139 560	108 610	–	43 868	972 976
Nog niet toe te rekenen uitgaven	256 700	51 720	31 295	312 107	39 927	691 749
Niet toe te rekenen uitgaven						
Investerings		500 048				500 048
Keuring/werving/initiële opleidingen			104 031			104 031
Wachtgelden/inactiviteitswedden		42 366				42 366
Subsidies		7 563				7 563
Apparaat		114 182				114 182
Totaal	937 638	855 439	243 936	312 107	83 795	2 432 915

Activiteiten

Algemeen

De Koninklijke landmacht beschikt voor het realiseren van de genoemde doelstellingen vanaf 1 januari 2005 over de volgende organisatiestructuur. Het Materieel-logistiek Commando (MATLOGCO) en delen van het Personeelscommando (PERSCO) gaan in 2005 over naar de Centrale organisatie. De gegevens voor deze Commando's zijn hier nog opgenomen. Dit geldt ook voor de KMA. De overige eenheden worden per 1 januari 2006 gegroepeerd in het Commando Landstrijdkrachten.

De verschillende Commando's worden geraamd in diverse artikelen. In het beleidsartikel 02 «Koninklijke landmacht» worden achtereenvolgens het OPCO, de LAS en het PERSCO geraamd. In het beleidsartikel 10

«Civiele Taken» is het EOCL opgenomen. Tot slot worden in het niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning Krijgsmacht» het OTCO, het MATLOGCO en de KMA geraamd.

Het Operationeel Commando KL (OPCO)

Alle operationele eenheden zijn ondergebracht bij dit commando, behoudens het HRF(L)HQ en de eenheden die direct daaraan gerelateerd zijn. De commandant van het OPCO is verantwoordelijk voor het primaire (operationele) proces van de Koninklijke landmacht: het opleiden en trainen tot operationeel gereede en zonodig inzetgereede eenheden. Verder is het OPCO verantwoordelijk voor het formeren en gereedstellen van eenheden voor specifieke crisisbeheersingsoperaties (bijvoorbeeld SFOR, NRF, enzovoorts). Tot slot is het OPCO belast met de uitvoering van uiteenlopende steunverleningsopdrachten. Het OPCO heeft de taken van de Operationele staf overgenomen met uitzondering van het Situatie Centrum. Van het oude Nationaal Commando (NATCO) is de verantwoordelijkheid voor de beveiliging van essentiële locaties (zoals havengebieden) op het Nederlands grondgebied, het onderhouden en beveiligen van militaire locaties, het verlenen van militaire bijstand en explosievenopruijing overgenomen. Ook zijn de vijf Regionale Militaire Commando's (RMC'n) en de gekoppelde bataljons Nationale Reserve (NATRES) toegevoegd aan het OPCO. Deze bataljons zijn samengesteld uit vrijwillige reservisten. Van de oorspronkelijke taak (de bewaking en de beveiliging van belangrijke objecten op het nationale grondgebied in tijden van crisis) is het accent verschoven naar de taak ondersteuning van bondgenoten die van het Nederlandse grondgebied gebruik maken (*Host Nation Support*) en taken in het kader van de maatschappelijke dienstverlening.

Opleiden en trainen zijn de kernactiviteiten die leiden tot het tijdig beschikbaar hebben van operationeel gereede eenheden. Hoewel het OPCO ook wordt belast met het uitvoeren van steunverlenende activiteiten en de materiële en personele instandhouding, zijn de opleidings- en trainingsactiviteiten de belangrijkste activiteiten. Eenheden die niet zijn ingezet, besteden het grootste deel van hun tijd aan deze activiteiten. Binnen deze opleidings- en trainingsactiviteiten is het oefenen één van de belangrijkste pijlers waarop de operationele gereedheid wordt gebouwd. Dit wordt in de tabel «prestatiegegevens OPCO» als volgt gekwantificeerd:

Eenheid		Geofendheid				Totaal	Begroting 2005 x €1 000	
		Geplande oefendagen per O&T niveau	I t/m III	IV	V			VI
HRF(L) HQ	Staff*	45				30	75	305
	Staff Support battalion*	74					74	202
	CIS battalion*	74					74	304
	Special Operations Staff*	3					3	9
	Commandotroepencompagnie	453	30				483	2 116
	Kernstaf Logistieke brigade					18	18	193
	Kernstaf Geniebrigade	2				11	13	138
11 AMB	Brigadestaf (inb ststcie)	42	5		21	29	97	588
	Infanteriebataljon Luchtmobiel	1 213	272		336		1 821	11 097
	Mortiercompagnie Luchtmobiel	115	10		21		146	890
	Geniecompagnie Luchtmobiel	42	19		21		82	501
	Luchtverdedigingscompagnie	71	6		26		104	631
	Geneeskundige compagnie	59	29		42		130	791
	Bevoorravingscompagnie	50	9		21		80	489
	Herstelcompagnie	52	9		32		93	565
MECHBRIG	Brigadestaf (inb ststcie)	9				132	141	1 556
	Pantserinfanteriebataljon (manbat)	652	133		250		1 035	9 007
	Tankbataljon (manbat)	598	139		246		983	8 523
	Brigade Verkenningeskadron	97	97				194	1 719
	Afdeling Veldartillerie	279	424		95		798	6 097
	Pantsergeniecompagnie	132	124				256	2 567
	Geneeskundige compagnie	105	76				181	1 238
	Bevoorravingscompagnie	56	105				161	1 227
	Herstelcompagnie	37	112				149	1 683
	CSC	ISTAR module	227	21		3		251
Pantsergeniecompagnie		52	14		15		81	808
Brugcompagnie		14			15		29	289
Constructiecompagnie		48	110		45		203	2 033
NBC-compagnie		20	20		15		55	552
Pantserluchtdoelbatterij		200	59				260	2 416
Verbindingsbataljon		190	92				282	2 786
DLC	Bevoorravings- en Transportbataljon	224	109		445		778	6 550
	Herstelcompagnie	74	73				146	1 655
	400 Geneeskundig bataljon	45	50		42		137	1 045
Nationale Reserve Bataljon		102				102	14 597	
NL-deel CIMIC Group North*		2				15	3	
NL CIMIC Support Unit*		1				10	2	
Totaal Begroting							86 944	

* Voor deze onderdelen hebben de geraamde bedragen betrekking op uitgaven en niet zoals bij de andere onderdelen op kosten. Zodra deze eenheden zijn opgenomen in het Financieel Generiek Jaarplan kan ook voor deze eenheden met kostengegevens worden gewerkt.

HRF(L)HQ

Het Duits-Nederlandse legerkorps hoofdkwartier (High Readiness Forces (Land) Headquarters (HRF(L)HQ)) is een snel inzetbaar hoofdkwartier. Het HQ is een multinationale eenheid waarvan de kern wordt geleverd door Duitsland en Nederland. Het HQ wordt ondersteund door een binationaal «Staff Support Battalion» en een «Communication and Information System Battalion» (CIS-Bn). Het Nederlandse deel van het hoofdkwartier

valt rechtstreeks onder de Bevelhebber der Landstrijdkrachten (BLS), de planning en control wordt verzorgd door het Operationeel Commando.

Landmachtstaf (LAS)

De Landmachtstaf (LAS) ondersteunt de bevelhebber bij de aansturing van de Koninklijke landmacht en bij zijn taken als bevelhebber. De LAS draagt zorg voor de ontwikkeling van het beleid en het opstellen van plandocumenten. Met het verdwijnen van de functie van bevelhebber zal ook de LAS per 1 januari 2006 opgeheven worden.

Personeelscommando (PERSCO)

Het PERSCO is verantwoordelijk voor de personele keten van de Koninklijke landmacht. Hiertoe worden de volgende taken onderkend: het inrichten en ten dele verrichten van het personele proces, het ontwikkelen van normen voor het personele proces en het ontwikkelen van functioneel personeelsbeleid, het ontwikkelen en ondersteunen van de organisatie, de planning en control van het personele proces en tot slot het beheer en het ontwikkelen van een zorgsysteem voor het personeel van de Koninklijke landmacht. Met de oprichting van het PERSCO is inhoud gegeven aan de reductiedoelstelling SBSKL (Stroomlijning Bedrijfsvoering en Staven Koninklijke landmacht).

Investeringen

Onderstaand wordt een toelichting gegeven bij de DMP-projecten die in uitvoering zijn en de DMP-projecten waarvoor naar verwachting in het begrotingsjaar 2005 een behoeftestellingsbrief naar het parlement zal worden gezonden.

Het beleid is gericht op de verbetering en modernisering van het bestaande materieel, de opheffing van tekortkomingen en de vervanging van verouderd materieel door modern hoogwaardig materieel.

Project Wissellaadsystemen (WLS) 165 kN

Doelstelling	Vergroting van de logistieke mobiliteit						
Projectomvang	€ 213,1 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	Contract						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	153 330	55 820	650				
Uitgaven (x € 1 000)	11 850	15 460	85 620	92 270	4 600		

Dit project bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de verwerving van voertuigen. Het tweede deel (WLS-overig) richt zich op de verwerving van containers, flatracks (*container roll in and out platforms*), aanhangwagens en overslagmiddelen. Het te verwerven voertuig kan containers en flatracks zelfstandig laden, vervoeren en lossen. De Koninklijke landmacht voert het project in *single service management* uit voor de andere krijgsmachtdelen. De aanvang van de serieleveringen is in 2004 voorzien.

Project Licht verkenning- en bewakingsvoertuig (FENNEK/LVB)

Doelstelling	Vervanging van de verouderde M113 en Landrover/verkenning						
Projectomvang	€ 253,9 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	16 312	550					
Uitgaven (x € 1 000)	5 120	7 900	11 100	67 100	63 600	54 800	3 500

Ter vervanging van de M113 C&V en de Landrover 7,5 kN (verkenning) is het lichte verkenning- en bewakingsvoertuig van het type FENNEK aangekocht (FENNEK/LVB). Het project wordt in samenwerking met Duitsland uitgevoerd. In 2003 is de eerste FENNEK aan de Koninklijke landmacht overgedragen. De totale levering loopt vertraging op door problemen bij de producent.

Project Licht pantserwielvoertuig (FENNEK/MRAT- en AD-versie)

Doelstelling	Voorzien in kleinere pantserwielvoertuigen voor de algemene dienst, een anti-tankversie en een stingerversie						
Projectomvang	€ 187,4 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	12 340						
Uitgaven (x € 1 000)	40	800	7 000	23 100	39 700	86 100	5 900

Dit project voorziet in kleinere pantserwielvoertuigen voor zowel de algemene dienst (AD) als een anti-tankversie (MRAT) en het gepantserde Stingerplatform. Het betreft een variant van de FENNEK/LVB. De vertraging in dit deelproject is gekoppeld aan de FENNEK/LVB (zie hiervoor).

Project Gevechtswaardeverbetering Leopard 2

Doelstelling	Versterken van de personele bescherming en vuurkracht van de Leopard 2						
Projectomvang	€ 364,3 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	5 240						
Uitgaven (x € 1 000)	56 340	9 870	11 030	4 740			

Het project Verbetering Leopard 2 wordt in twee fasen uitgevoerd. De tweede fase, de bescherming van het personeel door het verbeteren van de bepantsering, is afgerond. In de eerste fase wordt de vuurkracht van de Leopard verbeterd door het aanbrengen van een verlengde schietbuis en het verwerven van verbeterde munitie. Over de uitgevoerde deelevaluatie is de Kamer geïnformeerd met Kamerstuk 27 830 nr. 23.

Project Medium Range Anti-Tank (MRAT)

Doelstelling	Verbeteren van de anti-tankcapaciteit met een dracht tot 2000 meter						
Projectomvang	€ 216,3 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	10 733	4 130					
Uitgaven (x € 1 000)	20 464	51 840	49 900	10 800	10 300		

Het project omvat de aanschaf van een *fire and forget* systeem (GILL) met een effectieve dracht van 2000 meter. Met deze aanschaf worden in de komende jaren de technisch en operationeel verouderde DRAGON en TOW-systemen van de infanterie- en verkenningseenheden van de Koninklijke landmacht en het Korps Mariniers vervangen. De invoering van de MRAT-systemen is inmiddels gestart.

Project Tactische Indoor Simulatie (TACTIS)

Doelstelling	Voorzien in een simulatiesysteem voor verschillende eenheden en in verschillende oefenterreinen						
Projectomvang	€ 80,7 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	Contract						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	65 755						
Uitgaven (x € 1 000)	6 641	24 650	14 260	12 870	18 380		

TACTIS is een simulatiesysteem waarmee in verschillende individuele en teamsamenstellingen in een door een computer gegenereerd oefenterrein, inclusief vijandvoorstelling, kan worden getraind. De resultaten van de gevechtssimulaties worden bewaakt en vastgelegd en kunnen naderhand worden geëvalueerd. De invoering van TACTIS is van groot belang voor de verbetering van de training op bataljonsniveau en lager.

Project Vervanging M109

Doelstelling	Vervanging vuurmonden M-114 en M-109						
Projectomvang	€ 454,7 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	20 394	66 450					
Uitgaven (x € 1 000)	54	31 300	31 800	103 800	108 100	85 100	82 200

Dit project betreft de vervanging van de M109 vuurmonden, inclusief de verwerving van een initieel munitiepakket *extended range* 155 mm projectielen. Vanaf 2003 worden de M109 A2/90 van de parate afdelingen veldartillerie op brigadeniveau vervangen door de nieuwe vuurmond, de Pantserhouwitzer 2000 (PzH2000). Het project wordt omstreeks 2009 afgerond.

Project Battlefield Management System (BMS)

Doelstelling	Vergroten situational awareness op bataljonsniveau en lager						
Projectomvang	€ 68 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-C						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)			6 400	15 000	17 600	22 000	7 000

Het *Battlefield Management System (BMS)* is een systeem voor de ondersteuning van *Command and Control (C2)* op het niveau van bataljon en lager. Met de invoering van BMS beschikken mobiele eenheden (bataljonsniveau en lager) te allen tijde over een actueel en integraal beeld van de operatie (*Common Operational Picture*). Hiermee wordt de effectiviteit van een operatie verhoogd en wordt de veiligheid van het personeel verbeterd.

Project Future Ground Based Air Defence Systems (FGBADS)

Doelstelling	Verbeteren van de informatievoorziening in de grondluchtverdediging						
Projectomvang	€ 151,8 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-B/C	Contract					
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	362	44 734					
Uitgaven (x € 1 000)	2 633	10 430	25 400	10 000	2 000	21 000	23 000

Het project FGBADS bestaat uit twee delen. Het eerste deel, BMC4I (*Battlefield Management Command, Control, Communication, Computerisation and Intelligence*), bestaat onder andere uit sensoren, randapparatuur, radars en datacommunicatiemiddelen. De eerste fase (€ 52,8 miljoen) voorziet in een initiële operationele capaciteit BMC4I-middelen (inclusief drie sensoren). De tweede fase (€ 99 miljoen) voorziet vanaf 2006 in een uitbreiding (inclusief vijf sensoren) van de initiële BMC4I-middelen tot een volledig operationele capaciteit. Het tweede deel betreft *Short Range Air Defence (SHORAD)*, de zogenaamde *shooters*. Hieraan wordt inhoud gegeven door de voorgenomen materieelruil met Noorwegen (de Noorse Deal), waarvoor een beginselovereenkomst is gesloten.

Project Groot pantserwielvoertuig (Boxer)

Doelstelling	Vervanging pantserrupsvoertuigen							
Projectomvang	€ 547 miljoen gebaseerd op de eerste serie van 200 Boxers (inclusief € 113 miljoen voor de ontwikkelingsfase)							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-D							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	223	17 830						
Uitgaven (x € 1 000)	13 595	19 200	13 500	9 800				43 000

Dit project voorziet in de verwerving van een groot gepantserd wielvoertuig (Boxer) in de versies voor algemene diensten (transport), gewondentransport, commandovoering, *Battle Damage Repair* (BDR) en genie. Hiervoor is aansluiting gezocht bij het Duits-Britse pantserwielvoertuigenproject GTK/MRAV. Recentelijk heeft de Britse overheid bekend gemaakt niet langer te willen deelnemen aan dit project. Duitsland en Nederland zoeken naar een bilaterale oplossing voor de realisatie van het Boxer-programma binnen de huidige randvoorwaarden. Parallel wordt een marktonderzoek uitgevoerd naar alternatieven voor de Boxer. De totale behoefte is neerwaarts bijgesteld naar 257 Boxers. De aangegeven reeks betreft de ontwikkelingsfase en de verwerving van een eerste serie van 200 Boxers.

Project Infanterie gevechtsvoertuig (IGV)

Doelstelling	Vervanging van het pantsersinfanteriegevechtsvoertuig (YPR-765)							
Projectomvang	€ 895,9 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-C/D							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	561	4 400	10 500					
Uitgaven (x € 1 000)	176	4 400	5 000	6 100	110 000	110 000		130 000

Naast de FENNEK (MRAD/AD) en de Boxer is dit het laatste deel van het overkoepelende project Vervanging Pantservoertuigen. Dit deelproject betreft de vervanging van de technisch en operationeel sterk verouderde YPR-PRI door een nieuw infanteriegevechtsvoertuig. Met dit nieuwe infanteriegevechtsvoertuig wordt voldaan aan de operationele eisen van het moderne optreden: betere bescherming, grote mobiliteit en goede vuurkracht.

Project Short Range Anti-Tank (SRAT)

Doelstelling	Verbeteren van de anti-tankcapaciteit met een dracht tot 1000 meter						
Projectomvang	€ 66,6 miljoen waarvan € 53,6 miljoen op artikel 02 Koninklijke landmacht						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		53 000		[Redacted]			
Uitgaven (x € 1 000)		8 000	8 000	8 000	22 000	7 000	

Doel van dit project is de directe zelfbescherming van het laagste organisatieniveau (de groep of het enkele voertuig) tegen gepantserde doelen. Het optreden bij vrijwel alle soorten eenheden, en vooral in verstedelijkt gebied, vereist op basis van de schootsafstanden en de te bestrijden doelen, pantserbestrijdingsmiddelen met een korte dracht (tot 1000 meter). Door dit project wordt het technisch en operationeel verouderde AT-4 systeem vervangen. De Koninklijke landmacht voert dit project in single service management uit, ook ten behoeve van het Korps mariniers.

Voorzieningen contramobiliteit 11 AMB

Doelstelling	Middelen ter bescherming van eenheden van 11 AMB						
Projectomvang	€ 25 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten			DMP-C	DMP-D			
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	[Redacted]						
Uitgaven (x € 1 000)				4 500	4 500	4 500	

Dit project voorziet in middelen (anti-tankmijnen aangevuld met alternatieve middelen om vroegtijdige ruiming door vijandelijk personeel te voorkomen) ter bescherming van eenheden van 11 AMB, die handmatig kunnen worden gelegd teneinde de eigen positie te behoeden voor vijandelijke overrompeling.

Verbetering mobiliteit Stinger (Stingerplatforms)

Doelstelling	Verbetering mobiliteit STINGER						
Projectomvang	€ 36 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			36 000				
Uitgaven (x € 1 000)			7 000	10 000	12 000	7 000	

Dit project maakt onderdeel uit van de maatregel «Grondgebonden luchtverdediging» en voorziet in de verwerving van luchtverdedigingssystemen voor de korte afstand (VSHORAD) ter vervanging van de pantserrupsvoertuigen tegen luchtdoelen (PRTL). In dit project worden Stinger-systemen geplaatst op het gepantserde FENNEK-voertuig en op ongepantserde voertuigen van Mercedes-Benz.

Project Soldier Modernisation Programme (SMP)

Doelstelling	Verhogen effectiviteit en verbeteren van de persoonlijke bescherming van de soldaat						
Projectomvang	€ 283,3 waarvan € 221,6 miljoen op artikel 02 Koninklijke landmacht						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	3 003	13 200	29 000				
Uitgaven (x € 1 000)	3 390	9 170	10 000	13 000	15 400	19 800	20 000

Het *Soldier Modernisation Programme* (SMP) moet leiden tot een verhoging van de effectiviteit van de (gevechts)soldaat en een verbetering van de persoonlijke bescherming. Hierdoor kan de (gevechts)soldaat een grotere individuele bijdrage leveren aan de effectiviteit van kleine, mobiele en flexibel optredende eenheden. Het SMP bestaat voornamelijk uit kleinere, veelal niet DMP-projecten. In het SMP wordt nauw samengewerkt met het Korps mariniers en de Koninklijke luchtmacht.

Project Verbeterd Zicht

Doelstelling	Verbeteren van waarnemingen onder verminderd zicht omstandigheden							
Projectomvang	€ 25 < € 100 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-A			DMP-D				
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)				[Redacted]				
Uitgaven (x € 1 000)				7 000	10 000	9 800		

Met het project «Verbeterd Zicht» worden geavanceerde niet systeemgebonden nachtricht- en zichtmiddelen verworven. Het stelt te voet optredend personeel in staat op te treden bij verminderd zicht, zowel bij dag als bij nacht, tijdens alle vormen van operationele inzet. In 2003 zijn deelproeven verricht en zijn kleinschalige operationele testen gestart.

Project Vervanging Trekkeropleggercombinaties (Tropco's) 400kN en 650 kN

Doelstelling	Vervoeren van het toekomstige infanterievoertuig en de zwaardere tank met ingang van 2004							
Projectomvang	€ 57,5 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten								
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)	1 500			[Redacted]				
Uitgaven (x € 1 000)		4 640	41 590	11 270				

Dit gemandateerde project voorziet in de verwerving van twee typen trekkeropleggercombinaties (tropco's). De lichte versie van 400kN is geschikt voor het vervoer van het toekomstige infanterie(gevechts-)voertuig en andere uitrustingsstukken zoals brugdelen. De zware versie van 650kN is geschikt voor het vervoer van de (gemodificeerde) gevechtstank en afgeleide versies daarvan en voor de Pantserhouwitzer (Pzh)-2000. De pré-serie is inmiddels geleverd. Vanaf 2004 is de instroom voorzien.

Project Theatre Independent Tactical Army and Airforce Network (TITAAN)

Doelstelling	Verbeteren van de C3I-ondersteuning op de niveaus legerkorps, divisie, brigade en bataljon						
Projectomvang	€ 137,9 miljoen (KL € 30 miljoen inclusief infrastructuur; KLu € 11,5 miljoen; EVDB € 96,4 miljoen)						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	5 010	10 500					
Uitgaven (x € 1 000)	3 264	14 000	480	1 300			

Dit project, dat grotendeels gefinancierd wordt uit EVDB-gelden, voorziet in de verwerving van een beveiligd, flexibel en geïntegreerd communicatie- en informatiesysteem dat in staat is grote hoeveelheden spraak- en datacommunicatie te verwerken en het optreden over grote afstanden in elk terrein te ondersteunen. TITAAN is modulair opgebouwd en maakt gebruik van civiele en Navo-standaarden. Het stelt eenheden op alle niveaus in staat autonoom of geïntegreerd op te treden. Samen met het *Battlefield Management System* (BMS) vormt dit systeem de ruggengraat van het grondgebonden optreden in het kader van *Network Centric Warfare (Operations)*.

Aangezien de behoeften van de Koninklijke land- en luchtmacht grote overeenkomsten vertonen en zij bovendien met elkaar moeten kunnen samenwerken, is besloten deze gezamenlijk te verwerven. Ook de logistieke ondersteuning en de opleidingen worden zoveel mogelijk gecombineerd.

Infrastructuur

Infrastructuurproject De Peel

Doelstelling	Concentratie van de luchtverdediging van de KL en KLu op de luchtmachtbasis De Peel						
Projectomvang	€ 27,1 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		5 000	22 100				
Uitgaven (x € 1 000)			5 000	16 000	6 100		

Voor de concentratie van de luchtverdedigingseenheden van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht worden een *Joint Air Defence School* en een *Joint Air Defence Centre* opgericht. Het project op luchtmachtbasis De Peel omvat de verbouw van bestaande infrastructuur en nieuwbouw. Het project is aangepast op de consequenties van de maatregelen voor de grondgebonden luchtverdediging, zoals deze in de Prinsjesdagbrief 2003 zijn vermeld. De aanschaf van een nieuwe Stinger-

trainer maakt niet langer deel uit van dit project, maar zal als afzonderlijk investeringsproject worden gerealiseerd.

Infrastructuur De Strijpse Kampen

Doelstelling	Nieuwbouw voor het Opleidings- en Trainingscentrum Rijden						
Projectomvang	€ 67,8 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	54 800	8 500	300				
Uitgaven (x € 1 000)	52 300	5 300	6 000				

De eenheden van het Opleidings- en Trainingscentrum Rijden op het Prinses Irene Kamp te Eindhoven en de Frederik Hendrikazerne in Venlo zijn in 2003 geconcentreerd op de Strijpse Kampen in Oirschot. Dit project wordt volledig door nieuwbouw gerealiseerd. Enkele nieuwbouwprojecten (zoals een sporthal en een werkplaats) worden in de komende jaren gerealiseerd.

Infrastructuurprogramma «Nieuw Evenwicht» Koninklijke Landmacht

Doelstelling	Infraconsequenties parate KL, opheffen 41e Brigade, sluiten Seedorf en Ede-Oost						
Projectomvang	€ 140 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)		36 000	49 000	42 000	13 000		

De begroting 2004 vermeldt het infrastructuurproject Opheffen Brigade Seedorf. Andere maatregelen uit de Prinsjesdagbrief 2003 en de Najaarsbrief 2002 hebben ingrijpende infrastructurale gevolgen voor de Koninklijke landmacht, zoals de ontruiming van de locatie Ede-Oost en de omvorming tot een volledig parate Koninklijke landmacht.

Bij de uitwerking van de infrastructuurplannen is gebleken dat de genoemde maatregelen zo nauw met elkaar verweven zijn, dat de onderliggende infrastructurale projecten veelal niet aan specifieke maatregelen toe te rekenen zijn. De infrastructurale projecten die samenhangen met de vorming van een volledig parate Koninklijke landmacht, de opheffing van de 41e Gemechaniseerde Brigade en de sluiting van de legerplaats Seedorf en het kazernecomplex Ede-Oost zijn daarom geclusterd tot het programma «Infrastructurale consequenties

nieuw evenwicht KL». Hierover is de Tweede Kamer geïnformeerd (Kamerbrief 29 200 X, nr. 68, d.d. 19 maart 2004).

Infrastructuurproject Koninklijke Militaire Academie

Doelstelling	Verbetering van infra en nieuwbouw voor de Koninklijke Militaire Academie						
Projectomvang	€ 29,6 miljoen (inclusief bijdragen KLu en Kmar)						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		12 400	7 800				
Uitgaven (x € 1 000)		4 300	8 100	6 200	1 600		

De op de KMA aanwezige infrastructuur voldoet niet meer aan de thans geldende normen. Teneinde de situatie te verbeteren zijn investeringen noodzakelijk. De Tweede Kamer is in 2003 over dit project geïnformeerd. De infrastructurale voorzieningen om het IDL in Breda onder te brengen, maken geen deel uit van dit project. Het project «Verhuizen IDL naar KMA» is opgenomen onder niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht».

Niet meer opgenomen DMP-projecten

In de begroting 2004 werden als separaat project vermeld:

- *Infrastructuurproject Hoger Onderhoud KL*. Dit project heeft een kleinere omvang dan € 25 miljoen en is daarom niet langer apart opgenomen.
- *Infrastructuurproject Opheffen Brigade Seedorf*. Dit project is opgegaan in het nieuwe Infrastructuurprogramma «Nieuw Evenwicht» Koninklijke landmacht en is daarmee vervallen als apart project.

Subsidies en bijdragen

De Koninklijke landmacht verleent subsidies aan de stichtingen «Het Militair Historisch Museum» (€ 7,4 miljoen) en Jeugdwerk Duitsland (€ 0,14 miljoen). Deze vermelding vormt, voor de onder dit artikel opgenomen subsidieverleningen, de wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 4.23, derde lid, onder c van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Het Militair Historisch Museum stelt voorwerpen van krijgsgeschiedkundige aard ten toon. Het budget is vooral bestemd voor personeels- en huisvestingskosten.

De stichting Jeugdwerk Duitsland richt zich op de uitvoering van jeugd- en jongerenwerk ten behoeve van in Duitsland woonachtige Nederlandse gezinnen.

Ontvangsten

De ontvangstenraming van de Koninklijke landmacht beslaat in 2005 € 34,7 miljoen. In de ontvangstenbegroting zijn de ontvangsten geraamd die in het bijzonder betrekking hebben op de personele, de materiële en de specifieke ontvangsten.

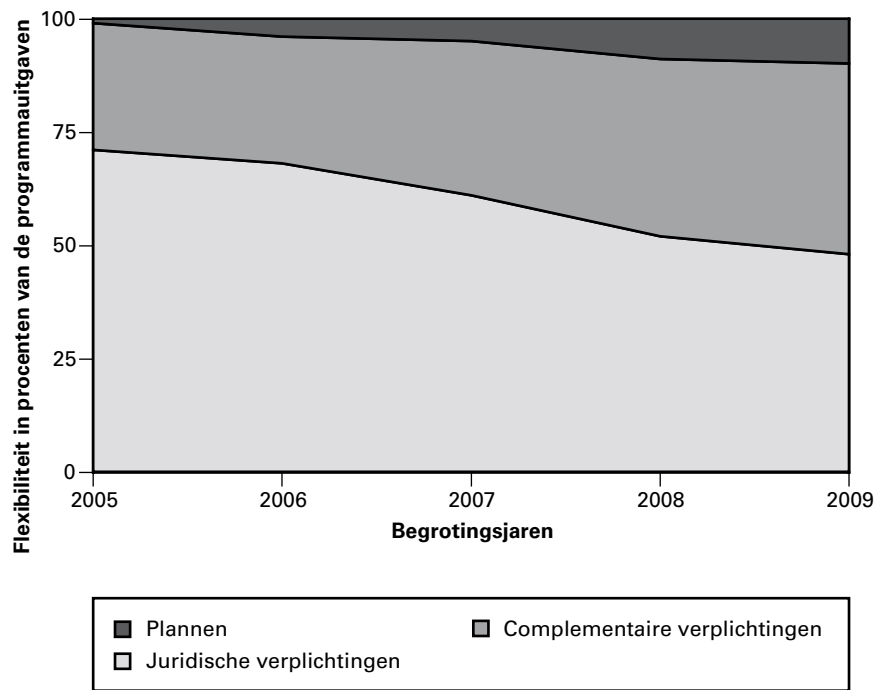
Indien de ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten of goederen aan andere defensieonderdelen of baten-lastendiensten van Defensie, dan worden additionele uitgaven gehanteerd.

Indien ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten en goederen aan andere ministeries of derden, dan worden respectievelijk integrale kosten en marktconforme prijzen gehanteerd.

Budgetflexibiliteit

Bedragen x € 1 000						
Omschrijving	2005	2006	2007	2008	2009	
Totaal geraamde kasuitgaven	1 793 077	1 809 911	1 820 658	1 726 276	1 761 807	
Waarvan apparaatsuitgaven	347 828	337 971	339 903	336 797	330 164	
Dus programmauitgaven	1 445 249	1 471 940	1 480 755	1 389 479	1 431 643	
Waarvan juridisch verplicht	71% 1 019 109	68% 1 001 010	61% 902 335	52% 728 799	48%	690 707
Waarvan complementair	28% 403 936	28% 406 684	34% 507 531	39% 537 085	42%	607 817
Resterende plannen	1% 22 204	4% 64 246	5% 70 889	9% 123 595	10%	133 119
Totaal	100% 1 445 249	100% 1 471 940	100% 1 480 755	100% 1 389 479	100% 1 431 643	

Budgetflexibiliteit

Competitieve dienstverlening (CDV)

Competitieve dienstverlening is binnen de Koninklijke landmacht reeds enige jaren ingevoerd en doorgevoerd. Een aantal van de dienstverlenende onderdelen is aan de CDV-toets onderworpen en voor sommige onderdelen, waarvan de toets uitwees dat uitbesteding of de Meest Efficiënte Organisatie (MEO) een doelmatiger uitvoering van de dienstverlening met zich meebracht, is een migratietraject naar MEO of uitbesteding gestart.

Bij grote investeringen die worden overwogen, wordt tevens de CDV-toets genomen, hetgeen betekent dat de mogelijkheden van civiele toepassingen van het militaire materieel of van civiele invulling van de (militaire) behoeftstellingen worden nagegaan.

Beleidsartikel 03. Koninklijke luchtmacht

Algemene beleidsdoelstelling

De Koninklijke luchtmacht levert met luchtstrijdkrachten een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de drie hoofddoelstellingen van de krijgsmacht. Personeel en middelen worden daartoe inzetgereed gesteld en gehouden. De Koninklijke luchtmacht levert slagkracht in en vanuit de lucht. Met haar wapensystemen is zij in staat het luchtruim te domineren en daarmee vrijheid van handelen te creëren voor operaties vanuit de lucht, op het land en vanaf de zee. Luchtstrijdkrachten kunnen zich goed aanpassen aan wisselende omstandigheden door hun reactiesnelheid, precieze inzet en gedoseerde slagkracht en het vermogen snel te escaleren en te deëscaleren.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De operationele doelstellingen staan in de onderstaande doelstellingenmatrix. Hierin is weergegeven hoeveel eenheden (kwantiteit) binnen welke termijn (reactietijd) beschikbaar dienen te zijn voor inzet ten behoeve van de hoofddoelstellingen van Defensie. Uitgangspunt daarbij is dat de eenheden binnen de aangegeven gereedheidstermijn voor het gehele geweldsspectrum inzetbaar zijn (kwaliteit). De indeling van de gereedheidstermijnen sluiten aan bij de Navo-indeling in «High Readiness Forces» (HRF), «Forces of Lower Readiness» (FLR) en «Long Term Build-up Forces» (LTBF).

DOELSTELLINGENMATRIX		HRF		FLR/LTBF
Gereedheidstermijn	Totale capaciteit	Direct inzetbaar	Op korte termijn inzetbaar	Op lange termijn inzetbaar/ Reserve
Type eenheid				
Tactische Luchtstrijdkrachten, waarvan				
Squadron Jachtvliegtuigen	5	4	1	
Squadron Gevechtshelikopters	1	1		
Squadron Transportheelikopters	2	2		
Squadron Lutra/tankervliegtuigen	1	1		
Geleide Wapen fire platoons	4	4		
Air Operations Control Station	1	1		

Reactietermijnen: HRF Direct = < 20/30 dagen; HRF kort = < 90 dagen; FLR = 180 dagen.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die ter beschikking van de Koninklijke luchtmacht staan voor de realisatie van de operationele doelstellingen zijn in navolgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen beleid beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht (x € 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	1 032 919	1 402 289	1 143 654	3 633 550	1 041 922	863 827	839 296
Uitgaven							
Programmauitgaven							
Tactische Luchtmacht	473 790	466 443	452 569	455 107	442 801	428 377	423 769
Investerings	296 629	352 107	294 584	373 845	456 614	519 100	584 799
Totaal programmauitgaven	770 419	818 550	747 153	828 952	899 415	947 477	1 008 568
Apparaatsuitgaven							
Staf Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten	372 243	336 376	338 302	321 635	286 163	283 262	286 005
Wachtgeld en inactiviteitswedden	10 346	11 697	12 122	4 519	4 030	4 416	4 416
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	8 548	8 548	8 548	8 548	8 548	8 548
Totaal apparaatsuitgaven	382 589	356 621	358 972	334 702	298 741	296 226	298 969
Totaal uitgaven	1 153 008	1 175 171	1 106 125	1 163 654	1 198 156	1 243 703	1 307 537
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	36 524	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997

Uitgavenverdeling naar operationele doelstellingen

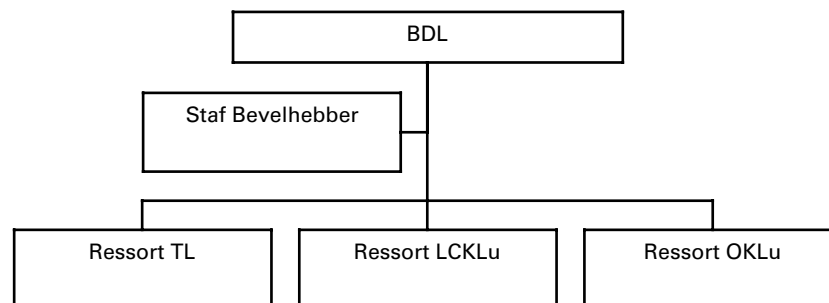
In de onderstaande tabel zijn de uitgaven voor de begroting 2005 zoveel mogelijk toegerekend aan de operationele doelstellingen zoals deze in de doelstellingenmatrix zijn opgenomen.

De toe te rekenen uitgaven betreffen de uitgaven aan de operationele doelstelling uit dit beleidsartikel en de uitgaven aan ondersteunende eenheden uit het niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht. Bij de ondersteunende eenheden zijn de direct aan producten/diensten te relateren uitgaven aan de hand van de gerealiseerde output toegerekend aan de afnemer. De uitgaven voor het ressort Opleidingen (OKLu) zijn vooralsnog niet toe te rekenen aan wapensystemen. De uitgaven van het ressort Logistiek Centrum KLu (LCKLu) in de kolom Onderhoud zijn toegerekend voor wat betreft het groot onderhoud, de overige uitgaven kunnen nog niet worden toegerekend.

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2005 in € 1 000 Koninklijke luchtmacht	Tactische Lucht- macht (artikel 03)	Staf BDL (artikel 03)	OKLu (artikel 60)	LCKLu (artikel 60)	CDC eenheden (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven						
Jachtvliegtuigen	195 473	67 468		35 206	6 840	304 987
Helikopters	115 666	40 786		28 380	3 420	188 252
Luchttransport	42 012	9 281		2 168	1 222	54 683
Geleide wapens	43 593	22 080		6 897	1 467	74 037
Commandovoering	26 292				976	27 268
Totaal toe te rekenen	423 036	139 615		72 651	13 925	649 227
Nog niet toe te rekenen uitgaven	29 533	207 235	67 206	81 016	11 515	396 505
Niet toe te rekenen uitgaven						
Investerings		294 584				294 584
Wachtgeld/inactiviteitswedden		12 122				12 122
Totaal	452 569	653 556	67 206	153 667	25 440	1 352 438

Activiteiten

De Koninklijke luchtmacht kent de onderstaande organisatiestructuur:

De doelstellingen van de Koninklijke luchtmacht worden uitgedrukt in operationele gereedheid (zie doelstellingenmatrix). Na politieke besluitvorming zijn de eenheden van de Koninklijke luchtmacht binnen een vooraf afgesproken tijd inzetgereed. De Tactische Luchtmacht (TL) levert de inzetgereede eenheden. De ondersteunende ressorts (LCKLu en OKLu) alsmede de Staf van de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten (BDL) dragen hieraan bij.

Ressort Tactische Luchtmacht

De Tactische Luchtmacht bestaat uit een staf en operationele onderdelen. De operationele eenheden zijn verdeeld in vijf clusters, te weten: jachtvliegtuigen, helikopters, luchttransport, grond-lucht geleide wapens en commandovoering. Naast voornoemde clusters bevindt zich op Vliegbasis Woensdrecht de Luchtmacht Meteorologische Groep (LMG), op Vliegbasis Gilze Rijen het Vliegveiligheids Oefen- en TestCentrum (VOTC),

op Vliegbasis Soesterberg de Luchtmacht Commando-en informatiesystemen (CIS) Groep (LCG) en op de drie Main Operation bases (MOB's) elk één peloton voor de object/grondverdediging (OGRV). Ook de Nederlandse opleidingsdetachementen in de Verenigde Staten (te Fort Rucker, Tucson, Sheppard, Fort Bliss en Fort Hood) ressorteren onder de Tactische Luchtmacht.

Jachtvliegtuigen

De Nederlandse F-16 squadrons werken in nationaal en internationaal verband samen met diverse eenheden. Enkele voorbeelden hiervan zijn onder andere de samenwerking met de Koninklijke landmacht in de «close air support» rol (FAC), de samenwerking met Navo-eenheden waaronder tankers, «Airborne Early Warning and Control System» (AWACS) en grond-luchtverdedigingseenheden tijdens geïntegreerde oefeningen zoals *Optic Windmill*, *Red Flag* en *Maple Flag*. De jachtvliegtuigen worden ingezet in internationaal verband onder leiding van de «Joint Forces Air Component Commander». Zo worden jachtvliegtuigen aangeboden in het kader van de NATO Response Force (NRF). Deze luchtmachtbijdrage zal, waar mogelijk, geschieden in het kader van de «EPAF Expeditionary Air Wing» (EEAW); een internationaal samenwerkingsverband van Nederland, België, Noorwegen, Denemarken en Portugal. De EEAW-bijdrage in het kader van de NRF wordt specifiek afgestemd op de politieke en militaire missie (op maat gesneden) en bestaat uit «self-supporting» luchtmachtmodules van de deelnemende landen.

Activiteiten

Prestatiegegevens Jachtvliegtuigen				
	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005
Prestaties				
Jachtvliegtuigen	Vlieguren	21 773	19 000	19 000
Soort oefening				
Nationale oefeningen en evaluaties	Oefendagen	18	48	28
Internationale oefeningen en evaluaties	Oefendagen	150	280	256
Export training in verband met geluid	Oefendagen	120	126	126

Helikopters

De helikoptervloot van de Koninklijke luchtmacht is ingedeeld bij de THGKLu en de SAR. De SAR-helikopters zijn gestationeerd op de vliegbasis Leeuwarden. De helikopters van de THGKLu zijn thans nog gestationeerd op vliegbases Soesterberg en Gilze-Rijen. Vanaf 2008 zal de gehele THGKLu opereren vanaf de vliegbasis Gilze-Rijen. De helikopters van de THGKLu vormen samen met 11 LMB tijdens oefeningen en inzet de «11 Air Manoeuvre Brigade» (11AMB). Naast de inzet met 11 LMB worden de helikopters onder meer ingezet voor het Korps commandotroepen en het Korps mariniers. Voorts worden helikopterdetachementen ingezet tijdens operaties. Zoals bijvoorbeeld in Irak (SFIR) en Afghanistan (ISAF).

Activiteiten

Prestatiegegevens Helikopters

	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005
Prestaties				
Gevechtshelikopters	Vlieguren	4 814	4 600	4 600
Transporthelikopters	Vlieguren	5 163	7 030	7 030
Lichte helikopters (AL-III)	Vlieguren	735	800	800
SAR-helikopters	Vlieguren	936	1 050	1 050
Soort oefening				
	Type helikopter	Meeteenheid	Meeteenheid	Meeteenheid
		Oefendagen	Oefendagen	Oefendagen
Transport- en gevechtshelikopters	TH en GH	65	117	59
Transporthelikopters	TH	16	24	15
Gevechtshelikopters	GH	5	76	
KCT training (voornamelijk 1-daagse ondersteuning)	TH en GH	18	217	74

Luchttransport en «Air-to-Air-refuelling»

De luchttransportvloot voorziet in de luchttransportbehoefte van de krijgsmacht en wordt verder ingezet voor paradroppings van het Korps commandotroepen en het Korps mariniers. Daarnaast wordt de transportvloot ingezet voor nationale en internationale humanitaire hulpverlening, medische evacuatie (MEDEVAC) en vluchten in het kader van ontwikkelingssamenwerking en vreemdelingenbeleid. Tevens verzorgt de luchttransportvloot het vervoer van leden van het Koninklijk Huis, regering, departementen en andere Navo-krijgsmachten. De KDC-10's worden hoofdzakelijk ingezet voor «Air-to-Air-Refuelling» (AAR) van jachtvliegtuigen van de Koninklijke luchtmacht en andere luchtmachten.

In 2004 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de behoeftestelling van een derde DC-10, die specifiek wordt ingericht voor strategisch transport van mensen en materieel. In 2005 zullen noodzakelijke aanpassingen en opleidingen plaatsvinden, waarna naar verwachting in 2006 het vliegtuig in gebruik kan worden genomen.

Activiteiten

Prestatiegegevens Luchttransport

	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005
Prestaties				
Luchttransport	Vlieguren	5 973	8 000	8 000
Soort oefening				
	Type vliegtuig	Meeteenheid	Meeteenheid	Meeteenheid
		Oefendagen	Oefendagen	Oefendagen
Tactische oefeningen gecombineerd	F-60/C-130	12	32	41
Tactische oefeningen C-130	C-130		18	31

Grond-lucht geleide wapens

De Grondgebonden Luchtverdediging (GLVD) beschikt over vier inzetbare PATRIOT-wapensystemen verdeeld over twee operationele clusters. Deze clusters worden aangestuurd door Command and Control-entiteiten en zijn voorzien van «Stinger Short Range Air Defence»-eenheden ter zelfbescherming. Beide clusters zijn aangeboden aan de Navo en EU en zullen een bijdrage leveren aan de NRF. De GLVD-eenheden werken in nationaal en internationaal verband samen met diverse eenheden. Voorts nemen zij jaarlijks deel aan (inter)nationale en Navo-oefeningen, zodat wordt voldaan aan Navo-criteria voor deelneming aan *Crisis Response* operaties.

Activiteiten

Prestatiegegevens Geleide Wapens

	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005
Prestaties				
Geoefendheid	Mensoefendagen	11 243*	27 500	30 000
Soort oefening				
Evaluaties	Oefendagen		7	30
Oefeningen USA	Oefendagen		20	20
Nationale en lokale oefeningen	Oefendagen	62	102	102
Internationale oefeningen	Oefendagen		15	10
Internationale Militaire Samenwerking	Oefendagen			5

* De realisatie van het aantal mensoefendagen in 2003 valt laag uit door het vervallen van grote oefeningen ingevolge de oorlog in Irak en de inzet in «Operation Display Deterrence». Indien deze inzet als «oefendagen» zou worden gerekend bedraagt de realisatie 2003 in totaal 32 533 oefendagen.

Commandovoering

Het «Air Operations Control Station Nieuw Milligen» (AOCS NM) omvat het «Control and Reporting Centre» (CRC) en het «Military Air Traffic Control Centre» (MilATCC). Het CRC maakt deel uit van het «NATO Integrated Extended Air Defence System» (NATINEADS) en bewaakt permanent de integriteit van het Nederlandse en toegewezen Navo-luchtruim.

Activiteiten

Prestatiegegevens Commandovoering

		Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005
Prestaties	Meeteenheid			
Gevechts- en verkeersleiding	Inzetdagen	365	366	365
Soort oefening	Eenheid	Meeteenheid	Meeteenheid	Meeteenheid
		Oefendagen	Oefendagen	Oefendagen
Internationale oefeningen	AOCS	36	39	44
Nationale oefeningen	AOCS	72	76	77
Lokale oefeningen en oefenondersteuning	AOCS	34	118	127
Tactical Leadership Programme	Duur variabel	5 x 1 mnd	5 x 1 mnd	5 x 1 mnd
Basis Windmill	Duur variabel	40 (weken)	40 (weken)	40 (weken)

Investerings

Onderstaand wordt een toelichting gegeven bij de DMP-projecten die in uitvoering zijn en de DMP-projecten waarvoor naar verwachting in het begrotingsjaar 2005 een behoeftestellingsbrief naar het parlement zal worden gezonden.

Het beleid is gericht op de verbetering en modernisering van het bestaande materieel, de opheffing van tekortkomingen en de vervanging van verouderd materieel door modern hoogwaardig materieel.

Jachtvliegtuigen

LG-bewapening (fase 1)

Doelstelling	Verbetering precisie wapenpakket jachtvliegtuigen voor gronddoelen						
Projectomvang	€ 72,5 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		35 000	37 500				
Uitgaven (x € 1 000)		6 000	23 000	28 900	14 600		

Lucht-grond wapens dienen dag en nacht onder alle weersomstandigheden accuraat, met de juiste uitwerking en met een minimale kans op onbedoelde nevenschade of risico voor het eigen personeel te kunnen worden ingezet. Het project F-16 Verbetering Lucht-Grond bewapening geeft nadere invulling aan de «Air to Surface» taak en voorziet tevens in een Navo en Europese behoefte aan precisiegeleide Lucht-Grond bewapening.

Fase 1 betreft de verwerving van laser, «Global Positioning System» (GPS) en/of geïntegreerde combinatie van laser en GPS geleide precisiebewapening alsmede de verwerving van verbeterde munitie voor het F-16 boordkanon. De verwerving wordt gestart. Bij deze verwerving wordt rekening gehouden met nieuwe technologische ontwikkelingen (geïntegreerde laser en GPS-geleiding in één precisiewapen) en de ervaringen tijdens de operaties in Irak en Afghanistan.

Link-16

Doelstelling	Uitrusting van de F-16 met de Navo-standaard Link-16 datalink apparatuur ten behoeve van de verbetering van de informatie-uitwisseling bij het uitvoeren van operaties						
Projectomvang	€ 121,1 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	27 547	14 358	17 007				
Uitgaven (x € 1 000)	11 581	20 662	21 759	19 515	18 163	8 601	1 055

Accurate en snelle informatievoorziening is essentieel voor de effectieve uitvoering van militaire operaties. Met Link-16 worden de F-16 jachtvliegtuigen uitgerust met een tactische datalink conform Navo-standaard en kan de F-16-vlieger snel en accuraat van tactische informatie worden voorzien. Het project is in uitvoering in combinatie met de M3 modificatie van de jachtvliegtuigen.

F-16 Zelfbescherming (fase 1)

Doelstelling	Modernisering van de F-16 zelfbeschermingscapaciteit						
Projectomvang	€ 25 < € 100 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			71 450				
Uitgaven (x € 1 000)			8 445	12 005	12 000	17 000	18 000

F-16 jachtvliegtuigen kunnen worden ingezet voor operaties in het gehele geweldsspectrum. Bijgevolg worden de vliegtuigen blootgesteld aan vijandelijke wapensystemen. De huidige technologische tegenmaatregelen voor zelfbescherming van de F-16 zijn operationeel en technisch verouderd. Aanpassing van de zelfbescherming is zodoende noodzakelijk.

F-16 Targeting Pods

Doelstelling	Verbetering precisiecapaciteit F-16 jachtvliegtuigen						
Projectomvang	€ 25 < € 100 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)			45 000				
Uitgaven (x € 1 000)			10 000	10 000	15 000	10 000	

Bij de recente inzet van jachtvliegtuigen voor crisisbeheersingsoperaties is gebleken dat precisiewapens en *targeting pods* (TGP) essentieel zijn voor een effectieve inzet alsmede om onbedoelde nevenschade en onverhoopte aanvallen op eigen eenheden te voorkomen. De ambitie is om twee squadrons van achttien jachtvliegtuigen in te zetten in alle delen van het geweldsspectrum. Het huidige beschikbare aantal targeting pods wordt zodoende aangevuld.

F-16 Luchtverkenning

Doelstelling	Vervanging van de huidige luchtverkenningssystemen om aan de operationele (inter)nationale luchtverkenningstaken te kunnen blijven voldoen						
Projectomvang	€ 35,0 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-BC						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	85		34 800				
Uitgaven (x € 1 000)	26	130	17 010	12 800	5 000		

Defensie heeft behoefte aan adequate systemen voor doelherkenning waarmee tevens een goed tactisch beeld van de omgeving rond het doel kan worden verkregen. Tactische luchtverkenningssystemen en MALE-UAV systemen zijn complementair aan elkaar. De huidige F-16 systemen zijn operationeel en technisch verouderd. Dit project geeft invulling aan de verwerving van tactische luchtverkenningssystemen.

F-16 LG-Bewapening (Fase 2)

Doelstelling	Verbetering precisie wapenpakket jachtvliegtuigen voor gronddoelen							
Projectomvang	> € 100 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-A							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)								
Uitgaven (x € 1 000)				16 100	13 400	48 400		

Het project F-16 Verbetering Lucht-Grond Bewapening (Fase 2) voorziet mede in de Navo- en Europese behoefte aan precisiegeleide Lucht-Grond bewapening. De operationele behoeftstelling voor Fase 2 zal naar verwachting in 2005 aan het parlement worden aangeboden.

F-16 M5 Modificatie

Doelstelling	Opwaardering van de operationele en technische modificatiestandaard							
Projectomvang	€ 25 < € 100 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-A							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)			62 000					
Uitgaven (x € 1 000)			6 000	9 000	10 000	11 000	14 000	

Voor het op operationele en technische standaard houden van de F-16 wordt het jachtvliegtuig iedere twee à drie jaar opgewaardeerd. De ontwikkeling en de uitvoering van deze soft- en hardware *upgrades* vinden plaats in «Multi Nation Fighter Programme» verband waardoor gebruik kan worden gemaakt van schaalvoordelen. Tevens ontstaat hierdoor standaardisatie binnen het coalitieverband, hetgeen de interoperabiliteit tijdens operationele inzet vergroot. De ontwikkeling voor de M5-modificatie bevindt zich thans in de definitiefase. De M5-modificatie omvat onder meer verbeteringen voor de vliegveiligheid, aanpassing aan reeds geformuleerde nieuwe (inter)nationale luchtvaartwetgeving en de integratie van nieuwe wapens.

Opvolger F-16

F-16 Vervanging-SDD-Fase

Doelstelling	Tijdig voorzien in adequate vervanging van de F-16 vliegtuigen van de Nederlandse krijgsmacht						
Projectomvang	€ 769,1 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	[Redacted]						
Uitgaven (x € 1 000)	101 891	53 311	126 077	133 654	118 225	73 408	26 515

Het Project F-16 Vervanging «System, Design and Development» (SDD) betreft het uitvoeren van alle activiteiten die nodig zijn om de rechten en plichten van het SDD «level-2» partnerschap te kunnen uitoefenen. Het gaat om het zo goed mogelijk zeker stellen van de Nederlandse belangen ten aanzien van capaciteiten die betrekking hebben op interoperabiliteit, betrouwbaarheid, instandhouding, betaalbaarheid en de aspecten ARBO en milieu. Verder wordt de benodigde informatie verzameld teneinde de verwervings- en transitievoorbereiding adequaat te kunnen uitvoeren. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor de wijze waarop de instandhoudingsfase van de JSF in Europees verband wordt ingericht. Voorts wordt de realisatie van de te behalen Nederlandse militair-financieel-industriële voordelen gevolgd.

F-16 Vervanging Nederlandse Projecten

Doelstelling	Tijdig voorzien in adequate vervanging van de F-16 vliegtuigen van de Nederlandse krijgsmacht						
Projectomvang	€ 43,2 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	[Redacted]						
Uitgaven (x € 1 000)	2 099			7 896	11 548	11 322	10 359

In de MoU voor het SDD is opgenomen dat van de totale financiële bijdrage \$ 50 miljoen mag worden besteed in Nederland. Nederland kan daartoe voorstellen indienen die ook moeten worden goedgekeurd door de JSF «Program Director».

F-16 Vervanging Productiefase

Doelstelling	Het voorzien in adequate vervanging van de F-16 vliegtuigen van de Nederlandse krijgsmacht						
Projectomvang	> € 250 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-D						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	[Redacted]						
Uitgaven (x € 1 000)	111 800 189 800						

Het project F-16 Vervanging heeft tot doel tijdig in adequate vervanging van de huidige MLU F-16's te voorzien. Naast de verwerving van nieuwe vervangende jachtvliegtuigen gaat het tevens om de verwerving van bijbehorende simulatoren, initiële opleidingen, initiële reservedelen, speciale gereedschappen, meet- en testapparatuur, documentatie, transport, infrastructuur en de betaling van BTW en mogelijke invoerrechten.

Helikopters

AH-64D ASE

Doelstelling	Verbetering van de zelfbescherming van de gevechtshelikopter						
Projectomvang	> € 100 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	[Redacted]						
Uitgaven (x € 1 000)	14 600 14 000 32 000						

Een van de voornaamste voorwaarden bij het uitvoeren van zowel vredes- als gevechtsoperaties is de bescherming van eigen middelen. Zelfbeschermingsmiddelen (ook wel bekend onder de term «Aircraft Survivability Equipment») bieden bescherming tegen infrarood en radargeleide luchtafweersystemen. In verband met de inzet van zes Apaches AH-64D in Afghanistan (ISAF) en zes Apaches in Irak (SFIR) en de aldaar aanwezige dreiging van zogenaamde «Man Portable Air Defence Systems» (Manpads) is een deel van dit project in 2004 als interim-oplossing uitgevoerd.

AH-64D Modernized Tads

Doelstelling	Verbetering van de operationele capaciteiten van de gevechtshelikopter gericht op detectie en doelidentificatie						
Projectomvang	€ 132,0 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-BCD						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	112 038						
Uitgaven (x € 1 000)	15 113		19 400	19 400	19 400	26 540	12 200

De gevechtshelikopters worden uitgerust met het gemoderniseerde zichtsysteem «Modernized Target Acquisition and Designationsystem» (MTADS). Deze modernisering van het huidige infrarood systeem leidt tot operationeel effectievere inzet en tot verbetering van de vliegveiligheid. Met MTADS kunnen de vliegers de vijand vanaf grotere afstand waarnemen, identificeren en bestrijden. Naar verwachting kan eind 2004 het contract met de VS worden aangegaan. Naar verwachting zal het contract begin 2005 worden geëffectueerd.

Transporthelikopters Zelfbescherming

Doelstelling	Transporthelikopters voorzien van elektronische zelfbescherming om inzet in het gehele gewelds- en dreigingspectrum mogelijk te maken						
Projectomvang	€ 60,6 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)							
Uitgaven (x € 1 000)	48 653	8 602	1 139				

Met dit project worden de helikopters voorzien van zelfbescherming, die bestaat uit «Radar Warning Receivers, Missile Approach Warning Systems» en «Chaff/Flare dispensers».

Grootproject 11 Luchtmobiele Brigade (11 LMB)

De aanschaf van drie helikoptertypen vormde onderdeel van het grote project 11 LMB. Het betrof de drie projecten Aanschaf Chinooks, Lichte Transporthelikopter (Cougar) en Aanschaf Bewapende Helikopter. In de begroting 2004 is aangekondigd dat het project LUMOB wordt beëindigd. In genoemde projecten worden nog restbetalingen gedaan.

Aanschaf Bewapende Helikopter

Doelstelling	Aanschaf gevechtshelikopter Tactische Helikopter Groep KLu in het kader van de oprichting van de 11 Luchtmobiele Brigade						
Projectomvang	€ 596,1 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		10 499					
Uitgaven (x € 1 000)	557 000	4 639	7 523	8 638	18 370		

Aanschaf Chinooks

Doelstelling	Aanschaf middelzware transporthelikopter Tactische Helikopter Groep KLu in het kader van de oprichting van de 11 Luchtmobiele Brigade						
Projectomvang	€ 90,9 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	1 472	4 219	5 973				
Uitgaven (x € 1 000)	79 100	3 758	3 354	2 663	2 038		

Lichte Transport Helikopter (Cougar)

Doelstelling	Aanschaf lichte transporthelikopter Tactische Helikopter Groep KLu in het kader van de oprichting van de 11 Luchtmobiele Brigade						
Projectomvang	€ 18,6 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	1 457	3 106	523				
Uitgaven (x € 1 000)	11 900	4 349	2 096	234			

Luchttransport

Aanschaf DC-10 Vliegtuig (Categorie A)

Doelstelling	Tekortkomingen opheffen op het gebied van strategisch luchttransport							
Projectomvang	€ 41,5 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-A							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)		41 500						
Uitgaven (x € 1 000)		13 400	21 600	3 000	3 500			

De jachtvliegtuigen van de Koninklijke luchtmacht worden vanaf 2006 op twee Main Operating Bases geconcentreerd. Dit betekent dat op beide bases de geluidsbelasting, bij het uitblijven van maatregelen toeneemt. Daarom zullen de twee KDC-10 tankervliegtuigen in toenemende mate worden ingezet voor het exploiteren van geluidsruimte. Het gevolg is dat deze vliegtuigen minder beschikbaar zijn voor strategisch luchttransport. Daarnaast is een toename van het aantal uitzendingen kwantificeerbaar. Vervolgens vereist de verandering in de internationale veiligheidssituatie een krijgsmacht met een meer expeditionair karakter waar luchttransport een belangrijk deel van uitmaakt. Om dit nationaal tekort aan te vullen wordt een extra DC-10 aangeschaft voor personen- en/of goederenvervoer. De verplichtingen voor dit project zijn aangegaan in 2004. De DC-10 wordt naar verwachting operationeel gesteld in 2006.

Geleide wapens

Patriot Vervanging Compatriot

Doelstelling	Vervanging van het huidige commandovoering- en verbindingssysteem van de Patriot							
Projectomvang	€ 25 < € 100 miljoen							
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009	
Activiteiten	DMP-A							
Financiële gevolgen								
Verplichtingen (x € 1 000)			32 000					
Uitgaven (x € 1 000)			10 000	11 000	11 000			

Compatriot is het systeem dat de Geleide Wapencomponent voorziet van een beveiligd, intern communicatienetwerk voor zowel tactische datalinks als spraakverbindingen. De vervanger van Compatriot is gebaseerd op het «Theatre Independent Tactical Army and Airforce Network» (Titaan).

Patriot Update PAC-3

Doelstelling	Capaciteitsverbetering van luchtverdedigingssystemen door aanpassingen van de commando-centrale, de verwerving van PAC-III raketten alsmede de invoering van PAC-III lanceerinrichtingen						
Projectomvang	€ 117,2 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-BCD						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		117 205					
Uitgaven (x € 1 000)		6 220	22 676	29 018	33 141	21 747	16 053

Dit project omvat de aanpassing van de lanceerinrichtingen naar PAC-3, de verwerving van additionele conventionele lanceerinrichtingen en de verwerving van 32 PAC-3 raketten. Daarmee wordt de Patriot-capaciteit voor de verdediging tegen de dreiging van ballistische raketten (TBM's) aanmerkelijk verbeterd.

Infrastructuur

Herbelegging MOB's

Doelstelling	Het realiseren van infrastructuur voor de verplaatsing van F-16 jachtvliegtuigen						
Projectomvang	€ 39,6 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		10 000	29 600				
Uitgaven (x € 1 000)		3 000	18 000	12 000	2 600	4 000	

Het project omvat alle infrastructurale werken welke samenhangen met de sluiting van de Vliegbasis Twenthe en de verplaatsing van F-16 vliegtuigen naar Vliegbasis Volkel. Over de behoefte is het parlement geïnformeerd met Kamerbrief nr. 20 200 X nr. 75 van 28 april 2004.

Verhuizing SSB

Doelstelling	Herbelegging infrastructuur Gilze Rijen zodat verhuizing van Soesterberg naar Gilze Rijen mogelijk kan worden gemaakt en Soesterberg per 1-8-2008 kan worden gesloten						
Projectomvang	€ 189,5 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		5 000	80 000				
Uitgaven (x € 1 000)		5 000	31 000	70 000	56 500	27 000	

Per 1 januari 2008 dienen alle operaties van de THGKLu vanaf Gilze Rijen mogelijk te zijn. Het project omvat naast realisatie van squadron- en onderhoudsfaciliteiten ook aanpassing en/of uitbreiding van de ondersteunende functies (zoals brandweer, meteo, luchtverkeersleiding, opslagfaciliteiten, communicatiesystemen) en aanpassing en/of uitbreiding van de verzorgingsfuncties op de basis (zoals restaurant, legering, sportfaciliteiten, medische faciliteiten).

In het herbeleggingsproject worden ook aanpassingen van het militair luchtvaartterrein Deelen (MLT DL) meegenomen. MLT DL wordt momenteel als zogenaamde Forward Operating Base (FOB) gebruikt voor het trainen van personeel van de Luchtmobiele Brigade in het opereren met tactische (transport)helikopters. Als gevolg van de uitbreiding van het aantal helikopters en het afstoten van de locatie Soesterberg zal het gebruik van MLT DL toenemen. In de huidige situatie worden operaties en oefeningen op MLT DL ondersteund vanaf Soesterberg. Dit betekent dat diverse ondersteunende functies (zoals bijvoorbeeld brandweer) thans alleen gedurende de openstelling van MLT DL daar aanwezig zijn. De ondersteuning zal worden overgenomen door Gilze Rijen. Door de grote afstand tussen MLT DL en Gilze Rijen is de huidige wijze van ondersteuning niet meer realistisch en doelmatig. Daarom dienen enkele voorzieningen permanent op MLT DL te worden ondergebracht.

Ontvangsten

De ontvangstenbegroting beslaat in 2005 € 37,0 miljoen.

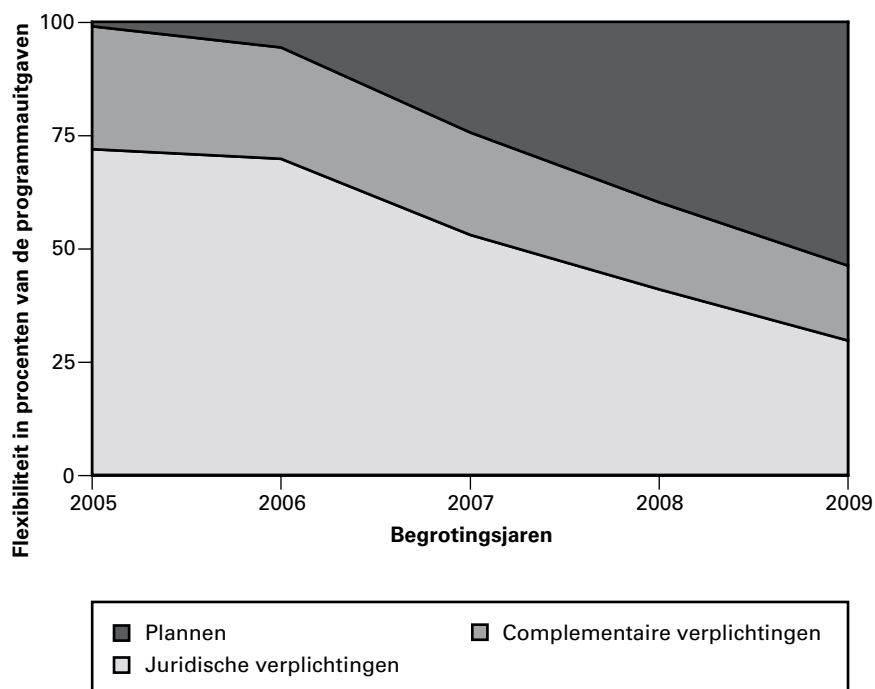
Indien de ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten of goederen aan andere defensieonderdelen of baten-lastendiensten van Defensie, dan worden additionele uitgaven gehanteerd.

Indien ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten en goederen aan andere ministeries of derden, dan worden respectievelijk integrale kosten en marktconforme prijzen gehanteerd.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2005		2006		2007		2008		2009	
Totaal geraamde kasuitgaven	1 106 125		1 163 654		1 198 156		1 243 703		1 307 537	
Waarvan apparaatsuitgaven	358 972		334 702		298 741		296 226		298 969	
Dus programmauitgaven	747 153		828 952		899 415		947 477		1 008 568	
Waarvan juridisch verplicht	72%	537 222	70%	577 854	53%	476 719	41%	388 421	30%	298 397
Waarvan complementair noodzakelijk	27%	202 257	25%	203 874	23%	202 520	19%	180 611	17%	167 555
Resterende plannen	1%	7 674	5%	47 224	24%	220 176	40%	378 444	53%	542 616
Totaal	100%	747 153	100%	828 952	100%	899 415	100%	947 477	100%	1 008 568

Beleidsartikel 04. Koninklijke marechaussee

Algemene beleidsdoelstellingen

De Koninklijke marechaussee is een politieorganisatie met een militaire status. Met een in de politiewet vastgelegd takenpakket is de Koninklijke marechaussee onderdeel van het politiebestedel in Nederland, maar zij ressorteert als een zelfstandig krijgsmachtdeel onder het ministerie van Defensie. Kenmerkend voor de Koninklijke marechaussee is de landelijke organisatiestructuur, een centrale aansturing, de scheiding tussen het gezag en het beheer, en een afgebakend takenpakket zoals opgedragen in artikel 6 van de politiewet 1993.

De Koninklijke marechaussee draagt zorg voor de handhaving van de rechtsorde en de hulpverlening aan hen die dat behoeven. De Koninklijke marechaussee voert haar taak uit in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels. Dit komt tot uitdrukking in de algemene beleidsdoelstellingen van de Koninklijke marechaussee:

1. de uitvoering van de hoofdtaken van de krijgsmacht, in het bijzonder ten aanzien van crisisbeheersing en humanitaire taken;
2. de handhaving van de rechtsorde en de integriteit van de krijgsmacht en haar personeel, zowel in Nederland als daarbuiten en
3. het leveren van een bijdrage aan de interne, nationale veiligheid door middel van de handhaving van de openbare orde en de strafrechtelijke en bestuurlijke handhaving van de rechtsorde.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De algemene beleidsdoelstellingen van de Koninklijke marechaussee worden vertaald in operationele doelstellingen die geclusterd zijn in een vijftal taakvelden. De operationele doelstellingen worden hoofdzakelijk vastgesteld op basis van de beleidslijnen van de verschillende gezagsdragers. De toelichting per taakveld is gebaseerd op deze doelstellingen en de daaraan gekoppelde activiteiten en budgetten.

Taakvelden	Doelstelling
<p>I. Beveiliging Het taakveld Beveiliging betreft de beveiliging van aangewezen objecten, personen, de burgerluchtvaart en waardetransporten van de Nederlandsche Bank. Ook vallen ceremoniële diensten onder dit taakveld.</p>	<p><i>«Het handhaven van het veiligheidsniveau overeenkomstig de geldende veiligheidsconcepten, zoals deze zijn bekrachtigd door het bevoegd gezag.»</i></p>
<p>II. Handhaving vreemdelingenwet Binnen het taakveld Handhaving Vreemdelingenwet wordt Grensbewaking aan de Schengen buitengrenzen en Mobiel Toezicht Vreemdelingen aan de Schengen binnengrenzen uitgevoerd. Daarnaast maakt de ondersteuning in het kader van de asielprocedure en de verwijderingsactiviteiten deel uit van dit taakveld.</p>	<p><i>«Het uitvoeren van haar wettelijke taken in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving en binnen de met het gezag overeengekomen, of nog overeen te komen norm-afspraken.»</i></p>
<p>III. Politietaken Defensie Het taakveld Politietaken Defensie omvat de politietaken ten behoeve van de krijgsmacht exclusief de civiele politiemijsies in het kader van internationale crisisbeheersings- of humanitaire operaties. Deze operaties zijn terug te vinden in de defensiebrede beleidsdoelstelling «inzetbaarheid voor crisisbeheersingsoperaties».</p>	<p><i>«Het handhaven van de openbare orde op en rondom de militaire terreinen en het handhaven van strafrechtelijke rechtsorde binnen de krijgsmacht en jegens militaire justitiabelen zowel in Nederland als in internationaal verband, alsmede het verlenen van hulp aan hen die dat behoeven.»</i></p>
<p>IV. Politietaken burgerluchtvaartterreinen Het taakveld Politietaken burgerluchtvaartterreinen beslaat de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, de handhaving van de openbare orde en hulpverlening. De strafrechtelijke handhaving geschiedt onder het gezag van het Openbaar Ministerie en richt zich zowel op de uitvoering van de basispolitiezorg als op de recherche.</p>	<p><i>«Het handhaven van de openbare orde en de strafrechtelijke rechtsorde op de aangewezen nationale luchthavens in overeenstemming met de met het bevoegd gezag gemaakte afspraken alsmede het verlenen van hulp aan hen die dat behoeven.»</i></p>
<p>V. Assistentieverlening, samenwerking en bijstand De Koninklijke marechaussee verleent op diverse manieren bijstand en assistentie aan of werkt samen met de politie. De inzet kan bestaan uit het leveren van capaciteit op het gebied van recherche (inclusief arrestatie- en opsporingseenheden en observatieteams) persoons- en objectbeveiliging en eenheden voor de inzet bij grootschalig en bijzonder politieoptreden. Ook de samenwerking met de politie in het kader van de reguliere taakuitvoering op basis van een convenant valt binnen dit taakveld.</p>	<p><i>«Het zorgdragen voor het gereedhouden van het bijstandsreservoir alsmede het op verzoek van het bevoegd gezag leveren van personeel, eenheden en materieel voor de samenwerking, bijstand en assistentieverlening aan de politie.»</i></p>

Budgettaire gevolgen van beleid

Algemeen

De financiële middelen die de Koninklijke marechaussee ter beschikking staan voor de verwezenlijking van de operationele doelstellingen en voor de apparaatsuitgaven zijn in de volgende tabel opgenomen:

Budgettaire gevolgen beleid beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee (bedragen x € 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	338 589	351 662	356 180	362 063	367 761	369 158	356 369
Uitgaven							
Programmauitgaven							
Operationele taakvelden	240 671	245 271	249 338	253 048	248 274	239 355	241 281
Investerings	30 576	48 380	43 100	39 268	49 066	59 862	46 136
Totaal programmauitgaven	271 247	293 651	292 438	292 316	297 340	299 217	287 417
Apparaatsuitgaven							
Staf Koninklijke Marechaussee	44 823	47 416	50 402	52 196	51 572	50 070	50 474
Wachtgelden en inactiviteitswedden	693	796	783	630	615	559	548
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	1 249	1 556	1 556	1 556	1 556	1 556
Totaal apparaatsuitgaven	45 516	49 461	52 741	54 382	53 743	52 185	52 578
Totaal uitgaven	316 763	343 112	345 179	346 698	351 083	351 402	339 995
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	7 560	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000

Uitgavenverdeling naar operationele doelstelling

In onderstaande tabel zijn de programmauitgaven, exclusief investeringen, extra-comptabel toegerekend aan de operationele taakvelden uit de taakveldenmatrix.

De inzet van personeel is voor het overgrote deel bepalend voor de te leveren prestaties. Het budget van de Koninklijke marechaussee wordt derhalve in hoge mate bepaald door personeelsgerelateerde uitgaven. De verdeling van uitgaven naar taakveld geschiedt dan ook op basis van het aantal vte'n zoals opgenomen in de formatieve sterkte.

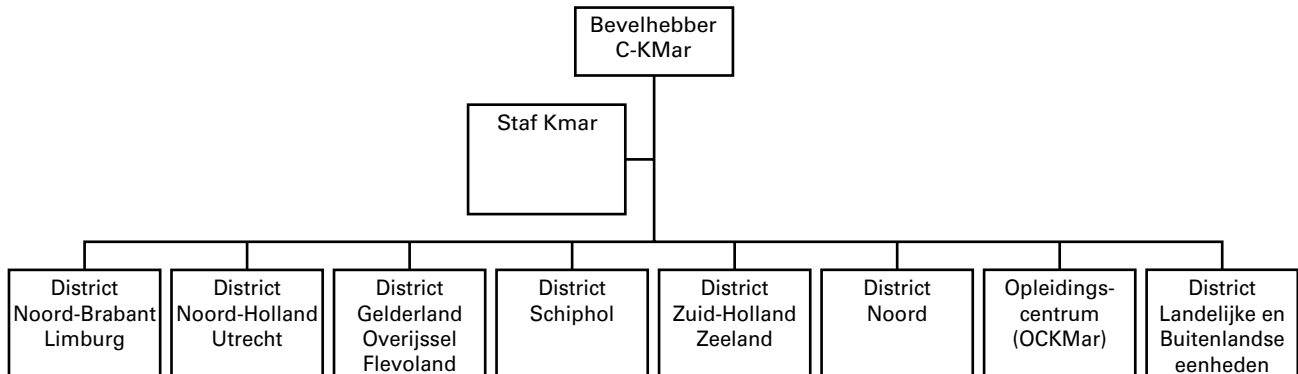
De Koninklijke marechaussee heeft de uitgaven voor het Opleidingscentrum Koninklijke marechaussee (OCKMar) separaat geraamd bij het niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht».

Extra comptabele verdeling uitgaven voor 2005 in € 1 000 Koninklijke marechaussee	Operati- onele eenheden (artikel 04)	Staf Kmar (artikel 04)	OCKmar (artikel 60)	CDC (artikel 60)	Totaal
Toe te rekenen uitgaven					
Taakveld 1 Beveiliging	49 457			1 261	50 718
Taakveld 2 Handhaving vreemdelingenwet	120 495			3 058	123 553
Taakveld 3 Politietaken Defensie	63 245			1 615	64 860
Taakveld 4 Politietaken burgerluchtvaartterreinen	10 791			274	11 065
Taakveld 5 Assistentieverlening en bijstand	5 395			137	5 532
Totaal toe te rekenen	249 384			6 345	255 729
Nog niet toe te rekenen uitgaven	1 556		33 993	4 503	40 052
Niet toe te rekenen uitgaven					
Investerings		43 100			43 100
Wachtgelden/inactiviteitswedden		783			783
Apparaat		50 356			50 356
Totaal	250 940	94 239	33 993	10 848	390 020

Activiteiten

De Koninklijke marechaussee beschikt voor de verwezenlijking van voorgaande doelstellingen over zeven districten en het opleidingscentrum die het tactische niveau van de organisatie vormen. Onder de districten ressorteren de brigades van de Koninklijke marechaussee. De korpsstaf Koninklijke marechaussee draagt, namens de Bevelhebber der Koninklijke marechaussee, zorg voor het algemeen operationeel beleidskader en vervult een sturende en coördinerende rol bij zaken die het districtsniveau te boven gaan.

I. Taakveld Beveiliging

De Koninklijke marechaussee is belast met de veiligheid van de leden van het Koninklijk Huis. Hiertoe worden de volgende objecten beveiligd: paleis Huis Ten Bosch, paleis Noordeinde, paleis Soestdijk, kasteel Drakenstein, Het Loo en De Eikenhorst.

Tevens voert de Koninklijke marechaussee de politietaak uit ten behoeve van de Nederlandse en andere strijdkrachten en internationale militaire hoofdkwartieren, alsmede de tot die strijdkrachten en hoofdkwartieren behorende personen. Voorts wordt de ambtswoning van de minister-president beveiligd.

In het kader van de politietaak ten behoeve van Nederlandse en andere strijdkrachten wordt ook de beveiliging van hoge militairen die Nederland bezoeken aan de Koninklijke marechaussee opgedragen.

De beveiliging van de burgerluchtvaart is een aangelegenheid van internationale aard. In annex 17 bij het Verdrag van Chicago (1944) inzake de internationale burgerluchtvaart (ICAO) zijn normen en methoden beschreven ter beveiliging van de burgerluchtvaart. Europese landen volgen de principes en methoden vastgesteld door de European Civil Aviation Conference (ECAC). De internationale verdragsverplichtingen zijn overgenomen in de Luchtvaartwet. De Koninklijke marechaussee houdt toezicht op de controle van passagiers en hun bagage, die wordt uitgevoerd door of namens de exploitant van een luchtvaartterrein, alsmede op de beveiligingsmaatregelen betreffende post en vracht.

De beveiliging van de waardetransporten van De Nederlandsche Bank NV wordt door de Koninklijke marechaussee in opdracht van de minister van Justitie uitgevoerd.

Het subtaakveld ceremoniële diensten omvat het leveren van onder meer erewachten, ereposten, couloirs en ere-escortes. Deze taken worden uitgevoerd in opdracht van de chef van het Militaire Huis of de minister van Defensie.

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. Het beveiligen van objecten, het adviseren en ondersteunen ten aanzien van het beveiligen van objecten en optreden in geval van incidenten bij het beveiligen van objecten	Onbevoegde betreding van het te beveiligen object	Nul
2. Het beveiligen van personen en het optreden in geval van incidenten bij het beveiligen van personen	Fysieke schendingen van de integriteit van de te beveiligen persoon	Nul
3. Het houden van toezicht op de beveiliging van de burgerluchtvaart, waaronder «high risk» vluchten, het optreden in geval van incidenten en het uitvoeren van gewapende beveiliging	Kapingen en aanslagen op vliegtuigen en luchthavens	Nul
4. Het beveiligen van waardetransporten van de DNB	Overvallen op het waardetransport	Nul

II. Taakveld Handhaving Vreemdelingenwet

De handhaving van de vreemdelingenwetgeving door de Koninklijke marechaussee is onderverdeeld in vier subtaakvelden. Allereerst de grensbewaking aan de (Schengen-)buitengrenzen. Ten tweede het Mobiel Toezicht Vreemdelingen (MTV) aan de binnengrenzen. Een derde subtaakveld betreft de ondersteuning van asielprocedures en ten vierde het uitvoeren van verwijderingen.

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. Het uitvoeren van de grensbewaking, waaronder het uitvoeren van persoonscontroles en het verstrekken van nooddocumenten	Schengenconforme controle Wachtrij op de luchthaven Schiphol	Burgerluchtvaart: 100% fysieke controle op in- en uitreis; Ferry's: 100% fysieke controle op in- en uitreis; Cruiseschepen: 100% administratieve controle op in- en uitreis; 30% fysieke controle op in- en uitreis; Pleziervaart: 10 dagen per jaar een 100% fysieke controle per haven; Vissersschepen: 50% controle (voorlopige norm) mede afhankelijk van de doorlaatpost; Vrachtschepen: afhankelijk van doorlaatpost. 95% van de passagiers bij aankomst mag maximaal 10 minuten wachten voorafgaand aan paspoortcontrole 95% van de vertrekkende of transfereerende passagiers mag maximaal 6 minuten wachten voorafgaand aan paspoortcontrole.
2. Het uitvoeren van het mobiel toezicht vreemdelingen (MTV), waaronder het houden van controles	Aantal illegalen dat is aangetroffen in het grensgebied.	(10% meer ten opzichte van 2004)
3. Het geven van ondersteuning bij de asielprocedure op de AC'a Schiphol, Rijsbergen en Ter Apel	Aantal identiteitsvaststellingen in het AC-proces.	80%
4. Het verwijderen van vreemdelingen	Aantal vreemdelingen dat Nederland is uitgezet	25 500
5. Het uitvoeren van strafrechtelijke onderzoeken mensensmokkel	Aantal middelgrote onderzoeken mensensmokkel Aantal kleine onderzoeken mensensmokkel in het kader van grensbewaking Aantal kleine onderzoeken mensensmokkel in het kader van MTV	30 200 130

III. Taakveld Politietaken Defensie

Het taakveld politietaken Defensie bestaat uit de handhaving van de militaire- en openbare orde op militaire terreinen, de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de noodhulpfunctie ten aanzien van de krijgsmacht. De handhaving van de militaire orde valt onder het gezag van de commandant van het militaire onderdeel. De handhaving van de openbare orde berust bij de burgemeester in wiens gemeente de taak wordt uitgevoerd. De strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde geschiedt onder het gezag van het Openbaar Ministerie.

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. De zogenoemde beschikbaarheid en bereikbaarheidfunctie ten behoeve van noodhulp	Responstijden	In minimaal 90% van de meldingen is de Algemene Politiedienst (APD) binnen 30 minuten ter plaatse
2. Het handhaven van de openbare orde en de rechtsorde	1) Aantal misdrijfverbalen ¹ 2) Percentage proces-verbaal (pv) «lik-op-stuk» 3) Aantal uitgevoerde middelgrote/grote rechercheonderzoeken 4) Percentage technisch sepot 5) Gemiddelde doorlooptijd tussen plegen van het feit en sluiting van het pv 6) Gemiddelde doorlooptijd tussen het laatste verhoor en het sluiten van het pv 7) Gemiddelde doorlooptijd tussen het sluiten van het pv en het inzenden naar het OM	1) 1 500 2) 50% 3) 9 4) 5% 5) 60 dagen 6) 30 dagen 7) 20 dagen

¹ Dit betreft de normering van het Arrondissementsparket Arnhem.

IV. Taakveld Politietaken Burgerluchtvaartterreinen

Het taakveld politietaak burgerluchtvaartterreinen omvat de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, de handhaving van de openbare orde en hulpverlening. De strafrechtelijke handhaving vindt plaats onder het gezag van het Openbaar Ministerie en richt zich zowel op de uitvoering van de basis politiezorg als op de recherche.

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. De zogenoemde beschikbaarheid en bereikbaarheidfunctie ten behoeve van noodhulp	Responstijden	Schiphol: In minimaal 90% van de prio 1 meldingen in de Terminal en op Schiphol Centrum is de APD binnen 5 minuten ter plaatse (op Schiphol Oost binnen 8 minuten). In 90% van de prio 2 meldingen is de APD binnen 10 minuten ter plaatse Overige luchthavens: In minimaal 90% van de meldingen is de Kmar binnen 30 minuten ter plaatse
2. Het handhaven van de openbare orde en de rechtsorde (Schiphol)	1) Aantal 100% controles op risico-vluchten 2) Aantal drugskoeriers (invoer) 3) Aantal drugskoeriers (uitvoer) 4) Aantal uitgevoerde middelgrote/grote rechercheonderzoeken	1) Zodanig aantal dat de invoer wordt ontmoedigd 2) Geen 3) Geen 4) Geen

V. Taakveld Assistentieverlening, Samenwerking en Bijstand

De Koninklijke marechaussee kan op diverse manieren bijstand en assistentie verlenen aan, dan wel samenwerken met, de politie. Hierbij zijn raakvlakken met de andere taakvelden. De inzet kan een (semi) permanent karakter hebben, maar kan ook incidenteel en tijdelijk zijn. De inzet kan bestaan uit het leveren van capaciteit op het gebied van recherche (inclusief AOE en OT), persoons- en objectbeveiliging en eenheden voor de inzet bij grootschalig en bijzonder politieoptreden. Ook de samenwerking met de politie in het kader van de reguliere taakuitvoering op basis van een convenant valt binnen dit taakveld.

Activiteiten	Prestatie-indicatoren	Normering/streefwaarde
1. Het operationeel gereed stellen en inzetten van ME-eenheden, pantserwagenpelotons en de BBE-K	1) Inzetbaarheid van 8,5 ME-eenheden ¹ 2) Inzetbaarheid van 4 pantserwagenpelotons 3) Inzetbaarheid van de bijstandseenheid	8,5 inzetbare ME-pelotons 4 pantserwagenpelotons 1 bijstandseenheid BBE-K

¹ In de Bestuursraad is afgesproken dat deze norm wordt gevalideerd door het ministerie van BZK

Investerings

De financieel omvangrijke investeringsprojecten worden hieronder vermeld. De overige investeringen betreffen kleine projecten, bedrijfsmatige investeringen en vervangingsinvesteringen.

Project «C2000 Landelijke Roll-out Defensie»

Doelstelling	Het implementeren en invoeren van C2000 communicatieapparatuur voor de KMar en voor KM-, KL- en KLu-eenheden met taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid. Tevens omvat het project de verzorging van opleidingen van eindgebruikers en de inrichting van een beheersorganisatie.						
Projectomvang	€ 10,1 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	1 050	7 737	1 263				
Uitgaven (x € 1 000)	832	6 322	2 897				

Het Project «C2000 Landelijke Roll-out Defensie» is vertraagd door enkele onvoorziene technische problemen. De ingebruikname en operationalisering van het netwerk C2000 zal gefaseerd plaatsvinden, maar is zes maanden vertraagd. Onder leiding van het Korps Landelijke Politie Diensten is een raamovereenkomst gesloten. Op basis van deze raamovereenkomst zal de Koninklijke marechaussee in de loop van 2004 nadere overeenkomsten voor het verwerven van randapparatuur sluiten. De Koninklijke marechaussee opereert hierin als single service manager voor de Koninklijke landmacht, de Koninklijke marine en de Koninklijke luchtmacht. Volledige operationalisering van het netwerk is voorzien begin 2005, conform de intentieverklaring van de opdrachtgevende departementen met de OOV (Openbare Orde en Veiligheid) partners. De (financiële) afronding van het project is voorzien medio 2005.

Project «Nieuwbouw District Noord-Holland/Utrecht»

Doelstelling	Nieuwbouw op het terrein van de Marinekazerne in Amsterdam						
Projectomvang	€ 11,9 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	26	1 535	8 317				
Uitgaven (x € 1 000)	234	1 112	3 500	6 223	740		

Het project «nieuwbouw op het terrein van de Marinekazerne in Amsterdam» is in de afgelopen periode onderwerp van besluitvorming geweest. Zowel ten aanzien van de toekomst van de Marinekazerne te Amsterdam, de beoogde bouwlocatie, als voor wat betreft de kostenontwikkeling is duidelijkheid verkregen. Het project wordt voortgezet en de opdracht voor het uitwerken van het definitief ontwerp is verstrekt. De totale projectkosten worden geraamd op € 11,85 miljoen en oplevering van de nieuwbouw wordt in het voorjaar van 2007 voorzien.

Project «Infrastructuur Schiphol»

Doelstelling	Nieuwbouw ten behoeve van het District Schiphol						
Projectomvang	€ 110,7 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	22 200	10 700	69 200				
Uitgaven (x € 1 000)	21 900	4 300	21 100	35 900	26 700		

Op de luchthaven Schiphol wordt voor het District Schiphol van de Koninklijke marechaussee een nieuw complex gerealiseerd teneinde de bestaande – gehuurde en verspreid liggende – accommodatie te vervangen en de uitbreiding van de formatie op te vangen. Het betreft kantooraccommodatie, legering en sport- en schietfaciliteiten.

De uitwerking van de bestekken zal evenals de aanbesteding en gunning en de uitvoering van de bouwwerkzaamheden gefaseerd plaatsvinden. De oplevering van de nieuwbouw staat gepland voor het eerste kwartaal 2007.

Slechts een deel van de investeringsuitgaven komt direct ten laste van dit beleidsartikel. Het project wordt gerealiseerd door de baten-lastendienst DGW&T, die ook het overgrote deel van de financiering voor haar rekening neemt.

Project «Infrastructuur OCKMar»

Doelstelling	Nieuwbouw voor het Opleidingscentrum Kmar op het Kamp Nieuw Milligen						
Projectomvang	€ 138,0 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten	DMP-A						
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	600	2 400	57 700				
Uitgaven (x € 1 000)	100	800	9 800	72 000	43 000	12 300	

De behoefte aan initiële, loopbaan- en functieopleidingen voor de Koninklijke marechaussee is de laatste jaren sterk toegenomen als gevolg van de intensivering en uitbreiding van taken en de hieraan gekoppelde uitbreiding van formatie. De huidige huisvesting van het OCKMar te Apeldoorn is te klein geworden en verouderd. Om de huisvesting van het OCKMar weer op niveau te brengen is in 2000 een project opgestart, gericht op de aanpassing en uitbreiding van de huisvesting te Apeldoorn. Gelet op de ontwikkeling van de kosten voor dit project, de beperkte ruimtelijke mogelijkheden te Apeldoorn en de wens om het aantal defensiecomplexen terug te dringen is dit project in het najaar van 2002 stopgezet en is een nieuw project opgestart gericht op de realisatie van een nieuw OCKMar op het Kamp Nieuw Milligen. Met dit project krijgt de Koninklijke marechaussee de beschikking over een nieuw opleidingscentrum dat aan de modernste eisen voldoet. Het betreft de nieuwbouw van legeringsaccommodatie, een keuken-, eetzaal- en kantinecomplex, lesfaciliteiten, sport- en schietfaciliteiten en kantooraccommodatie voor het OCKMar. Bij dit project wordt ook de herhuisvesting van de operationele eenheid 103 EskadronKMar (103 Esk KMar) betrokken.

De oplevering van de nieuwbouw is voorzien in 2008.

Slechts een deel van de investeringsuitgaven komt direct ten laste van dit beleidsartikel. Het project wordt gerealiseerd door de baten-lastendienst DGW&T, die ook het overgrote deel van de financiering voor haar rekening neemt.

Project «Veldtenu KMar (VT Blauw)»

Doelstelling							
Projectomvang	€ 8,5 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)	200	300	2 700				
Uitgaven (x € 1 000)		2 400	4 800	1 300			

Het project «VT Blauw» is gericht op het verbeteren van de veiligheid en het draagcomfort van de kleding. In 2004 wordt een beproevingstraject doorlopen waarna de instroom van het nieuwe tenue in de loop van 2005 plaatsvindt.

Ontvangsten

De ontvangsten van de Koninklijke marechaussee bedragen in totaal € 8,0 miljoen en hebben betrekking op:

- verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen;
- inhoudingen wegens het verstrekken van kleding, voeding en huisvesting;
- verrekeningen met derden in verband met dienstverlening.

Indien de ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten of goederen aan andere defensieonderdelen of baten-lastendiensten van Defensie, dan worden additionele uitgaven gehanteerd.

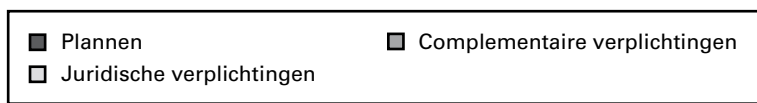
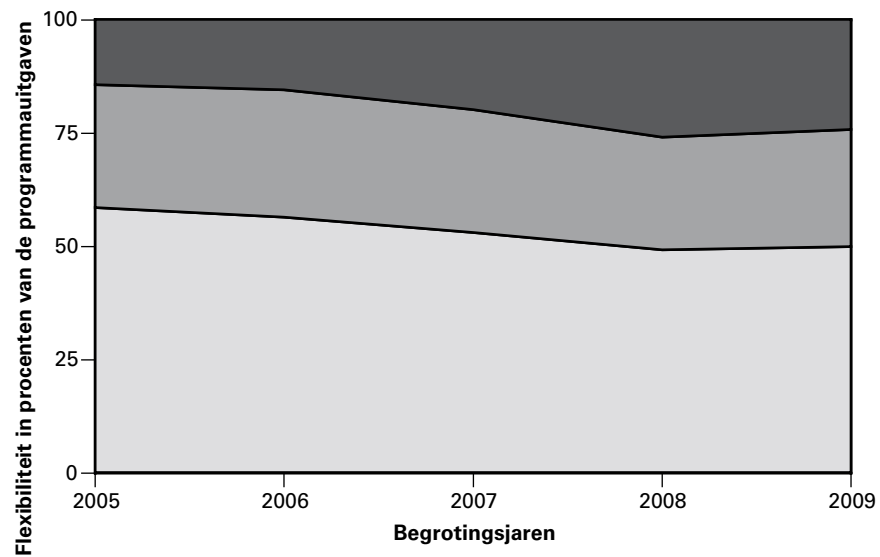
Indien ontvangsten het gevolg zijn van het in rekening brengen van gemaakte kosten voor het verlenen van diensten en goederen aan andere ministeries of derden, dan worden respectievelijk integrale kosten en marktconforme prijzen gehanteerd.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit voor dit beleidsartikel is in onderstaande tabel weergegeven:

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2005		2006		2007		2008		2009	
Totaal geraamde kasuitgaven	345 179		346 698		351 083		351 402		339 995	
Waarvan apparaatsuitgaven	53 105		54 445		53 807		52 248		52 636	
Dus programmauitgaven (inclusief investeringen)	292 074		292 253		297 276		299 154		287 359	
Waarvan juridisch verplicht	58%	170 713	57%	164 585	53%	155 627	49%	147 048	50%	142 993
Waarvan complementair noodzakelijk	28%	81 530	28%	82 428	27%	80 516	25%	74 632	26%	74 410
Resterende plannen	14%	39 831	15%	45 240	20%	61 133	26%	77 474	24%	69 956
Totaal	100%	292 074	100%	292 253	100%	297 276	100%	299 154	100%	287 359

Beleidsartikel 09. Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties

Algemene beleidsdoelstelling

Nederland draagt onverminderd bij aan de handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde. Nederland voert daartoe een actief veiligheidsbeleid, dat zich niet beperkt tot de bescherming van de integriteit van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied. Nederland levert een bijdrage aan vrede, veiligheid en stabiliteit, zowel in Europa als daarbuiten, door middel van conflictpreventie, crisisbeheersing en vredesopbouw. Deelneming aan crisisbeheersingsoperaties maakt daar deel van uit.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

De krijgsmacht is in staat tot het leveren van een kwalitatief en technologisch hoogwaardige militaire bijdrage aan internationale operaties in alle delen van het geweldsspectrum en alle fasen van een operatie. Het gaat hierbij in het bijzonder om de volgende militaire bijdragen:

- een bijdrage voor zowel het ambitieniveau van de Europese Unie – het vermogen om binnen zestig dagen een troepenmacht van 50 000 tot 60 000 militairen te kunnen ontplooien – als het ambitieniveau van de Navo om gelijktijdig drie grote crisisbeheersingsoperaties op legerkorpsniveau in het gehele geweldsspectrum uit te kunnen voeren, waaronder de beginfase van een crisisbeheersingsoperatie gericht op het zonodig gewapenderhand verkrijgen van toegang tot een gebied. In verband hiermee moet de krijgsmacht als geheel tevens een bijdrage kunnen leveren aan de NATO Response Force;
- deelneming voor maximaal een jaar aan een operatie in het hogere deel van het geweldsspectrum met één op de missie toegesneden brigade (taakgroep) van landstrijdkrachten, twee squadrons met elk achttien jachtvliegtuigen, een maritieme taakgroep met maximaal vijf fregatten of een combinatie hiervan. Afhankelijk van de missie en van de bijdragen van andere landen worden de Nederlandse bijdragen samengesteld. Bij deelneming aan een vredesafdwingende operatie kan het noodzakelijk zijn ook eenheden in te zetten die in het kader van crisisbeheersingsoperaties elders zijn ontplooid;
- deelneming aan maximaal drie operaties in het lagere deel van het geweldsspectrum met bijdragen van bataljonsgrootte of, bij zee- en luchtoperaties, equivalenten daarvan;
- het optreden als «lead nation» op het niveau van een brigade of, bij zee- en luchtoperaties, het equivalent daarvan alsmede gezamenlijk met andere landen op legerkorpsniveau.

Voor de uitvoering van deze doelstellingen put Defensie uit de beschikbare eenheden van de krijgsmachtdelen. De voor inzet gereede militaire eenheden zijn geschikt voor wereldwijde inzet en voldoen aan de criteria die bij crisisbeheersingsoperaties zijn gesteld. De belangrijkste criteria die aan gereedstelling van de operationele eenheden worden gesteld, zijn:

- het kunnen optreden onder uiteenlopende geografische en klimatologische omstandigheden;
- het tijdig kunnen optreden met de juiste middelen, inclusief logistieke ondersteuning tijdens ontplooiing en inzet;
- het kunnen optreden met andere krijgsmachtdelen (joint) en andere krijgsmachten (combined).

De doelstellingen van de missies en daaraan gerelateerde activiteiten

Bijdrage aan snelle reactiemachten

De regeringsleiders van de Navo-lidstaten hebben tijdens de Top van Praag in november 2002 ingestemd met de oprichting van de *NATO Response Force* (NRF). De NRF heeft in haar uiteindelijke samenstelling een omvang van ongeveer 20 000 militairen en kan binnen korte tijd (uiterlijk dertig dagen) worden ingezet voor bondgenootschappelijke verdedigingstaken, in de beginfase van crisisbeheersingsoperaties of bij een onverwachte escalatie van een conflict. De vulling van deze strijdmacht geschiedt op basis van een roulatiemechanisme, waarin landen voor een periode van zes maanden eenheden beschikbaar stellen. In het daaraan voorafgaande half jaar worden de desbetreffende eenheden getraind en gecertificeerd. De NRF is niet alleen een snelle en kwalitatief hoogwaardige reactiemacht, maar moet tevens de modernisering van vooral de Europese Navo-strijdkrachten bevorderen. Ook Nederland levert een kwalitatief hoogwaardige bijdrage aan de NRF. Het herziene ambitieniveau zoals vastgelegd in de begroting 2004 bepaalt onder meer dat de krijgsmacht als geheel tot een dergelijke bijdrage in staat moet zijn. De NRF bereikt in oktober 2004 de initiële operationele status. De onderwerpen doctrine, organisatie, training, certificatieprocedures, commandovoering en ondersteuning worden inmiddels verder uitgewerkt, geoefend en getest. Uiterlijk in 2006 zal de NRF over zijn volledige operationele capaciteit moeten beschikken.

Over het aanbod aan de NRF roulatie 4, die medio januari 2005 aanvangt, is de Tweede Kamer reeds separaat geïnformeerd (Kamerstuk 28 676, nr. 9). Het proces van *force generation* voor de NRF roulaties 5 (juli '05–jan '06) en 6 (jan–juli '06) is inmiddels gestart. De definitieve Nederlandse bijdrage hieraan staat nog niet vast. De Koninklijke landmacht zal naar verwachting niet substantieel bijdragen aan de roulaties 5 en 6. De bijdrage van de Koninklijke marine en de Koninklijke luchtmacht zal vermoedelijk bestaan uit een fregat, een mijnenjager, een amfibische component, 12 F-16's en een Patriot-eenheid.

EU Rapid Response

In het kader van de *Helsinki Headline Goal* wordt in EU-verband het *Rapid Response* concept uitgewerkt. De Europese Unie en de Navo streven in dit kader beide een gelijksoortige doelstelling na, maar er zijn ook duidelijke verschillen. De NRF zal zich meer richten op snelle inzet binnen het hele geweldsspectrum (met inbegrip van artikel 5 operaties en vredesafdwinging), terwijl de *EU Rapid Response* capaciteit zich in het kader van de EVDB-taken, wat betreft de snelle inzet, vooral zal richten op evacuatieoperaties, humanitaire ondersteuning alsmede, in het geval van kleinere crises, op *initial entry*-operaties en conflictpreventie. De NRF is een gezamenlijk getrainde eenheid, terwijl het *EU Rapid Response*-concept vooralsnog uitgaat van een aantal coherente militaire formaties waarop indien nodig een beroep kan worden gedaan.

Deze *battlegroups* worden geformeerd op het niveau van «bataljon plus». Zij bestaan elk uit ongeveer 1 500 militairen inclusief gevechtssteun, logistiek en (strategische) transportcapaciteit, zijn in staat om gedurende 30 tot 120 dagen te opereren en kennen een inzetgereedheid van 15 dagen of minder. Inzet geschiedt in eerste instantie in het kader van autonome EU-operaties (dus zonder Navo-middelen) op verzoek van de VN, al behoren ook operaties op basis van de «Berlijn Plus» arrangementen tot

de mogelijkheden. De huidige opzet van het initiatief voorziet in zeven tot negen *battlegroups*, die medio 2007 volledig operationeel moeten zijn.

De basis voor het genereren van de *battlegroups* ligt in de initiatieven die de EU-lidstaten zelf ontplooiën om snel inzetbare eenheden voor een bepaalde periode ter beschikking te stellen. Het militair comité van de EU (EUMC) zal dit proces coördineren en in de tijd vastleggen. Dit moet de permanente beschikbaarheid van voldoende *battlegroups* garanderen, maar biedt tegelijkertijd voldoende flexibiliteit en ruimte voor de EU-lidstaten die eenheden aanbieden.

DEELNEMING CRISISBEHEERSINGSOPERATIES

De internationale veiligheidssituatie blijft onvoorspelbaar. Nederlandse deelneming aan crisisbeheersingsoperaties kan derhalve niet op voorhand worden gepland. In 2003 heeft Defensie bijgedragen aan 16 verschillende operaties en missies. Naar verwachting draagt Nederland in 2004 bij aan een vergelijkbaar aantal operaties en missies.

MISSIES IN EUROPA

SFOR

Begin december 2003 besloot de Navo de SFOR-troepenmacht van 12 000 militairen terug te brengen tot 7 000 in 2004. In de nieuwe opzet van SFOR, de zogenaamde *deterrent presence*, zullen de Navo-eenheden een actieve bijdrage blijven leveren aan de veiligheidssituatie in Bosnië-Herzegovina. Meer nadruk wordt gelegd op het verzamelen van inlichtingen en het stimuleren van de Bosnische autoriteiten om de eigen verantwoordelijkheid te nemen.

De Multinationale Brigade Noord West is met ingang van 1 juni 2004 overgegaan in de «Multinationale Task Force Noord West (MNTF NW)». Naast Nederland nemen Canada en het Verenigd Koninkrijk op gelijke voet aan MNTF NW deel. De drie bataljons van de voormalige brigade zijn gereorganiseerd tot één bataljon onder Britse leiding. Daarnaast beschikt de *task force* over een verkenningscompagnie en een eenheid voor het vergaren van operationele inlichtingen.

In de nieuwe opzet van de MNTF is de Nederlandse militaire bijdrage teruggebracht tot ongeveer 500 militairen. De Nederlandse bijdrage bestaat uit twee LOT-sectorteams van achttien personen en vier LOT-teams van acht personen. Daarnaast levert Nederland ten behoeve van de MNTF-commandant een compagnie in het Britse bataljon, een aantal militairen in de eenheid die specifieke inlichtingen vergaart, personeel in de hoofdkwartieren van respectievelijk SFOR in Sarajevo en de MNTF in Banja Luka, een verbindingsgroep, een detachement van de Koninklijke marechaussee voor de multinationale politie-eenheid in de *task force*, medische capaciteiten en een nationaal *support element*. In het voormalig Nederlands vak zijn als gevolg van deze wijzigingen de bases in Novi Travnik, Suica, Jaice en Split ontmanteld.

De Navo heeft tijdens de Top in Istanbul besloten de stationering van SFOR eind 2004 te beëindigen. De Europese Unie heeft daarop besloten de internationale veiligheidspresentie op zich te willen nemen (EUFOR). Een EVDB-missie, gebruikmakend van Navo-middelen en capaciteiten, zal worden gecombineerd met een klein Navo-hoofdkwartier gericht op

advisering van de Bosnische autoriteiten in het kader van het Partnerschap voor Vrede (PVV). Daarnaast zal de Navo een rol spelen bij het bestrijden van terrorisme, opsporen en aanhouden van oorlogsmisdadigers en mogelijk het inzetten van de strategische reserve ten behoeve van EUFOR. De EU-geleide veiligheidspresentie zal ook over een civiel instrumentarium beschikken waaronder een politie-element. Voor de EUPM en EUMM geldt dat een heroverweging van de missies wellicht noodzakelijk is in het licht van de nieuwe EU-geleide veiligheidspresentie. Hoewel nog geen besluit is genomen over de mogelijke bijdrage van Nederland aan de militaire missie van de EU (EUFOR), wordt planmatig rekening gehouden met een bijdrage die initieel globaal dezelfde sterkte heeft als de huidige Nederlandse bijdrage aan SFOR. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. Zodra de regering een besluit genomen heeft, zal het parlement overeenkomstig artikel 100 Grondwet en het Toetsingskader 2001 worden geïnformeerd. Als ramingskengetal worden in onderstaande tabel de genoemde aantallen onder Begroting 2005 gehanteerd.

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005	
SFOR	Vanaf '95	Gem. Bezetting	Personeelsaantal	1 019	627	452	
		HQ SFOR	Mensinzetdagen ¹	14 050	13 505	13 505	
		HQ MND					
		NW/MNTF NW	Mensinzetdagen	15 690	13 140	12 045	
		Div Sup Grp	Mensinzetdagen	3 650	1 200	0	
		ContigentsCdo	Mensinzetdagen	7 300	5 475	5 475	
		Mech Bataljon	Mensinzetdagen	198 560	65 280	0	
		Inf coy	Mensinzetdagen	0	28 800	43 800	
		Stafwacht pel	Mensinzetdagen	5 475	1 800	0	
		POD Peloton	Mensinzetdagen	5 470	1 800	0	
		Nat Support	Mensinzetdagen	67 550	52 200	45 625	
		EOV Det	Mensinzetdagen	548	240	0	
		Verbindings Cie	Mensinzetdagen	17 155	5 640	0	
		GNK Det	Mensinzetdagen	5 750	6 000	6 205	
		SupportSqdn	Mensinzetdagen	5 750	1 920	0	
		KMar det	Mensinzetdagen	8 030	5 040	3 650	
		Heli det	Mensinzetdagen	9 855	3 240	0	
		MOST	Mensinzetdagen	0	18 000	27 375	
		ISR	Mensinzetdagen	0	4 800	7 300	
		Transportheli	Vliegunen	1 290	400	0	
Luchttransport	Vliegunen	912	700	512			

¹ Onder mensinzetdagen wordt het aantal militairen x kalenderdagen verstaan.

Kleinere missies

European Union Police Mission (EUPM)

Na beëindiging van de missie van United Nations International Police Task Force (UNIPTF) is op 1 januari 2003 de EUPM van start gegaan. Doel van de EUPM is het begeleiden van het Bosnische midden- en hogere politiekader in de uitoefening van politietaken naar Europees model. De EUPM heeft geen executieve taken meer zoals UNIPTF en verricht haar taken ongewapend. De Nederlandse bijdrage bestaat uit 21 militairen van de Koninklijke marechaussee en 11 civiele politieagenten.

PROXIMA

Op verzoek van de regering van de *Former Yugoslav Republic of Macedonia* (FYROM) is de EU militaire missie Condordia op 15 december 2003 opgevolgd door een EU-politiemissie genaamd Proxima. Proxima heeft tot doel bij te dragen aan de implementatie van de *Ohrid Framework Agreement* en de Stabilisatie- en Associatie Overeenkomst (SAO), alsmede de Macedonische autoriteiten te helpen bij de vormgeving van een rechtvaardig, efficiënt en multi-etnisch politiekorps. Ook Proxima heeft geen executieve taken en verricht haar taken ongewapend. De Nederlandse bijdrage bestaat uit zes militairen van de Koninklijke marechaussee en zeven civiele politieagenten.

Navo-missie «FYROM»

Nederland levert een militair adviseur en een assistent aan de Navo-ambassadeur te Skopje en een militair bij het Navo-hoofdkwartier te Skopje.

KFOR

Nederland levert op dit moment geen operationele eenheden. Wel worden Nederlandse militairen van verschillende krijgsmachtdelen die geplaatst zijn bij Navo-hoofdkwartieren, in een enkel geval uitgezonden naar het KFOR-hoofdkwartier in Pristina.

Bosnia-Herzegovina Mine Action Centre (BHMAC)

In 2002 is het Federation Mine Action Centre (FEDMAC) opgegaan in het *Bosnia-Herzegovina Mine Action Centre*. Het BHMAC coördineert en inventariseert de informatie over en de ruiming van de talrijke achtergebleven mijnen en ongesprongen explosieven. Nederland was in deze organisatie vertegenwoordigd met één militaire adviseur op het gebied van bedrijfsvoering. De functie van militaire adviseur is per 9 juli 2004 opgeheven. Nederland levert op dit moment geen militaire bijdrage meer, maar zet de financiële ondersteuning van BHMAC voort.

European Union Monitoring Mission (EUMM)

De EUMM is sinds 1991 belast met het toezicht op de militaire, politieke, humanitaire en economische ontwikkelingen in de voormalige republiek Joegoslavië. De waarnemers werken onder meer in Albanië, Kosovo, Bosnië-Herzegovina, Kroatië en Macedonië. Nederland draagt met drie militaire en twee civiele (afkomstig van het ministerie van Buitenlandse Zaken) waarnemers bij aan de EUMM.

OVSE Moldavië

De OVSE-missie in Moldavië bestaat uit acht personen uit diverse landen. Het doel van de OVSE-missie in Moldavië is het assisteren bij de totstandkoming van een allesomvattende politieke oplossing voor het conflict tussen Moldavië en Rusland over de terugtrekking van het materiaal van 14e Russische Leger uit Moldavië en het geschil over de status van het gebied Transdnjestrië. Sinds 1993 neemt Nederland deel aan de missie met één officier van de Koninklijke landmacht.

OVSE Macedonië

De missie heeft tot doel het monitoren van de ontwikkelingen langs de grens tussen Macedonië en Servië (Kosovo) en de ontwikkelingen in andere gebieden die risico lopen betrokken te raken bij het conflict in voormalig Joegoslavië (Kosovo). Onderdeel van de *Spillover Monitor Mission* is de *OSCE Police Development Unit* (PDU). Doel van de PDU is

het trainen van 1000 nieuwe politieagenten. Nederland neemt deel aan de missie met één kolonel van de Koninklijke marechaussee.

Bosnia Kosovo Air Component (BKAC)

Nederland neemt deel aan de BKAC, de missie van de Navo-luchtstrijdkrachten ter ondersteuning van de militaire grondoperaties in de Balkan. De Koninklijke luchtmacht houdt vier F-16's, een KDC-10 tanker/transportvliegtuig en een Fokker 60 in de «Medevac»-uitvoering (medische evacuaties) in Nederland paraat voor inzet op de Balkan. Nederland assisteerde tevens diverse malen met een korte inzet van een P-3C Orion maritiem patrouillevliegtuig bij het toezicht op de naleving van het bestand in Kosovo (VN-resolutie 1244).

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoede-lijke uitkomst 2004	Begroting 2005
EUPM	Vanaf '03	Gem. bezetting	Personeelsaantal	21	21	21
PROXIMA	Vanaf dec '03	Gem. bezetting	Personeelsaantal	–	6	6
NAVO FYROM	Vanaf 03	Gem. bezetting	Personeelsaantal	3	3	3
KFOR	'99	Gem. bezetting	Personeelsaantal	6	6	6
BHMAC	Vanaf juni '98	Gem. bezetting	Personeelsaantal	1	1	0
OVSE Macedonie	Vanaf okt '01	Gem. bezetting	Personeelsaantal	1	1	1
EUMM	Vanaf '96	Gem. bezetting	Personeelsaantal	3	3	3
OVSE Moldavie	Vanaf '93	Gem. bezetting	Personeelsaantal	1	1	1
BKAC	Vanaf '95	Gem. bezetting	Personeelsaantal	3	3	3
		P-3C Orion	Vliegen	198	100	

MIDDEN-OOSTEN

Stabilisation Force Iraq (SFIR)

Op 6 juni 2003 besloot het kabinet tot een militaire bijdrage aan de multinationale troepenmacht in Irak. Op 11 juni 2004 is besloten de bijdrage voor de tweede keer te verlengen, ditmaal met acht maanden. De Nederlandse troepen zullen bij gevolg tot maart 2005 in Irak blijven. De bijdrage bestaat uit een bataljon met ondersteunende eenheden (ongeveer 1350 militairen). Ter ondersteuning van het bataljon zijn helikopters, genieconstructietroepen, Koninklijke marechaussee, logistieke ondersteuning en een veldhospitaal toegevoegd. Het Nederlandse contingent valt onder operationeel bevel van de door de Britten geleide «Multinationale Divisie South-East». Het gebied onder Nederlandse verantwoordelijkheid omvat de provincie al-Muthanna. De opdracht van het Nederlandse contingent luidt: «Assisteren in de wederopbouw van Irak door het creëren van een veilige en stabiele omgeving». De taken van het Nederlandse contingent zijn gericht op ondersteuning bij de wederopbouw van het land door bij te dragen aan de orde en veiligheid alsmede de uitvoering van kleinschalige Civic-projecten. Nederland levert een aantal stafofficieren voor verschillende hoofdkwartieren in Irak, te weten: de Multinationale Divisie South-East te Basrah, de door Polen geleide Multinationale Divisie South-Central te Babylon en het hoofdkwartier van de coalitietroepen te Bagdad. In de maanden februari en maart 2004 is SFIR versterkt met 101 militairen voor de uitbreiding van de opleidingscapaciteit van Irakese veiligheidstroepen en om de Nederlandse commandant de beschikking te geven over capaciteit op het gebied van *Crowd and Riot Control*. Bij de rotatie afgelopen juli is slechts een deel van dit personeel vervangen. In mei is het detachement versterkt met zes

Apache-helikopters waarvan vier operationeel inzetbaar zijn, plus twee toestellen als reserve. Bij het besluit tot verlenging op 11 juni is vooralsnog rekening gehouden met een inzet van de Apache-helikopters tot aan het einde van het jaar. Als de omstandigheden het toelaten, zullen zij worden teruggetrokken.

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoede-lijke uitkomst 2004	Begroting 2005	
SFIR	Jul '03–mrt '05	Gem. bezetting	Personeelsaantal	1 100	1 100	1 160	
		Inf bataljon	Mensinzetdagen	115 428	260 000	65 000	
		KMar Pel	Mensinzetdagen	4 368	10 000	2 500	
		Contigentscdo	Mensinzetdagen	3 192	7 000	1 750	
		KMar Det	Mensinzetdagen	2 192	5 000	1 250	
		Transportheli	Mensinzetdagen	13 944	32 000	8 000	
		Transportheli	Vlieguren	495	800	200	
		Constructie					
		Compagnie	Mensinzetdagen	7 900	0		
		Nat. Support	Mensinzetdagen	28 392	65 000	16 250	
		Medisch team	Mensinzetdagen	7 392	20 000	5 000	
		Liaison Off	Mensinzetdagen	7 560	20 000	5 000	

UN World Food Programme Iraq

Op verzoek van de VN heeft Nederland voor een periode van zes maanden (1 februari tot 1 augustus 2004) een F-60 transportvliegtuig aan het UN *World Food Programme* geleverd. De F-60 werd ingezet voor het vervoer van hulpverleners, vooral VN-personeel, en hulpgoederen tussen Jordanië en de verschillende steden in Irak.

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoede-lijke uitkomst 2004	Begroting 2005
UNWFP IRAK	Feb–aug '04	Gem. bezetting	Personeelsaantal	–	20	–
			Vlieguren	–	200	

UN Truce Supervision Organisation (UNTSO)

In de UNTSO houden militaire waarnemers toezicht op de bestandslijnen tussen Israël en haar buurlanden. Zolang er nog geen definitieve oplossing bestaat omtrent de omstreken (grens)gebieden blijft de aanwezigheid van UNTSO noodzakelijk. Aan UNTSO nemen momenteel 13 Nederlandse militairen deel.

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoede-lijke uitkomst 2004	Begroting 2005
UNTSO	Vanaf '56	Gem. bezetting	Personeelsaantal	13	12	11

AFGHANISTAN

International Security Assistance Force (ISAF)

ISAF staat sinds augustus 2003 onder leiding van de Navo. Ongeveer dertig Nederlandse militairen in Navo-dienst maken deel uit van het ISAF-hoofdkwartier. Voorts heeft Nederland ten behoeve van de ondersteuning van ISAF zijn bijdrage voortgezet aan het *Multinational Movement Coördination Centre* (MNMCC) te Eindhoven, dat onder de naam *Allied Movement Coördination Centre* (AMCC) op de vliegbasis Eindhoven gesitueerd blijft.

Op 13 oktober 2003 heeft de VN-Veiligheidsraad met resolutie 1510 het mandaat van ISAF verruimd, waardoor optreden in geheel Afghanistan mogelijk wordt. De Navo heeft in dat kader op 31 december 2003 het *Provincial Reconstruction Team* (PRT) te Kunduz onder bevel genomen met Duitsland als «lead nation.» Daarbij werden de vier noordoostelijke provincies aan het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied toegevoegd.

Om verdere uitbreiding van het verantwoordelijkheidsgebied van ISAF mogelijk te maken waren bijdragen door lidstaten met aanvullende middelen noodzakelijk. Op verzoek van de toenmalige Secretaris-Generaal van de Navo, Lord Robertson, is op 2 december 2003 een onderzoek gestart naar de deelneming aan ISAF met Apache-gevechtshelikopters. Op 30 januari 2004 heeft het kabinet ingestemd met een bijdrage aan ISAF van vier Apache-gevechtshelikopters, plus twee toestellen als operationele en technische reserve voor de duur van zes maanden. Op 30 maart zijn de Apache-gevechtshelikopters onder bevel gesteld van de commandant van ISAF.

Provincial Reconstruction Team (PRT) in Afghanistan

Op 1 juli 2004 werden de vijf noordelijke provincies aan het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied toegevoegd. In een later stadium zullen, zodra de omstandigheden dat toelaten, gefaseerd de overige provincies van Afghanistan volgen. De vestiging van nieuwe PRT's of de overneming van bestaande PRT's vormen de concrete uitwerking van deze gefaseerde uitbreiding.

In maart 2004 heeft Nederland een eerste oriëntatiemissie in Afghanistan uitgevoerd in het kader van een onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van een bijdrage aan een PRT. Naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek heeft de regering op 28 juni 2004 besloten de leiding te nemen van een PRT in de Afgaanse provincie Baghlan. Het PRT komt onder commando van de internationale troepenmacht ISAF. De Tweede Kamer heeft op 5 juli 2004 ingestemd met het zenden van het PRT naar Baghlan.

Met dit besluit is de inzet van 120 tot 150 Nederlandse militairen gemeoid. Het merendeel is afkomstig van de Groep Geleide Wapens van de luchtmachtbasis De Peel. De groep wordt aangevuld met een aantal militairen van andere krijgsmachtdelen. De Nederlandse bijdrage geldt vooralsnog voor een periode van één jaar. Vanwege de voorziene langjarige behoefte aan PRT's is het voorstelbaar dat de Nederlandse bijdrage zal worden verlengd. Een dergelijke verlenging vergt separate besluitvorming.

Het PRT heeft tot taak de Afghaanse overheid te assisteren bij het vergroten van de stabiliteit, om daarmee de Afghaanse centrale regering in staat te stellen haar gezag in de provincie te vergroten en wederopbouwactiviteiten van de Afghaanse regering of andere actoren mogelijk te maken. Het PRT valt onder commando van ISAF en kan voor logistieke en medische ondersteuning een beroep doen op de voorzieningen van deze veiligheidsmacht. Voor hulp in noodsituaties kan het PRT rekenen op ondersteuning door ISAF, in de vorm van onder meer een snelle reactiemacht.

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005	
ISAF	Vanaf jan '02	Gem. bezetting	Personeelsaantal	657	160	25	
		HQ ISAF	Mensinzetdagen	31 320	9 125	9 125	
		Inf Compagnie	Mensinzetdagen	34 310	–	–	
		MOR & MOGOS	Mensinzetdagen	9 307	–	–	
		Logistiek					
		Peloton	Mensinzetdagen	10 950	–	–	
		KCT	Mensinzetdagen	8 212	–	–	
		SNR detachement	Mensinzetdagen	8 342	–	–	
		Genieconstructiecompagnie	Mensinzetdagen	13 870	–	–	
		Stafpersoneel					
		KMNB	Mensinzetdagen	3 102	–	–	
		Luchttransport	Vlieguren	699			
		Helikopter					
		Detachement	Mensinzetdagen			24 800	
Vlieguren				1 140			
PRT ISAF	Sept '04–sept '05	Gemiddelde bezetting	Personeelsaantal		150	150	
		Groep Geleide wapens	Mensinzetdagen		15 600	35 100	
		Genieconstructie	Mensinzetdagen		1 800		

AFRIKA

United Nations Mission in Liberia (UNMIL)

Na een staakt-het-vuren in juni 2003 en een vredesakkoord tussen de strijdende partijen in Liberia heeft de VN met Veiligheidsraadresolutie 1509 het mandaat van UNMIL vastgesteld. UNMIL is op 1 oktober 2003 van start gegaan en heeft als doel de overgangsregering te ondersteunen bij het creëren van een veilig en stabiel Liberia, het herstel van het staatsgezag en het houden van democratische verkiezingen. De missie is inmiddels beëindigd. Op verzoek van de VN heeft Nederland het amfibisch transportschip, Hr. Ms. Rotterdam, voor de duur van ruim drie maanden ter beschikking gesteld voor de ontplooiing van eenheden en het leveren van medische ondersteuning. Op 28 februari 2004 is de Hr. Ms. Rotterdam teruggekeerd in Nederland.

Missie	Periode NL deelneming	Bijdrage	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermeoedelijke uitkomst 2004	Begroting 2005
UNMIL	Vanaf nov '03	Gem. bezetting	Personeelsaantal	270	270	-
		LPD	Vaardagen	43	50	-
		Maritieme heli	Vliegenuren	108	23	-

NB: Aantal vliegenuren (exclusief nationaal uitgevoerde vluchten zoals bijvoorbeeld het ophalen van artikelen op internationaal vliegveld) en vaardagen (exclusief heen- en terugvaart) onder VN-vlag.

Budgettaire gevolgen van beleid

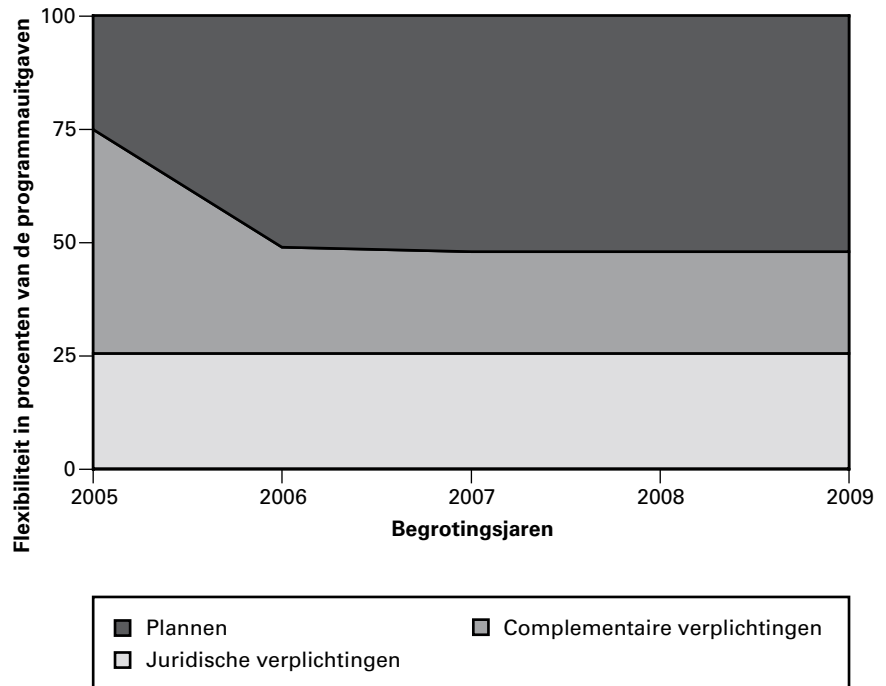
De financiële middelen die thans planmatig voor crisisbeheersingsoperaties ter beschikking staan voor de uitvoering van de operationele doelstellingen, zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen beleid beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (x € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	210 661	229 157	195 000	195 000	195 000	195 000	195 000
Uitgaven							
VN-contributies	34 322	45 000	49 500	49 500	49 500	49 500	49 500
SFOR/EUFOR	60 020	40 000	38 000	38 000	38 000	38 000	38 000
Afghanistan Apaches		15 000	2 500				
PRT Afghanistan		5 000	11 000				
ISAF/HQ ISAF	31 832	5 000					
Enduring Freedom	31 782						
Stabilisatiemacht Irak	36 542	68 000	34 000				
World Food Programm (F 60)		2 500					
Task Force Fox	2 017						
Display Deterrence	7 237						
EUPM	1 442	2 000	2 000	2 000			
UNMIL	848	2 100					
Navo PSO/EU-operatie	2 380	2 900	2 900	1 900	1 900	1 900	1 900
Overige operaties	5 566	3 900	5 900	3 700	3 700	3 700	3 700
Restant voorziening crisisbeheersingsoperaties		37 757	49 200	99 900	101 900	101 900	101 900
Totaal uitgaven	213 988	229 157	195 000	195 000	195 000	195 000	195 000
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	8 001	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2005		2006		2007		2008		2009	
Totaal geraamde kasuitgaven	195 000		195 000		195 000		195 000		195 000	
Waarvan juridisch verplicht	26%	49 500	26%	49 500	26%	49 500	26%	49 500	26%	49 500
Waarvan complementair noodzakelijk	49%	96 300	23%	45 600	22%	43 600	22%	43 600	22%	43 600
Resterende plannen	25%	49 200	51%	99 900	52%	101 900	52%	101 900	52%	101 900
Totaal	100%	195 000	100%	195 000	100%	195 000	100%	195 000	100%	195 000

Evaluatieprogrammering

Gebaseerd op de RPE wordt binnen het beleidsartikel Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties een ex post beleidsevaluatie uitgevoerd naar de geoperationaliseerde doelstelling «inzetbaarheid bij crisisbeheersingsoperaties» (start onderzoek mei 2005).

Beleidsartikel 10. Civiele Taken

Algemene beleidsdoelstelling

Met de huidige capaciteit voert Defensie ook een aantal niet-specifieke defensietaken uit. Op verzoek en onder gezag van civiele autoriteiten worden militairen en burgerpersoneel ingezet voor civiele taken. Dit betekent het bijdragen aan de handhaving van de openbare orde en veiligheid in het koninkrijk, het leveren van bijstand bij (dreigende) calamiteiten en zware ongevallen en het verlenen van steun in het kader van het algemene belang.

De verplichtingen, uitgaven en ontvangsten voor civiele taken worden op dit beleidsartikel geraamd en verantwoord. Onder civiele taken worden verstaan de activiteiten in het kader van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KWNA&A), de Kustwacht Nederland (KWNE), de Explosievenopruiming en hulp aan civiele overheden.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba

De doelstelling van de KWNA&A is het leveren van een maritieme bijdrage aan het voorkomen, vaststellen en optreden tegen ongewenst gedrag bij noodsituaties. Dit kan worden omschreven als het beschermen van de gemeenschap tegen aantasting van de rechtsorde en tegen de daaruit voortvloeiende gevaren dan wel bedreigingen voor de veiligheid en voor de persoonlijke levenssfeer.

Kustwacht Nederland

Doelstellingen van de KWNE zijn de bescherming tegen de aantasting van de rechtsorde en de daaruit voortvloeiende gevaren en bedreigingen van de veiligheid en van de persoonlijke levenssfeer alsmede de steunverlening op zee-, kust- en aangewezen binnenwateren bij (dreigende) noodsituaties die het gevolg zijn van ongevallen en rampen.

Explosievenopruiming

De explosievenopruimingsdiensten voorzien in capaciteit voor het opsporen, identificeren en ruimen van explosieven. Het betreft conventionele explosieven, vermoede explosieven en geïmproviseerde explosieven in Nederland, zowel op land als in het water en op zee.

Deze capaciteit kan overal ter wereld ingezet worden in het kader van een bondgenootschap, verdragsorganisatie of een bilaterale overeenkomst. In 2004 is een evaluatieonderzoek gehouden van de doelstellingen van de explosievenopruimingsdiensten.

Hulp aan civiele overheden

Het project «Civiel Militaire Bestuursafspraken» (CMBA) moet uiterlijk in 2005 resulteren in een convenant over de ondersteuning van de civiele autoriteiten en de manier waarop deze wordt verrekend. De samenwerking tussen de krijgsmacht en de civiele autoriteiten wordt beter gestructureerd teneinde effectiever op rampen en zware ongevallen te kunnen reageren.

Budgettaire gevolgen van beleid

De financiële middelen die onder dit beleidsartikel ter beschikking staan voor de realisatie van de nader geoperationaliseerde doelstellingen, zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen van het beleid beleidsartikel 10 Civiele taken (x € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	32 438	26 545	35 234	20 203	20 115	20 197	20 135
Uitgaven							
Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba	10 760	10 846	21 571	6 571	6 571	6 571	6 571
Kustwacht Nederland	5 988	7 718	5 414	5 372	5 263	5 345	5 263
Explosievenopruiming	8 116	7 556	8 092	8 103	8 124	8 124	8 124
Hulp aan civiele overheden	8 144	272					
Totaal uitgaven	33 008	26 392	35 077	20 046	19 958	20 040	19 958
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	6 106	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072

De uitgaven voor de KWNA&A die ten laste van dit beleidsartikel worden gebracht, zijn de uitgaven voor de inzet van defensiemiddelen, meer specifiek: middelen van de Koninklijke marine. De uitgaven voor de inzet van de defensiemiddelen zijn additioneel en worden waar mogelijk geraamd en gerealiseerd met behulp van tarieven. Alle andere uitgaven voor de KWNA&A worden geraamd en gerealiseerd in de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De operationele activiteiten met de maritieme patrouillevliegtuigen van de Koninklijke marine worden per 1 januari 2005 beëindigd. Hierdoor vervalt de mogelijkheid om met deze middelen luchtverkenningstaken van de KWNA&A te kunnen uitvoeren. Het is de intentie dat deze taak uiteindelijk wordt overgenomen door een civiele organisatie, waarvoor een aanbestedingstraject is gestart. Het is niet mogelijk gebleken deze civiele capaciteit beschikbaar te hebben per 1 januari 2005. Als interim-oplossing zullen twee F-60's van de Koninklijke luchtmacht worden ingezet voor luchtverkenning ten behoeve van de KWNA&A. In de Ministerraad van 27 februari 2004 is besloten dat de uitgaven voor (alternatieve) luchtverkenning-capaciteit voor de KWNA&A in 2004 en 2005 nog ten laste komen van Defensie en daarna ten laste van het generaal beeld worden gebracht.

De budgettaire verantwoording en verantwoordelijkheid zal vanaf 2006 lopen via het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken.

Ook bij de explosievenopruiming lopen de uitgaven van de verschillende eenheden door elkaar met de uitgaven van de defensieonderdelen. De uitgaven voor de explosievenopruiming die ten laste van dit beleidsartikel worden gebracht betreffen alle uitgaven voor het daarbij geplaatst personeel en de direct toerekenbare uitgaven.

Vanwege het onvoorspelbare karakter van hulp aan civiele overheden, worden geen uitgaven geraamd. In voorkomend geval zullen slechts de additionele uitgaven ten laste van dit beleidsartikel worden gebracht.

Activiteiten

Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KWNA&A)

De Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba is een civiele organisatie, waarvan de minister van Defensie beheerder is. De Kustwachtcommissie waarin de drie landen van het Koninkrijk vertegenwoordigd zijn, bereidt het beleid voor de Kustwacht voor. De Rijksministerraad stelt de beleidsdocumenten vervolgens vast. De Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied (CZMCARIB) voert als Commandant Kustwacht (CKW) dienstverlenende, toezichthoudende en opsporings-taken uit.

De Kustwacht neemt in het kader van de internationale en regionale maritieme samenwerking deel aan drugsbestrijdingsoperaties.

De KWNA&A voert de onderstaande activiteiten uit:

Toezichthoudende en opsporingstaken:

- algemene politietaken, waaronder het uitvoeren van (internationale) drugsbestrijdingsoperaties;
- grensbewaking;
- douanetoezicht in samenwerking met de douanediens en politiekorpsen (vreemdelingendiensten) van de Nederlandse Antillen en Aruba;
- toezicht op milieu en visserij;
- toezicht op de scheepvaart, waaronder het verkeer en de uitrusting van schepen.

Dienstverlenende taken:

- hulpverlening en rampenbestrijding, waaronder ook opsporings- en reddingstaken, al dan niet in samenwerking met particuliere, binnenlandse en/of buitenlandse organisaties;
- afwikkeling van nood-, spoed- en veiligheidsverkeer.

De dienstverlenende taken, en met name opsporings- en reddingstaken, krijgen de hoogste prioriteit indien deze zich voordoen. Een indicatie van de omvang van de activiteiten wordt verkregen aan de hand van de cijfers over de voorgaande jaren:

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2002	Realisa- tie2003
In beslag genomen drugs	In kilo's	7 989	5 869
Gered of in veiligheid gebracht	Personen	271	297
Controle scheepvaart	Processen verbaal	36	47
Milieuverontreiniging	Processen verbaal	6	5
Illegale visserij	Processen verbaal	29	28
Illegale immigratie	Processen verbaal	74	193

Voor de taken stelt de Koninklijke marine, naast functionarissen voor onder meer de bezetting van het Kustwachtcentrum, de volgende vaardagen en vliegers ter beschikking:

Prestatiegegevens KWNA&A	Aantal	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005
Fregat	1	Vaardagen	92	92	91
Maritieme helikopter	1	Vliegers	280	390	390
Maritieme patrouillevliegtuigen	3	Vliegers	1 950	1 900	2 000*
AS355 helikopter	1	Vliegers	496	500	500

* Deze opgave is inclusief 100 vliegers ten behoeve van CTG 4.4 voor het uitvoeren van «counterdrugs»-operaties onder leiding van de Joint Inter-agency Task Force South (JIATF-S).

Kustwacht Nederland (KWNE)

De KWNE is een samenwerkingsorganisatie van zes departementen (de ministeries van Verkeer en Waterstaat, Defensie, Justitie, Financiën, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). De operationele leiding is in handen van de Koninklijke marine. Voor de uitvoering van deze taken worden door de participerende diensten varende en vliegende eenheden ter beschikking gesteld. De Kustwacht beschikt over een kustwachtcentrum in Den Helder. Dit centrum heeft een 24-uurs bezetting en fungeert als centraal meld-, informatie- en coördinatiecentrum. Het is tevens het Nationale Maritieme en Aëronautische Redding Coördinatie Centrum (RCC). De beleidsmatige aansturing voor de uitvoering van deze taken geschiedt door het ministerie van Verkeer en Waterstaat wat verkeerstaken betreft en door het ministerie van Justitie wat handhavingstaken betreft.

De KWNE voert de volgende activiteiten uit:

Toezichthoudende en opsporingstaken:

- controle op vangstbeperkende en technische maatregelen die van toepassing zijn op de zeevisserij;
- controle op de naleving van voorschriften voor het scheepvaartverkeer;
- toezicht op de uitrusting van schepen;
- handhaving van milieuvoorschriften;
- controle op de door-, uit- en invoer van goederen;
- weren van ongewenste vreemdelingen.

Dienstverlenende taken:

- permanent af luisteren en afwikkelen van nood-, spoed- en veiligheidsverkeer;
- coördinatie en uitvoering van hulpverlenings- en reddingsacties, al dan niet in samenwerking met de Koninklijke marine en andere particuliere c.q. buitenlandse organisaties;
- bij voorkomende noodzaak zorgdragen voor scheepvaart- en verkeersbegeleidende maatregelen;
- verlenen van hulp.

Een indicatie van de omvang van de activiteiten kan worden verkregen aan de hand van de cijfers over de voorgaande jaren:

Omschrijving	Realisatie 2002	Realisatie 2003
Aantal opgevolgde alarmeringen	3 046	2 911
Aantal maritieme reddingsacties	1 411	1 395
Aantal aëronautische reddingsacties	73	57

Voor het uitvoeren van de taken van de KWNEED stelt de Koninklijke marine, naast functionarissen voor onder meer de bezetting van het Kustwachtcentrum, de volgende aantallen vaardagen en vliegburen ter beschikking.

Prestatiegegevens KWNEED	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005
Mijnenbestrijdingsvaartuigen	Vaardagen	80	140	140
Maritieme helikopters	Vliegburen	125	230	230
Maritieme patrouillevliegtuigen	Vliegburen	354	350	

De operationele activiteiten met de maritieme patrouillevliegtuigen van de Koninklijke marine worden per 1 januari 2005 beëindigd. Hierdoor vervalt de mogelijkheid om met deze middelen taken van de KWNEED uit te kunnen voeren. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat neemt deze taken met ingang van 1 januari 2005 over van Defensie.

Voor de uitoefening van de taken beschikt de KWNEED voorts over een bergingsvaartuig, een patrouillevliegtuig, surveillancevaartuigen, betonningsvaartuigen en een oliebestrijdingsvaartuig. Deze eenheden worden voor de kustwachttaken beschikbaar gesteld door de betrokken diensten van de betreffende ministeries. De financiering hiervan wordt bij de diensten van die ministeries geraamd en verantwoord.

Explosievenopruiming

De explosievenopruimingsdiensten verrichten civiele werkzaamheden in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van het ministerie van Justitie of van gemeenten. Het betreft de eerste verkennende zoekactie alsmede het opsporen en/of ruimen van conventionele of geïmproviseerde explosieven. Voorts wordt preventief onderzoek verricht van locaties. Voor noodgevallen zijn permanent ruimingsploegen op afroep beschikbaar. In 2003 is een *joint* EOD-kenniscentrum opgericht.

Het opsporen van conventionele explosieven kan geschieden door zowel civiele bedrijven als door de overheid. Het ruimen van explosieven is voorbehouden aan de rijksoverheid. Defensie voert deze permanente bijstandstaak uit. Het opsporen, de daaraan voorafgaande verkennende zoekacties en het ruimen van explosieven wordt binnen Defensie verricht door de Duik- en Demontegroep Koninklijke marine (DDG-KM), het Explosieven-opruimingscommando Koninklijke landmacht (EOCKL) en de Explosievenopruimingsdienst Koninklijke luchtmacht (EOD-KLu). Elk van deze diensten bestrijkt een specifieke regio van Nederland. Voorts is alles onder water en op zee de verantwoordelijkheid van de DDG-KM en zorgt

het EOCKL voor de algehele coördinatie van de ruiming in Nederland. Het kustwachtcentrum Nederland draagt zorg voor de coördinatie op zee.

De verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid in Nederland ligt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het in dat kader opsporen en ruimen van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog (conventionele explosieven) is in beginsel een gemeentelijke aangelegenheid. Het opsporen en ruimen van geïmproviseerde explosieven, alsmede het preventief onderzoek van locaties is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de politie en het ministerie van Justitie.

Indien en voor zover de taken die uit de nader geoperationaliseerde doelstelling voortvloeien worden verricht in opdracht van militaire autoriteiten, vallen deze onder de militaire taakuitoefening. Voor zover civiele autoriteiten de opdrachtgever zijn, vallen zij onder de civiele taakuitoefening.

Een indicatie van de omvang van de activiteiten kan worden verkregen aan de hand van de cijfers over de voorgaande jaren:

Omschrijving activiteiten	Realisatie 2002	Realisatie 2003
Ruiming	2 436	2 213
Zoekacties/opsporingen	71	–
Justitiële bijstand	125	142

Naast genoemde civiele taken wordt bij vrijwel alle uitzendingen van eenheden van de krijgsmacht naar gebieden van crises en oorlogsdreiging een beroep gedaan op personeel van de DDG-KM, het EOCKL en de EODKLu. De opdrachten aan deze diensten zijn zowel militair als civiel. Ze variëren van het steunen van Navo-bataljons bij het ruimen van aange troffen explosieven tot het opzetten van «mijnscholen» voor de opleiding van (buitenlandse) lokale ruimploegen.

Ontvangsten

Kustwacht Nederland

Ten behoeve van derden in Nederland worden op aanvraag navigatieberichten doorgegeven. Deze worden in rekening gebracht. Tevens worden op structurele basis navigatieberichten aan het Duitse ministerie van Defensie verstrekt. De raming van de ontvangsten bedraagt in 2005 € 0,2 miljoen.

Explosievenopruiming

De mate waarin en de manier waarop de verrekening van de uitgaven van civiele opdrachten plaatsvindt is afhankelijk van de soort dienst. Voor het opsporen van conventionele explosieven wordt de integrale kostprijs in rekening gebracht. Voor 2005 wordt hiervoor een ontvangst van € 0,9 miljoen geraamd. Voor het ruimen van die explosieven worden geen kosten in rekening gebracht.

Evaluatieprogrammering

Gebaseerd op de RPE wordt binnen het beleidsartikel Civiele taken een ex post beleidsevaluatie uitgevoerd naar:

- de geoperationaliseerde doelstelling «verdieping samenwerking civiele autoriteiten» (start onderzoek september 2005);
- de geoperationaliseerde doelstelling «hulp civiele overheden» (start onderzoek september 2005).

Beleidsartikel 11. Internationale Samenwerking

Algemene beleidsdoelstelling

Nederland voert een actief veiligheids- en defensiebeleid, gericht op zowel de veiligheid van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, als op conflictpreventie, crisisbeheersing en vredesopbouw, zowel in Europa als daarbuiten. Internationale samenwerking draagt bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Nederlandse veiligheids- en defensiebeleid. Bij de invulling van internationale samenwerking spelen internationale organisaties als de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (Navo) en de Europese Unie (EU), alsmede de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) een belangrijke rol. Het belang van internationale samenwerking is toegenomen ten gevolge van het versterken van de Europese crisisbeheersingscapaciteiten en het vergroten van de effectiviteit en de doelmatigheid van de Europese defensie-inspanningen binnen de Navo en de EU. De Nederlandse krijgsmacht is vergaand internationaal ingebed. De bi- en multinationale militaire samenwerking met bondgenoten en partners zal verder worden versterkt.

De toekomstige relevantie en geloofwaardigheid van de Navo en het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) zijn in hoge mate afhankelijk van de bereidheid van de Europese landen hun defensiemiddelen in te zetten en hun expeditionair militair vermogen te versterken. Ook het transatlantisch evenwicht binnen het bondgenootschap is hiermee gediend. Nederland heeft toegezegd actief bij te dragen aan de versterking van dit vermogen, onder meer in het kader van het Prague Capabilities Commitment (PCC) tijdens de Navo-Top in Praag in november 2002 en in het kader van het European Capabilities Action Plan (ECAP) van de Europese Unie.

De voortgaande verspreiding naar risicolanden van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen, zoals ballistische raketten met een toenemend bereik, baart onverminderd zorg. Dit geldt tevens voor de opkomst van het internationale terrorisme, te meer omdat het netwerken betreft die in staat moeten worden geacht massavernietigingswapens te verwerven en in te zetten. De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de internationale verhoudingen in belangrijke mate worden bepaald door deze nieuwe dreigingen. In delen van de wereld is de instabiliteit de afgelopen jaren toegenomen, hetgeen kan uitmonden in nieuwe conflicten. In Europa is de stabilisering van de Balkan nog niet voltooid en blijven de onopgeloste conflicten in Oost-Europa, vooral in Moldavië en de Kaukasus, een bron van zorg. Georgië heeft een vreedzame machtswisseling meegemaakt, maar het eerder door burgeroorlog geteisterde land is nog niet stabiel. De situatie in het Midden-Oosten, de Arabische Golf en grote delen van Azië en Afrika blijft zorgwekkend. Herstel van vrede en stabiliteit is in Afrika van groot belang voor duurzame ontwikkeling.

Defensie stelt zich ten doel dat:

- Nederland aan zijn (financiële) verplichtingen die voortvloeien uit het Navo-lidmaatschap blijft voldoen;
- de schaarse middelen van Defensie optimaal worden aangewend, waarbij prioriteit wordt gegeven aan het versterken van Europese militaire capaciteiten die de tekortkomingen, zoals geïdentificeerd in de «Helsinki Headline Goal» (HLG) en het «Prague Capabilities Commitment» (PCC), kunnen opheffen dan wel reduceren;

- de effectiviteit van de Europese defensie-inspanningen verbetert, door versterking van de samenwerking en coördinatie tussen de partners van de EU en de Navo, en door het voorkomen van duplicatie van activiteiten die zowel binnen het *European Capabilities Action Plan* (ECAP) als het PCC worden uitgewerkt. Sleutelwoorden zijn complementariteit en synergie;
- meer doelmatigheid wordt verkregen door het verder uitwerken van de modulegedachte, het intensiveren van de bi- of multilaterale samenwerking bij de verwerving van militaire capaciteiten, concentratie op «*pooling of forces*» en taakspecialisatie;
- de Midden- en Oost-Europese (MOE-)landen zichzelf opwerken tot volwaardige partners waarmee Nederland militair-operationeel kan samenwerken. In dat kader ondersteunt Defensie de inspanningen van de MOE-landen om hun krijgsmacht zodanig te positioneren, in te richten en in te zetten, dat een optimale bijdrage kan worden geleverd aan de internationale vrede en veiligheid.

Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Bijdragen aan de gemeenschappelijke Navo-begroting

De Navo is de hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid. Het Navo-lidmaatschap is het primaire instrument om de integriteit van het eigen grondgebied te waarborgen. Het vergroot tevens de mogelijkheden tot handhaving van de internationale rechtsorde en veiligheid. Door bij te dragen aan de financiering van de internationale staven, de gezamenlijke middelen voor bevelvoering en communicatie en bondgenootschappelijke programma's draagt Nederland bij aan de instandhouding van de geïntegreerde militaire structuur en de noodzakelijke capaciteiten van de Navo. De transformatie van de «oude» statische Navo-capaciteiten naar expeditiecapaciteiten is in gang gezet. Dit wordt echter nog onvoldoende weerspiegeld in de gemeenschappelijke financiering van de verschillende Navo-programma's. Nederland streeft naar het afbouwen van de financiering van arrangementen en (infrastructuur)projecten die niet bijdragen aan de ontwikkeling van de moderne en expeditiecapaciteiten van de Navo, opdat de vrijkomende middelen kunnen worden aangewend voor het opheffen van de geconstateerde tekortkomingen (*more capabilities, less concrete*). Nederland hecht veel belang aan een adequaat prioriteitenmechanisme, aan de hand waarvan de meest noodzakelijke projecten kunnen worden gefinancierd. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de belangrijkste gemeenschappelijke capaciteiten zoveel mogelijk binnen de bestaande budgetplafonds worden verwezenlijkt.

Versterking van de Europese militaire capaciteiten ten behoeve van de HLG en het PCC (EVDB-voorziening en EVDB-intensivering)

De versterking van de Europese militaire capaciteiten, nodig voor een grotere Europese rol en een evenwichtiger lastenverdeling tussen de transatlantische partners, blijft een belangrijke beleidsdoelstelling van Defensie. De opheffing van Europese militaire tekortkomingen wordt nagestreefd. Uitgangspunt daarbij is dat intensieve militaire samenwerking en een gezamenlijke aanpak leiden tot een zo groot mogelijke effectiviteit en doelmatigheid, waarbij Nederland voorrang geeft aan elementen die bijdragen aan zowel de verwezenlijking van de HLG als het PCC. De nadruk ligt op versterking van de strategische Europese capaciteiten: bevelvoering, inlichtingenverzameling en strategisch transport. Daarnaast is er aandacht voor tekortkomingen op het terrein van logistiek, medische voorzieningen en mobiliteit (snelle ontplooiing).

Attachés

Militaire attachés dragen bij aan enerzijds de informatievoorziening ten behoeve van het ministerie van Defensie en anderzijds aan het informeren van bondgenoten en partners over het Nederlandse veiligheids- en defensiebeleid. Op grond van de politieke en militaire actualiteit en onder handhaving van het huidige budgetniveau wordt, in samenspraak met het ministerie van Buitenlandse Zaken, met bestaande en nieuwe posten een adequate mondiale spreiding tot stand gebracht.

Conventionele wapenbeheersing

Nederland is partij bij een reeks van internationale verdragen en overeenkomsten op het gebied van conventionele wapenbeheersing waaruit een uitgebreid stelsel van rechten en plichten voortvloeit. De uitvoering van de verplichtingen voortvloeiend uit deze overeenkomsten is sinds jaar en dag een aangelegenheid voor het ministerie van Defensie onder medeverantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Na reorganisatie in 2004 draagt één gecentraliseerde en «joint» Defensie Wapenbeheersingsorganisatie (DWBO) op dagelijkse basis zorg voor de fysieke uitvoering van onder meer inkomende en uitgaande inspecties, informatieverstrekking en participatie in de sturingsorganen van de diverse overeenkomsten. In dit verband zijn het Verdrag over Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE-verdrag, van kracht sedert 1992) en het «Open Skies» luchtobservatieverdrag (van kracht sedert 1 januari 2002) veruit het meest arbeidsintensief. Daarnaast leidt de uitvoering van de vertrouwenwekkende en veiligheidbevorderende maatregelen uit het Weens Document 1999 tot inspanningsverplichtingen van defensiezijde in de vorm van informatie-uitwisseling, inspecties en evaluatiebezoeken.

Overige internationale samenwerking

Door de toetreding van de Baltische staten, Slowakije, Roemenië, Bulgarije en Slovenië tot de Navo in 2004 is de samenwerking met de MOE-landen veranderd. De bilaterale programma's met deze landen waren tot op heden gericht op ondersteuning bij het toetredingsproces. Met ingang van 2005 zal vooral op basis van gelijkwaardigheid worden samengewerkt en wordt de steunverlening geleidelijk afgebouwd. Het doel van het MOE-beleid is om bilateraal en multilateraal de aandacht te richten op de resterende MAP-landen (deelnemers aan het Navo Membership Action Plan) Albanië, Kroatië en Macedonië. Ook zal de prille bilaterale relatie met Servië-Montenegro een veel prominentere plaats in het MOE-beleid krijgen, evenals de reeds bestaande contacten met Oekraïne en de Russische Federatie en de ontwikkeling van een relatie met de Kaukasus en de Centraal-Aziatische landen.

In het kader van het Afrika-beleid van het kabinet zal Defensie vooral met landen in het Grote-Meren gebied en in de Hoorn van Afrika samenwerkingsprogramma's ontwikkelen.

Nederland draagt bij aan de uitgaven van het Centrale Satellietcentrum van de Europese Unie en aan de pensioenvergoeding van het personeel van het Satelliet Centrum. Het doel van deze bijdrage is dat Defensie de beschikking krijgt over satellietbeelden ten behoeve van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Snelle Reactiemacht

Nederland zal een kwalitatief hoogwaardige bijdrage leveren aan de snelle reactiecapaciteit van de Navo en de Europese Unie. Als onderdeel van het PCC is door de regeringsleiders van de Navo-lidstaten ingestemd met de

oprichting van de «*NATO Response Force*» (NRF). De NRF kan na een korte reactietijd worden ingezet voor Navo-operaties. De vulling van de NRF geschiedt op basis van een roulatiemechanisme, waarbij landen voor een periode van steeds zes maanden eenheden beschikbaar stellen. De NRF is niet alleen een snelle en kwalitatief hoogwaardige reactiemacht, maar moet tevens de conceptuele en technische modernisering van vooral de Europese Navo-strijdkrachten bevorderen. Nederland draagt sinds oktober 2003 bij aan de NRF. Voor NRF4 (eerste helft 2005) zijn een battle staff in de rol van Deputy Maritime Component Commander, een fregat, een mijnenjager, een Patriot-eenheid en twaalf F-16's aangeboden. Het Duits-Nederlandse hoofdkwartier is – als één van de in totaal zes snel inzetbare hoofdkwartieren van de Navo – in deze periode aangewezen om de landcomponent van de NRF te leiden. Omdat de Navo uit oogpunt van militaire effectiviteit een koppeling tussen het hoofdkwartier en de beschikbare landstrijdkrachten noodzakelijk acht, zullen Duitsland en Nederland in deze periode ook een groot deel van de landstrijdkrachten leveren.

Ook de EU heeft de behoefte aan een flexibele en mobiele «*rapid response*»-capaciteit onderkend. Het is de bedoeling dat uiterlijk in 2007 nationale of multinationale gevechtseenheden voor zogenaamde EU *Battle Groups* (EUBG) beschikbaar zijn, die op verzoek van de Verenigde Naties binnen 5 tot 30 dagen kunnen worden ingezet voor een periode van maximaal drie maanden. De Battle Groups kunnen vanaf hun voorgenomen operationalisering in 2007 een belangrijke bijdrage leveren aan de noodzakelijke versterking van het snelle reactievermogen van de Unie en, aldus, aan de bevordering van internationale veiligheid en stabiliteit. Nederland heeft het initiatief dan ook verwelkomd en staat in beginsel positief tegenover deelname. De mogelijkheden in dezen worden thans onderzocht, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de coördinatie met de Nato Response Force (NRF). De krijgsmachten van de meeste EU- en Navo-lidstaten worden immers gereed gehouden voor inzet in zowel Navo- als EU-geleide operaties. Verder dient het initiatief militair-operationeel zorgvuldig te worden ingevuld, onder meer qua ondersteuning (logistiek, transport, enz.).

De recente uitbreiding van de Navo met zeven nieuwe lidstaten heeft geleid tot een behoefte in ondersteuning van de nationale verdediging van Slovenië en de Baltische staten, met name op het gebied van «air policing». De Baltische staten en Slovenië hebben geen eigen middelen om het luchtruim te verdedigen. Zij hebben hiervoor een beroep gedaan op de Navo. Een permanente oplossing is nog niet gevonden. Vooral nog is ingestemd met een interim oplossing. Deze tijdelijke voorziening behelst het op roulatiebasis uitvoeren van «air policing» voor Slovenië en de Baltische staten door andere Navo-lidstaten. Naar verwachting zal deze interim oplossing voorlopig nog voortduren. «Burden sharing» lijkt derhalve aannemelijk. Nederland onderzoekt de mogelijkheden ook een deel van de «last» voor haar rekening nemen. Het geniet in voorkomend geval de voorkeur om deze «air policing» taak in EAW- (EPAF {European Participating Air Forces} Expeditionary Air Wing) verband in te vullen. De Koninklijke luchtmacht beziet momenteel of deze gelegenheid is te combineren met de export van Nederlandse oefenruimte naar de betreffende landen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen beleid beleidsartikel 11 Internationale samenwerking (x € 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	135 021	249 867	210 714	218 591	218 416	208 734	205 274
Uitgaven							
Bijdrage aan de Navo	77 256	86 605	99 852	95 154	89 425	75 143	73 671
EVDB	22 293	139 534	87 900	107 700	108 800	111 100	107 700
Attachés	16 840	22 110	22 109	22 109	22 109	21 871	22 109
Overige internationale samenwerking	1 320	1 430	1 565	1 640	1 794	1 794	1 794
Totaal uitgaven	117 709	249 679	211 426	226 603	222 128	209 908	205 274
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	12 514	19 242	31 715	28 382	22 733	8 450	6 978

Activiteiten

Bijdrage aan de Navo

Nederland draagt bij aan diverse onderling overeengekomen gemeenschappelijk gefinancierde Navo-programma's. Dit betreft de Navo-projecten in Nederland, het Navo Veiligheids- en Investeringsprogramma (NVIP), het AWACS-investeringsprogramma, het AWACS-exploitantiebudget, het militaire budget van de Navo (MB) en de administratieve kosten van de hoofdkwartieren en agentschappen van de Navo (overige bijdragen). Door de Navo wordt een *Medium Term Resource Plan* (MTRP) en een hieraan gerelateerd *Medium Term Financial Plan* (MTFP) opgesteld waarin de plannen en prioriteiten van de Navo voor de komende vijf jaar alsmede de financiële consequenties daarvan worden weergegeven. Het MTRP en MTFP vormen de basis voor de hoogte van de bijdrage van Defensie aan de Navo.

Navo-projecten in Nederland betreffen projecten die in Nederland worden uitgevoerd en waarvan de noodzaak of omvang uitstijgt boven datgene wat normaliter nationaal vereist is («*over and above*» principe). De Navo-projecten in Nederland komen gedeeltelijk in aanmerking voor financiering uit het NVIP budget. Het «*over and above*»-deel wordt door de Navo met Nederland verrekend. De ontvangsten in de begroting zijn gelijk aan deze met de Navo te verrekenen projectkosten.

In deze planperiode zijn grotere projecten zoals «Sanering Cannerberg» en «ARS Nieuw Milligen» in uitvoering. Daarnaast wordt vanwege de uitbreiding van de Navo een groot aantal nieuwe infrastructuurprojecten op het RHQ AFNORTH (*Allied Forces Northern Europe*) in Brunssum voorzien. Een ander groot project betreft de vernieuwing van de brandstofpijplijn tussen Nederland en België. Hierdoor zijn met name in 2005–2007 significant hogere uitgaven voorzien. Deze hogere uitgaven worden deels gecompenseerd door hogere ontvangsten.

Nederland is kritisch over de kostenbeheersing van het NVIP. Doel is niet langer te investeren in statische entiteiten, maar te concentreren op capaciteiten die wereldwijde snelle ontplooiing van troepen mogelijk maken. Nederland is van mening dat het bestaande budgetplafond (€ 640

miljoen) moet worden gehandhaafd. De Nederlandse bijdrage aan het NVIP is door de toetreding van de nieuwe lidstaten neerwaarts bijgesteld. Voorts zijn er projecten die in de afgelopen tien jaar zijn goedgekeurd en thans nog steeds betalingen vergen.

Voor het AWACS-investeringsbudget geldt dat Nederland naar rato (3,6%) bijdraagt aan het *Mid Term Modernization Program* (MTRP) van de AWACS-vliegtuigen (*Global Solution*). Dit is overigens niet het laatste aan AWACS gerelateerde investeringsprogramma. De veroudering van de motoren en het platform van het E3A vliegtuig nopen tot een nieuw modificatietraject vanaf 2008 (*re-engining of re-platforming*), afhankelijk van de besluitvorming medio 2004. In de begroting is hiermee rekening gehouden vanaf 2007. Vooruitlopend hierop zal Nederland bijdragen aan een urgente operationele behoefte voor de zelfbescherming van de AWACS-vliegtuigen (het aandeel van Nederland bedraagt ongeveer € 8 miljoen), hetgeen in de begroting is verwerkt.

Voor het AWACS-exploitatiebudget geldt eveneens dat Nederland naar rato (3,6%) bijdraagt aan de kosten van de inzet van de AWACS-vliegtuigen in Navo-verband. Door stijgende brandstofprijzen, wisselkoersverschillen en hoge kosten van met name het motoronderhoud is er sprake van een structurele stijging van het AWACS-exploitatiebudget, waardoor de Nederlandse bijdrage navenant zal stijgen. Door de Navo worden maatregelen genomen om de stijgende kosten binnen een budgetplafond te houden, dat gebaseerd is op het uitvoeren van *minimum critical operations*.

Het militair budget van de Navo betreft de exploitatiekosten van de Navo. Dit budget staat al enige tijd onder druk. Steeds meer zaken worden op de *unfunded list* geplaatst teneinde de begroting in de hand te houden. Uit het budget worden tevens oude elementen gefinancierd, zoals de kosten van hoofdkwartierbunkers, bijzondere financieringsarrangementen van bepaalde landen, relatief dure en verouderde communicatiemiddelen en grote aantallen lokale inhuurkrachten. Nederland vindt dat het beslag op het militair budget voor deze zaken moet worden afgebouwd. Totdat hierover consensus bestaat, staat Nederland bij de vaststelling van het MTFP een reële nulgroei voor (extra kosten van salarissen en inflatie worden meegenomen). Als gevolg van de toetreding van de nieuwe lidstaten en door participatie van Frankrijk in de Navo Commandostructuur is de procentuele bijdrage van Nederland sinds 2004 licht gedaald.

De overige bijdragen betreffen voornamelijk de pensioenkosten van bij de Navo tewerkgesteld personeel.

Versterking van de Europese militaire capaciteiten ten behoeve van de HLG en het PCC (EVDB-voorziening en EVDB-intensivering)

Nederland hecht grote waarde aan de verdere ontwikkeling van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB), met inbegrip van civiele crisisbeheersingstaken. Nederland is één van de pleitbezorgers van toereikende samenwerkingsregelingen tussen EU en Navo. Nederland stelt de volgende prioriteiten op EVDB-gebied:

- het opheffen van bestaande tekortkomingen uit de Headline Goal 2003 en het verder uitwerken van de Helsinki Headline Goal 2010 die voortvloeit uit de EU-veiligheidsstrategie (Solana-paper);
- het voorkomen en beheersen van crises, het tegengaan van de

proliferatie van massavernietigingswapens en de bestrijding van het terrorisme, waarbij gebruik wordt gemaakt van een breed instrumentarium;

- het nemen van een grotere verantwoordelijkheid op veiligheidsgebied, vooral in Europa, maar ook daarbuiten, naar analogie van de overname van de door de Navo geleide operatie in Bosnië-Herzegovina door de EU;
- het invoeren van vormen van gestructureerde samenwerking – zoveel mogelijk ingebed in de EU-structuren – en de oprichting van het Europees agentschap voor capaciteitversterking en materieelverwerving.

De Headline Goal (HLG) behelst het streven om in 2003 maximaal 60 000 militairen binnen zestig dagen gedurende tenminste een jaar te kunnen inzetten voor crisisbeheersingsoperaties. Om de inzetbaarheid, de ontplooibaarheid, de interoperabiliteit en de bruikbaarheid van de Europese strijdkrachten verder te verbeteren, is naar aanleiding van de *European Security Strategy* (ESS) de Headline Goal 2010 geformuleerd. De aanpak van de resterende tekortkomingen moet, aan de hand van de *roadmap* voor de projectgroepen van het *European Capability Action Plan* (ECAP), voortvarend ter hand worden genomen.

In juni 2004 is overeenstemming bereikt over de oprichting van het Europees Defensie Agentschap. De hoofdtaken van dit agentschap zijn:

- bijdragen aan de versterking van de militaire capaciteiten;
- bijdragen aan samenwerking op het gebied van materieelzaken;
- bijdragen aan de totstandkoming van een competitieve Europese defensiemarkt en aan de versterking van de Europese defensietechnologie en -industrie;
- een coördinerende en stimulerende rol op het gebied van research and technology.

Het Europees Defensie Agentschap krijgt een centrale rol bij de versterking van de Europese militaire capaciteiten en moet een politiek instrument zijn bij de verwezenlijking van de capaciteitendoelstellingen van de Europese Unie. Verder moet het agentschap toezicht houden op de kwaliteit van de huidige en toekomstige militaire bijdragen van landen aan de Headline Goal. De Nederlandse contributie voor deelname aan het agentschap komt ten laste van het onderdeel EVDB in de begroting. De Nederlandse bijdrage is gebaseerd op de bij de EU gebruikelijke kostenverdeelsleutel op basis van het Bruto Nationaal Product. De kosten van eventuele samenwerkingsprojecten van enkele of meerdere landen binnen het agentschap komen voor rekening van de desbetreffende landen.

Nederland draagt naar vermogen bij teneinde de geconstateerde tekortkomingen in de vier zogenaamde *key operational capability areas* op te heffen. Dit krijgt gestalte enerzijds door aanpassing van (bestaande) nationale plannen waarmee in internationaal verband de doelmatigheid kan worden vergroot en anderzijds door additionele Europese projecten die worden gefinancierd uit de initiële EVDB-voorziening en de EVDB-intensivering die in het Strategisch Akkoord is opgenomen.

De volgende projecten zijn geïdentificeerd (gekoppeld aan de vier *key operational capability areas*).

1. *Verdediging tegen chemische, biologische, radiologische en nucleaire (CBRN) aanvallen*
  - *NBC-detectiecapaciteit*. Hiertoe behoren drie deelprojecten. Initieel

worden zes Fuchs-verkenningervoertuigen voorzien van een C-detectiecapaciteit. Parallel hieraan heeft een studie plaats naar B-detectiemogelijkheden, hetgeen moet leiden tot het aanbrengen van een B-detectiecapaciteit in de Fuchsen.

- *Invulling «Bronson-proposals»*. Nederland onderzoekt de mogelijkheid tot samenwerking met Duitsland om een *Deployable NBC Analytical Lab* tot stand te brengen. Verder voorziet Nederland de opname van een *NBC Event Response Team* in de NBC-compagnie, dat onderdeel kan gaan uitmaken van een *pool of capabilities*. Daarnaast is er het voornemen om met andere landen te investeren in een *Disease Surveillance System*.
- *Collective Protection (COLPRO)*. Nederland zal de huidige middelen uitbreiden teneinde de inzetbaarheid en het voortzettingsvermogen van eenheden in door de Navo- of EU-geleide operaties te vergroten.
- *Point Detection*. Verwerving van chemische detectiemiddelen om de inzetbaarheid en het voortzettingsvermogen van eenheden in door de Navo- of EU-geleide operaties te vergroten, waarbij Nederland multinationale verwerving als uitgangspunt hanteert.
- *Krijgsmachtbrede NBC*. Voorziet in de behoefte aan algemene NBC-capaciteit.

2. *Veilige verbindingen en commandovoering en «information superiority»*

- TITAAN/HRF(L) HQ. Voor de transformatie van het hoofdkwartier van het Duits-Nederlandse legerkorps naar *High Readiness Forces (Land) Headquarters* zijn EVDB-gelden beschikbaar gesteld voor de gefaseerde implementatie van het beveiligde, flexibel inzetbare communicatie- en informatiesysteem Titaan.
- *Commandofaciliteiten LPD II*. Met de installatie van commandofaciliteiten op het LPD II kan Nederland tijdens crisisbeheersingsoperaties een internationale commandostaf leveren.
- *Unmanned (Reconnaissance) Aerial Vehicles (URAV)*. URAV's dienen om nagenoeg *real time* een strategisch en tactisch beeld van een operatiegebied te genereren, ter ondersteuning van tijdige en adequate besluitvorming. Het project URAV's betreft een samenwerking met Frankrijk om een Nederlandse Medium Altitude, Long Endurance (MALE) UAV-capaciteit binnen een bi-nationale (Frans-Nederlandse) MALE UAV-eenheid te verwerven (operationeel vanaf 2009).
- *Stand-Off Surveillance and Target Acquisition Radar (SOSTAR-X)*. Nederland neemt deel aan de ontwikkeling van het *technology concept demonstrator* programma van een SOSTAR-X, ter voorbereiding op de verwezenlijking van een bruikbare grondwaarnemingscapaciteit.
- *Alliance Ground Surveillance (AGS)*. AGS moet voorzien in de uiteindelijk gewenste grondwaarnemingscapaciteit, volgend op het programma van de SOSTAR-X. De Navo wil in 2010 over een AGS kerncapaciteit beschikken. Nederland neemt deel aan het multinationale programma.
- *Waarnemingssatellieten*. Een belangrijk onderdeel van een grondwaarnemingscapaciteit is het gebruik maken van satellietbeelden. Nederland intensiveert het gebruik van reeds beschikbare (commerciële) satellietbeelden voor informatievergaring door de MIVD.

3. *Interoperabiliteit en gevechtskracht van ontplooidde eenheden*
- *Battlefield Management System (BMS)*. Alle operationele eenheden van de Koninklijke landmacht zullen worden uitgerust met het BMS. De commandant van een eenheid tot op bataljonsniveau krijgt hiermee automatisch en *near real time* de beschikking over bijgewerkte omgevingsinformatie (*situational awareness*). Geautomatiseerde informatie-uitwisseling moet zorgen voor synchronisatie met andere elementen en eenheden in het operatiegebied. De implementatie bestrijkt de periode 2005 tot 2009.
  - *Transporthelikopters*. Nederland is voornemens € 181,5 miljoen te investeren in extra (middel)zware transporthelikopter capaciteit.
4. *Snelle ontplooiing en voortzettingsvermogen van strijdkrachten*
- *Tracking en Tracing*. In 2001 is een begin gemaakt met de invoering van dit systeem dat inzicht geeft in de goederenstroom van en naar het operatiegebied. Het systeem draagt bij aan de *rapid deployment* capaciteit van de Nederlandse krijgsmacht, hetgeen past in de HLG- en PCC- behoefte.
  - *Reception, Staging and Onward Movement (RSOM)*. Nederland streeft ernaar om met het Verenigd Koninkrijk, Polen, Denemarken, Noorwegen en België een RSOM-capaciteit op te zetten, waarbij rol- en taakspecialisatie worden nagestreefd.

Attachés

Momenteel ontvangen 105 defensiemedewerkers een vergoeding volgens het Dienst Buitenlandse Zaken Voorzieningsstelsel (DBZV). Deze medewerkers zijn werkzaam op 25 Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland.

Overige Internationale Samenwerking

Het MOE-beleid spitst zich toe op de ondersteuning van de resterende MAP-landen (Albanië, Macedonië en Kroatië) en de voortzetting van de regionale ondersteuning aan de landen in de Balkan, de Kaukasus en Centraal-Azië. Daarnaast is de aandacht gericht op Afrika, waar samenwerkingsprogramma's in De Hoorn van Afrika en het Grote-Merengebied moeten bijdragen aan de stabiliteit van de regio. Belangrijk instrument daarbij zijn de specifieke internationale cursussen die door het Instituut Defensie Leergangen worden gegeven. Ook zullen de mogelijkheden voor het opzetten van lokale opleidingsfaciliteiten in kaart worden gebracht.

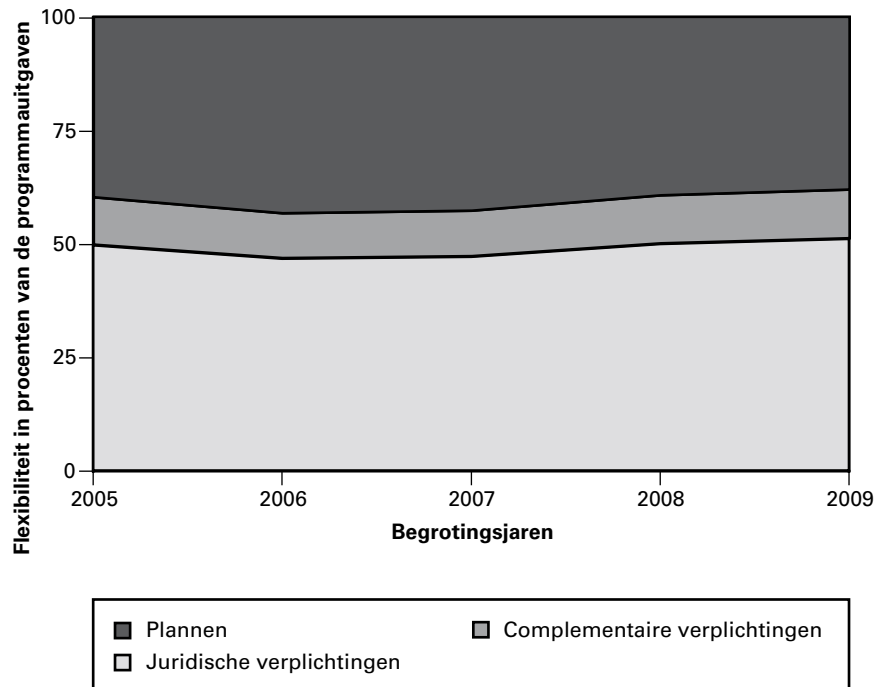
Ontvangsten

De ontvangstbegroting van beleidsartikel 11 beslaat in 2005 € 31,7 miljoen. Dit betreft ontvangsten die betrekking hebben op de compensatie door de Navo van verrekenbare kosten van specifieke Navo-projecten in Nederland.

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1 000										
Omschrijving	2005		2006		2007		2008		2009	
Totaal geraamde kasuitgaven	211 426		226 603		222 128		210 146		205 274	
Waarvan juridisch verplicht	50%	105 929	47%	106 878	48%	105 566	50%	105 638	51%	105 638
Waarvan complementair noodzakelijk	11%	22 300	10%	22 300	10%	22 300	11%	22 300	11%	22 300
Resterende plannen	39%	83 197	43%	97 425	42%	94 262	39%	82 208	38%	77 336
Totaal	100%	211 426	100%	226 603	100%	222 128	100%	210 146	100%	205 274

Evaluatieprogrammering

Gebaseerd op de RPE wordt binnen het beleidsartikel Internationale samenwerking een ex post beleidsevaluatie uitgevoerd naar de geoperationaliseerde doelstellingen:

- bijdrage aan de Navo-begroting (start onderzoek september 2005);
- bijdrage versterking Europese capaciteit (start onderzoek september 2005);
- attachés (start onderzoek september 2005);
- overige internationale samenwerking (start onderzoek september 2005).

2.3. De niet-beleidsartikelen

Niet-beleidsartikel 60. Ondersteuning Krijgsmacht

Grondslag van het artikel

In dit artikel zijn de uitgaven en ontvangsten van alle ondersteunende eenheden van de krijgsmacht opgenomen. Dit artikel is nader opgedeeld in ondersteuning door en ten behoeve van de Koninklijke marine, de Koninklijke landmacht, de Koninklijke luchtmacht en de Koninklijke marechaussee en de interservice ondersteuning door het Commando Dienstencentra. Bij deze ondersteuning zijn producten en diensten in concrete prestatiegegevens uitgedrukt.

De relatie met de doelstellingen in de beleidsartikelen wordt in beginsel verkregen door toevoeging van de afnemers in de vorm van de operationele doelstellingen (eenheden). Tot slot zijn de uitgaven zoveel mogelijk toegerekend aan deze combinatie van producten en afnemers. Hierbij wordt opgemerkt dat dit uitsluitend de uitgaven betreffen die in de regel door deling of percentages zijn toegerekend. Verwezen wordt ook naar de groeiparagraaf waarin het vervolgtraject is opgenomen.

De in dit artikel opgenomen uitgaven zijn vervolgens te groeperen per nader geoperationaliseerde doelstelling (conform de matrices uit de beleidsartikelen). Deze overzichten van uitgaven zijn opgenomen bij de betreffende beleidsartikelen en hebben een extra-comptabel karakter. Daar wordt onder verstaan dat de autorisatie niet in het beleidsartikel maar in dit niet-beleidsartikel wordt gemaakt bij de eenheden waar de uitgaven worden gemaakt. In bijlage 6 is een totaal overzicht opgenomen voor de gehele defensiebegroting, inclusief een technische toelichting.

Budgettaire gevolgen

De financiële middelen die ter beschikking staan voor het realiseren van de operationele doelstellingen zijn in onderstaande tabel opgenomen. De begrotingen van de diensten die een baten-lastenstelsel voeren, zijn vanwege het bijzondere karakter in een baten-lastendienstenparagraaf van de begroting opgenomen.

Budgettaire gevolgen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (x € 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	1 456 814	1 510 599	1 404 676	1 337 811	1 359 631	1 351 091	1 345 791
Uitgaven							
Ondersteuning Koninklijke marine	318 510	293 639	285 089	284 628	283 028	283 610	280 756
Ondersteuning Koninklijke landmacht	599 274	583 190	556 043	539 650	533 864	539 378	535 028
Ondersteuning Koninklijke luchtmacht	246 641	218 003	217 591	226 789	218 786	217 930	217 084
Ondersteuning Koninklijke marechaussee	41 992	41 415	32 667	30 942	32 722	34 482	34 376
Ondersteuning Commando Dienstencentra	263 678	298 768	292 305	302 162	315 886	298 197	293 679
Bijdragen aan baten-lastendiensten		5 830	6 116	6 116	6 116	6 116	6 116
Totaal uitgaven	1 470 095	1 440 845	1 389 811	1 390 287	1 390 402	1 379 713	1 367 039
Ontvangsten							
Totale ontvangsten	58 321	55 663	45 556	44 894	44 689	44 681	44 597

Ondersteuning door ondersteunende eenheden Koninklijke marine

De ondersteunende eenheden van de Koninklijke marine zijn het Marinebedrijf (MB), het Centrum voor Automatisering van Missiekritieke Systemen (CAMS), het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM), de Opleidingen Koninklijke Marine (OKM) en het Mariniers Opleidingscentrum (MOC).

Bij de opgenomen activiteiten zijn de afnemers vermeld. Onder de categorie «overig» worden ook begrepen de afnemers buiten de Koninklijke marine, zoals de Koninklijke landmacht, de Koninklijke luchtmacht en Navo-partners.

Marinebedrijf

Het Marinebedrijf levert, evenals het Centrum voor Automatisering van Missiekritieke Systemen (zie hieronder), een belangrijke bijdrage aan het totale materieel-logistieke proces binnen de Koninklijke marine. Dit proces omvat het voorzien in, de instandhouding van en de afstoting van onder meer platform-, sensor-, wapen- en commandosystemen van de eenheden van de Koninklijke marine alsmede het beschikbaar stellen van materiële middelen die nodig zijn om het materieel van de Koninklijke marine in gebruiksgereede staat te brengen en te houden.

De belangrijkste activiteiten van het Marinebedrijf worden als volgt gekwantificeerd.

Prestatiegegevens MB	Omschrijving	Meet-eenheid	Realisa-tie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven 2005 (x € 1000)
Operationele doelstelling						
Eskaderschepen	Meerjaarlijks onderhoud	Aantal	1	0	0	
	Tussentijds onderhoud	Aantal	2	2	2	
	Reparatieorders	Aantal	6 253*	4 630	4 650	
	Modificatie opdrachten	Aantal	771*	228*	228*	
Totaal Eskaderschepen		Uitgaven				75 888
Onderzeedienst	Meerjaarlijks onderhoud	Aantal	0	1	1	
	Tussentijds onderhoud	Aantal	0	1	0	
	Reparatieorders	Aantal	1 799	1 600	1 760	
Totaal Onderzeedienst		Uitgaven				28 708
Mijnendienst	Meerjaarlijks onderhoud	Aantal	0	3	1	
	Tussentijds onderhoud	Aantal	0	0	0	
	Reparatieorders	Aantal	3 518	2 530	2 340	
Totaal Mijnendienst		Uitgaven				30 550
Helikoptergroep	Reparatieorders	Aantal	57	85	85	
Totaal Helikoptergroep		Uitgaven				733
Maritieme patrouillegroep	Reparatieorders	Aantal	122	115	95	
Totaal Maritieme patrouillegr.		Uitgaven				1 457
Marinierseenheden	Reparatieorders	Aantal	864	1 000	950	
	Modificatie opdrachten	Aantal	1	15	15	
Totaal Marinierseenheden		Uitgaven				5 920
Caribische eenheden	Tussentijds onderhoud	Aantal	1	0	1	
	Reparatieorders	Aantal	201	120	120	
Totaal Caribische eenheden		Uitgaven				953
Overig	Projecten voor nieuwbouw	Aantal	6	6	5	
	Projecten voor afstoting	Aantal	2	2	2	
Totaal toe te rekenen		Uitgaven				144 209
Niet of nog niet toe te rekenen uitgaven		Uitgaven				48 459
Totaal		Uitgaven				192 668

* Reparatie- en modificatieopdrachten voor budgethouder «CZMNED» (inclusief Admiraliteit) zijn volledig opgebracht bij de Groep Eskaderschepen.

Het meerjaarlijks onderhoud (MJO) is het onderhoud aan een eenheid van de vloot dat nodig is om de materiële gereedheid ten minste tot aan de volgende geplande onderhoudsperiode van die eenheid kostenefficiënt op peil te houden. Het tussentijds onderhoud (TTO) is een tussen de MJO's vallende korte reparatieperiode, inclusief dokbeurt, waarbij in principe alleen de met de directe veiligheid en materiële gereedheid verband houdende werkzaamheden worden uitgevoerd. Het uitvoeren van noodzakelijke onderhoudsopdrachten tussen de geplande reparatieperiodes (MJO/TTO) betreft het incidenteel onderhoud.

Centrum voor Automatisering van Missiekritieke systemen

De belangrijkste activiteiten van het Centrum voor Automatisering van Missiekritieke systemen (CAMS) worden als volgt gekwantificeerd.

Prestatiegegevens CAMS	Omschrijving	Meet-eenheid	Realisatie 2003	Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven 2005 (x € 1000)
Operationele doelstelling						
CZMNED	Leveranties	Aantal	12	4	7	
Overig	Leveranties	Aantal	2	1	0	
CZMNED	Advies	Aantal	678	157	143	
Overig	Advies	Aantal	587	500	480	
Niet of nog niet toe te rekenen uitgaven		Uitgaven				7 759

Het CAMS ontwikkelt en implementeert software-producten (leveranties) voor *combat management*-systemen aan boord van de eenheden van de Koninklijke marine. Het bedrijf levert eveneens de *in-service support* voor deze software producten (door middel van leveranties). De adviesfunctie wordt gebruikt voor consultancy, *forward design* en ontwerp van *combat management systemen*.

Koninklijk Instituut voor de Marine

Het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM), de Opleidingen Koninklijke Marine en het Mariniers Opleidingscentrum dragen zorg voor de initiële opleidingen, bijscholings- en functieopleidingen (zie onderstaande tabellen). Dit onderwijs bestaat uit initiële opleidingen voor nieuw personeel, cursussen en opleidingen voor het vervullen van specifieke functies, loopbaanfase-opleidingen voor de ontwikkeling en de voorbereiding op een hoger functieniveau, de professionele ondersteuning bij het opwerken van operationele eenheden en de ontwikkeling van cursussen en opleidingen voor de bediening, het onderhoud en de opsporing van storingen bij nieuw materieel.

De belangrijkste activiteiten van het KIM worden als volgt gekwantificeerd:

Prestatiegegevens KIM	Soort opleiding	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoe-delijke uitkomst 2004	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven 2005 (x € 1000)
Afnemer						
CZMNED	Initiële opleidingen	Geslaagde cursisten	77	110	100	
	Bij-/omscholingsopleidingen	Geslaagde cursisten	44	45	45	
Marinierseenheden	Initiële opleidingen	Geslaagde cursisten	6	13	10	
	Bij-/omscholingsopleidingen	Geslaagde cursisten	10	10	10	
Caribische eenheden	Bij-/omscholingsopleidingen	Geslaagde cursisten	–	–	–	
Algemeen	KIM-publicaties	Aantal	55	40	40	
Totaal niet toe te rekenen uitgaven (initieel)		Uitgaven				20 984

Opleidingen Koninklijke Marine

De belangrijkste activiteiten van het OKM worden als volgt gekwantificeerd:

Prestatiegegevens OKM ten behoeve van operationele doelstelling	Omschrijving activiteiten	Meeteenheid	Realisatie 2003*	Vermoe-delijke uitkomst 2004	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven 2005 (x € 1000)
CZMNED	Initiële opleidingen	Geslaagde cursisten	888	685	672	
Niet toe te rekenen uitgaven						17 977
Eskaderschepen	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten	9 066	2 297	2 297	12 491
Onderzeedienst	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten		522	522	1 762
Mijnendienst	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten		626	626	3 635
Helikoptergroep	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten		626	626	2 558
Maritieme patrouille-groep	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten		626	626	2 119
Marinierseenheden	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten	2 265	1 148	1 148	4 748
Caribische eenheden	Bij-/omscholingsopl.	Geslaagde cursisten	1 059	209	209	2 505
Totaal toe te rekenen uitgaven						29 818
Nog niet toe te rekenen uitgaven						3 564
Totaal						51 359

* Over 2003 is geen uitsplitsing beschikbaar over de operationele doelstellingen.

De belangrijkste activiteiten van het MOC worden als volgt gekwantificeerd:

Prestatiegegevens MOC	Soort opleiding	Meeteenheid	Realisatie 2003	Vermoe-delijke uitkomst 2004	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven 2005 (x € 1000)
Afnehmer						
Marinierseenheden	Initiële opleidingen*	Geslaagde cursisten	367	69	250	
	Bij- en omscholingsop-leidingen	Geslaagde cursisten	801	854	1 355	
CZMNED	Bij- en omscholingsop-leidingen	Geslaagde cursisten	4	20	20	
Caribische eenheden	Bij- en omscholingsop-leidingen	Geslaagde cursisten	4	31	74	
Overig	Bij- en omscholingsop-leidingen	Geslaagde cursisten	2	30	38	
Totaal toe te rekenen aan marinierseenheden						12 319

* Als gevolg van het niet volledig paraat stellen van 3MARNSBAT is de opleidingsinspanning in 2003 en 2004 tijdelijk op een lager niveau gebracht. Met ingang van 2005 wordt uitgegaan van ongeveer 250 geslaagde cursisten per jaar bij de initiële opleidingen.

Ondersteuning door ondersteunende eenheden Koninklijke landmacht

De ondersteunende eenheden van de Koninklijke landmacht zijn ondergebracht bij het Materieellogistiek Commando (Matlogco) en het Opleidings- en Trainingscommando (OTCO).

Materieellogistiek Commando

Het Matlogco is verantwoordelijk voor de materieellogistieke keten van de Koninklijke landmacht. Dit omvat in de eerste plaats het voorzien in, de instandhouding van en de afstoting van het materieel van de Koninklijke landmacht. Het eindproduct van het Matlogco is het continu voorzien in gebruiksgereed materieel en voorraden voor alle eenheden van de Koninklijke landmacht. Hiertoe worden drie taken onderscheiden: de inrichting en ten dele de uitvoering van het materieellogistieke proces, de ontwikkeling van normen voor het materieellogistieke proces en de ontwikkeling van het hiermee samenhangend functioneel-logistiek beleid.

Het Matlogco heeft een staf die bestaat uit de volgende elementen:

- de afdeling Wetenschappelijk Onderzoek;
- de systeemgroep Verwerving;
- de systeemgroep Wapen- en Transportsystemen (WTS) inclusief de Mechanische Centrale Werkplaats (MCW);
- de systeemgroep Informatievoorziening en Commandovoering (IVC) inclusief het Informatie Voorzieningsbedrijf KL (IVB), het Command en Control Support Centre (C2SC) en het Centrum voor Technologie en Missieondersteuning (CTM).

Naast deze drie systeemgroepen maakt ook het Landelijk Bevoorradingsoffis (LBB) deel uit van het Matlogco.

Het Matlogco maakt vanaf 1 januari 2005 formeel deel uit van de nieuwe Defensie Materieelorganisatie (DMO).

Prestatiematrix MATLOGCO

Met onderstaande prestatiematrix wordt inzicht gegeven in de activiteiten die het Matlogco ontplooit ten behoeve van de instandhouding van voornamelijk de eenheden van de Koninklijke landmacht en deels ten behoeve van de andere defensieonderdelen.

Prestatiegegevens Matlogco	Wat doet het Matlogco?		Wat kost dat?			
	Aantal	Eigen capaciteit in uren	Voorzien in reservedelen (x € 1 000)	Uitbesteding onderhoud (x € 1 000)	Kosten capaciteit (x € 1 000)	Totaal (x € 1 000)
Systeemmanagement						
Leopard II familie	122	45 000	17 500	7 000	1 350	25 850
Leopard I familie	20	15 000	3 750	900	450	5 050
YPR/M113 familie	681	22 000	11 000	2 100	660	13 760
PRTL	31	3 500	6 200	400	112	6 712
Patria	90	1 100	750	400	33	1 183
M-109	47		3 800		0	3 800
LSV	195		150		0	150
Zware wielvoertuigen	4 751	30 000	4 500	5 200	900	10 600
Lichte wielvoertuigen	2 384	20 000	2 000		600	2 600
Titaan		25 000	150	600	800	1 550
C2 Systemen		160 000		6 200	7 200	13 400
Radioinstallaties		22 800	2 200		730	2 930
RPV-systemen	3	1 300	550	11 000	39	11 589
Wapenlocatieradar	6	1 800	750	65	58	873
Gevechtveldcontrole radar		100		640	3	643
Mobile Combat Training Centre		2 000		2 600	64	2 664
Systeemmanagement productgroepen		225 000			9 000	9 000
Maintenance engineering		54 000		3 800	2 160	5 960
Herstel reservedelen		100 000			3 000	3 000
KL II/IV reservedelen		315 000			9 450	9 450
Overig		15 000	32 000	12 500	450	44 950
Totaal systeemmanagement		1 058 600	85 250	53 405	37 058	175 713
Bevoorrading						
KL II/IV PGU		263 000	34 850		7 890	42 740
KL II/IV Overig		130 000	35 200		3 900	39 100
KLIII		67 200	24 300		2 016	26 316
KL V Munitie		460 000	45 090		13 800	58 890
Totaal Bevoorrading		920 200	139 440		27 606	167 046
Totaal Instandhouding		1 978 800	224 690	53 405	64 664	342 759

Het merendeel van de inspanning van het Matlogco is gericht op het instandhouden van (wapen)systemen en uitrustingsstukken en het bevoorraden van de eenheden met gebruiks- en verbruiksgoederen. Daarnaast wordt nog een scala aan diensten geleverd.

Opleidings- en Trainingscommando

In het OTCO is de kennis en ervaring van opleidings- en trainingsprocessen, onderwijsmethodieken, onderwijstechnieken en internationale ontwikkelingen op dit gebied geconcentreerd. Daarnaast is het beheer van (schaarse) opleidings- en trainingsfaciliteiten, waarvoor specifieke kennis en/of vaardigheden zijn vereist, ondergebracht bij het OTCO. Het OTCO levert voorts een integrale en professionele ondersteuning van opleiding en training, waarbij de samenhang tussen de opleidingsniveaus wordt bewaakt en flexibel kan worden ingespeeld op veranderingen.

Het OTCO richt zich naast de verzorging van de initiële en functieopleidingen voor de individuele militair (ook voor andere krijgsmachtdelen), vooral op de ondersteuning van de trainingen van de eenheden van het Operationeel Commando (OPCO). De activiteiten van het OTCO behoren daarmee tot het primaire proces van de landmacht: het gereedstellen van eenheden en materieel.

Prestatiegegevens OTCO				
Afnemers	Soort opleiding	Meeteenheid	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven in 2005 (x € 1 000)
Koninklijke landmacht	AMO/INI-1/INI-2	Opgeleide II.	3 200	98 832
HRF(L)HQ	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	700 0	
Air Manoeuvre Brigade	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	4 000 24	
13 Gemechaniseerde Brigade	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	3 100 26	
41 Gemechaniseerde Brigade	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	3 100 11	
43 Gemechaniseerde Brigade	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	3 100 31	
Combat Support and Support Command	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	11 000 12	
Divisie Logistiek Commando	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	5 500 3	
Overige eenheden	IFO/Uitz./Vervolg Trainingsonderst.	Opgeleide II. Oefeningen	14 500 13	
	Totaal	Opgeleide II.	45 000	98 238
	Totaal	Oefeningen	120	10 371
Totaal uitgaven				207 441

Opm. AMO/INI = Algemeen Militaire Opleiding/Initiële opleiding
 IFO/Uitz./Vervolg = Initiële en functieopleidingen/Uitzendopleidingen/Vervolgopleidingen
 Opgeleide II. = Opgeleide leerlingen

Koninklijke Militaire Academie

De Koninklijke Militaire Academie (KMA) verzorgt voor de Koninklijke landmacht, de Koninklijke luchtmacht en de Koninklijke marechaussee de

opleiding en vorming tot officier. Jaarlijks leidt de KMA ongeveer 400 leerlingen en cadetten op. De KMA zal met het Instituut Defensieleergangen (IDL) en het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) opgaan in de Hogere Defensie Opleidingsinstituten (HDO). Eén en ander zal voor 1 januari 2006 zijn beslag krijgen. De onderbrenging van de HDO binnen de bestuursstaf is nog onderwerp van studie. De prestatiegegevens KMA zijn in onderstaande tabel opgenomen. In de toekomst zal de toerekening van uitgaven aan de opleidingscategorieën nog verder worden verfijnd.

Prestatiegegevens KMA				
Afnemers	Soort opleiding	Meeteenheid	Raming 2005 in aantallen	Uitgaven in 2005 (x € 1 000)
Koninklijke landmacht	Opleiding lang model	Opgeleide II.	117	8 953
	Opleiding kort model	Opgeleide II.	54	577
	Specialisten	Opgeleide II.	44	133
	Overige	Opgeleide II.	40	179
Koninklijke luchtmacht	Opleiding lang model	Opgeleide II.	43	3 288
	Opleiding kort model	Opgeleide II.	77	824
	Specialisten	Opgeleide II.	8	24
Koninklijke marechaussee	Opleiding lang model	Opgeleide II.	14	1 071
	Opleiding kort model	Opgeleide II.	5	66
Toe te rekenen uitgaven		Uitgaven		15 115
Niet of nog niet toe te rekenen uitgaven		Uitgaven		21 380
Totaal		Uitgaven		36 495

Opgeleide II. = Opgeleide leerlingen

Ondersteuning door ondersteunende eenheden Koninklijke luchtmacht

De ondersteunende eenheden van de Koninklijke luchtmacht zijn ondergebracht bij het ressort Logistiek Centrum Koninklijke luchtmacht (LCKLu) en het ressort Opleidingen Koninklijke luchtmacht (OKLu).

Logistiek Centrum Koninklijke luchtmacht

Naast een staf bestaat het LCKLu uit een drietal divisies. De Divisie Wapensysteem Ondersteuning (DWO) is belast met materieel-logistiek beheer en verwervingsactiviteiten voor (wapen)systemen in de instandhoudingsfase. De uitvoerende taken op het gebied onderhoud en bevoorradings zijn ondergebracht bij de Logistieke Divisie Woensdrecht (LDW) en de Logistieke Divisie Rhenen (LDR). Het hoger onderhoud dat bij LDW wordt uitgevoerd omvat inspecties en reparaties van (wapen)systemen, mechanische (deel)systemen en componenten. Daartoe behoren vliegtuigen, helikopters, straalmotoren, mechanische vliegtuigcomponenten en munitie. LDR is verantwoordelijk voor het uitvoeren van hoger onderhoud aan elektronische grondsystemen, avionica en meet- en testapparatuur. Het LCKLu is daarmee verantwoordelijk voor een groot deel van de instandhouding van de (wapen)systemen van de Koninklijke luchtmacht.

De bijdrage van het LCKLu aan de operationele gereedheid van de Koninklijke luchtmacht vertaalt zich in de navolgende activiteiten:

Soort onderhoud	Realisatie 2003	Vermoede- lijke uitkomst 2004	Raming 2005
	Aantallen	Aantallen	Aantallen
Preventief onderhoud helikopters	7	16	8
Preventief onderhoud PC-7	18	24	27
Modificatief onderhoud F-16	10	21	21
Modificatief onderhoud helikopters	10	21	18
Modificatief onderhoud PC-7 Pacer Amstel (levensduurverlengend onderhoud F-16)	1	11	0
		12	12

Opleidingen Koninklijke luchtmacht

Het ressort Opleidingen Koninklijke luchtmacht (OKLu) is een Resultaat Verantwoordelijke Eenheid (RVE) die voorziet in het beheer van opleidingscapaciteit, zowel binnen als buiten de Koninklijke luchtmacht. Het OKLu is verantwoordelijk voor vrijwel de gehele opleidingscapaciteit van de Koninklijke luchtmacht. Uitgezonderd hiervan zijn de opleidingen die worden gegeven aan de Koninklijke Militaire Academie (KMA), het Instituut Defensie Leergangen (IDL) en de vervolgvliegopleiding in de Verenigde Staten. Daarnaast voorziet het ressort OKLu in de openstelling van de Vliegbasis Woensdrecht en ondersteuning aan de daar gevestigde onderdelen. Onder het ressort OKLu ressorteren de Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) en de Vliegbasis Woensdrecht (Vlb Woensdrecht).

De opleidingsactiviteiten die onder verantwoordelijkheid van het ressort OKLu vallen, betreffen initiële opleidingen alsmede omscholings- en bijscholingsopleidingen voor nieuw respectievelijk zittend personeel bij de krijgsmacht en met name de Koninklijke luchtmacht. Naar verwachting stromen in 2004 ongeveer 200 initiële leerlingen in bij het ressort OKLu. Verder volgen ongeveer 200 militairen een omscholing bij het ressort OKLu en zijn ongeveer 10 000 bijscholingen voorzien.

Prestatiegegevens organisatie-eenheid OKLu

Afnemer		Realisatie 2003		Vermoedelijke uitkomst 2004	Raming 2005
		Initieel	Omscholvers		
Slagingspercentage initiële opleidingen				95%	95%
Aantal geslaagde leerlingen initiële opleidingen (output)	Jachtvliegtuigen	370	136	–	–
	Helikopters	193	102		
	Luchtransport	27	24		
	GGW	102	37		
	CDO-voering	15	7		
	Klu Algemeen	114	26		
Opleidingsverloop initiële opleidingen (aantal)	Jachtvliegtuigen	23		–	–
	Helikopters	19			
	Luchtransport	1			
	GGW	8			
	CDO-voering	1			
	Klu Algemeen	46			
Aantal geslaagde leerling-vliegers EMVO (output)	Jachtvliegtuigen en helikopters	16		–	–
Slagingspercentage vlieger opl. EMVO	Jachtvliegtuigen en helikopters	50%		75%	75%

Ondersteuning door ondersteunende eenheden Koninklijke marechaussee

De ondersteunende eenheid van de Koninklijke marechaussee betreft het Opleidingscentrum Koninklijke marechaussee (OCKMar). De ramingen zijn gebaseerd op de formatiesterkte, inclusief het aantal leerlingen.

De daling van het budget in 2005, ten opzichte van 2004, wordt enerzijds veroorzaakt door de daling van het aantal leerlingen in 2005 en verdere jaren. Het aantal leerlingen loopt na 2008 weer op omdat dan het nieuwe OCKMar gereed is. Anderzijds is de voorgenomen sluiting van de dependance van het OCKMar te Vught in 2004 van invloed op de daling.

Ondersteuning krijgsmacht door Commando DienstenCentra (CDC)

Het voormalige Defensie Interservice Commando (Dico) levert ondersteuning van velerlei aard aan de krijgsmachtdelen. Deze kunnen zich hierdoor beter op hun primaire taken toeleggen. Door de concentratie van gelijksoortige activiteiten bij interservice dienstverlenende organisaties is een doelmatige ondersteuning van de krijgsmacht mogelijk.

Op 1 april 2004 is de naam Commando DienstenCentra (CDC) ingevoerd, vooruitlopend op de formele oprichting van deze organisatie op 1 januari 2005. De voormalige Dico-eenheden en nieuw te vormen dienstencentra zullen opgaan in het CDC. Thans wordt Gedragswetenschappen (GW) en het Centraal Betaalkantoor Defensie (CBD) geïntegreerd in het CDC. Daarnaast zijn er plannen om onder andere de Arbo-dienst en Verzeke-

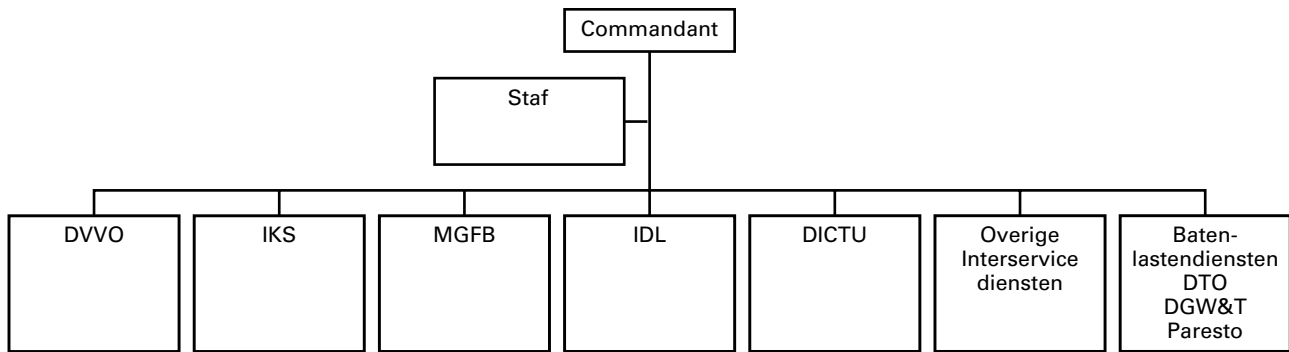

ringsgeneeskunde (VZK) onder te brengen in het CDC. In de aanloop naar een nieuwe organisatie en een nieuwe wijze van besturing wordt gewerkt aan een set van indicatoren waarmee de dienstverlening aan afnemende diensten op een adequate manier bewaakt en beoordeeld kan worden. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de succesfactoren en de kerncijfers, waarmee in de nieuwe organisatie zal worden gewerkt.

Resultaatgebied	Succesfactoren	Norm
Klant	Klantwaardering	pm
	Leveringsbetrouwbaarheid	pm
	Flexibiliteit	pm
	service/klantgerichtheid	pm
Personeel	Medewerkerstevredenheid	pm
	Vulling	pm
Professionaliteit	Verbeterpotentieel	pm
	Opleidingsniveau medewerkers	pm
	Productinnovatie	pm
	Incidenten	pm
Financieel	Bedrijfsresultaat	pm
Doelmatigheid	Bedrijfsresultaat	pm
	Productiviteit	pm
	Integrale kostprijs ontwikkeling	pm
	Overhead flexibiliteit	pm

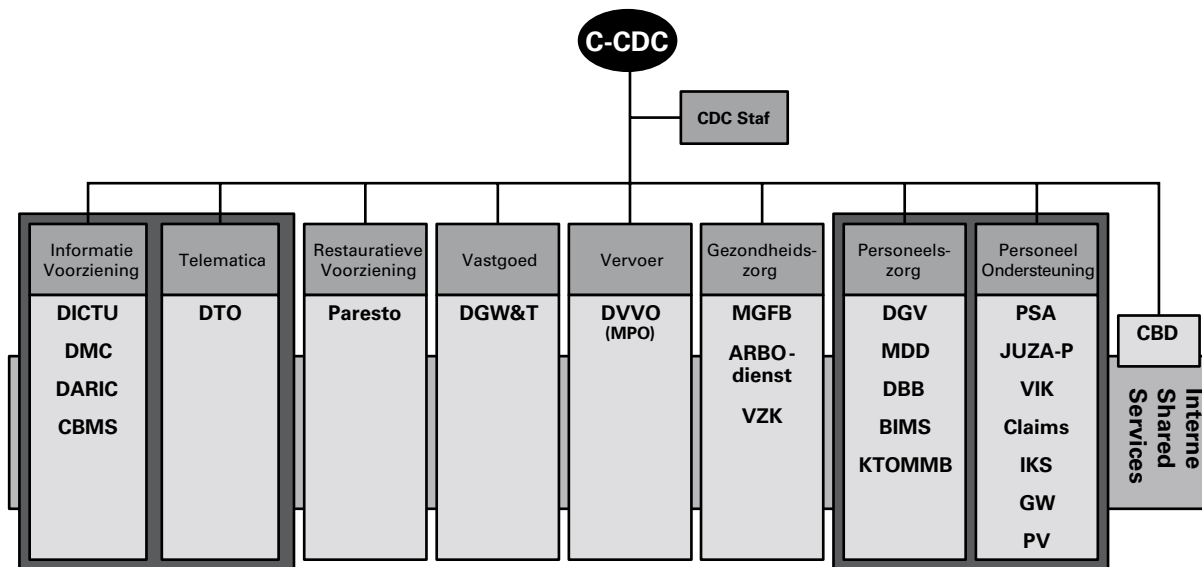
Resultaatgebied	Kerncijfers	Norm
Klant	Marktaandeel per defensieonderdeel	pm
	Aantal ad-hoc opdrachten gesplitst naar klant	pm
Personeel	Schaal/rang/man	pm
	Schaal/rang/vrouw	pm
	Leeftijdsverdeling man	pm
	Leeftijdsverdeling vrouw	pm
	Verdeling personeel naar BOT/BBT man/vrouw	pm
	Soort contract (parttime/full time inclusief de flexibele arbeidsduur)	pm
	Aantal uren inhuur	pm
	Opleidingsbudget in procenten	pm
	Professionaliteit	Aantal projecten
Financieel	Realisatie begroting in absolute bedragen ingedeeld naar:	pm
	Direct – constant	pm
	Direct – variabel	pm
	Indirect – constant	pm
	Indirect – variabel	pm
	Begrotingsreëalisatie	pm
	Totale middensom CDC	pm
	Totale uitgaven per medewerker	pm
	Aantal claims of disputen	pm
Benchmarkprijs	pm	
Doelmatigheid	Kostprijs per product	pm

Het CDC bestaat tot 1 januari 2005 uit drie baten-lastendiensten, vijftien resultaatverantwoordelijke eenheden en een staf. De organisatie ziet er nog als volgt uit:

Het Defensie Bureau Buitenland en Juridische Zaken Personeel zijn twee nieuwe deelorganisatie die respectievelijk per 1 mei en 1 juni 2004 aan het CDC zijn toegevoegd. Naar verwachting zullen de betreffende budgetoverhevelingen naar het CDC in de tweede helft van 2004 worden verwacht. Deze deelorganisaties zullen in de Overige Interservice Diensten (OID) worden ondergebracht.

De nieuwe organisatiestructuur van het CDC zal met ingang van 1 januari 2005 naar verwachting bestaan uit 8 bedrijfspgroepen en een bedrijfspgroep Interne Shared Service. In deze bedrijfspgroepen zijn drie baten-lastendiensten opgenomen (DTO, DGW&T en Paresto). Daarnaast wordt het opnemen van nieuwe of reeds bestaande paarse dienstencentra voorzien.

Voor de uitgaven van de eenheden is waar mogelijk een toerekening gemaakt naar de operationele doelstellingen van de krijgsmacht. Voor DVVO is dit gedaan op basis van de uitgaven voor specifieke dienstverlening. Bij de overige eenheden betreft het een toerekening op basis van het percentage van de personele omvang van de afnemers. Hieronder volgt een toelichting van de diensten van de CDC-eenheden.

Uitgaven in 2005 (bedragen x € 1000) ten behoeve van operationele doelstelling		DVVO 2005	IKS 2005	MGFB* 2005	IDL 2005	CBMS 2005	MDD 2005	DGV 2005	Totaal 2005	
KM	Eskaderschepen	1 427		1 711	390	352	371	645	4 896	
	Onderzeedienst	225		270	62	56	59	102	774	
	Mijnendienst	451		540	123	111	117	204	1 546	
	Helikoptergroep	300		360	82	74	78	136	1 030	
	Maritieme patrouillegroep	526		630	144	130	137	238	1 805	
	Marinierseenheden	1 352		1 621	369	333	352	611	4 638	
	Caribische eenheden	300		360	82	74	78	136	1 030	
	Overig	2 929	3 565	3 513	800	722	762	1 324	13 615	
KL	HRF(L)HQ	809		309	73	64	67	117	1 439	
	Air Manoeuvre Brigade	3 640		1 392	327	286	302	525	6 472	
	Gemechaniseerde brigade 13	4 044		1 547	364	318	336	583	7 192	
	Gemechaniseerde brigade 41	3 640		1 392	327	286	302	525	6 472	
	Gemechaniseerde brigade 43	3 236		1 238	291	254	268	466	5 753	
	Operationele ondersteuningsgroep									
	OPCO	3 640		1 392	327	286	302	525	6 472	
	Divisie logistiek commando	5 662		2 166	509	445	470	816	10 068	
	Overig	15 774	11 884	6 036	1 414	1 240	1 309	2 270	39 927	
	KLu	Jachtvliegtuigen	2 124		2 261	647	465	491	852	6 840
Gevechtshelikopters		531		565	162	116	123	213	1 710	
Transporthelikopters		265		283	81	58	61	107	855	
Light utility helikopters		265		283	81	58	61	107	855	
Lutra/tankervliegtuigen		379		404	116	83	88	152	1 222	
Geleide wapens		455		485	139	100	105	183	1 467	
Air Operations control station		303		323	92	66	70	122	976	
Overig		3 262	1 011	3 473	993	714	753	1 309	11 515	
KMar		Taakveld 1 Beveiliging	27		681	8	140	148	257	1 261
		Taakveld 2 Handhaving vreemdelingenwet	67		1 652	18	340	358	623	3 058
	Taakveld 3 Politietaken Defensie	35		873	10	179	189	329	1 615	
	Taakveld 4 Politietaken burgerluchtvaartterreinen	6		148	2	30	32	56	274	
	Taakveld 5 Assistentieverlening en bijstand	3		74	1	15	16	28	137	
	Overig	61	1 719	1 504	17	309	326	567	4 503	
	Totaal								149 416	
Nog toe te rekenen								74 647		
Totale uitgaven CDC*								224 063		

* Bij het MGFB zijn niet de totale uitgaven verdeeld maar de totale uitgaven (€ 60,845 miljoen) -/- de totale ontvangsten CMH en MRC (€ 22,950 miljoen). Tevens zijn de Centrale Defensiebrede IV-uitgaven (€ 46,800 miljoen) niet meegenomen.

Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie

De Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO) is belast met het op ieder gewenst moment voorbereiden en (doen) leveren van verkeers- en vervoersdiensten voor het gehele ministerie van Defensie.

De levering van vervoersdiensten geschiedt door inzet van eigen capaciteit, inzet van op enig moment vrije operationele vervoerscapaciteit (virtuele capaciteit) van de krijgsmachtdelen of door externe inhuur. De DVVO is verantwoordelijk voor de samenstelling van een optimale mix van deze drie componenten. Daarbij wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijke inzet van eigen capaciteit of virtuele capaciteit en een zo laag mogelijke inhuur van externe vervoersdiensten.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
DVVO	a. Makelaar (verkeers- en vervoersdiensten)	orders	28 292
	b. Wegvervoer eigen middelen	orders	123 741

Instituut Keuring en Selectie Defensie

Het Instituut Keuring en Selectie Defensie (IKS) is een professioneel facilitair keuringsinstituut. Zij ondersteunt de defensieonderdelen door het tijdig aanleveren van overeengekomen keuringsprofielen. Daarnaast levert zij ondersteunende diensten ten behoeve van de personeelsvoorziening. Tot slot wordt fungeert het IKS als intermediair tussen de defensieonderdelen en belangstellenden voor een burger- of specialistische functie bij Defensie.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
IKS	a. Initiële selecties	aantal	12 450
	b. Studie- beroepskeuze advies	aantal	2 560
	c. Bijzondere selecties	aantal	2 419
	d. Studie- beroepskeuze outplacement	aantal	1 184
	e. Burger- en bijzondere militaire functies (B&BMF)	aantal	1

Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf

Het Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf (MGFB) draagt, overeenkomstig de richtlijnen van de Hoogste Medische Autoriteit (HMA) en van de Commandant DienstenCentra, op doelmatige wijze bij aan de inzetbaarheid van militairen door de ondersteuning van de zorgverlening van de krijgsmachtdelen bij de inzet van operationele eenheden. Het MGFB verricht de volgende activiteiten:

- voorzien in de behoefte aan medisch specialistisch personeel voor uitzending;
- bieden van zorgcapaciteit (medisch specialistisch en revalidatie) voor de opvang van (grotere aantallen) militaire slachtoffers;
- voorzien in medisch specialistische zorg en revalidatiezorg;
- verzorgen van de geneeskundige opleidingen voor militair personeel;
- verzorgen van de logistiek van geneeskundige goederen en diensten;
- ontwikkelen van beleid en geven van advies aan de politieke en ambtelijke leiding.

Het MGFB is opgebouwd uit vier divisies en een staf. Deze staf verzorgt de nodige ondersteuning op het gebied van interne besturing en beheersing van de MGFB-organisatie. De divisies zijn het Centraal Militair Hospitaal (CMH), het Militair Revalidatie Centrum (MRC), het Opleidingscentrum Militair Geneeskundige Diensten (OCMGD) en het Militair Geneeskundig Logistiek Centrum (MGLC).

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
MGFB	a. Het voorzien in medisch specialistische- en revalidatie zorg	verpleegdagen en uren	117 900
	b. Het bieden van zorgcapaciteit voor de opvang van (grotere aantallen) militaire en civiele slachtoffers	capaciteitsplaatsen	40
	c. Het verzorgen van de geneeskundige opleidingen voor militair personeel	opleidingsdagen	67 200
	d. Het voorzien in de behoefte van geneeskundige goederen, geneesmiddelen, geneeskundige uitrustingen, assemblage en diensten	bestelorderregels	697 662
	e. Het voorzien in de behoefte aan uitzendbaar medisch specialistisch personeel	teams uren	14
	f. Militair geneeskundige expertise	uren	4 000

Instituut Defensie Leergangen

De ondersteuning op het gebied van de managementopleidingen wordt verzorgd door het Instituut Defensie Leergangen (IDL). Het IDL staat, in nauwe samenwerking met de defensieonderdelen, borg voor kwalitatief hoogwaardige opleidingen en cursussen voor leidinggevendenden van Defensie en voor staffunctionarissen van midden-, hoger- en topniveau uit binnen- en buitenland. Daarnaast draagt het IDL bij aan een professionele verzorging van congressen en seminars binnen Defensie.

In het kader van de bestuurlijke integratie van het KIM, de KMA en het IDL levert het IDL een bijdrage aan de oprichting van de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW).

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
IDL	a. Leergang Topmanagement Defensie (LTD)	aantal cursistweken	288
	b. Hogere Defensie Vorming (HDV)	aantal cursistweken	940
	c. Module Landoptreden (MLO)	aantal cursistweken	315
	d. Midden Management Opleiding (MMO)	aantal cursistweken	3 618
	e. Internationale stafcursussen	aantal cursistweken	906
	f. Specifieke cursussen	aantal cursistweken	204

Defensie ICT-uitvoeringsorganisatie (DICTU)

De doelstelling van de DICTU is door middel van concentratie van IV-deskundigheid alle uitvoerende processen voor realisatie en instandhouding (verwerving, contracten-/relatiebeheer, functioneel beheer en projectenrealisatie) van (tenminste) de defensiebrede informatievoorziening te regisseren, te begeleiden en te realiseren. Met de DICTU is Defensie in staat als professionele klant op de ICT-markt om te gaan met leveranciers op IV-gebied, binnen en buiten Defensie.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
DICTU	Geïntegreerde werkplekken	aantal	50 300

Overige Interservice Diensten

Onder het ressort Overige Interservice Diensten (OID) vallen de volgende eenheden:

- Defensie Materieel Codificatiecentrum (DMC),
- Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum (DARIC),
- Dienst Personeels- en Salarisadministratie (PSA),
- Centrale Beheerorganisatie Militair Salarissysteem (CBMS),
- Maatschappelijke Dienst Defensie (MDD),
- Diensten Geestelijke Verzorging (DGV),
- Bureau Internationale Militaire Sport (BIMS),
- Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum (KTOMM) Bronbeek,
- Eenheid Claims,
- Bureau Vorderingen, Inhoudingen en Kortingen (VIK).

Defensie Materieel Codificatiecentrum

De materieelcodificatie (door middel van Nato Stock Nummers -NSN-) wordt uitgevoerd door het Defensie Materieel Codificatiecentrum (DMC). Het DMC vervult de door de Navo vereiste functie van Nationaal Codificatie Bureau (NCB), bewaakt de toepassing van het NATO Codificatie Systeem in Nederland en ontwikkelt en beheert een codificatie-informatiesysteem (DEMCIS) dat ter beschikking wordt gesteld aan de krijgsmachtdelen. De dienstverlening is gericht op het bevorderen van interoperabiliteit binnen de Nederlandse krijgsmacht en de Navo en het doelmatig ondersteunen van de logistieke processen, waarmee een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de nationale en internationale operationele gereedheid van de defensie-eenheden.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
DMC	a. Materieel codificatie	aantal NSN's	732 000
	b. Navo verplichting NCB	aantal NSN's	732 000

Dienst Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum

De ondersteuning op het gebied van archieven wordt verzorgd door de Dienst Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum (DARIC). De DARIC verzorgt de centrale documentaire informatievoorziening en voert de algemene secretarie van het ministerie. De archiveringstaak omvat het in goede staat houden en bewaren van aan de DARIC toevertrouwde informatiebronnen alsmede overbrenging van archieven naar rijksarchiefbewaarplaatsen. De DARIC verstrekt telefonische en schriftelijke informatie over het gearchiveerde.

Dienst Personeels- en Salarisadministratie

De Dienst Personeels- en Salarisadministratie (PSA) verzorgt de uitvoering van de salarisadministratie, de loonspaarregelingen en de personele en

financiële informatievoorziening voor het burgerpersoneel van Defensie. Daarnaast wordt de begrotingsbelasting voor de militaire bezoldiging verzorgd. PSA is tevens inhoudingsplichtige.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
PSA	Verwerken salarisgegevens inclusief begrotingsbelasting	aantal individuele arbeidsrelaties (IAR)	23 865

Centrale Beheerorganisatie Militair Salarissysteem

De Centrale Beheerorganisatie Militair Salarissysteem (CBMS) beheert het Nieuw Salarissysteem Krijgsmacht (NSK) en verzorgt de betaling van salarissen, toelagen en vergoedingen aan het militair personeel van Defensie c.q. hun verwanten. CBMS is tevens inhoudingsplichtige.

Maatschappelijke Dienst Defensie

De bedrijfsmaatschappelijke dienstverlening wordt verzorgd door de Maatschappelijke Dienst Defensie (MDD). De MDD richt zich primair op de ondersteuning bij de operationele inzet, levert diensten in het kader van het reguliere bedrijfsmaatschappelijk werk en verleent speciale ondersteuning bij reorganisaties. De MDD neemt de hulp- en dienstverlening aan burger- en militair personeel, aan het thuisfront van uitgezonden militairen en aan (aspirant-)veteranen voor zijn rekening. Het bedrijfsmaatschappelijk werk vergroot het welbevinden van deze groepen binnen de defensieorganisatie. De MDD draagt op die manier bij aan de motivatie en inzetbaarheid van het personeel.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
MDD	Bedrijfsmaatschappelijk werk	aantal BMW-ers	79

Diensten Geestelijke Verzorging

De geestelijke verzorging in de krijgsmacht wordt verzorgd door vijf interservice diensten geestelijke verzorging: de rooms-katholieke, de protestantse, de joodse, de humanistische en de hindoe. Deze diensten zijn organisatorisch ondergebracht in de Diensten Geestelijke Verzorging (DGV). De DGV verlenen geestelijke verzorging aan militairen en waar nodig ook aan de gezinsleden van militairen volgens de richtlijnen van de zendende instanties. De DGV zijn voortdurend beschikbaar om, mede in het kader van het streven van Defensie naar hoogwaardige personeelszorg, vanuit de verschillende godsdienstige en levensbeschouwelijke achtergronden begeleiding en zorg te bieden inzake levensbeschouwelijke/ethische vragen en bij (geestelijke) nood.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
DGV	Geestelijke verzorging binnen de krijgsmacht	aantal GV-ers	145

Bureau Internationale Militaire Sport

Ondersteuning op het gebied van internationale sport wordt verzorgd door het Bureau Internationale Militaire Sport (BIMS). Het BIMS zorgt voor de organisatie van internationale militaire sporttoernooien en uitzending van de militaire équipes. Tevens coördineert het BIMS de militaire sport op nationaal niveau. Daarnaast stimuleert het BIMS sportbeoefening en (individuele) begeleiding van topsporters binnen de defensieorganisatie.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
BIMS	a. Nationale evenementen	aantal	21
	b. Internationale evenementen	aantal	58
	c. Defensie topsport selectie	aantal	15

Het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum

Het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum (KTOMM) Bronbeek dient als verzorgingstehuis voor oud-militairen van alle krijgsmacht delen, beneden de categorie van officieren. Het houdt een koloniaal museum in stand dat in 1996 door de Traditiecommissie Krijgsmacht officieel als krijgsmachtdeelmuseum is aangemerkt. Daarnaast ondersteunt KTOMM Bronbeek het veteranenbeleid van de minister op een actieve wijze en dient het als plaats voor het houden van herdenkingen en reünies.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
KTOMM	a. Kamerverzorgingshuis	aantal beschikbare kamers	45
	b. Openingsdag museum	aantal openingsdagen	308
	c. Herdenking	aantal grote herdenkingen	7
	d. Reüniedag	aantal openingsdagen Kumpulan	282
	e. Conserveren collectie museum	aantal collecties	1

Eenheid Claims

Het beheren van de schadeclaims wordt verzorgd door de Eenheid Claims. De taken van de Eenheid Claims zijn:

- behandeling van schadeclaims van derden op Defensie op civielrechtelijke gebied namens de defensieonderdelen, het CDC en de bestuursstaf. Het betreft materiële schade en letsel- en overlijdensschade;
- oefenschade;
- Navo- en Pfp-schade (Partnership for Peace); verhaalschade op grond van de Verhaalswet Ongevallen Ambtenaren (VOA);
- ontwikkeling van schadebeleid voor Defensie;
- advisering ten aanzien van schadepreventie en overige vragen op het gebied van schade.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
CLAIMS	Claim handling (betalen of verhalen)	aantal	4 200

Vorderingen, Inhoudingen en Kortingen

Het bureau Vorderingen, Inhoudingen en Kortingen (VIK) is, met inachtneming van de wettelijke bepalingen, alsmede met inachtneming van de aanwijzingen en richtlijnen van de C-CDC, belast met het, ten behoeve van alle defensieonderdelen:

- tijdig en conform de geldende regelgeving, met name op het gebied van beslag- en executierecht (laten) uitvoeren van alle binnenkomende (wettelijk) verplichte opdrachten tot inhouding ten laste van het inkomen van defensiepersoneel c.q. ten laste van vorderingen, die een derde (leverancier) op Defensie heeft,
- het analyseren van dubieuze vorderingen van alle defensieonderdelen op de juridische haalbaarheid en verhaalbaarheid en het, zonodig gerechtelijk, incasseren van deze vorderingen op ex-defensiepersoneel en derden, indien de invorderingsactiviteiten door het defensieonderdeel zelf niet tot betaling hebben geleid.

Eenheid	Omschrijving producten en diensten	Eenheid	Totaal
VIK	Inhoudingen	aantal	3 760
	Vorderingen	aantal	207

Algemeen

Onder deze categorie zijn de niet verder toe te delen activiteiten opgenomen, zoals de uitgaven van de staf van het CDC en enkele projecten. De staf van het CDC ondersteunt de Commandant DienstenCentra bij de aansturing van de onder het CDC ressorterende eenheden. In de staf is tevens een ondersteuningsgroep opgenomen die mede zorg draagt voor de ondersteuning van enkele CDC-eenheden op het gebied van financiën, personeel en organisatie. Het betreft eenheden die niet zelf in staat zijn deze taken doelmatig uit te voeren.

Investeringsen

De investeringen van het CDC bestaan voor ongeveer 2/3 deel uit infrastructurele nieuwbouw en vervangingsprojecten. Daarnaast is een groot gedeelte benodigd ten behoeve van de reguliere voertuigvervangingen DVVO.

Verhuizing IDL naar Breda

Begin 2004 is besloten het Instituut Defensie Leergangen (IDL) te verplaatsen naar Breda. De kosten voor nieuwbouw, inrichting en verhuizing bedragen € 27 miljoen. Deze aanpassingen zijn afgestemd op de voorziene bouwactiviteiten zoals genoemd in de brief aan de Kamer van 19 december 2003 inzake «Infrastructurele behoefte van de KMA te Breda». Na de verhuizing wordt de huidige locatie van het IDL afgestoten.

Doelstelling	Besparingen door concentratie Hogere Defensie Opleidingen						
Projectomvang	€ 27,0 miljoen						
	Realisatie 2003	Verwachting 2004	Begroting 2005	2006	2007	2008	2009
Activiteiten							
Financiële gevolgen							
Verplichtingen (x € 1 000)		2000	14 000	9 000	2 000		
Uitgaven (x € 1 000)			5 000	19 000	3 000		

Centrale defensiebrede IV-investeringen

De defensiebrede geïntegreerde basisvoorziening zal in 2005 gereed komen. Vooruitlopend hierop zal reeds per 2005 de werkplekdienst worden getarifeerd tegen een marktconform tarief. Afzonderlijke exploitatieactiviteiten in dit domein zullen contractueel worden ontbonden ten gunste van deze defensiebrede aanpak. De standaardvoorzieningen met betrekking tot de beveiliging van de infrastructuur in het algemeen en van de werkplek in het bijzonder, worden begrepen onder de nieuwe werkplekdienst. Dit geldt eveneens voor de generieke aspecten van de documentaire informatievoorziening.

Selectie van een standaard softwarepakket ten behoeve van geïntegreerde IV (ERP) maakt het mogelijk de weg te vervolgen om bestaande en verouderde informatiesystemen (de zogenoemde legacy-systemen) te vervangen door standaard software. De geïntegreerde IV moet de geplande samenvoeging en reorganisatie van eenheden in het kader van SAMSON alsmede de invoering van resultaatgerichte sturing (VBTB) mogelijk maken. De resulterende verbeterde geautomatiseerde ondersteuning van de defensiebrede bedrijfsvoering moet voorts leiden tot een reductie van de oplopende exploitatiekosten.

Ten behoeve van de afzonderlijke defensieonderdelen zullen budgetten ter beschikking zijn voor IV-investeringen welke kleiner zijn dan € 5 miljoen. Daarenboven zijn fondsen gebudgetteerd ten behoeve van IV-beleidsontwikkeling. De aanwending van de in deze tabel genoemde budgetten geschiedt onder regie van de Directie Informatievoorziening en Organisatie (DIO), en zal zijn gericht op defensiebreed geïntegreerde IV (onder architectuur) en gestandaardiseerde infrastructuur. Met name deze standaardisatie is erop gericht om de voorziene exploitatie bij de defensieonderdelen te kunnen voeren tegen een toereikend, maar tegelijk jaarlijks in omvang afnemend budget.

De tabel van de defensiegenerieke en -specifieke IV-investeringen is als onderstaand; de defensiebrede activiteiten in het programma Operationele IV zijn hieronder nog niet begrepen. In de loop van 2005 zullen de budgetten, welke voor een deel nog zijn begrepen in de investeringsramingen van de krijgsmachtdelen, worden overgeheveld naar het centrale budget op het niet-beleidartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht», aangezien de realisatie van deze budgetten door DICTU zal geschieden.

Bedragen x € 1 miljoen

Defensiebrede IV-investeringen	2005	2006	2007	2008	2009
Artikel 01 Koninklijke marine	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0
Artikel 02 Koninklijke landmacht	20,0	15,0	12,0	12,0	12,0
Artikel 03 Koninklijke luchtmacht	9,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Artikel 04 Koninklijke marechaussee	8,7	6,7	6,5	6,5	6,5
Artikel 11 Internationale samenwerking	5,5	2,6			
Artikel 60 Ondersteuning krijgsmacht					
Onderdeel Ondersteuning door CDC:					
– Functionele integratie in P-domein			13,0	11,0	11,0
– Functionele integratie in M- en F-domein	25,9	36,4	50,3	37,2	9,1
– Basisvoorzieningen	17,8	16,9	14,5	7,5	
– Overig	3,1	3,3	2,7	9,3	40,9
Artikel 90 Algemeen:					
– IV-beleidsontwikkeling	5,3	6,3	6,5	6,5	6,5
– Overig	9,7	7,2	7,2	1,7	1,7
Totaal	108,9	105,4	123,7	102,7	98,7

De bij de IV-investeringen behorende exploitatie is in onderstaande tabel weergegeven. Delen van de budgetten welke thans nog zijn begrepen in de exploitatiebudgetten van de krijgsmachtdelen zullen in de loop van 2005 worden ondergebracht op het niet-beleidsartikel 60 «Ondersteuning krijgsmacht».

Bedragen x € 1 miljoen

Defensiebrede IV-exploitatie	2005	2006	2007	2008	2009
Artikel 01 Koninklijke marine	33,2	31,7	30,2	28,7	27,7
Artikel 02 Koninklijke landmacht	119,6	110,1	100,6	91,1	82,6
Artikel 03 Koninklijke luchtmacht	37,2	35,3	33,2	31,3	29,9
Artikel 04 Koninklijke marechaussee	15,4	15,2	15,3	15,1	14,9
Artikel 60 Ondersteuning krijgsmacht					
Onderdeel Ondersteuning door CDC	25,9	30,1	34,4	38,6	43,2
Artikel 90 Algemeen	13,4	12,2	10,9	9,7	8,6
Totaal	244,7	234,6	224,6	214,5	206,9

Ontvangsten

De ontvangstenraming bedraagt in totaal € 45,6 miljoen.

De geraamde ontvangsten hebben betrekking op te verhalen ziektekosten, verhuur van woningen, vermindering afdracht loonheffing en de terugvordering van BTW. Voorts dragen de verkoop van topografische kaarten en drukwerk en de ontvangsten uit dienstverlening hieraan bij. Daarnaast zijn er nog specifieke ontvangsten, zoals ontvangsten van ziektekostenverzekeraars vanwege door het CMH en het MRC verleende geneeskundige verzorging, voor de verhuur van spoorwagons door DVVO, de verhuur van faciliteiten door het IDL alsmede door bijdragen van bewoners en voor museumbezoek bij het KTOMM.

Waar de ontvangsten het gevolg zijn van in rekening gebrachte tarieven, zijn deze tarieven kostendekkend.

Niet-beleidsartikel 70. Geheime uitgaven

Grondslag van het artikel

Overeenkomstig artikel 6 van de Comptabiliteitswet 2001 en de regeling Rijksbegrotingsvoorschriften, is dit artikel bij het ministerie van Defensie aangewezen als het artikel waarop de geheime uitgaven worden verantwoord.

Budgettaire gevolgen

De geheime uitgaven worden jaarlijks door de President van de Algemene Rekenkamer gecontroleerd. De beschikbare financiële middelen zijn opgenomen in de volgende tabel.

Budgettaire gevolgen niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven (x € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen (x € 1 000)	2 017	1 421	1 407	1 421	1 421	1 421	1 421
Uitgaven (x € 1 000)	2 017	1 421	1 407	1 421	1 421	1 421	1 421

Niet-beleidsartikel 80. Nominaal en onvoorzien

Grondslag van het artikel

In dit artikel worden primair de door het ministerie van Financiën toegekende bedragen voor zowel de loonbijstelling en de incidentele looncomponent als die voor de prijsbijstelling en die voor nieuwe mutaties ondergebracht. Vervolgens worden deze bedragen over de (niet-)beleidsartikelen verdeeld.

De budgettaire gevolgen

De financiële bedragen die voor bovenstaande doelstellingen tijdens de begrotingsjaren ter beschikking staan, zijn in de volgende tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen niet-beleidsartikel 80 Nominaal en onvoorzien (bedragen x € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Uitgaven/verplichtingen							
Loonbijstelling		75 197	70 637	70 797	71 914	71 914	71 880
Prijsbijstelling Onvoorzien		- 216 015	10 546	18 830	- 1 357	35 647	- 6 513
Taakstelling Strategisch Akkoord en Hoofdlijnen Akkoord		43 422	46 081	56 465	64 205	65 330	59 230
Totale uitgaven		- 97 396	127 264	146 092	134 762	172 891	124 597

Toelichting op de geraamde bedragen

Loonbijstelling

Dit betreft met name het restant van de nog te verdelen loonbijstellingsbedragen. De verdeling van deze gelden is mede afhankelijk van het af te sluiten arbeidsvoorwaardencontract en de mogelijke gevolgen van de kabinetsbeslissing omtrent de wijze waarop in de toekomst wordt omgegaan met pre-pensionering.

Prijsbijstelling

Voor 2004 en verdere jaren zijn diverse mutaties geboekt die op dit artikel tijdelijk centraal worden gestald. Het betreft onder meer de financiële gevolgen van het temporiseren van de investeringen in 2004 en 2005.

Taakstelling Strategisch en Hoofdlijnen Akkoord

Als uitvloeisel van de maatregelen uit het Strategisch Akkoord en het Hoofdlijnen Akkoord alsmede de maatregelen ter oplossing van de interne problematiek zal de komende jaren een groot aantal defensiemedewerkers afvloeien. Er zijn gelden voor SBK-maatregelen gereserveerd voor de betrokken defensiemedewerkers. In de raming is tevens rekening gehouden met de salarislasten van overtollig personeel als gevolg van de maatregelen uit de Prinsjesdagbrief. Nadat tot invulling van de maatregelen is gekomen, zullen deze gelden worden toegewezen aan de defensieonderdelen.

Niet-beleidsartikel 90. Algemeen

Grondslag van het artikel

In dit artikel worden onder de «apparaatsuitgaven» de uitgaven geraamd van het kerndepartement en de organisatie-eenheid Militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst (MIVD). Als «programmauitgaven» worden de investeringen van het kerndepartement en de Militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst, alsmede niet nader toe te delen departementsbrede uitgaven geraamd. Deze worden beheerd door het kerndepartement.

Budgettaire gevolgen

De raming van deze uitgaven voor de komende begrotingsjaren is in de onderstaande tabel opgenomen.

Budgettaire gevolgen niet-beleidsartikel 90 Algemeen (x € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Verplichtingen	1 320 023	1 359 959	1 470 321	1 462 712	1 442 893	1 425 136	1 397 947
Uitgaven							
Apparaatsuitgaven							
Kerndepartement inclusief wachtgelden	100 238	104 382	97 669	95 085	96 140	95 827	95 560
Militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst	50 372	55 866	55 743	56 232	56 574	56 683	56 771
Bijdrage aan baten-lastendiensten		139	186	186	186	186	186
Totaal apparaatsuitgaven	150 610	160 387	153 598	151 503	152 900	152 696	152 517
Programmauitgaven							
Investeringen	29 122	34 094	27 486	21 937	16 215	11 300	11 300
Departementsbrede uitgaven							
– Milieu-uitgaven	6 272	11 295	18 994	19 953	12 540	12 366	8 307
– Pensioenen en uitkeringen*	948 748	1 004 433	1 111 806	1 118 727	1 112 907	1 094 873	1 071 921
– Wetenschappelijk onderzoek	60 969	63 336	62 476	62 348	62 595	62 593	62 594
– Ziektekostenvoorziening	29 967	34 881	34 119	34 119	34 121	34 078	34 078
– Garanties							
– Subsidies en bijdragen	13 006	10 933	10 439	10 235	8 746	8 746	8 746
– Overige uitgaven	36 492	34 455	42 148	41 414	41 415	41 415	41 415
Totaal programmauitgaven*	1 124 576	1 193 427	1 307 468	1 308 733	1 288 539	1 265 371	1 238 361
Totaal uitgaven*	1 275 186	1 353 814	1 461 066	1 460 236	1 441 439	1 418 067	1 390 878
Ontvangsten							
Totaal ontvangsten	7 110	194 694	201 257	163 547	210 797	224 159	160 615
* waarvan niet-relevant			97 501	101 244	99 616	96 708	92 933

Apparaatsuitgaven

Kerndepartement

Het kerndepartement is de beleidsadviserende en ondersteunende staf voor de minister en de staatssecretaris. Het kerndepartement voert hiertoe de volgende hoofdactiviteiten uit:

- het initiëren, ontwikkelen, overdragen, uitdragen, regisseren en evalueren van het strategische defensiebeleid. Dit is er op gericht de

- operationele onderdelen van Defensie op korte, zowel als op lange termijn in staat te stellen de beleidsdoelstellingen te realiseren;
- het initiëren, ontwikkelen, overdragen, uitdragen, regisseren en evalueren van personeelsbeleid. Het personeelsbeleid heeft als doel Defensie te voorzien van de gewenste aantallen voor hun taak toegerust en gemotiveerd personeel;
- het initiëren, ontwikkelen, overdragen, uitdragen en evalueren van (inter-)nationaal materieelbeleid ten behoeve van alle defensie-onderdelen, inclusief het beleid ten aanzien van wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling en het Defensie-industriebeleid. Het materieelbeleid is gericht op de verwerving, de instandhouding en de afstoting van materieel en diensten (onder meer de infrastructuur), alsmede het voeren van regie over de uitvoering daarvan;
- het initiëren, ontwikkelen, overdragen, uitdragen, regisseren en evalueren van financieel-economisch beleid, met als doel de rechtmatige en doelmatige besteding van het defensiebudget te bevorderen en te bewaken;
- het initiëren, ontwikkelen, overdragen, uitdragen, regisseren en evalueren van beleid op het gebied van informatievoorziening (IV). Dit is er op gericht een gestandaardiseerde, juiste, tijdige en volledige informatievoorziening te bevorderen bij alle defensieonderdelen;
- het verzamelen van informatie, achtergronden en gegevens van binnen en buiten de organisatie, zodat op basis daarvan adviezen ten behoeve van de bewindslieden kunnen worden gegeven;
- het initiëren, regisseren en evalueren van militair optreden in (inter-)nationaal verband.

Militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst (MIVD)

De MIVD ondersteunt Defensie op maat en naar behoefte op het gebied van inlichtingen en veiligheid. De dienst richt zich daarbij zowel op het politiek-militaire besluitvormende niveau (strategische inlichtingen), als op de krijgsmacht tijdens de voorbereiding en de uitvoering van militaire taken (operationele inlichtingen). Hierbij gaat het vooral om de uitvoering van crisisbeheersingsoperaties.

De twee hoofdtaken van de MIVD zijn een inlichtingentaak en een veiligheidstaak. De MIVD voert deze taken uit binnen een strak wettelijk kader, neergelegd in onder andere de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) en de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo).

Het Actieplan Terrorismebestrijding en Veiligheid, dat werd opgesteld naar aanleiding van de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001, is de grondslag voor het regeringsbesluit de capaciteit voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten uit te breiden.

Op basis van besluitvorming in de ministerraad is onder leiding van de coördinator van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten een voorstel gedaan voor de herinrichting van de capaciteit voor satellietinterceptie in Nederland. Het voorstel voorziet in de oprichting van een Nationale SIGINT- («signal intelligence») organisatie (NSO). Deze wordt ondergebracht bij het ministerie van Defensie en beleidsmatig gezamenlijk aangestuurd door de MIVD en de Algemene inlichtingen- en veiligheidsdienst (AIVD). De basis voor de SIGINT-organisatie vormt de afdeling Verbindingsinlichtingen (AVI) van de MIVD. Een deel van de AVI wordt daartoe uit de organisatie van de MIVD gehaald. Bij de nieuwe organisatie, de NSO, worden activiteiten op het gebied van de verwerving van verbindingsinlichtingen ondergebracht. Op 26 september 2003 is door de

directeur van de MIVD en het plaatsvervangend hoofd van de AIVD een convenant getekend over de vorming van de NSO en de uitbreiding van de satellietontvangst- en signaalverwerkingscapaciteit. Bij de MIVD is een projectleider aangesteld die verantwoording aflegt aan beide diensthoofden. Bij de nieuwe organisatie, de NSO, worden activiteiten op het gebied van de verwerving van verbindingsinlichtingen ondergebracht. Voor de uitbreiding van de capaciteit voor satellietinterceptie is een omvangrijk investeringsplan benodigd, dat op hoofdlijnen gereed is. Hiervoor is een budget van € 18,7 miljoen uitgetrokken.

Programmauitgaven

Investerings

Beleidsontwikkelingsgelden informatievoorziening (IV)

Het op termijn realiseren van een geïntegreerde informatievoorziening is het doel van de beleidsontwikkelingsactiviteiten op IV-gebied. Deze zijn in 2004 en 2005 vooral gericht op de totstandkoming van een technische IV-infrastructuur (servers, netwerken en werkplekken). Het doel is een generiek netwerk en een basiswerkplek voor al het defensiepersoneel. Vanaf 2006 zal deze basisinfrastructuur verder worden uitgebouwd naar vooral het operationele domein.

De bovengenoemde infrastructuur is de basis voor de ontwikkeling van generieke applicaties voor alle defensieonderdelen. «Enterprise Resource Planning» (ERP) is hiervan de kern. Tussen 2004 en 2010 wordt gewerkt aan de ontwikkeling en de indienststelling ervan. In het personeelsdomein (P&O2000+) wordt hier sinds 2004 aan gewerkt, het materieellogistieke (MATLOG) en het financiële domein vanaf 2006. In de overige domeinen wordt pas later voorzien in vervanging van bestaande applicaties en zullen in eerste instantie bestaande applicaties worden geïntegreerd.

P&O 2000+

De investeringen opgenomen bij P&O2000+ betreffen de ontwikkeling en implementatie van het gelijknamige defensiebrede IV-project. Het uitgangspunt is dat het project P&O2000+ binnen de hiervoor uitgetrokken tijdsduur (tot en met 2005) en binnen de financiële voorwaarden wordt gerealiseerd.

IV-investeringen Centrale organisatie

De investeringen die zijn opgenomen bij deze post betreffen de specifieke IV-investeringen bij de Centrale organisatie. Deze IV-investeringen hebben voor een belangrijk deel te maken met de specifieke onderbrenging bij de Centrale organisatie. Tevens wordt rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de inrichting van het Defensie Operatiecentrum (DOC) en de daaruit voortvloeiende activiteiten waaronder Military Message Handling System (MMHS) en ontwikkelingen op het gebied van Nato Secure Wide Area Network (NSWAN) en Netherlands Secure Wide Area Network (NLSWAN).

MIVD

Om inlichtingen te verkrijgen speelt in de toekomst hoogwaardige techniek steeds vaker een beslissende rol. Er zullen derhalve voortdurend investeringen nodig zijn. In een deel van de inlichtingenbehoefte zal de NSO gaan voorzien. Voor een ander deel moet de MIVD ook zelf investeren.

Departementsbrede uitgaven

Milieu-uitgaven

Het budget voor milieu-uitgaven wordt besteed aan contributies aan milieuorganisaties en de uitvoering en begeleiding van specialistische onderzoeken op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening. Naar aanleiding van de ramp in Volendam is het toezicht op de handhaving van gebruikersvergunningen verscherpt. De financiële afdoening hiervan loopt enige vertraging op vanwege de trage facturering van gemeenten. In 2005 worden hiervoor de laatste uitgaven verwacht.

Ook wordt jaarlijks een programma voor de intensivering van milieu-onderzoeken door de Centrale organisatie opgesteld. Ten behoeve van het oplossen van de milieuproblemen in de Cannerberg is het Nederlandse aandeel in deze programmauitgaven opgenomen. Het aandeel dat door de Navo wordt vergoed, is opgenomen in het beleidsartikel 11 «Internationale samenwerking». Ten slotte is op dit artikel een defensiebrede reeks met projecten voor milieu-intensiveringen opgenomen.

Pensioenen en uitkeringen

Deze programmauitgaven betreffen de betalingen van uitkeringen voor ouderdomspensioen en overige uitkeringen aan voormalig militair personeel. De uitvoering van de sociale zekerheid is in handen van de Uitvoeringsinstelling werknemersverzekeringen (UWV) en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Op dit artikelonderdeel worden de in dit verband door de UWV en het ABP in rekening gebrachte uitgaven geraamd.

Sinds 2001 werd het vrijwillig nadienen bevorderd, vooruitlopend op de verplichte ophoging van de ontslagleeftijden vanaf 2006. Volgens de daarvoor gehanteerde normen dient 30% van de militairen gedurende gemiddeld drie jaar na. De hiermee samenhangende opbrengsten zijn in mindering gebracht op het budget van dit niet-beleidsartikel. Jaarlijks wordt bij nacalculatie het feitelijke aantal nadieners bepaald en worden de financiële effecten daarvan, afgezet tegen de norm, verrekend met de desbetreffende defensieonderdelen. In het kader van de reorganisaties en de voorgenomen verkleining van de krijgsmacht is medio 2003 besloten het nadienen te beëindigen.

Na het mislukken van het voorjaarsoverleg zet het kabinet het voornemen om de instroom in VUT- en prepensioenregelingen te ontmoedigen door. Daartoe is een wetsvoorstel in voorbereiding waarmee de bestaande fiscale facilitatie van VUT en prepensioenregelingen wordt beëindigd en tevens een levensloopregeling wordt geïntroduceerd. In afwachting van nadere besluitvorming over de effecten van dit wetsvoorstel voor Defensie is de implementatie van een militair prepensioen ter vervanging van de huidige UKW vooralsnog opgeschort.

Voor het burgerpersoneel dat bij de overheid werkzaam is, werd in 2003 overeengekomen dat zal worden overgegaan op het zogenaamde middelloonstelsel. Dit betekent dat vanaf 2004 de pensioenaanspraken zullen worden gebaseerd op het feitelijk genoten inkomen en niet langer op het laatstgenoten inkomen. Omdat de consequenties voor het militair personeel in belangrijke mate afwijken van die van het burgerpersoneel is voor die categorie personeel vooralsnog niet op het middelloonstelsel overgegaan. Het jaar 2004 wordt benut om de positie vanaf 2005 voor het militaire personeel nader te bezien. Daarbij zal tevens worden bezien of dient te worden gekomen tot een afzonderlijk pensioenreglement voor

militairen en een afzonderlijke vermogenspositie voor de pensioenaanspraken van militairen, al dan niet binnen het ABP.

Op dit artikelonderdeel worden verantwoord:

- de door het ABP op declaratiebasis in rekening gebrachte militaire ouderdomspensioenen en (aanvullende) nabestaandenpensioenen; de door de Uitvoeringsinstelling sociale zekerheid voor overheid en onderwijs (USZO) op declaratiebasis in rekening gebrachte programmauitgaven met betrekking tot de sociale zekerheid; de door USZO/ABP in rekening gebrachte uitvoeringskosten;
- het nominale deel van de door Defensie aan het ABP te verrichten betalingen ten behoeve van de opbouw van kapitaaldekking van de militaire nabestaandenpensioenen, alsmede het nominale deel van de door Defensie aan het ABP te verrichten betalingen ten behoeve van de opbouw van kapitaaldekking van het militaire prepensioen;
- de reeks 10-jarige leningen van Defensie aan het ABP ten behoeve van de kapitaaldekking militaire ouderdomspensioenen en het premietekort of -voorschot ten behoeve van de kapitaaldekking militaire prepensioenen.
- de uitgaven voor het veteranenbeleid en (vanaf 2005) de jaarlijkse «NL Veteranendag». De «NL Veteranendag» heeft tot doel bij te dragen aan de maatschappelijke erkenning en waardering voor de veteraan. Er zal in grote lijnen volgens het advies van de commissie Van Eekelen vorm aan worden gegeven. Voorts wordt in het artikelonderdeel «Subsidies en bijdragen» de uitvoering van het veteranenbeleid bij de Stichting Veteranen Instituut (SVI) en de belangenbehartiging van de veteranen bij het Veteranenplatform neergelegd.

Wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling (WOO)

Een moderne krijgsmacht is kennisintensief. Kennis is nodig om in te kunnen schatten of en hoe op veranderingen kan worden geanticipeerd, onder invloed van de politiek, maatschappij, technologie en wetenschap. Kennis is ook noodzakelijk voor behoeftestelling, verwerving en optimale inzet van personele en materiële middelen.

Als essentiële kennis in de defensieorganisatie niet beschikbaar of niet verkrijgbaar is, dan is het (laten) ontwikkelen ervan een mogelijkheid om in die kennisbehoefte te voorzien. Door structureel onderzoek te laten uitvoeren bij kennisinstellingen zoals het TNO, het Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium (NLR) en het Maritiem researchinstituut Nederland (MARIN) wordt voorzien in een deel van de voor Defensie benodigde kennis. Deze kennisontwikkeling is uiteraard internationaal ingebed.

De kennisbehoefte is gerelateerd aan de taken van Defensie. Beleidsuitgangspunten daarbij zijn de vernieuwing en veranderdoelstellingen van de krijgsmacht, waarin de flexibiliteit, de paraatheid, de mobiliteit, de gevechtkracht, het voortzettingsvermogen, de veiligheid, de interoperabiliteit en de kwaliteit van de krijgsmacht centraal staat. Bovenal dient de krijgsmacht betaalbaar te zijn, dus efficiënt en effectief te werken. Daarnaast is het versterken van het Europese veiligheids- en defensiebeleid en de daarvoor ter beschikking staande militaire capaciteiten een beleidsprioriteit. In het kader van het realiseren van de EU-Headline Goal en het Prague Capabilities Commitment van de Navo zijn nader geoperationaliseerde beleidsdoelstellingen bepaald. Ook op het gebied van terrorismebestrijding zijn Defensie enkele specifieke taken toebedeeld. Invloedrijke ontwikkelingen op het gebied van Defensie en het uitvoeren van militaire operaties zijn expeditionair optreden, «plug and fight»,

«network centric warfare» en «effect based operations». Op basis van de besluitvorming over de in 2003 uitgevoerde «Herijking Kennisvoorziening Defensie» zullen de WOO-kennisexploitatiebudgetten voor contract-research vanaf 2005 geleidelijk worden opgehoogd.

De nader geoperationaliseerde beleidsdoelstellingen worden deels nagestreefd door het uitvoeren van onderzoeks- en ontwikkelings-activiteiten (programma's of projecten). Veel van deze activiteiten richten zich op verschillende beleidsdoelstellingen. Voor de financiering van deze beleidsdoelstellingen wordt gebruikt gemaakt van onderstaande instrumenten:

Doelfinanciering Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO)
Overeenkomstig de TNO-wet en de regelingen tussen de overheid en het TNO, verstrekt Defensie jaarlijks doelfinanciering aan TNO via het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met deze doelfinanciering wordt bij de drie instituten van TNO-Defensieonderzoek geïnvesteerd in een voor de taakuitvoering van Defensie benodigde kennisbasis.

Onderzoek en technologie

Er wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van (technologische) kennis die van belang is voor de taakuitvoering van Defensie. Deze activiteiten worden, vaak in internationaal verband, uitgevoerd door Nederlandse bedrijven, onderzoeksinstituten en universiteiten. In het geval dat de ontwikkeling van nieuwe technologische kennis een belangrijk deel uitmaakt van een materieelproject, wordt uit het niet-beleidsartikel 90 (Algemeen) incidenteel dus ook bijgedragen aan een materieelontwikkelingsproject voor een krijgsmachtdeel.

Bijdrage aan het NLR

Defensie verstrekt via het ministerie van Verkeer en Waterstaat een bijdrage aan het Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium (NLR). Deze bijdrage is bedoeld voor het verrichten van basisonderzoek.

Ziektekostenvoorziening defensiepersoneel (ZVD)

Deze programmauitgaven betreffen een vangnetvoorziening voor het burgerpersoneel, het gewezen burgerpersoneel en het gewezen militair personeel van Defensie. Ze draagt er toe bij dat de ziektekosten die voor eigen rekening van dit personeel komen, worden beperkt tot een van de ziekenfondsgrens afgeleid maximum. Actief dienende militairen en gewezen militairen met een uitkering in het kader van de Uitkeringswet gewezen militairen (UKW) zijn uitgesloten van deelname.

De Ziektekostenvoorziening defensiepersoneel zal worden geëvalueerd in het kader van de door het kabinet aangekondigde nieuwe zorgverzekeringswet, waarvan de introductie is voorzien in 2006. De voorbereiding van deze wet is reeds in 2003 gestart.

De jaarlijks hogere uitgaven voor de Ziektekostenvoorziening defensiepersoneel werden grotendeels veroorzaakt doordat een steeds groter aantal (ex-)werknemers gebruik hebben gemaakt van deze regeling, alsmede door de stijging van het gemiddelde aanspraakbedrag als gevolg van de autonoom stijgende ziektekosten. De gevolgen van deze laatste oorzaak van de stijging van de uitgaven zijn ingeperkt, doordat in 2003 met het ministerie van Financiën afspraken zijn gemaakt over een exogene vergoeding van de autonoom stijgende ziektekosten. Hierdoor is de verwachting dat de uitgaven in de planperiode voor Defensie constant zullen blijven.

Subsidies en bijdragen

Subsidies worden verleend aan instellingen die voor Defensie een zeker nut hebben en ook zelf financiële middelen bijeenbrengen, maar mede afhankelijk zijn van financiële hulp van Defensie. Daarnaast levert Defensie financiële bijdragen aan diverse overheidsinstellingen. De belangrijkste bijdragen betreffen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen voor onderwijs op algemene grondslag en voor de stichting Nederlands Instituut voor internationale betrekkingen Clingendael. De doelstellingen van deze instanties worden uiteengezet in een separate bijlage.

De taakstelling die als gevolg van het Strategisch Akkoord op de subsidies is doorgevoerd is van grote invloed op de hoogte ervan. Een uitbreiding van het aantal subsidies is thans niet voorzien. In de planperiode zal de aandacht vooral uitgaan naar de tijdige evaluatie en afrekening van bestaande subsidies. De eerder door Defensie doorgevoerde subsidie-reductie op het verstrekken van gratis treinkaartjes aan veteranen is in deze begroting ongedaan gemaakt.

Voor het jaar 2005 worden subsidies verleend aan de stichting Homosexualiteit en krijgsmacht (€ 10 000), De Nederlandse Reservisten federatie (€ 26 000), Koninklijke Vereniging ter beoefening van de krijgswetenschap, ten behoeve van de buitengewone leerstoel aan de Universiteit van Amsterdam (€ 55 000), de stichting Protestant interkerkelijk thuisfront (€ 15 000), de stichting Nationaal katholieke thuisfront (€ 10 000), het Defensie vrouwennetwerk (€ 14 000), het Veteranenplatform (€ 136 000) en de stichting Stichting Veteranen Instituut (€ 4 203 000). Deze vermelding vormt voor de onder dit artikel opgenomen subsidieverleningen de wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 4.23, derde lid, onder c van de Algemene Wet bestuursrecht.

Overige (departementale) uitgaven

De overige departementale uitgaven betreffen vooral voorlichtingsactiviteiten, schadevergoedingen, een bijdrage aan de Onderzoeksraad voor veiligheid en «lumpsumuitgaven» aan de Belastingdienst in verband met de fiscalisering van de verstrekking huisvesting en voeding van rijkswegen aan militairen. Een andere uitgavencomponent die onder deze post valt is de defensiebrede stalling van personeelsmaatregelen (een jaarlijkse post van € 11,8 miljoen).

Evaluatieprogrammering

De hier opgenomen evaluaties ex ante betreffen onderwerpen die aan de orde zijn voor alle defensieonderdelen. Ze zijn niet exclusief aan een bepaald beleidsartikel toe te rekenen. Hoewel ze niet de evaluatie van het artikel 90 zelf betreffen, zijn deze door de bestuursstaf uit te voeren evaluaties opgenomen onder het niet-beleidsartikel 90 (Algemeen).

Beleids evaluaties ex ante, uit te voeren in 2005:

- beleidsontwikkeling in het kader van het project Civiel-militaire bestuursafspraken (CMBA);
- beleidsontwikkeling met betrekking tot Interne-externe veiligheid (IEVO);
- uitwerking ambitieniveau (essentiële operationele capaciteiten) naar middelen;
- militair optreden in netwerken (network centric warfare/network enabled capabilities);
- studie luchttransport.

3. BEDRIJFSVOERINGS PARAGRAAF

3.1 Bedrijfsvoeringsthema's

De bedrijfsvoering van Defensie staat onder toenemende druk van het grootscheepse transitietraject dat in 2004 is ingezet. In 2005 zullen de thema's in de bedrijfsvoering voor een belangrijk deel worden afgeleid van de effecten van de reorganisatie. Enerzijds zijn dit bedoelde effecten zoals het ontstaan van nieuwe structuren en een verschuiving van verantwoordelijkheden, anderzijds betreffen dit onbedoelde effecten: de risico's voor de kwaliteit van het beheer die elke transitie in zich bergt. Onderstaand wordt op enkele ontwikkelingen ingegaan.

3.2 Paresto

Op 1 april 2004 is de Defensie cateringorganisatie Paresto als onderdeel van het Commando Dienstencentra van start gegaan. Met zijn brief van 1 juni 2004 (TK 2003–2004, 29 620, nr. 1) heeft de staatssecretaris van Defensie de Kamer geïnformeerd om Paresto per 1 januari 2005 de status van baten-lastendienst toe te kennen. Deze diensten kenmerken zich door een resultaat gericht besturingsmodel in combinatie met een baten-lastenadministratie. Defensie richtte de cateringorganisatie Paresto op om door middel van schaalvergroting en taakspecialisatie doelmatigheids-winst te genereren. Hiervoor is het van belang dat aansturing plaatsvindt op basis van output en dat een integraal kostprijsmodel wordt gehanteerd. De verwachting is dat de status van baten-lastendienst en de daarbij behorende specifieke beheersregels, de doelmatigheid van Paresto zullen bevorderen en de dienstverlening zullen verbeteren. Het «Begeleidingsteam Verzelfstandigingen» van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën (BiFi-team) begeleidt het traject tot de instelling van de dienst. Daarbij is uitgegaan van de twaalf instellingsvoorwaarden die naar aanleiding van de tweede rijksbrede evaluatie van het resultaatgerichte besturingsmodel in combinatie met het baten-lastenstelsel in december 2002 met de Tweede Kamer overeen zijn gekomen (TK 2002–2003, 28 737, nr. 1).

3.3 CBD

In de tweede helft van 2004 wordt een Centraal Betaalkantoor Defensie (CBD), als onderdeel van het Commando Dienstencentra, ingericht en gefaseerd geïmplementeerd. Het CBD neemt alle aan het betaal- en ontvangstenproces gerelateerde activiteiten en taken, inclusief de daaraan gekoppelde functies, van de diverse eenheden binnen de defensie-onderdelen over.

De organisatie van het CBD zal bestaan uit een staf en een zestal uitvoerende regiokantoren te Den Haag, Den Helder, Emmen, Seedorf (tot het moment van opheffing van deze legerplaats), Utrecht en Woensdrecht. Ook de Defensie Fiscale- en Douane-Eenheid, waarin de uitvoerende fiscale processen zijn samengebracht, maakt onderdeel uit van het CBD. De formatie van het CBD zal bestaan uit 335 functies.

Naast verdergaande uniformering van het betaal- en ontvangstenproces wordt vooral ook het proces van het aanvragen en het vergoeden van dienstreizen gestroomlijnd en geautomatiseerd door middel van een intranetapplicatie. Daarnaast zal het verificatieproces, waar mogelijk en verantwoord, worden vereenvoudigd en verdere geautomatiseerd. Daarbij

worden de toenemende mogelijkheden van digitalisering en scanning van facturen en andere documenten benut.

De oprichting van het CBD zal uiteindelijk een positief effect hebben op de kwaliteit van het betalingsverkeer. Weliswaar wordt een personele reductie van ongeveer 30% gerealiseerd, maar het aantal betaalpunten wordt van 89 verlaagd naar 6 en procedures en processen worden geüniformeerd en gemoderniseerd. Vooral gedurende de implementatiefase van het CBD zal de aandacht uitgaan naar voldoende capaciteit en aanvullende maatregelen om de effecten van het risico van een mogelijk tijdelijke teruggang in de kwaliteit van het financieel beheer, zowel bij het CBD als bij de defensieonderdelen die het CBD van de juiste gegevens en documenten moeten voorzien, te minimaliseren.

3.4 Speer

Het project SPEER (Strategic Process and ERP Enabled Reengineering) zorgt voor de verdere implementatie van ERP (Enterprise Resource Planning) binnen de defensieorganisatie. De invoering van de standaard ERP-software binnen Defensie is een dwingende voorwaarde voor de invoering van het nieuwe besturingsmodel, de herinrichting van de personele, materieellogistieke en financiële domeinen, de hiermee samenhangende verbetering van de doelmatigheid (reducties) en het bereiken van een uniforme ondersteuning van het operationeel optreden. In 2005 en 2006 wordt de eerste fase van het project SPEER gerealiseerd. In die fase, het conceptuele ontwerp (Design and Establish), wordt het programma ontworpen en ingericht. Vervolgens worden de toekomstige materieellogistieke en financiële besturing en bedrijfsvoering en de bijbehorende IV-ondersteuning met ERP ontworpen.

3.5 DMO

Als uitvloeisel van het nieuwe besturingsmodel worden de hoofddirectie Materieel en de directies Materieel en de bedrijven van de drie grote krijgsmachtdelen samengevoegd tot één Defensiematerieelorganisatie (DMO), met een leidinggevende die deel uitmaakt van de bestuursstaf. Er is bewust afgeweken van het beginsel van de scheiding tussen beleid en uitvoering, omdat de beleidscomponent hoe dan ook beperkt is en met deze integrale organisatievorm aanzienlijke doelmatigheids- en synergie-winst kan worden geboekt. Een belangrijk politiek aandachtspunt, de regie over grote materieelprojecten, zal zeer herkenbaar binnen de DMO worden belegd. De operationele commando's, die de beschikking hebben over een exploitatiebudget, doen rechtstreeks zaken met de DMO. De chef Defensiestaf heeft, evenals bij de dienstencentra, in laatste instantie een beslissende stem bij het stellen van prioriteiten. De doelstellingen en de kerntaken van de DMO zijn:

- beleid en regie;
- voorzien in (de aanschaf en de introductie van) nieuw materieel;
- instandhoudingsbeheer;
- afstoting;
- bijdragen aan behoeftestellingen;
- uitvoering van de instandhouding (onderhoud en bevoorrading).

3.6 CDV/PPS

Defensie heeft reeds sedert een aantal jaren het programma «Competitieve dienstverlening (CDV)». In dit kader wordt gezien of meer markt-bemoeienis bij de levering van ondersteunende diensten tot grotere doelmatigheid leidt. In 2005 worden de onderzoeken afgerond bij de Defensiebedrijven. Die hebben alle te maken met een afnemende werklast door het kleiner worden van de krijgsmacht. Dit komt de doelmatigheid bij de voortbrenging van ondersteunende diensten niet ten goede. Daarom wordt gezien of samenwerking met marktpartijen tot meerwaarde kan leiden.

Daar waar CDV zich met name richt op samenwerking met de markt voor bestaande dienstverlening (catering, vastgoeddiensten, onderhoud van wapens) is het instrument «Publiek private samenwerking (PPS)» meer gericht op investeringen en gebiedontwikkeling. Defensie is een investeringsdepartement en er wordt daarom onderzocht of PPS bij Defensie toekomstmogelijkheden heeft. Dit onderzoek omvat een pilot-project en een vergelijking met de Engelse krijgsmacht, omdat daar PPS een grote vlucht heeft genomen.

3.7 Onderzoeken Interne Beheersing (OIB)

Met ingang van 1 januari 2005 wordt voor de toetsing van de procesbeheersing de zogenaamde Onderzoeken Interne Beheersing(OIB)-functie ingevoerd. De afdelingen OIB verschaffen commandanten en managers op de diverse niveaus het noodzakelijk inzicht op basis waarvan de bedrijfsprocessen kunnen worden bijgestuurd.

De onderzoekscapaciteit is met deze inrichting voldoende dicht op de bedrijfsprocessen belegd zonder dat dit tot versnippering leidt. De afdelingen OIB werken in opdracht en ten behoeve van de commandanten van de Operationele Commando's, de commandant CDC en de directeur van de DMO. De werkzaamheden worden verricht op basis van een OIB-plan dat de commandanten of directeur vaststelt. Dit plan bestaat uit een basisonderzoekspakket en een onderzoekspakket gebaseerd op risicoanalyse. Een belangrijk onderdeel van het basispakket wordt gevormd door de onderzoeken naar de rechtmatigheid en de doelmatigheid van het (financieel en materieel) beheer. Ook onderzoeken naar de sturing en beheersing van het defensieonderdeel behoren tot dit pakket. Het andere pakket is gebaseerd op een gelaagd opgebouwde, defensiebrede risicoanalyse. De invoering van de OIB-structuur is een maatregel om transitierisico's beheersbaar te houden.

4. BATEN-LASTENDIENSTEN

4.1 Defensie telematica organisatie

Algemeen

De Defensie Telematica organisatie (DTO) verzorgt de informatie- en communicatievoorziening voor klanten voornamelijk bij het ministerie van Defensie. De DTO levert werkende integrale ICT-oplossingen voor de systemen voor bestuurlijke informatievoorziening (BIV) en, steeds vaker, voor de operationele informatievoorziening (OIV). Als zodanig heeft de DTO in toenemende mate een ondersteunende rol in de primaire taakuitvoering van Defensie.

Daarnaast beschikt Defensie over een eigen ICT-infrastructuur, bekend onder de naam NAFIN. Dit netwerk wordt beheerd door de DTO. Het NAFIN wordt ook gebruikt door andere departementen waar veiligheid, continuïteit en betrouwbaarheid gegarandeerd moeten zijn. Het beleid van Defensie is gericht op het verder stimuleren van medegebruik van dit netwerk. Als voorbeeld kan C2000 genoemd worden. In onderaannemerschap van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (onderdeel ITO) verzorgt DTO, samen met KPN, de vaste verbindingen in dit project.

De DTO is een essentieel onderdeel van de departementale IV-cyclus. Hiertoe is overleg en samenwerking met Defensie in alle fasen van het dienstverleningsproces van groot belang.

De dienstenportefeuille is verdeeld in een kernportfolio en een additioneel portfolio. Het kernportfolio bestaat uit dienstverlening op de gebieden: «connectivity», «hosting», integrale werkplek, «housing» en applicatiebeheer en -integratie. Het additionele portfolio bestaat uit advies, projectmanagement en applicatieontwikkeling en -implementatie. De activiteiten uit het additionele portfolio ondersteunen het kernportfolio. Ze zijn gericht op het optimaliseren (doelmatigheid en effectiviteit) van de applicaties.

De hoofdvestiging van DTO is in Den Haag. Daarnaast zijn er onder meer vestigingen in Soesterberg, Seedorf, Den Helder, Maasland, Gouda en Rijswijk (ZH).

Doelmatigheid

De DTO levert een bijdrage aan het behalen van de bezuinigingstaakstellingen. Begin 2003 is besloten dat de DTO drie jaar achtereenvolgens een kostenreductie moet behalen die resulteert in een tariefsverlaging van 8% per jaar, bij ten minste een gelijkblijvende kwaliteit van de diensten en een break-even bedrijfsresultaat. Dit leidt tot een structurele besparing van € 64 miljoen per jaar met ingang van 2005.

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen x € 1 000)

	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
BATEN							
Opbrengst moederdepartement	237 793	220 539	200 467	200 467	200 467	200 467	200 467
Opbrengst overige departementen	13 987	20 920	20 920	20 920	20 920	20 920	20 920
Opbrengst derden	326	80	80	80	80	80	80
Rentebaten	406						
Buitengewone baten	0						
Vrijval voorzieningen	11 055						
Exploitatiebijdrage							
Totaal baten	263 567	241 539	221 467	221 467	221 467	221 467	221 467
LASTEN							
Apparaatskosten							
* personeelskosten	113 974	125 213	128 305	125 364	122 369	121 892	122 051
* materiële kosten	85 224	84 634	54 748	54 275	56 367	56 369	56 000
Rentelasten	4 555	7 128	6 234	7 364	7 436	7 653	7 902
Afschrijvingskosten							
* materieel	15 228	22 073	29 451	31 711	32 528	32 849	32 814
* immaterieel	2 201	2 491	2 729	2 753	2 767	2 704	2 700
Dotaties voorzieningen	16 441						
Buitengewone lasten	304						
Totaal lasten	237 927	241 539	221 467	221 467	221 467	221 467	221 467
Saldo van baten en lasten	25 640	0	0	0	0	0	0

¹ Realisatie.

² Vermoedelijk beloop.

Toelichting begroting van baten en lasten

Baten

Opbrengsten moederdepartement

Bij de opbrengsten van het moederdepartement is rekening gehouden met de taakstelling uit het Masterplan DTO. In dit plan wordt uitgegaan van een daling van de tarieven voor het ministerie van Defensie in 2005 met een bedrag van € 22 miljoen ten opzichte van 2004.

In de opbrengsten van het moederdepartement is rekening gehouden met het gefaseerd overdragen aan de DTO van het beheer van de werkplekken van de diverse defensieonderdelen. Hierin is de overname van de hardware, die voor deze werkplekken benodigd is, ook opgenomen. De overname van de hardware leidt er toe dat de kosten voor afschrijvingen en rente in rekening gebracht zullen worden bij de defensieonderdelen. Er is nog geen rekening gehouden met de overname van communicatie- en informatiesystemen.

Voor het jaar 2004 wordt een éénmalig hoge handelsomzet verwacht in verband met het leveren van standaard ICT-middelen (handel) aan de Koninklijke landmacht in het kader van het Theatre Independent Tactical Army and Airforce Network (TITAAN).

Opbrengst moederdepartement per productgroep

(bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)

	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Consultancy en projectmanagement	24 921	19 836	17 857	17 857	17 857	17 857	17 857
Data- en telecommunicatie	53 035	54 212	52 853	52 853	52 853	52 853	52 853
ERP	4 307	5 990	5 392	5 392	5 392	5 392	5 392
Exploitatie informatiesystemen	40 790	27 794	25 102	25 102	25 102	25 102	25 102
Informatiebeveiliging	9 404	6 914	6 224	6 224	6 224	6 224	6 224
Internet en Intranet	9 817	9 722	8 752	8 752	8 752	8 752	8 752
Kantoorautomatisering	63 330	65 098	75 404	75 404	75 404	75 404	75 404
Overig	4 101	2 822	2 540	2 540	2 540	2 540	2 540
Standaard ICT-middelen (handel)	28 088	28 151	6 343	6 343	6 343	6 343	6 343
Totaal opbrengsten moederdepartement	237 793	220 539	200 467	200 467	200 467	200 467	200 467

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Opbrengsten overige departementen

De DTO stimuleert de inzet van haar capaciteit in de zogenaamde «tweeden markt», in dit geval potentiële klanten bij de rijksoverheid die betrokken zijn bij openbare orde en veiligheid. Het betreft onder meer het medegebruik van het defensienetwerk NAFIN door andere departementen. Ook het medegebruik van andere faciliteiten wordt gestimuleerd. De activiteiten op de «tweeden markt» betreffen incidentele overeenkomsten. Er is geen planmatige groei-doelstelling.

Opbrengst overige departementen per productgroep

(bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)

	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Consultancy en projectmanagement	736	209	209	209	209	209	209
Data- en telecommunicatie	8 768	13 515	13 515	13 515	13 515	13 515	13 515
ERP	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatie informatiesystemen	2 924	6 021	6 021	6 021	6 021	6 021	6 021
Informatiebeveiliging	107	51	51	51	51	51	51
Internet en Intranet	253	390	390	390	390	390	390
Kantoorautomatisering	726	727	727	727	727	727	727
Overig	184	7	7	7	7	7	7
Standaard ICT-middelen (handel)	289	0	0	0	0	0	0
Totaal opbrengsten overige departementen	13 987	20 920	20 920	20 920	20 920	20 920	20 920

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Opbrengsten derden

Een klein deel van de dienstverlening vindt plaats aan de Navo en Navo-partners. Voor deze dienstverlening wordt geen groei voorzien.

Opbrengst derden (Navo)

(bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)

	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Consultancy en projectmanagement	167	0	0	0	0	0	0
Data- en telecommunicatie	33	30	30	30	30	30	30
ERP	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatie informatiesystemen	0	50	50	50	50	50	50
Informatiebeveiliging	0	0	0	0	0	0	0
Internet en Intranet	94	0	0	0	0	0	0
Kantoorautomatisering	0	0	0	0	0	0	0
Overig	1	0	0	0	0	0	0
Standaard ICT-middelen (handel)	31	0	0	0	0	0	0
Totaal opbrengst derden	326	80	80	80	80	80	80

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Lasten

Personele lasten

Personeelssterkte van de baten-lastendienst DTO

	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Militair personeel	123	135	160	159	159	159	159
Burgerpersoneel	1 736	1 897	1 986	1 933	1 926	1 926	1 926
Totaal DTO-personeel	1 859	2 032	2 146	2 093	2 085	2 085	2 085
Inhuur personeel	110	104	119	109	89	79	79
Totaal	1 969	2 136	2 265	2 202	2 174	2 164	2 164

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

In 2005 wordt het beheer van de werkplekken overgedragen van de defensieonderdelen aan de DTO. Dit proces is in 2004 in verschillende fasen begonnen. Het personeel dat bij deze beheersfunctie werkzaam is, wordt eveneens overgedragen. Dit leidt echter niet tot een grote stijging van de personeelssterkte aangezien de doelmatigheidsdoelstelling, die met de DTO is overeengekomen, een verlies van 300 tot 500 arbeidsplaatsen betekent. In het overzicht is daarmee rekening gehouden.

Een deel van de personeelsbehoefte van de DTO betreft specifieke expertise en het opvangen van tijdelijke personeelstekorten. In 2005 en 2006 wordt, net zoals dat in 2004 het geval was, in een tijdelijke hogere personeelsbehoefte voorzien. Die houdt verband met de reorganisaties en de veranderingen met betrekking tot de informatievoorziening.

Materiële lasten

In de raming van de materiële kosten is rekening gehouden met de taakstelling van de DTO.

De directe zijn vooral gelegen in de kosten die de DTO maakt voor de handelsomzet (het direct doorleveren van goederen van leveranciers aan klanten).

Materiële kosten

(bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)							
	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Directe kosten	38 473	36 637	15 768	15 768	15 768	15 768	15 768
Huisvestingskosten	6 007	7 220	6 940	5 585	5 585	5 585	5 585
Kantoorkosten	2 588	2 828	2 003	2 003	2 003	2 003	2 003
Verkoopkosten	309	1 214	1 214	1 214	1 214	1 214	1 214
Algemene kosten	290	405	205	559	1 001	1 001	1 001
Kosten hardware/software	37 557	36 330	28 618	29 146	30 796	30 798	30 429
Totale materiële kosten	85 224	84 634	54 748	54 275	56 367	56 369	56 000

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Afschrijvingen activa

De afschrijvingslasten bedragen:

(bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)							
	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Gebouwen en terreinen	1 143	1 156	1 139	1 277	1 365	1 431	1 495
Machines en installaties	1 174	1 834	2 014	2 404	2 707	2 797	2 825
Computerapparatuur	12 054	18 096	25 459	27 398	27 705	27 633	27 618
Overige bedrijfsmiddelen	857	987	839	632	751	988	875
<i>Subtotaal afschrijvingen materiële vaste activa</i>	<i>15 228</i>	<i>22 073</i>	<i>29 451</i>	<i>31 711</i>	<i>32 528</i>	<i>32 849</i>	<i>32 814</i>
Software	2 201	2 491	2 729	2 753	2 767	2 704	2 700
<i>Subtotaal afschrijvingen immateriële vaste activa</i>	<i>2 201</i>	<i>2 491</i>	<i>2 729</i>	<i>2 753</i>	<i>2 767</i>	<i>2 704</i>	<i>2 700</i>
Totaal afschrijvingskosten	17 429	24 564	32 180	34 464	35 295	35 553	35 514

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Op de vaste activa worden op jaarbasis de volgende afschrijvingstermijnen toegepast:

Immateriële vaste activa

- Licenties 5 jaar

Materiële vaste activa

- Grond –
- Gebouwen en glasvezel 30 jaar

- Terreinen (bestrating) 10 jaar
- Machines en installaties 8 jaar
- Computerapparatuur 3–10 jaar
- Overige bedrijfsmiddelen 4–5 jaar

In specifieke gevallen, als er een verband is met de looptijd van verkoopcontracten, kunnen de afschrijvingstermijnen afwijken.

KASSTROOMOVERZICHT

Kasstroomoverzicht van de baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie (bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)							
	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Rekening courant RHB 1 januari	42 942	76 654	48 432	39 563	17 867	4 023	804
Totaal operationele kasstroom	53 788	20 212	24 932	29 346	31 570	32 971	33 091
– totaal investeringen	– 31 555	– 84 026	– 69 900	– 41 500	– 41 500	– 41 500	– 41 500
+ totaal boekwaarde desinvesteringen	715	0	0	0	0	0	0
Totaal investeringskasstroom	– 30 840	– 84 026	– 69 900	– 41 500	– 41 500	– 41 500	– 41 500
– uitkering aan moederdepartement	– 3 405	– 24 840 ³	– 1 000	– 400	– 350	0	0
+ storting door het moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
– aflossingen op leningen	– 15 831	– 16 967	– 32 801	50 643	– 45 064	– 36 190	– 30 015
+ beroep op leenfaciliteit	30 000	77 400	69 900	41 500	41 500	41 500	41 500
Totaal financieringskasstroom	10 764	35 593	36 099	– 9 543	– 3 914	5 310	11 486
Rekening courant RHB 31 december	76 654	48 432	39 563	17 867	4 023	804	3 880

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

³ Het eigen vermogen van baten-lastendiensten is gemaximeerd tot 5 procent van de gemiddelde omzet over de laatste 3 jaar.

Toelichting op kasstroomoverzicht

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom verantwoordt het resultaat en de balansmutaties die het gevolg zijn van de reguliere bedrijfsvoering.

Investeringskasstroom

In de jaren tot en met 2005 worden hogere investeringen verwacht in verband met investeringen die nodig zijn om de doelmatigheidsdoelstellingen van de DTO mogelijk te maken. Een deel van deze investeringen betreft investeringen in het NAFIN. In de raming van de investeringen is tevens rekening gehouden met investeringen als gevolg van de overname van hardware, in het kader van de overname van het beheer van werkplekken.

Financieringskasstroom

Uitkeringen aan moederdepartement

Volgens de vermogensregeling voor diensten die een baten-lastenstelsel voeren, dient, wanneer het eigen vermogen uitkomt boven 5% van de gemiddelde omzet over de afgelopen drie jaren, het meerdere te worden uitgekeerd aan het moederdepartement. Deze uitkering geschiedt in het daarop volgende jaar.

Aflossingen op leningen

De bedragen die hier zijn verantwoord, betreffen de aflossingen van de vermogensconversie en de leningen die zijn aangegaan om de investeringen te financieren.

Beroep op leenfaciliteit

Hieronder zijn de door de DTO bij het ministerie van Financiën geleende bedragen verantwoord.

Overzicht vermogensontwikkeling

Overzicht vermogensontwikkeling (bedragen x € 1 000, afrondingsverschillen zijn mogelijk)							
	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Eigen vermogen per 1/1	15 405	37 640	12 800	11 800	11 400	11 050	11 050
– Saldo van baten en lasten	25 640	0	0	0	0	0	0
– Directe mutaties in het eigen vermogen							
– uitkering aan moederdepartement	– 3 405	– 24 840	– 1 000	– 400	– 350	0	0
– exploitatiebijdrage door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
– overige mutaties	0	0	0	0	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12	37 640	12 800	11 800	11 400	11 050	11 050	11 050

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Kengetallen

De volgende kengetallen geven informatie over de verwachte ontwikkelingen op de korte en middellange termijn.

Kengetallen Defensie Telematica Organisatie							
Kengetallen DTO	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Omzet per medewerker (x € 1000)	128,2	113,9	99,2	103,2	105,7	106,9	106,9
Resultaatmarge	14,1%	3,0%	2,8%	3,3%	3,4%	3,5%	3,6%
Percentage inhuur	5,6%	4,9%	5,3%	5,0%	4,1%	3,7%	3,7%

¹ Jaarverslag 2003.

² Vermoedelijk beloop.

Omzet per medewerker

Bij de omzet per medewerker is ook de omzet betrokken die gegenereerd wordt door ingehuurd personeel. In de omzet per medewerker zijn de effecten van het Masterplan DTO verdisconteerd. De daling van de omzet per medewerker wordt verklaard door de overname van medewerkers die elders in de defensieorganisatie werkplekken beheerden. De nieuwe werkzaamheden zijn relatief arbeidsintensief.

Resultaatmarge

De resultaatmarge is het saldo van baten en lasten, exclusief dotaties en vrijval voorzieningen en rentebaten en -lasten, ten opzichte van de omzet. Conform de taakstelling die aan de DTO is opgelegd, dienen behaalde doelmatigheidswinsten afgedragen te worden aan het ministerie van Defensie.

Percentage inhuur

De inhuur wordt weergegeven als percentage van de totale personeelssterkte. In 2005, met een uitloop naar 2006, wordt een tijdelijke hogere personeelsbehoefte voorzien in het kader van «change management», één van de elementen om invulling te geven aan de taakstelling van de DTO.

4.2 DIENST GEBOUWEN, WERKEN EN TERREINEN

Algemene informatie

De Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T) is de vastgoed-beheerder van het ministerie van Defensie die het onroerend goed effectief en op maatschappelijk verantwoorde wijze inricht en beheert. De DGW&T geeft deskundige adviezen en treedt op als intermediair voor de waarborging van de ruimtelijke belangen van de klanten binnen Defensie. De DGW&T staat de klanten bij in hun zorg voor de beschikbaarheid en bruikbaarheid van het vastgoed.

Het in beheer zijnde onroerend goed heeft een herbouwwaarde van € 14 miljard. De markt van de DGW&T is vrijwel volledig de Defensiemarkt.

Missie en visie

De missie van de DGW&T luidt:

«De DGW&T is als baten-lastendienst binnen het ministerie van Defensie verantwoordelijk voor het vastgoedbeheer.»

De op basis van deze missie geformuleerde visie van de DGW&T is samen te vatten in vijf kernbegrippen: *dé vastgoeddienst voor Defensie, de klant centraal, betrouwbare partner, marktconform en doelmatig en een goede werkgever.*

Taken van de DGW&T

De DGW&T behartigt alle vastgoed belangen voor de Defensieonderdelen en levert daarvoor een compleet en samenhangend producten- en dienstenpakket dat bestaat uit:

Vastgoedbeheer

- Ruimtelijke ordening en milieu
- Technisch beheer

Ingenieursdiensten

- Nieuwbouw
- Groot onderhoud
- Bodemsanering
- Onderzoek en advies

Gebruikssteun

- Klein onderhoud
- Kleine infrastructurele aanpassingen (commandantenvoorzieningen)
- Storingsdienst (24-uurs)

Beleidsvoorbereiding, Specialistisch Onderzoek en Advies

- Beleidsvoorbereiding
- Specialistisch onderzoek en advies
- Belangenbehartiging
- Advies aan departement en politieke leiding

Out of Area ondersteuning

Organisatie

De Bestuursraad DGW&T staat onder voorzitterschap van de Commandant CDC en bestaat voorts uit vertegenwoordigers van de bevelhebbers van de defensieonderdelen. De Bestuursraad houdt toezicht op de realisatie van de plannen en autoriseert het jaarplan en de jaarstukken van de DGW&T.

De DGW&T bestaat uit een Centrale Directie (locatie Den Haag), een Directie Interne Diensten (een intern shared service-centre voor ICT-, facilitaire en financiële diensten), drie regionale directies in Nederland en een directie in Duitsland. De regionale directies zijn opgebouwd uit een regionaal hoofdkantoor met meerdere dienstkringen en steunpunten. De Centrale Directie schept de randvoorwaarden en draagt zorg voor coördinatie en sturing.

De DGW&T past het INK (Instituut Nederlandse Kwaliteit)-management-model toe bij het formuleren van doelstellingen voor de resultaat- en de organisatiegebieden.

Bedrijfsvoering

Tussen de DGW&T en de defensieonderdelen bestaat een zakelijke relatie. Hierdoor treedt regulering op van vraag en aanbod. Tevens bestaat voor de defensieonderdelen op beperkte schaal de mogelijkheid diensten uit de markt te betrekken.

De DGW&T behaalt als baten-lastendienst opbrengsten uit de verkoop van diensten. Deze opbrengsten dekken de apparaatskosten, inclusief de kosten van uitbesteding van diensten. Binnen de DGW&T zijn de regionale directies resultaatverantwoordelijk. Hiervoor zijn taken en bevoegdheden gedelegeerd aan de directies. Het beleid en het verwachte resultaat van de directies worden vastgelegd in businessplannen. Deze plannen vormen de basis van het gemeenschappelijk managementcontract dat jaarlijks wordt afgesloten tussen de directeur DGW&T en de directeuren van de regionale directies. Door middel van rapportages leggen de directies verantwoording af aan de directeur DGW&T.

Doelstellingen

De belangrijkste doelstellingen van de DGW&T zijn:

- *licht positief bedrijfsresultaat*
Een positief saldo van baten en lasten dient te worden gerealiseerd bij een ordelijk financieel en materieel beheer;
- *klanttevredenheid*
De klanttevredenheid dient gemiddeld tenminste 7,0 (met een laagste score van 6,0) te zijn. Deze doelstelling wordt gemeten met een klanttevredenheidsonderzoek;
- *projecttevredenheid*
Na afloop van projecten vindt een «projecttevredenheidsonderzoek» bij de klant plaats. De norm is gesteld op tenminste 80% van de opgeleverde projecten, die naar tevredenheid van de klant moeten zijn uitgevoerd. Onder project wordt verstaan het voorbereiden en uitvoeren van een opdracht waarbij het bouwvolume € 200 000 of meer bedraagt;
- *medewerkertevredenheid*
De DGW&T stelt zich ten doel dat voor de medewerkertevredenheid, te meten in een medewerkersopinieonderzoek (MOO), het eigen functioneren met minimaal 7,2 en de waardering voor het functioneren

van de eigen directie met minimaal 6,6 gewaardeerd wordt. Bij het MOO is de norm voor de respons gesteld op 65%.

Vastgoedbeleid

De doelstelling van de DGW&T is het voorzien in en het instandhouden van voldoende en bruikbaar vastgoed voor de krijgsmacht. Vanwege de verkleining van de krijgsmacht is het vastgoedbeleid gericht op een verlaging van de kosten van het gebruik en beheer van de totale infrastructuur. Deze doelstelling wordt behaald door de sluiting en afstoting van overtollige objecten en door de concentratie van defensieonderdelen op bestaande objecten. Als gevolg van de diverse maatregelen zal de totale omvang van het vastgoedbestand afnemen (op basis van de vastgoed vervangingswaarde).

De belangrijkste ontwikkelingen op gebied van het vastgoed zijn:

- tijdige oplevering van geschikte en aangepaste infrastructuur is één van de belangrijkste randvoorwaarden om de beoogde besparingen bij de krijgsmacht daadwerkelijk te realiseren. Voor de te verplaatsen eenheden dient tijdig vervangende huisvesting gereed te zijn, teneinde de vrijgekomen objecten volgens plan af te stoten;
- na afronding van lopende studies zal besluitvorming plaatsvinden over een verdere concentratie van eenheden en de fasering daarvan. Nadere afspraken worden gemaakt tussen de chef Defensiestaf en de vastgoedbeheerder over de toekomstige belegging van objecten (bijvoorbeeld in de vorm van strategische vastgoedplannen);
- een verdere kostenverlaging wordt bereikt door de administratieve werklast te verminderen door de uitvoering van beheer en onderhoud op basis van overeengekomen servicelevels (onderhoudsprogramma).

Oprichten Dienst Vastgoed Defensie

Een verbetering van de doelmatigheid van vastgoeddiensten wordt bereikt door een ontbureaucratisering van de infrastructuurprocessen en ontstaffing van de binnen Defensie aanwezige capaciteit (de DGW&T en de defensieonderdelen). Dit vindt plaats door reorganisatie en de oprichting van de Dienst Vastgoed Defensie (DVD) in 2005.

Via een CDV-traject wordt onderzocht of de baten-lastendienst DGW&T de vastgoeddiensten effectief en efficiënt verleent. De eerste fase van het CDV-traject is eind 2003 afgerond met een rapport «reikwijdtebepaling». In dit rapport is met een «quick scan» aangegeven welke diensten zondermeer door een eigen defensieorganisatie moeten worden uitgevoerd en welke diensten in een analysefase (vergelijking met de markt) worden gebracht. De startdatum van het competitieve traject wordt vastgesteld in overleg met de D-DGW&T om de voortgang van de bedrijfsvoering te garanderen.

De begroting van baten en lasten

(bedragen x € 1 000)

	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
BATEN							
Opbrengst moederdepartement	86 966	83 892	81 800	81 000	80 300	79 500	79 500
* opbrengsten moederdepartement uit verhuur van huisvesting						6 720	6 560
Opbrengst overige departementen	163	120	200	200	100	100	100
Opbrengst derden	854	954	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Mutatie onderhanden werk	- 1 723						
Rentebaten	208	200	200	200	200	200	200
* rentevergoeding (bouwrente huisvesting voor verhuur in aanbouw)	733	1 100	2 120	3 370	4 290		
Vrijval voorzieningen	679						
Bijzondere baten	1 474	300					
Buitengewone baten	0						
Totaal baten	89 354	86 566	85 320	85 770	85 890	87 520	87 360
LASTEN							
Apparaatskosten							
* personeelskosten	61 834	61 591	61 200	60 600	60 100	59 600	59 600
* uitbesteding	3 714	6 708	4 800	4 800	4 600	4 500	4 500
* materiële kosten	11 007	10 903	11 100	11 000	11 000	11 000	11 000
Rentelasten	1 869	1 560	1 480	1 540	1 520	1 500	1 500
* rentelasten (leningen huisvesting voor verhuur)	716	1 100	2 120	3 370	4 290	4 600	4 440
Afschrijvingskosten							
* materieel	2 366	2 637	2 700	2 700	2 700	2 700	2 700
* materieel (huisvesting voor verhuur)						2 120	2 120
* immaterieel							
Dotatie reorganisatievoorziening (57+ maatregel)	2 600	3 000					
Dotaties voorzieningen (overige)	1 726	161	500	500	500	500	500
Bijzondere lasten	1 867	500					
Buitengewone lasten							
Totaal lasten	87 699	88 160	83 900	84 510	84 710	86 520	86 360
Saldo van baten en lasten	1 655	- 1 594	1 420	1 260	1 180	1 000	1 000

¹ Realisatie.

² Vermoedelijk beloop.

Toelichting per post

BATEN

Opbrengsten moederdepartement.

Met de komende reductiemaatregelen voor de defensieonderdelen, zal ook de behoefte aan infrastructuur structureel afnemen. Deze afname zou zich moeten vertalen in een lagere omzet voor vastgoeddiensten voor het moederdepartement. De laatste jaren blijkt echter dat reorganisaties leiden tot extra bouwactiviteiten, die de eerder aangegeven omzetvermindering compenseren.

Vanaf 2008 wordt een gebruiksvergoeding ontvangen voor de nieuwe huisvesting voor de Koninklijke marechaussee op Schiphol. In 2002 is gestart met de realisatie van deze huisvesting, waarvan de DGW&T het economisch eigendom heeft. De door de DGW&T aan het ministerie van

Financiën te betalen rente en aflossing worden bij de Koninklijke marechaussee in rekening gebracht. Het nieuwbouwproject wordt naar verwachting in 2007 opgeleverd.

In de omzet is een opgelegde 4% efficiëncykorting (jaarlijks van 2004 tot en met 2007 oplopend met 1%) verwerkt. Deze efficiëncykorting vertaalt zich in het kader van een baten-lastenstelsel in een tariefverlaging. Dit werkt structureel door in de omzet, de afname daarvan dient in de kosten te worden opgevangen.

De verdeling van de opbrengsten (exclusief verhuur van huisvesting) is als volgt:

	Vastgoed-beheer	Ingenieurs-diensten	Gebruikssteun	Overige	Totaal
Koninklijke marine	4%	4%	4%	1%	13%
Koninklijke landmacht	12%	17%	11%	2%	42%
Koninklijke luchtmacht	8%	8%	8%	0%	24%
Koninklijke marechaussee	1%	4%	1%	0%	6%
CDC	1%	2%	1%	0%	4%
CO	1%	1%	0%	9%	11%
Overige departementen	0%	0%	0%	0%	0%
Derden	0%	0%	0%	0%	0%
Totaal	27%	36%	25%	12%	100%

Opbrengsten Centrale organisatie/overige

Opbrengsten CO/overige heeft betrekking op de inkomsten uit diensten voor Beleidsvoorbereiding, Specialistisch Onderzoek en Advies (BSOA).

LASTEN

Personele lasten

De efficiëncytaakstelling en de op termijn dalende behoefte aan infrastructuur leiden tot een dalende capaciteitsbehoefte. Om een positief saldo van baten en lasten te blijven behouden moet de personele omvang hierop afgestemd blijven. Dit resulteert met name in minder tijdelijk personeel (inhuur- en uitzendkrachten).

Personeelsomvang (vte)	Bezetting 31-12-03	2004¹	2005	2006	2007	2008	2009
Militair personeel	35	36	36	33	32	32	32
Burgerpersoneel	954	960	960	960	956	953	953
Overige categorieën: * inhuur, tijdelijke ambtenaren, uitzendkrachten	157	154	154	149	146	142	142
* herplaatsers	3	0	0	0	0	0	0
Totaal	1 149	1 150	1 150	1 142	1 134	1 127	1 127
Gemiddelde prijs per vte (x € 1 000)							
* ambtenaren	49	49	49	49	49	49	49
* inhuurkrachten	78	80	80	80	80	80	80

¹ Vermoedelijk beloop.

Materiële lasten

De materiële lasten blijven nagenoeg gelijk.

Uitbesteding

De uitbesteding betreft werkzaamheden voor projecten die omwille van kwalitatieve of kwantitatieve redenen worden uitbesteed aan derden. Als gevolg van de verwachte dalende afname van vastgoeddiensten door de defensieonderdelen zal ook de uitbesteding afnemen.

Rentelasten

De rentelasten van de leningen voor huisvesting voor verhuur betreffen de leningen voor de in aanbouw zijnde huisvesting voor de Koninklijke marechaussee (KMar) te Schiphol. Overeengekomen is dat de bouwrente door de Koninklijke marechaussee wordt vergoed en dat deze hiermee geen deel uit maakt van de gebruiksvergoeding voor het gebruik van deze huisvesting.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten blijven nagenoeg gelijk. De DGW&T past de lineaire afschrijvingsmethode toe.

Afschrijvingen materiële vaste activa	2004¹	2005
(bedragen x € 1 000)		
– gebouwen	780	800
– automatisering	900	900
– transport	700	700
– overige	257	300
Totaal	2 637	2 700

¹ Vermoedelijk beloop.

De afschrijvingstermijnen voor materiële vaste activa zijn voor:

Gebouwen: 50 jaar
Verhardingen: 25 jaar

Transportmiddelen:
Inventaris:
Computerapparatuur en overige:

4-6 jaar
10 jaar
5 jaar

Dotaties voorzieningen

De dotaties hebben betrekking op de voorzieningen groot onderhoud, garantieverplichtingen, wachtgelduitkeringen, contractrisico's en reorganisatie.

In de begroting 2005-2009 wordt geen rekening gehouden met een continuering van de 57+maatregel na 2004. Bij het vermoedelijk beloop 2004 van de dotatie reorganisatievoorziening voor de 57+ maatregel kunnen de kosten, afhankelijk van het uiteindelijke aantal medewerkers dat in 2004 van deze maatregel gebruik zal gaan maken, oplopen tot ruim € 7 miljoen.

Resultaatbestemming

Deze begroting gaat uit van het samenvoegen van het resultaat met het eigen vermogen. In 2006 zal de maximumgrens voor het eigen vermogen zijn bereikt waardoor het meerdere vanaf 2007 wordt afgedragen aan het moederdepartement.

Kasstroomoverzicht							
(bedragen x € 1 000)	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
1. Rekening courant RIC 1 januari	11 139	24 359	21 328	23 128	25 098	25 812	26 153
2. Totaal operationele kasstroom	19 308	- 457	4 120	3 960	3 880	5 820	5 820
3a. -/- totaal investeringen	- 27 186	- 14 410	- 30 500	- 28 390	- 15 040	- 1 890	- 1 890
3b. +/- totaal boekwaarde des- investeringen	8 444	100	100	100	100	100	100
3. Totaal investeringskasstroom	- 18 742	- 14 310	- 30 400	- 28 290	- 14 940	- 1 790	- 1 790
4a. -/- eenmalige uitkering aan moeder- dept		- 374	0	0	- 1 176	- 1 239	- 1 040
4b. +/- eenmalige storting door moederdept							
4c. -/- aflossingen op leningen	- 11 734	- 2 300	- 2 420	- 2 090	- 2 090	- 4 340	- 4 490
4d. +/- beroep op leenfaciliteit	24 388	14 410	30 500	28 390	15 040	1 890	1 890
4. Totaal financieringskasstroom	12 654	11 736	28 080	26 300	11 774	- 3 689	- 3 640
5. Rekening courant RIC 31 december	24 359	21 328	23 128	25 098	25 812	26 153	26 543

¹ Realisatie.

² Vermoedelijk beloop.

Toelichting bij het kasstroomoverzicht DGW&T

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom is het jaarlijkse totaal van het bedrijfsresultaat, de afschrijvingen, de mutaties in de voorzieningen en het netto werkkapitaal.

Investeringskasstroom

De investeringskasstroom betreft voor het grootste deel leningen voor de in aanbouw zijnde huisvesting voor verhuur aan de Koninklijke marechaussee (Schiphol).

Financieringskasstroom

In de financieringskasstroom is het beroep op de leenfaciliteit voor de geplande investeringen, inclusief de huisvesting in aanbouw voor verhuur aan de Koninklijke marechaussee, opgenomen.

Overzicht vermogensontwikkeling							
(bedragen x € 1 000)	2003 ¹	2004 ²	2005	2006	2007	2008	2009
Eigen vermogen per 1/1	2 978	4 633	2 665	4 085	5 345	5 349	5 110
* saldo van baten en lasten	1 655	- 1 594	1 420	1 260	1 180	1 000	1 000
* directe mutaties in het eigen vermogen:							
– uitkeringen aan moederdepartement		- 374			- 1 176	- 1 239	- 1 040
– exploitatiebijdrage moederdepartement							
– overige mutaties							
Eigen vermogen per 31/12	4 633	2 665	4 085	5 345	5 349	5 110	5 070

¹ Realisatie.

² Vermoedelijk beloop.

In 2004 zal vermoedelijk een negatief saldo van baten en lasten ontstaan door een de dotatie aan voorzieningen.

Na 2006 wordt het structurele overschot aan eigen vermogen afgedragen aan het moederdepartement.

Kengetallen							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Productiviteit per directe medewerker (x € 1 000)	99	99	96	94	94	94	93
Verhouding indirect/totaal	26%	25%	25%	25%	25%	25%	25%
Flexibiliteit	14%	16%	16%	15%	15%	15%	15%

Productiviteit per directe medewerker

Dit bedrag geeft de gefactureerde omzet per directe medewerker (met inbegrip van het uitbestedingsequivalent) weer. Het uitbestedingsequivalent is de in mensjaren uitgedrukte hoeveelheid werk die de DGW&T heeft uitbesteed c.q. zal gaan uitbesteden.

De productiviteit per directe medewerker zal ten opzichte van 2004 licht afnemen als gevolg van de verhoudingsgewijs sterkere afname van de opbrengsten ten opzichte van de afname van het aantal directe medewerkers (schaalverkleining).

Verhouding indirect/totaal

Dit kengetal geeft de verhouding tussen het aantal indirecte medewerkers en het totaal aantal medewerkers.

Flexibiliteit

Dit is de verhouding tussen enerzijds het aantal inhuurkrachten, tijdelijke contractanten en uitbestedingsequivalenten, en anderzijds de totale bestede directe capaciteit. Het streven is om de flexibiliteit in de directe sector op peil te houden.

Doelmatigheid

Vanuit onze missie en visie brengen wij de klant zo laag mogelijke kosten in rekening. Daarbij is het in een tijd van bezuinigingen bij Defensie passend om waar mogelijk de kosten voor de klant van de DGW&T te beperken.

Doelmatigheidskengetallen							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Efficiencykorting		1%	2%	3%	4%	4%	4%
Verhouding indirect/direct	35%	33%	33%	33%	33%	33%	33%
Klanttevredenheid	7	7	7	7	7	7	7

Efficiencykorting

Aan de DGW&T is met de Novemberbrief 2002 een efficiencykorting van 4% in de periode van 2004 tot en met 2007 opgelegd. De maatregel is vertaald in een personele reductie, die oploopt tot 44 vte'n per 1 januari 2008, alsmede een structurele verlaging van de materiële uitgaven. In 2003 is een start gemaakt met de jaarlijkse doelmatigheidsverbetering door de kostenstijging ten opzichte van 2002 niet door te berekenen aan de klanten en tariefsverhoging achterwege te laten. In geld uitgedrukt dienen de kosten met € 0,8 miljoen per jaar (vanaf 2004) oplopend tot € 3,2 miljoen in 2007 en de volgende jaren te worden verlaagd.

Overige efficiencyverbeteringen

In 2004 heeft geen aanpassing van de uurtarieven plaatsgevonden aan de stijging van de lonen en prijzen (ongeveer 2%).

Verhouding indirect/direct

Dit kengetal geeft de verhouding tussen het aantal indirecte medewerkers en het aantal directe medewerkers.

Klanttevredenheid

De klanttevredenheid dient gemiddeld tenminste 7,0 (met een laagste score van 6,0) per dienst te bedragen. De doelstelling wordt gemeten door een klanttevredenheidonderzoek (KTO).

In 2003 is een beknopt klanttevredenheidonderzoek (KTO) uitgevoerd om een indicatie van de klantwaardering te krijgen. Dit beknopte onderzoek bestond uit het houden van interviews met Haagse klanten.

In 2004 wijzigt de opzet van het KTO. Voortaan vinden jaarlijkse en kwartaalmetingen plaats van de waardering voor de kwaliteit van de dienstverlening. Deze metingen worden zodanig ingericht dat de verbeterpunten in de DVD zijn te implementeren. De jaarlijkse meting is gepland in mei 2004 en de kwartaalmetingen in september en december 2004.

4.3 PARESTO

I. ALGEMEEN

Missie en visie

Paresto (Paarse restauratieve organisatie) is een professionele catering-organisatie die een hoogwaardig overeengekomen pakket aan catering-diensten (exclusief hotelfaciliteiten) levert aan de gehele defensieorganisatie, (Navo-)bondgenoten op Nederlands grondgebied en – in opdracht – aan anderen. Dit gebeurt op een zo doelmatig, doeltreffend en klantgericht mogelijke wijze. Op basis van deze missie is een visie geformuleerd: continuïteit in dienstverlening en marktconform presteren door resultaatgerichte bedrijfsvoering.

Ontwikkeling Paresto

In 2000 is het ministerie van Defensie gestart met een traject om de restauratieve dienstverlening binnen Defensie marktconform te maken. Dit heeft geleid tot de beslissing om een dienst die een baten-lastenstelsel voert op te richten. Aldus ontstond de Defensie Horeca Organisatie (DHO). Alle bestaande restauratieve diensten werden inbesteed bij de DHO. Eind 2003 is de naam DHO gewijzigd in Paresto. Per 1 april 2004 is Paresto binnen het CDC gestart met het op proef voeren van een baten-lastenstelsel en het streven naar een resultaatgerichte bedrijfsvoering. Defensie streeft ernaar dat Paresto op 1 januari 2005 de status krijgt van een dienst die een baten-lastenstelsel voert. Het voornemen van de staatssecretaris van Defensie om die status te verlenen is voorgelegd aan het parlement.

In 2006 zal de dienstverlening van Paresto vergeleken worden met die van marktpartijen en zal worden heroverwogen of de cateringactiviteiten zullen worden uitbesteed.

Begroting 2005

Paresto maakt in 2004 nog onderdeel uit van het kas-verplichtingenstelsel, maar voert tevens als proef een baten-lastenadministratie. In deze begroting 2005 staat een indicatieve openingsbalans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht als ware de organisatie reeds een dienst die een baten-lastenstelsel voert. In de eerste suppletore begroting van Defensie in 2005 zal een definitieve openingsbalans worden opgenomen.

Doelmatigheid

De startsituatie op 1 januari 2005 voor Paresto als dienst die een baten-lastenstelsel voert wordt in kaart gebracht. Dat wil zeggen dat er prestatie-indicatoren zijn ontwikkeld en dat hiervoor een nulmeting wordt uitgevoerd. De indicatoren, inclusief de normen, staan in deze begroting. In de eerste suppletore begroting in 2005 zullen de resultaten van de nulmeting worden opgenomen.

De bedrijfsvoering zal op basis van de prestatie-indicatoren worden aangestuurd, daarbij zullen taakstellende eisen worden gesteld aan de toename van de doelmatigheid. Door de schaalvergroting en taak-specialisatie kunnen de tarieven in de tijd afnemen.

II. BALANS

Activa	1-01-05
Immateriële activa	0
* grond en gebouwen	450
* installaties en inventarissen	219
* overige mat vaste activa	3 143
Materiële activa (totaal)	3 812
Vorraden	1 500
Debiteuren	3 000
Nog te ontvangen	0
Liquide middelen	80
Totaal	8 392
Passiva	1-01-05
* exploitatiereserve	0
* verplichte reserves	0
* onverdeeld resultaat	0
Eigen vermogen (totaal)	0
Leningen	3 812
Voorzieningen	0
Crediteuren	3 627
Nog te betalen	953
Totaal	8 392

TOELICHTING INDICATIEVE OPENINGSBALANS

Activa

Materiële activa

De vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische kostprijzen, vermindert met lineaire afschrijvingen. Hierbij is een activeringsdrempel van € 500 gehanteerd, tenzij sprake is van een kritisch artikel (zoals bijvoorbeeld kassa's). Bij de start in april 2004 zijn activa overgenomen, gebaseerd op een inventarisatie voorafgaande aan de overdracht. Daarnaast is activa overgenomen van de Projectorganisatie. Daarbij is uitgegaan van levensduren die overeenkomen met de afschrijfstermijn van het desbetreffende actief.

Voor activa worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

- Verbouwing infrastructuur servicekantoor Paresto 3 jaar¹
- Hardware/Software/Licenties (ICT) 5 jaar
- Kassa's, overige computerapparatuur 5 jaar
- Chipopwaardeerders, oplaadpunten 5 jaar
- Automaten 8 jaar
- Kantoorinventaris 5 jaar
- Transportmiddel personenauto 4 jaar
- Transportmiddel vrachtauto 10 jaar

¹ Vanwege de mogelijke herbelegging van vastgoed Defensie in Utrecht wordt voorzien dat de infrastructuur na genoemde termijn elders wordt geconcentreerd.

Vorraden

Voor het productie- en verwerkingsproces beschikt Paresto bij de verschillende vestigingspunten over ingrediënten die op centraal niveau worden geadministreerd. De voorraden die zijn overgenomen in 2004 zijn tegen factuurwaarde overgenomen. Conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving zijn deze activa gewaardeerd tegen historische kostprijs. De systematiek/uitgangspunt bij Paresto is vooralsnog dat de in 2005 op te stellen voorraadwaardering tegen vaste verrekenprijzen wordt bepaald.

Debiteuren

De waardering van de post debiteuren vindt plaats tegen nominale waarde. Gezien de wijze van innen van gelden binnen Defensie (budgetbelasting) wordt vooralsnog geen rekening gehouden met een vermoedelijk oninbaar deel. De post debiteuren is gebaseerd op een inschatting van de te ontvangen bedragen in verband met jaarcontracten en eindejaarsactiviteiten.

Liquide middelen

Deze post betreft een deel van de rekening-courant met het ministerie van Financiën (kassaldo). Het saldo van de huidige rekening, die binnen het concernblok van het ministerie van Defensie valt, zal per 1 januari 2005 overgeboekt worden naar deze rekening.

Passiva

Eigen vermogen

Vanwege het (proef)draaien met een baten-lastenadministratie stuurt Paresto tot 1 januari 2005 aan op een saldo van baten en lasten van nul (kostendekkendheid). In het begin van het jaar is geen sprake van een buffer in de vorm van «Eigen Vermogen». Mocht in 2004 toch een positief resultaat ontstaan, dan zal deze niet aan het eigen vermogen worden toegevoegd maar terugvloeien naar het moederdepartement. Voor zover risico's niet zijn afgedekt zal in de managementafspraken met de eigenaar CDC een nadere regeling worden getroffen.

Vanaf 1 januari 2005 zal worden aangestuurd op een licht positief saldo van de baten en lasten. Hiermee wordt een eigen vermogen opgebouwd, rekening houdend met de regelgeving hiervoor van het ministerie van Financiën.

Leningen

Bij de start van Paresto als dienst die een baten-lastenstelsel voert, zal bij het ministerie van Financiën een vermogensconversielening worden afgesloten voor de waarde van de vaste activa. Hierdoor kunnen de afschrijvingen als aflossing onderdeel uitmaken van het integrale kostprijsmodel.

Het deel van de lening dat in 2005 wordt afgelost, is als kortlopende schuld verantwoord onder overlopende passiva.

Crediteuren

De waardering van de post crediteuren vindt plaats tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Paresto heeft bij aanvang 2005 geen voorzieningen. Conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving zullen voorzieningen worden gevormd voor specifieke verplichtingen en risico's die uitgaan boven het algemene

risico dat aan het ondernemen als een dienst die een baten-lastenstelsel voert is verbonden. Tot op heden kan nog niet worden ingeschat in hoeverre en voor hoeveel voorzieningen moeten worden getroffen. Naar verwachting zal volgend jaar een voorziening moeten worden gevormd ten behoeve van een in het najaar vast te stellen reorganisatieplan.

Risico's die (potentieel) bestaan voor Paresto zijn benoemd in onder meer de risico-analyse. De typologie van de catering-bedrijfsvoering brengt met name risico's op het personele vlak met zich mee. Risico's van excessieve waardedaling van bedrijfsmiddelen zijn bijvoorbeeld niet aan de orde. Eventuele bedrijfsrisico's liggen mogelijk op het vlak van de hygiëne. Als bij de bedrijfsvoering fouten worden gemaakt met betrekking tot de hygiëne kunnen zich bij de gasten gezondheidsproblemen voordoen die daarop Paresto aansprakelijk zouden kunnen stellen voor de (financiële) gevolgen. Voor dit soort (ondernemers)risico's mogen geen voorzieningen worden gevormd.

Nog te betalen/overlopende passiva

Het kort lopende deel van de leningen wordt hier verantwoord.

Werkkapitaal

Onder het werkkapitaal (mutaties debiteuren, voorraden, crediteuren en overlopende posten) resulteert veelal een vordering op of een schuld aan de moeder. Omdat de bedrijfsvoering Paresto gekenmerkt wordt door kortcyclische processen is dit niet aan de orde. Daarnaast is het van belang dat de jaarlijkse werkgeversbijdragen al vroeg in het jaar door de defensieonderdelen aan Paresto worden overgemaakt. Door reeds vroeg in het boekjaar over een werkkapitaal te beschikken worden rente-opbrengsten gegenereerd en behoeven geen leningen voor werkkapitaal te worden afgesloten.

III. BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN

(Bedragen x € 1 000)	2005	2006	2007	2008	2009
Baten					
Opbrengst moederdepartement	117 796	113 084	109 692	106 401	104 273
Opbrengst overige departementen	0	0	0	0	0
Opbrengst derden	544	544	544	544	544
Rentebaten	4	12	26	36	43
Buitengewone baten	500	500	500	500	500
Totaal baten	118 845	114 141	110 762	107 481	105 360
Lasten					
Apparaatskosten					
* Personele kosten	77 707	73 822	70 131	68 027	65 986
* Materiële kosten	38 804	38 610	38 417	38 033	37 843
Rentelasten	95	92	81	67	50
Afschrijvingskosten					
* materieel	959	1 087	1 189	1 182	1 202
* immaterieel	0	0	0	0	0
Buitengewone lasten	0	0	0	0	0
Totaal lasten	117 565	113 611	109 818	107 308	105 080
Saldo van baten en lasten	1 280	530	944	173	279

Toelichting begroting van baten en lasten

Baten

Opbrengsten moederdepartement

De opbrengst moederdepartement in 2005 bestaat uit de volgende elementen (bedragen in € 1 000):

• Werkgeversbijdragen	66 756
• Omzet regulier	30 089
• Omzet niet-regulier	16 566
• Militaire claim	4 385

De opbrengst moederdepartement bestaat uit werkgeversbijdragen en de omzetten regulier, niet-regulier en militaire claim. De fictieve eindkostenplaats «Militaire claim» wordt apart benoemd om de meerkosten (uurtarief en productiviteit) aan te geven voor de uitoefening van de operationele taken van Paresto.

Bij de meerjarenreeks wordt rekening gehouden met afname van de werkgeversbijdragen (subsidies) en een afnemende omzet in verband met het kleiner worden van de defensieorganisatie. Naar verwachting zal hierdoor het aantal potentiële gasten afnemen.

Opbrengst derden

De opbrengst derden betreft de omzet die als ziektekosten kunnen worden doorberekend aan ziektekostenverzekeraars. Deze vergoeden de cateringkosten van het Militair Revalidatie Centrum aan Paresto.

Rentebaten

De rentebaten worden gevormd door het positieve saldo op de rekening courant en deposito's gebaseerd op de rente aanschrijving van het ministerie van Financiën.

Buitengewone baten

Buitengewone baten worden gevormd door bonuskortingen van leveranciers. De bestelling en facturering zal defensiebreed openbaar worden aanbesteed omwille van de administratieve en logistieke kostenbesparing. Daarbij blijft de mogelijkheid bestaan bij specifieke leveranciers kortingen te bedingen. Die kortingen worden als bonus gecompenseerd aan Paresto. Dit is bij cateringorganisaties een gangbare procedure. Vooralsnog worden de bedragen gelijk gehouden ondanks een mogelijk dalende omzet, omdat dit mede afhankelijk is van de specifieke afspraken met distributeurs of producenten.

Lasten

Personele kosten

Tot begin 2005 bestaat de formatieve sterkte van Paresto uit 1 983 vaste vte'n, met een totale kostprijs van € 61 799 000. Daarnaast zijn er structureel ongeveer 33 vte'n op inhuurbasis voor in totaal € 1 122 000. Van 2005 tot en met 2008 wordt gestreefd naar een afname van het personeelsbestand met jaarlijks 5%. Vanaf 2008 zal de jaarlijkse afname dalen tot 3%.

Materiële kosten

Materiële kosten worden voornamelijk (96%) gevormd door ingrediënten en andere vlottende activa. Overige materiële kosten worden gevormd

door exploitatie en onderhoud van ICT en infrastructuur, voertuigen en kassa's. De bedrijfsvoering van Paresto is hierdoor relatief kapitaal-extensief.

Zoals gebruikelijk bij bedrijfscatering worden de kosten van huisvesting en inrichting door de opdrachtgevers gefinancierd.

Rentelasten

Rentelasten vloeien voort uit rentedragend langlopend vreemd vermogen tegen een door het ministerie van Financiën in de vigerende regelgeving vastgelegd tarief.

Afschrijving materieel

De afschrijvingskosten betreffen ICT-middelen, infrastructuur van de centrale organisatie, kassa's en overige materiële middelen (zoals bijvoorbeeld voertuigen). Zie voor afschrijvingstermijnen het overzicht bij de toelichting van de activa van de indicatieve openingsbalans.

De aansluiting tussen de boekwaarde per 1/1 en 31/12 is af te leiden uit de opgenomen afschrijvingskosten in onderstaande verloopoverzicht.

Boekwaarde activa en afschrijvingskosten inclusief rentelasten (verloopstaatje)											
Activa	1-01-05			1-01-06			1-01-07				
	Inv	Afschr		Inv	Afschr		Inv	Afschr			
* grond en gebouwen	450 000	0	150 000	300 000	0	150 000	150 000	0	150 000		
* installaties en inventarissen	219 000	653 000	109 000	763 000	500 000	171 500	209 000	209 000	209 000		
* overige materiële vaste activa	3 143 000	300 000	700 100	2 742 900	300 000	765 100	830 100	830 100	830 100		
Materiële activa (totaal)	3 812 000	953 000	959 100	3 805 900	800 000	1 086 600	1 189 100	1 189 100	1 189 100		
Rentekosten: Gem geinv * 5%		3 808 950	95 224		3 662 600	91 565					
1-01-07	Inv	Afschr		1-01-08	Inv	Afschr		1-01-09	Inv	Afschr	1-01-10
150 000	0	150 000		0	0	0		0	0	0	0
1 091 500	300 000	209 000		1 182 500	100 000	221 500		1 061 000	100 000	234 000	927 000
2 277 800	300 000	830 100		1 747 700	560 000	960 100		1 347 600	300 000	967 600	680 000
3 519 300	600 000	1 189 100		2 930 200	660 000	1 181 600		2 408 600	400 000	1 201 600	1 607 000
	3 224 750	80 619			2 669 400	66 735			2 007 800	50 195	

In 2004 is in het kader van transitie activa overgenomen. Grotendeels zijn deze activa in het betreffende jaar afgeschreven. Daarnaast is activa overgenomen van de Projectorganisatie. In 2005 is uitgegaan van looptijden overeenkomstig de afschrijftermijn van het actief.

Saldo baten en lasten

Er wordt gestreefd naar een licht positief resultaat. In de eerste vijf jaar als dienst die een baten-lastenadministratie voert zal geleidelijk een eigen vermogen worden opgebouwd die als buffer kan dienen voor de risico's en bedrijfsvoering waar Paresto zelf verantwoordelijk voor is.

IV. KASSTROOMOVERZICHT

Bedragen x € 1000,-	2005	2006	2007	2008	2009
Rekening-courant RHB op 1/1	80	1 360	1 890	2 834	3 007
Totaal operationele kasstroom	2 239	1 617	2 133	1 355	1 481
Totaal investeringen	- 953	- 800	- 600	- 660	- 400
Totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0	0	0
Totaal investeringskasstroom	- 953	- 800	- 600	- 660	- 400
Enmalige uitkering aan moederdepartement	- 3 812	0	0	0	0
Enmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0
Aflossing op leningen	- 959	- 1 087	- 1 189	- 1 182	- 1 202
Beroep op leenfaciliteit	4 765	800	600	660	400
Totaal financieringskasstroom	- 6	- 287	- 589	- 522	- 542
Rekening-courant RHB op 31/12	1 360	1 890	2 834	3 007	3 546

Toelichting op kasstroomoverzicht

De informatie in het kasstroomoverzicht is grotendeels afgeleid van respectievelijk de indicatieve openingsbalans (investeringen en financieringskasstroom), staat van baten en lasten (operationele kasstroom) en de vermogensontwikkeling op langere termijn (financieringskasstroom)

In het overzicht van de kasstromen staat de meerjarige verwachting omtrent de omvang en besteding van de beschikbare investeringsruimte en de liquiditeitsverwachting in het algemeen centraal. Het kasstroomoverzicht bestaat uit een operationele-, investerings- en financieringskasstroom.

De **operationele kasstroom** is het jaarlijkse totaal van het bedrijfsresultaat, de afschrijvingen, de mutaties in de voorzieningen en die in het netto werkkapitaal.

In de **investeringskasstroom** worden de investeringen, boekwaarde-totaal en desinvesteringen opgenomen.

In de **financieringskasstroom** wordt het beroep op de leenfaciliteit uit hoofde van de geplande investeringen in vaste activa opgenomen. De lening is rentedragend en heeft een looptijd die aansluit op de economische levensduur van de betreffende investering. Voorts is de aflossing op de reeds afgesloten en nog af te sluiten leningen begroot.

De activa op 1 januari 2005 moeten met langlopend vreemd vermogen worden gefinancierd. Hiervoor gaat Paresto een vermogensconversielening aan bij het ministerie van Financiën. In het kasstroomoverzicht is in verband hiermee een éénmalige uitkering aan het moederdepartement opgenomen. Dit bedrag vloeit terug naar het ministerie van Financiën.

Overzicht vermogensontwikkeling					
Bedragen x € 1000	2005	2006	2007	2008	2009
Eigen vermogen per 1 januari	0	1 280	1 810	2 754	2 926
Saldo baten en lasten	1 280	530	944	173	279
Uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	0
Bijdrage moederdepartement	0	0	0	0	0
Overige mutaties	0	0	0	0	0
Totaal directe mutaties					
Eigen vermogen per 31 december	1 280	1 810	2 754	2 926	3 206

Toelichting op overzicht vermogensontwikkeling

Het eigen vermogen wordt gevormd door toevoeging van het saldo van baten en lasten via de exploitatiereserve. Het eigen vermogen groeit hierdoor tot en met 2009 tot bijna het hiervoor vastgestelde maximum van 5% van de gemiddelde omzet van de drie voorafgaande jaren.

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicator	Toelichting	Norm
Resultaatgebieden		
<i>Eindresultaat</i>		
Kosten per productgroep per periode (ten opzichte van de geplande kosten)	Deze indicator bestaat uit de daadwerkelijk gemaakte kosten, gedeeld door de geplande kosten. Het gaat in dit geval om de reguliere taken en de taken uit de banquettingmap.	De norm is 100% of lager.
Afname van de tarieven	Vaste bijdrage van de opdrachtgevers moeten worden verlaagd (gecorrigeerd voor autonome ontwikkelingen).	In 2005 t.o.v. 2004: 5% In 2006 t.o.v. 2004: 10%
<i>Klanten</i>		
Gasttevredenheidonderzoek	Steekproefsgewijs zal de klant («gast») gevraagd worden een rapportcijfer (1 t/m 10) aan te geven voor de dienstverlening.	Het cijfer moet tussen de 6 en 8 uitkomen.
Organisatiegebieden		
<i>Medewerkers</i>		
Inzetbaarheid per medewerker	Paresto streeft ernaar personeel zoveel mogelijk ten behoeve van het directe productieproces in te kunnen zetten.	In 2004: 1419 uur/jaar In 2005: 1500 uur/jaar In 2006: 1600 uur/jaar
Salariskosten Paresto vs. markt	De gemiddelde salariskosten van medewerkers van Paresto worden vergeleken met de gemiddelde salariskosten bij commerciële cateringorganisaties.	De norm is 100% of lager.
<i>Processen</i>		
Inkoopprijs Paresto vs. markt	Deze indicator geeft aan hoe de door Paresto gehanteerde contractprijzen van de aangeschafte middelen, in verhouding staan tot de door de commerciële cateringorganisaties gehanteerde gemiddelde marktprijs. Hiervoor wordt een speciaal hiervoor ontwikkeld standaard «boodschappenmandje» gebruikt.	Gelijk aan de marktprijs of minder dan de marktprijs. Het percentage moet dan zijn 100% of lager.

Toelichting op prestatie-indicatoren

In de begroting en verantwoording worden de prestatie-indicatoren opgenomen, die relevant zijn voor de beoordeling van de ontwikkeling van de doelmatigheid van Paresto. In de eerste suppletore begroting van 2005 zal de nulmeting voor de hier beschreven prestatie-indicatoren worden opgenomen.

5. BIJLAGEN

Inleiding

Deze begroting is gebaseerd op de voorgenomen maatregelen als gevolg van de besluitvorming in het kabinet (Strategisch Akkoord en Hoofdlijnen Akkoord, verwerkt in de operatie Nieuw Evenwicht) en de genomen maatregelen om de interne budgettaire problematiek op te kunnen lossen. Bij de uitwerking van deze maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van concrete reorganisatieplannen, hebben zich verschuivingen in tijd en geld aangediend. De maatregelen zijn bedoeld om enerzijds de interne budgettaire problematiek op te kunnen lossen en anderzijds om het investerings- en exploitatieniveau op een juist peil te brengen en te houden. De geactualiseerde investeringsraming vormt hierbij het uitgangspunt. Eén van de gevolgen van de genomen maatregelen is het niet uitdelen van de van Financiën ontvangen prijsbijstelling voor 2005 voor dat deel dat betrekking heeft op de budgetten voor materiële exploitatie. In de tabellen van de verdiepingsbijlage is de verdeling van de wel uitgedeelde prijsbijstelling voor de materiële exploitatie afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Het deel dat betrekking heeft op de investeringsbudgetten, inbegrepen het niet voor 2005 uitgedeelde deel bestemd voor de materiële exploitatie, maakt onderdeel uit van de herschikking «Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht».

In de toelichting bij de afzonderlijke investeringsprojecten van de defensieonderdelen zijn de redenen van mutaties nader toegelicht. Hier vindt alleen vermelding van de oorzaken/projecten plaats.

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 01 Koninklijke marine (€ 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		868 814	787 748	782 063	815 152	789 717	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		8 803	- 7 455	- 10 553	- 12 385	- 11 985	
Stand 1e suppletore begroting 2004		877 617	780 293	771 510	802 767	777 732	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijsbijstelling		3 746		3 923	3 406	3 200	
Loonbijstelling		4 682	4 693	3 162	2 885	2 856	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		5 863	3 900	2 848	4 953	2 970	
Ramingsbijstelling ontvangsten		- 12 735	- 10 555	- 7 822	- 14 199	- 10 339	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		11 456	1 010	1 562	1 562	1 562	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		285 905	41 879	20 440	- 80 776	29 828	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 049 682	1 176 534	821 220	795 623	720 598	807 809	768 513

Opbouw uitgaven Beleidsartikel 01 Koninklijke marine (€ 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 060 807	1 015 681	973 283	1 001 093	992 592	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		8 803	- 7 455	- 10 553	- 12 385	- 11 985	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 069 610	1 008 226	962 730	988 708	980 607	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijbsijstelling		3 746		3 923	3 406	3 200	
Loonbijstelling		4 682	4 693	3 162	2 885	2 856	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		5 863	3 900	2 848	4 953	2 970	
Ramingsbijstelling ontvangsten		- 12 735	- 10 555	- 7 822	- 14 199	- 10 339	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		11 456	1 010	1 562	1 562	1 562	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		37 728	451	33 536	47 497	- 975	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 193 660	1 120 350	1 007 725	999 939	1 034 812	979 881	926 141

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 01 Koninklijke marine (€ 1 000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		56 064	47 463	47 551	48 551	50 593	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		56 064	47 463	47 551	48 551	50 593	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Ramingsbijstelling		- 12 735	- 10 555	- 7 822	- 14 199	- 10 339	
Stand ontwerpbegroting 2005	54 531	43 329	36 908	39 729	34 352	40 254	39 222

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De belangrijkste projecten die bij de Koninklijke marine in tijd faseren, zowel bij de uitgaven als met name bij de verplichtingen in 2004, zijn de munitie LCF, de NH-90, LPD-2, Nimcis en Milsatcom.

Daarnaast is voor de jaren 2005 tot 2007 budget toegevoegd vanwege de afronding van de verkoop van de Orions aan Duitsland.

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 556 345	1 568 825	1 473 463	2 200 530	1 483 115	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		158 549	- 7 074	- 10 968	- 12 361	- 11 061	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 714 894	1 561 751	1 462 495	2 188 169	1 472 054	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijbsijstelling		7 315		6 443	6 536	6 699	
Loonbijstelling		8 529	8 417	6 479	6 485	6 295	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		17 832	44 210	74 326	63 240	51 515	
Ramingsbijstelling ontvangsten			3 850	3 850	3 850	3 850	
Ramingscorrectie tussen Ondersteuning en de KL			26 185	29 635	28 792	29 205	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		7 549	433	1 536	2 639	2 639	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		57 476	- 25 645	- 51 924	127 121	159 670	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 734 542	1 813 595	1 619 201	1 532 840	2 426 832	1 731 927	1 907 405

Opbouw uitgaven Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 761 688	1 744 742	1 737 844	1 743 252	1 718 312	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 22 912	- 7 074	- 10 969	- 12 361	- 11 061	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 738 776	1 737 668	1 726 875	1 730 891	1 707 251	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijbsijstelling		7 315		6 443	6 536	6 699	
Loonbijstelling		8 529	8 417	6 479	6 485	6 295	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		17 832	44 210	74 326	63 240	51 515	
Ramingsbijstelling ontvangsten			3 850	3 850	3 850	3 850	
Ramingscorrectie tussen Ondersteuning en de KL			26 185	29 635	28 792	29 205	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		7 549	433	1 536	2 639	2 639	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 14 774	- 27 686	- 39 233	- 21 775	- 81 178	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 628 471	1 765 227	1 793 077	1 809 911	1 820 658	1 726 276	1 761 807

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		34 721	30 871	30 871	30 871	30 871	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		34 721	30 871	30 871	30 871	30 871	
Nieuwe mutaties							
Beleidsmatige mutaties							
Bijstelling ontvangsten in verband met de oprichting van Paresto			3 850	3 850	3 850	3 850	
Stand ontwerpbegroting 2005	39 234	34 721	34 721	34 721	34 721	34 721	34 721

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De belangrijkste projecten die bij de verplichtingen en de uitgaven van de Koninklijke landmacht in tijd fasen betreffen onder andere de vervanging van kachels en tenten, het battlefield management system (overgeheveld naar het EVDB-budget) en de 2^e fase FGBADS (fase 1 van het deel BMC4I verdragd in 2003, nu verplicht in 2004 en met name realisatie in 2005; de verplichting fase 2 is doorgeschoven van 2006 naar 2007). De geraamde uitgaven voor het project LVB worden door vertragingen bij de leverancier voorzien voor 2007 en 2008. Verder zijn de projecten SRAT (vervroegd uit 2008 naar 2004), Infanterie Gevechtsvoertuig (toevoeging voor trainings- en opleidingsmiddelen in 2007) en de verlenging van het UTD-contract met name bepalend voor de verplichtingenmutaties in 2007 en 2008.

De ramingscorrectie tussen Ondersteuning KL en de Koninklijke landmacht betreft onder andere een bijstelling van de begrotingssterkte in het kader van de oprichtingen van het Operationeel Commando (OpCo) en de baten-lastendienst Paresto bij het CDC. Tevens is het budget voor het brandstofverbruik vanuit het artikel Ondersteuning Krijgsmacht overgeheveld naar het OpCo.

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht (€ 1000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 502 514	3 675 966	916 417	1 001 010	822 132	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 27 098	- 3 969	- 6 364	- 7 656	- 8 156	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 475 416	3 671 997	910 053	993 354	813 976	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijsbijstelling		5 975		5 943	5 287	5 169	
Loonbijstelling		4 183	4 054	2 803	2 562	2 482	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		39 870	14 943	10 948	29 403	30 841	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		- 270	- 2 783	- 248	1 105	1 302	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 122 885	- 2 544 557	2 704 051	10 211	10 057	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 032 919	1 402 289	1 143 654	3 633 550	1 041 922	863 827	839 296
Opbouw uitgaven Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht (€ 1000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 112 141	1 182 605	1 133 742	1 104 135	1 155 066	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 54 342	- 3 969	- 6 364	- 7 656	- 8 156	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 057 799	1 178 636	1 127 378	1 096 479	1 146 910	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijsbijstelling 2004		5 975		5 943	5 287	5 169	
Loonbijstelling 2004		4 183	4 054	2 803	2 562	2 482	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		39 870	14 943	10 948	29 403	30 841	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		- 270	- 2 783	- 248	1 105	1 302	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		67 614	- 88 725	16 830	63 320	56 999	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 153 008	1 175 171	1 106 125	1 163 654	1 198 156	1 243 703	1 307 537

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerpbegroting 2005	36 524	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De belangrijkste projecten die bij de verplichtingen van de Koninklijke luchtmacht muteren betreffen de vertraging bij het contract «Vervanging F-16 productiefase» van 2005 naar 2006 (€ 2,693 miljard), de F-16 targetting pods, F-16 luchtverkenning, L/G-bewapeningsfase 1 en de F-16 M5-modificatie.

Bij de uitgaven is de herfasering van de SDD-fase voor € 63,3 miljoen van 2005 naar 2004 de belangrijkste mutatie.

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		344 167	341 226	316 263	307 069	316 089	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		7 443	17	2 387	896	- 804	
Stand 1e suppletore begroting 2004		351 610	341 243	318 650	307 965	315 285	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling		2 021	2 145	1 652	1 585	1 569	
Prijsbijstelling		1 287		1 082	1 172	1 236	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 2 290	7 951	21 959	16 940	5 155	
Ramingsbijstelling ontvangsten		936	836	836	736	736	
Overheveling van Justitie in verband met vertaalbureau TCN			216	216	216	216	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		778	116	345	584	653	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 2 680	3 673	17 323	38 563	44 308	
Stand ontwerpbegroting 2005	338 589	351 662	356 180	362 063	367 761	369 158	356 369

Opbouw uitgaven Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		335 909	343 386	324 515	324 247	335 187	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		7 443	17	2 387	896	- 804	
Stand 1e suppletore begroting 2004		343 352	343 403	326 902	325 143	334 383	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling		2 021	2 145	1 652	1 585	1 569	
Prijlsbijstelling		1 287		1 082	1 172	1 236	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 2 290	7 951	21 959	16 940	5 155	
Ramingsbijstelling ontvangsten		936	836	836	736	736	
Overheveling van Justitie in verband met vertaalbureau TCN			216	216	216	216	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		778	116	345	584	653	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 2 972	- 9 488	- 6 294	4 707	7 454	
Stand ontwerpbegroting 2005	316 763	343 112	345 179	346 698	351 083	351 402	339 995

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		7 064	7 164	7 164	7 264	7 264	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		7 064	7 164	7 164	7 264	7 264	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Ramingsbijstelling ontvangsten		936	836	836	736	736	
Stand ontwerpbegroting 2005	7 560	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De belangrijkste aanpassingen hebben betrekking op het realiseren van de investeringsprojecten en op de actualisering van de exploitatiebudgetten voor de jaren 2006 en 2007.

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 09 Uitvoeren crisesbeheersingsoperaties (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		178 401	178 401	178 401	178 401	178 401	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		50 756					
Stand 1e suppletore begroting 2004		229 157	178 401	178 401	178 401	178 401	
Nieuwe mutaties							
Beleidsmatige mutaties			16 599	16 599	16 599	16 599	
Stand ontwerpbegroting 2005	210 661	229 157	195 000	195 000	195 000	195 000	195 000

Opbouw uitgaven Beleidsartikel 09 Uitvoeren crisesbeheersingsoperaties (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		178 401	178 401	178 401	178 401	178 401	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		50 756					
Stand 1e suppletore begroting 2004		229 157	178 401	178 401	178 401	178 401	
Nieuwe mutaties							
Beleidsmatige mutaties			16 599	16 599	16 599	16 599	
Stand ontwerpbegroting 2005	213 988	229 157	195 000	195 000	195 000	195 000	195 000

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 09 Uitvoeren crisesbeheersingsoperaties (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Ramingsbijstelling ontvangsten							
Stand ontwerpbegroting 2005	8 001	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 10 Civiele taken (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		19 575	19 568	19 541	19 538	19 538	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 1 067	90				
Stand 1e suppletore begroting 2004		18 508	19 658	19 541	19 538	19 538	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		69	95	72	72	72	
Prijjsbijstelling 2004		164		164	164	164	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		7 558	15 272	219	134	216	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		73	30	30	30	30	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		173	179	177	177	177	
Stand ontwerpbegroting 2005	32 438	26 545	35 234	20 203	20 115	20 197	20 135

Opbouw uitgaven Beleidsartikel 10 Civiele taken (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		19 595	19 680	19 561	19 558	19 558	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 1 067					
Stand 1e suppletore begroting 2004		18 528	19 680	19 561	19 558	19 558	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling		69	95	72	72	72	
Prijsbijstelling 2004		164		164	164	164	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		7 558	15 272	219	134	216	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		73	30	30	30	30	
Stand ontwerpbegroting 2005	33 008	26 392	35 077	20 046	19 958	20 040	19 958

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 10 Civiele taken (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerpbegroting 2005	6 106	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De mutaties in 2004 en 2005 hebben betrekking op de gelden die beschikbaar zijn gesteld voor het vliegen ten behoeve van de kustwacht in Nederland en op de Nederlandse Antillen en Aruba.

Opbouw verplichtingen Beleidsartikel 11 Internationale Samenwerking (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		240 096	220 923	172 256	207 376	194 482	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		11 180	315	315	315	553	
Stand 1e suppletore begroting 2004		251 276	221 238	172 571	207 691	195 035	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		301	310	312	312	313	
Prijsbijstelling 2004		19		20	22	22	
Ramingsbijstelling ontvangsten			11 573	8 940	7 591	- 4 392	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		179	72	72	72	72	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 1 908	- 22 479	36 676	2 728	17 684	
Stand ontwerpbegroting 2005	135 021	249 867	210 714	218 591	218 416	208 734	205 274

Opbouw uitgaven Beleidsartikel 11 Internationale Samenwerking (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		239 679	221 428	180 118	211 088	195 894	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		11 180	315	313	315	315	
Stand 1e suppletore begroting 2004		250 859	221 743	180 431	211 403	196 209	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		301	310	312	312	313	
Prijsbijstelling 2004		19		20	22	22	
Ramingsbijstelling ontvangsten			11 573	8 940	7 591	- 4 392	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		179	72	72	72	72	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 1 679	- 22 272	36 828	2 728	17 684	
Stand ontwerpbegroting 2005	117 708	249 679	211 426	226 603	222 128	209 908	205 274

Opbouw ontvangsten Beleidsartikel 11 Internationale Samenwerking (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		19 242	20 142	19 442	15 142	12 842	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		19 242	20 142	19 442	15 142	12 842	
Nieuwe mutaties							
Ramingsbijstelling ontvangsten			11 573	8 940	7 591	- 4 392	
Stand ontwerpbegroting 2005	12 514	19 242	31 715	28 382	22 733	8 450	6 978

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De mutaties vanaf 2005 hebben betrekking op de herfasering van de realisatie van de diverse EVDB-projecten en het hier onderbrengen van projecten die voorheen nog onderdeel vormden van de krijgsmachtdeelbegrotingen. De ramingsbijstelling in de ontvangsten betreft de aanpassing van de verwachte bijdrage van de Navo vanwege te realiseren infrastructuurprojecten.

Opbouw verplichtingen Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 545 548	1 444 608	1 373 819	1 355 088	1 354 868	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		19 425	- 1 248	- 1 246	- 1 242	- 1 242	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 564 973	1 443 360	1 372 573	1 353 846	1 353 626	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		9 475	9 453	9 234	9 142	9 080	
Prijbsbijstelling 2004		9 369		9 696	9 657	9 745	
Ramingsbijstelling ontvangsten		1 609	- 11 582	- 11 614	- 11 819	- 11 827	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 55 527	- 71 167	- 98 550	- 108 155	- 96 644	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		6 899	2 481	2 481	2 481	2 481	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 26 199	32 131	53 991	104 479	84 630	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 456 814	1 510 599	1 404 676	1 337 811	1 359 631	1 351 091	1 345 791

Opbouw uitgaven Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 447 129	1 458 238	1 466 250	1 465 010	1 465 678	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		19 425	- 1 248	- 1 246	- 1 242	- 1 242	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 466 554	1 456 990	1 465 004	1 463 768	1 464 436	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		9 475	9 453	9 234	9 142	9 080	
Prijbsbijstelling 2004		9 369		9 696	9 657	9 745	
Ramingsbijstelling ontvangsten		1 609	- 11 582	- 11 614	- 11 819	- 11 827	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 55 527	- 71 167	- 98 550	- 108 155	- 96 644	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		6 899	2 481	2 481	2 481	2 481	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		2 466	3 636	14 036	25 328	2 442	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 470 095	1 440 845	1 389 811	1 390 287	1 390 402	1 379 713	1 367 039

Opbouw ontvangsten Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		54 054	57 138	56 508	56 508	56 508	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		54 054	57 138	56 508	56 508	56 508	
Nieuwe mutaties							
Ramingsbijstelling ontvangsten		1 609	- 11 582	- 11 614	- 11 819	- 11 827	
Stand ontwerpbegroting 2005	58 321	55 663	45 556	44 894	44 689	44 681	44 597

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De mutaties hebben met name betrekking op de actualisering van de investeringsprojecten.

Opbouw verplichtingen en uitgaven Niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven (€ 1000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		942	942	942	942	942	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		465					
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 407	942	942	942	942	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Prijsbijstelling 2004		14		14	14	14	
Budgetoverhevelingen tussen do'n			465	465	465	465	
Stand ontwerpbegroting 2005	2 017	1 421	1 407	1 421	1 421	1 421	1 421

Opbouw verplichtingen en uitgaven Niet-beleidsartikel 80 Nominaal en Onvoorzien (€ 1000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		97 856	105 414	120 276	136 338	164 606	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 44 619	- 34 904	200 350	227 238	104 731	
Stand 1e suppletore begroting 2004		53 237	70 510	320 626	363 576	269 337	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		- 57 123	- 51 021	- 45 320	- 44 445	- 43 819	
Prijsbijstelling 2004		- 29 351		- 28 004	- 27 647	- 27 665	
Korting PIA		- 3 019	- 3 610	- 3 610	- 3 610	- 3 610	
Winstafdracht DTO		24 840					
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		- 6 747					
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 12 689	- 19 129	- 17 228	- 12 328	- 5 864	
Efficiencytaakstelling			- 240	- 276	- 312	- 312	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 66 544	130 754	- 80 096	- 140 472	- 15 176	
Stand ontwerpbegroting 2005	- 97 396	127 264	146 092	134 762	172 891	124 597	

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De mutaties betreffen met name de tegenboekingen van de mutaties bij de investeringsprojecten bij de krijgsmachtdelen. Daarnaast zijn via het artikelonderdeel «Prijsbijstelling» de mutaties inzake de meerlasten UKW en de compensatie voor het vliegen voor de kustwacht Nederland en de kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba verwerkt.

Opbouw verplichtingen Niet-beleidsartikel 90 Algemeen (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 410 697	1 436 718	1 414 409	1 402 254	1 390 100	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 51 079	20 387	30 358	32 686	27 647	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 359 618	1 457 105	1 444 767	1 434 940	1 417 747	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		33 691	21 854	21 606	24 102	21 152	
Prijsbijstelling 2004		1 462		1 352	1 389	1 416	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 3 135	2 471	4 026	4 439	5 807	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		- 19 917	- 1 359	- 5 778	- 8 473	- 8 739	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 11 760	- 9 750	- 3 261	- 13 504	- 12 247	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 108 849	1 359 959	1 470 321	1 462 712	1 442 893	1 425 136	1 397 947

Opbouw uitgaven Niet-beleidsartikel 90 Algemeen (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		1 413 792	1 430 984	1 415 060	1 400 712	1 383 200	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004		- 51 079	20 387	30 358	32 686	27 647	
Stand 1e suppletore begroting 2004		1 362 713	1 451 371	1 445 418	1 433 398	1 410 847	
Nieuwe mutaties							
Technische mutaties							
Loonbijstelling 2004		33 691	21 854	21 606	24 102	21 152	
Prijsbijstelling 2004		1 462		1 352	1 389	1 416	
Budgetoverhevelingen tussen do'n		- 3 135	2 471	4 026	4 439	5 807	
Verdeling arbeidsvoorwaardengeld		- 19 917	- 1 359	- 5 778	- 8 473	- 8 739	
Beleidsmatige mutaties							
Actualisering Operatie Nieuw Evenwicht		- 21 000	- 13 271	- 6 388	- 13 416	- 12 416	
Stand ontwerpbegroting 2005	1 275 186	1 353 814	1 461 066	1 460 236	1 441 439	1 418 067	1 390 878

Opbouw ontvangsten Niet-beleidsartikel 90 Algemeen (€ 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stand ontwerpbegroting 2004		169 854	201 257	163 547	210 797	224 159	
Mutatie 1e suppletore begroting 2004							
Stand 1e suppletore begroting 2004		169 854	201 257	163 547	210 797	224 159	
Nieuwe mutaties							
Winstafdracht DTO		24 840					
Stand ontwerpbegroting 2005	7 110	194 694	201 257	163 547	210 797	224 159	160 615

Toelichting beleidsmatige verplichtingen en uitgavenmutaties

De mutaties hebben met name betrekking op de actualisering van de investeringsprojecten en op de afrekening met de defensieonderdelen van de meerlasten UKW.

Overzicht van de door de Staten-Generaal aanvaarde moties op het terrein van Defensie en door de bewindslieden van Defensie gedane toezeggingen in het vergaderjaar 2003–2004

A. Door de Staten-Generaal aanvaarde moties

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
1. <i>Motie Van Aartsen</i> inzake de mogelijkheid om afvloeiend defensiepersoneel in een stoomcursus om te scholen tot politieagenten	Ingediend tijdens de Algemene beschouwingen, 15/16 september 2003, 29 200, nr. 14.	Afgedaan, zie brief 21 mei 2004, stand van zaken personele reducties, aangeboden bij het Jaarverslag over 2003 (29 200 X, nr. 78).
2. <i>Motie Kortenhorst c.s.</i> inzake onderzoek hoe in capaciteiten kan worden voorzien en thans afzien van Tomahawk	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 24	Afgedaan. Studie grote oppervlakteschepen wordt in september bij de begroting 2005 aan de Kamer aangeboden.
3. <i>Motie Kortenhorst c.s.</i> inzake geen besluit omtrent derde mariniersbataljon alvorens rondom de invulling van taken en capaciteiten overeenstemming met de Kamer is bereikt.	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 25	Afgedaan. Meegenomen in studie integratie Lumob, KCT, Kmarns. Wordt in september bij de begroting 2005 aan de Kamer aangeboden.
4. <i>Motie Kortenhorst</i> inzake belegging adviesfunctie in Defensiestaf	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 26	De Kamer wordt op Prinsjesdag geïnformeerd.
5. <i>Motie Van Baalen</i> inzake toekomstvisie KM en op basis daarvan te nemen besluiten bij de begroting 2005 aan de Kamer aanbieden	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 32	Afgedaan. Studie grote oppervlakteschepen wordt in september bij de begroting 2005 aan de Kamer aangeboden.
6. <i>Motie Bakker c.s.</i> inzake naar vermogen bijdragen aan realiseren nieuw perspectief voor regio Twente; op korte termijn komen tot bestuursafspraken met de regio.	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 37.	Brief over deze motie voor Prinsjesdag
7. <i>Motie Bakker c.s.</i> inzake bezien hoe thans op andere locaties uitgevoerde marinetafen optimaal kunnen worden geconcentreerd in Den Helder.	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 38.	Defensie neemt deel aan een regionale projectgroep over de sociaal-economische situatie in Noord-Holland. Het initiatief hiertoe ligt echter niet bij Defensie. Via de projectgroep Feniks voert Defensie hierover overleg met andere ministeries.
8. <i>Motie Bakker c.s.</i> inzake in overleg treden met alle lokale en regionale overheden die in aanzienlijke mate te maken krijgen met de gevolgen van de bezuinigingen op de defensiebegroting om te bezien hoe de negatieve gevolgen van defensiebezuinigingen binnen een regio kunnen worden opgevangen.	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 39.	In het kader van het project Feniks wordt met de desbetreffende gemeenten overlegd. Andere ministeries zijn vertegenwoordigd in regio- en projectgroepen van Feniks.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
9. <i>Motie Aasted-Madsen-Van Stiphout</i> inzake uitstromend defensiepersoneel de mogelijkheid bieden zich te scholen op uitsluitend de terreinen waarvoor men niet over vereiste competenties beschikt; binnen alle taakgebieden die onder directe verantwoordelijkheid van de regering vallen te komen tot modulair opgebouwde scholingstrajecten voor instromers vanuit de defensieorganisatie.	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 27.	De mogelijkheden voor de overgang van defensiepersoneel naar andere overheidssectoren in interdepartementaal verband besproken. De interdepartementale Adviescommissie Arbeidszaken Collectieve Sector speelt hierbij een ondersteunende rol. Tevens wordt geïnventariseerd welke aanvullende scholing nodig is voor het betrokken defensiepersoneel, waarbij rekening wordt gehouden met reeds verworven competenties
10. <i>Motie Van Baalen c.s.</i> inzake interdepartementale en interbestuurlijke bindende afspraken t.b.v. plaatsing bij de politie	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 31.	De mogelijkheden voor de overgang van defensiepersoneel naar andere overheidssectoren in interdepartementaal verband besproken. De interdepartementale Adviescommissie Arbeidszaken Collectieve Sector speelt hierbij een ondersteunende rol. Tevens wordt geïnventariseerd welke aanvullende scholing nodig is voor het betrokken defensiepersoneel, waarbij rekening wordt gehouden met reeds verworven competenties
11. <i>Motie Verdaas</i> inzake af te zien van het toepassen van de zogeheten Nimby-procedure.	Begrotingsbehandeling VROM, 29 200 XI, nr. 103	Verantwoordelijkheid minister van VROM.
12. <i>Motie Kortenhorst</i> inzake de Kamer te informeren over de invulling van de kustbewakingstaken in de West	VAO Valkenburg, 28 april 2004, 29 200 X, nr. 72.	MinDef heeft toegezegd de Tweede Kamer te informeren over de interim-oplossing en de permanente oplossing voor de KWNA&A. Interim-oplossing: afgedaan. (29 200 X, nr. 92)
13. <i>Motie Van Baalen</i> inzake opnieuw overwegen MARPAT en MVKV	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 33.	Afgedaan. Valkenburgstudies op 12 februari 2004 aan de Kamer aangeboden.
14. <i>Motie Huizinga-Heringa</i> inzake de Kamer op korte termijn informeren welke uitgaven ten laste zullen komen van andere departementsbegrotingen als gevolg van de maatregelen uit de Prinsjesdag- en de Personeelsbrief	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003, 29 200 X, nr. 42.	Afgedaan. 29 200 X, nr. 55

B. Door de bewindslieden gedane toezeggingen

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
1. Resultaten van de beoordeling van de alternatieven voor het infanteriegevechtsvoertuig medio 2004 in de eerstvolgende DMP-brief aan de Kamer voorleggen.	Brief 23 396, nr. 26. Algemeen overleg, 15 april 2004 (26 396, nr. 31)	Naar verwachting zal de Kamer in het derde kwartaal van 2004 worden ingelicht over de afronding van de studiefase.
2. Zodra project Civiel Militaire BestuursAfspraken (CMBA) is afgerond conclusies naar de Kamer sturen; informeren over CMBA en Strategische functie Rijksbreed	Begrotingsbehandeling 2004, Eerste Kamer, 3 februari 2004. Handelingen 2003–2004, nr. 16. Brief 29 200 X, nr. 8.	Naar verwachting is eind 2004 duidelijk in hoeverre Defensie in deze behoefte kan voorzien.
3. Kamer informeren over consequenties VK uit Boxerproject	Kamervragen met antwoord 2002–2003, nr. 1807. Brief 26 396, nr. 20 Brief 26 396, nr. 24 Brief 26 396, nr. 32	De Kamer heeft reeds enkele brieven over dit onderwerp ontvangen. De Kamer zal afhankelijk van het definitieve uittreden van het VK worden ingelicht over de consequenties.
4. Fennek, de Kamer informeren over de financiële problematiek bij RDM, voortgang project, boeteclausule, accountantsonderzoek	Brief 26 396, nr. 18. Algemeen overleg, 26 396, nr. 19 Algemeen overleg, 25 928, nr. 15 Brief 26 396, nr. 33.	Afgedaan. vertrouwelijk AO, 2-10-03 Afgedaan. brief 26 396, nr. 22 en nr. 34.
5. Kamer tussenstand melden inzake project NIMCIS: resultaten gecombineerde voorstudie, studie en verwervingsvoorbereidingsfase in het derde kwartaal van dit jaar aanbieden aan de Kamer	Algemeen overleg, 26 396, nr. 19 Brief 27 830, nr. 22.	Afgedaan, brief 27 830, nr. 22. Conform
6. Resultaten vervolgonderzoek Integriteit/ongewenst gedrag melden aan de Kamer	Brief, 29 200 X, nr. 5. (Personeelsbrief) Nota-overleg (Prinsjesdag- en personeelsbrief), 20 oktober 2003. (29 200 X, nr. 46) Brief 29 200 X, nr. 61.	Rapportage aan de Kamer in personeelsbrief bij begroting 2005.
7. Vóór ondertekening package deal Noorwegen de Kamer informeren over uitwerking	Brief 29 200 X, nr. 6.	Conform
8. Bijdrage Nederland aan NRF en besluitvormingsprocedures	Brief 29 200 X, nr. 4. (Prinsjesdagbrief) Algemeen overleg 21 501-02, nr. 514.	Afgedaan, brief 28 676, nr. 9.
9. De Kamer informeren over toekomst Standing Naval Forces in relatie tot oprichting NRF	Algemeen overleg 21 501-02, nr. 514.	Zodra hier meer duidelijkheid over is, zal de Kamer daarover geïnformeerd worden.
10. Beleidskader internationale militaire samenwerking in de loop van 2004 aan de Kamer sturen	Brief 29 200 X, nr. 4. (Prinsjesdagbrief)	Conform, naar verwachting in derde kwartaal 2004.
11. Bescherming vitale infrastructuur: in 2004 pakket aan maatregelen aan de Kamer sturen	Brief 29 200 X, nr. 4. (Prinsjesdagbrief)	Conform.
12. De Kamer t.z.t. informeren over implementatie open personeelssysteem	Brief 29 200 X, nr. 5. (Personeelsbrief)	Conform
13. De Kamer op hoogte houden van stofkammaatregelen	Brief 29 200 X, nr. 4. (Prinsjesdagbrief)	Conform, verwerkt in begroting 2005.

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
14. De Kamer inlichten over alternatieven en kosten vervangende kustwachtcapaciteit	Algemene Beschouwingen, 18 september 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 3. Brief 29 200 X, nr. 8 Brief 29 200 X, nr. 12 Brief 29 200 X, nr. 55 Algemeen overleg, 28 april 2004 (29 200 X, nr. 77)	Mindef heeft toegezegd de TK te informeren over de interim-oplossing en de permanente oplossing voor de KWNA&A. De TK heeft echter al wel vastgesteld dat het besluit om Valkenburg te sluiten en de Orions af te stoten definitief is. Over de interim-oplossing is de Kamer geïnformeerd bij brief van 17 juni 2004
15. FGBADS: Kamer in 2005 informeren over resultaten verwervingsvoorbereidingsfase en benodigde aantallen vervolgfase	Algemeen overleg, 25 928, nr. 15 Brief 29 221, nr. 1. Brief 29 221, nr. 4	Afgedaan, brief 29 221, nr. 4 Conform
16. Kamer informeren over alle aspecten die van belang zijn bij besluitvorming t.a.v. toekomstige inzet van Nederlandse militairen in Bosnië	Algemeen overleg, 21 501-28, nr. 14. Brief 28 676, nr. 9.	Brief regionale benadering westelijke Balkan is verstuurd op 11 maart 2004. Hierin komt de reductie van SFOR aan de orde. Over de overdracht van de Navo aan de EU en invulling van de Nederlandse troepen wordt na de zomer van 2004 de TK separaat geïnformeerd middels een artikel 100 brief.
17. In het voorjaar van 2004 een gedachte-wisseling over de (inter-)parlementaire betrokkenheid bij het EVDB.	Algemeen overleg, 21 501-28, nr. 14.	Afgedaan.
18. Politie-inzet in het kader van het EVDB: Kamer informeren	Algemeen overleg, 21 501-28, nr. 14.	Afgedaan, brief 27 476, nr. 6.
19. Informeren over force gendarmerie Européenne	Brief 21 501-02, nr. 512.	Zie boven.
20. De Kamer informeren over afstemming EU-Navo tav de versterking van de Europese militaire capaciteiten	Algemeen overleg, 21 501-28, nr. 14.	Wordt voortdurend meegenomen in verslagen van ministeriële bijeenkomsten
21. De Kamer informeren over inzet waar het gaat om nieuwe motoren voor AWACS; de Kamer informeren over resultaten internationaal overleg nieuwe motoren	Algemeen overleg, 29 200 XI, nr. 9.	Met een brief van 11 december 2003 heeft de staatssecretaris van Defensie aan de Tweede Kamer aangeboden een afschrift van een brief van de Secretaris-Generaal van de Navo van 31 oktober 2003 inzake het onderzoek naar de mogelijkheden tot vervanging van de motoren van de AWACS-vliegtuigen.
22. Melden resultaten overleg over vliegbasis Geilenkirchen	Algemeen overleg, 29 200 XI, nr. 9. Brief, MG2003002469, 11 december 2003 (niet gedrukt)	Afgedaan met brief van 11 december 2003 (niet gedrukt) Afgedaan. Brief 29 200 XI. Nr. 77.
23. Informeren over prioriteiten NL EU-voorzitterschap	Brief 29 200 X, nr. 8.	Brief laatste week augustus 2004
24. Informeren over voortgang personeelsmaatregelen, personele reducties	Brief 29 200 X, nr. 9. Brief 29 200 X, nr. 12. Nota-overleg (Prinsjesdag- en personeelsbrief), 20 oktober 2003. 29 200 X, nr. 46. Brief 29 200 X, nr. 78	Conform
25. Informeren over nieuwe besturingsmodel	Brief 29 200 X, nr. 9. Brief 29 200 X, nr. 12.	Afgedaan. Brief 29 200 X, nr. 44. Afgedaan. Brief 29 200 X, nr. 44.
26. Informeren over het nieuwe Sociaal Beleidskader (SBK)	Brief 29 200 X, nr. 9.	Afgedaan, brief 23 december 2003 (niet gedrukt)

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
27. De Kamer informeren over inrichting Defensiestaf	Nota-overleg (Prinsjesdag- en personeelsbrief), 20 oktober 2003. 29 200 X, nr. 46. Brief 29 200 X, nr. 61.	Brief zomer 2004
28. De Kamer informeren over reservistenbeleid	Nota-overleg (Prinsjesdag- en personeelsbrief), 20 oktober 2003. (29 200 X, nr. 46) Begrotingsbehandeling EK, 3 februari 2004. Handelingen 2003–2004, nr. 16.	Rapportage aan de Kamer in personeelsbrief bij begroting 2005.
29. De Kamer informeren over de grote studies (helikopters, grote oppervlakteschepen, samenwerking Lumob, Kmars, KCT) Helikopters	Nota-overleg (Prinsjesdag- en personeelsbrief), 20 oktober 2003. 29 200 X, nr. 46. Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14. Brief 29 200 X, nr. 61. Algemeen overleg, 25 928, nr. 15	Studies worden bij de begroting 2005 aan de Kamer aangeboden.
30. Kamer informeren over opleidingen	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14. Brief 29 200 X, nr. 61.	Rapportage aan Kamer in personeelsbrief bij begroting 2005.
31. Kamer informeren over veteranenbeleid	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14. Brief 29 200 X, nr. 61. Begrotingsbehandeling EK, 3 februari 2004. Handelingen 2003–2004, nr. 16.	Rapportage aan Kamer in personeelsbrief bij begroting 2005.
32. Kamer informeren indien levensverlengende investeringen in onderzeeboten worden gedaan	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14.	Zodra zaken aangaande de instandhouding van onderzeeboten aan de orde zijn, zal de Kamer worden geïnformeerd.
33. Kamer informeren over integratie KIM-KMA-IDL, gezamenlijke huisvesting KMA/IDL	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14. Brief 29 200 X, nr. 56. Brief 29 200 X, nr. 61.	Afgedaan. Brief 29 200 X, nr. 66.
34. Kamer informeren over nadienen	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14. Begrotingsbehandeling EK, 3 februari 2004. Handelingen 2003–2004, nr. 16.	In personeelsbrief bij begroting 2005 wordt de Kamer geïnformeerd (tussenstand). Vervolgens overzicht in jaarverslag over 2004.
35. Informeren over af te stoten locaties	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14.	De eerste gesprekken in het kader van het project Feniks (afstoten grote complexen) zijn met de desbetreffende gemeenten gevoerd. Ook is hierover regelmatig overleg met het ministerie van VROM.
36. Met de Kamer spreken (vertrouwelijk) over SDD-fase JSF en het LRIP-traject	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14.	De Kamer heeft geen gebruik gemaakt van het aanbod.
37. Kamer informeren over derde mariniersbataljon	Begrotingsbehandeling 2004, 22 oktober 2003. Handelingen 2003–2004, nr. 14.	Studie wordt bij begroting 2005 aan de Kamer aangeboden

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
38. Kamer informeren over Male UAV indien wordt besloten tot voortzetting project	Brief 29 200 X, nr. 50.	De studie wordt uitgevoerd in de periode begin 2004 tot medio 2005. Daarna wordt behoeftestelling aangeboden aan de Kamer.
39. Informeren over resultaten arbobeleidskader	Brief, P/2003007974, 10 december 2003 (niet gedrukt).	Begin 2005, cfm. toezegging
40. SFIR	Algemeen overleg 23 432, nr. 140	5 maart 2004 is de TK middels een stand van zaken brief geïnformeerd.
41. Kamer informeren indien VK bijdrage aan SFIR terugbrengt	Algemeen overleg 23 432, nr. 140	Conform
42. Kamer informeren over inzet Apaches ISAF	Brief 28 676, nr. 9.	Afgedaan. Brief 27 925, nr. 109.
43. Reactie op rapport TCOD inzake YPR-ongeval	Brief 29 200 X, nr. 58.	Afgedaan. Brief 13 juli 2004. Nog niet gedrukt.
44. Kamer informeren over juridische aspecten uitzendingen	Begrotingsbehandeling EK, 3 februari 2004. Handelingen 2003–2004, nr. 16.	Afgedaan, Brief 2900 X, nr. C.
45. «Up-or-out»-systeem	Begrotingsbehandeling EK, 3 februari 2004. Handelingen 2003–2004, nr. 16.	Rapportage aan de Kamer in personeelsbrief bij begroting 2005.
46. Kamer informeren over onderzoek naar IDEA-aanpak CIMIC in Irak.	Algemeen overleg, 29 200 X, nr. 64.	Brief in loop van 2004.
47. Locatie Leergang topmanagement Defensie	Brief 29 200 X, nr. 66.	Afgedaan. Brief 29 200 X, nr. 97.
48. Kamer in voorkomend geval informeren over aanschaf extra PAC-3 raketten	Brief 27 830, nr. 21.	Conform
49. Aanbieden D-brief over verwervingsvoorbereiding Sirius in 2 ^e helft 2004	Brief 25 800, nr. 11.	Conform
50. Kamer informeren over toekomst MCW.	Algemeen overleg, 8 april 2004 (26 396, nr. 29)	Afgedaan. Brief 26 396 nr. 33. Verdere rapportage eind 2004.
51. Kamer informeren over Patriot, MEADS	Algemeen overleg, 15 april 2004 (26 396, nr. 31)	Brief zomer 2004.
52. Kamer informeren over VS-onderzoek n.a.v. programmawijziging JSF	Brief 26 488, nr. 18. Brief 26 488, nr. 20.	In aanvulling op jaarrapportage wordt de Kamer hierover geïnformeerd
53. Informeren over evaluaties ISAF, Enduring Freedom, UNMIL	Brief, D2004001755, 19 mei 2004 (nog niet gedrukt)	Afgedaan. Brief 12 juli 2004
54. Nader informeren over Den Helder/Twenthe	Brief, 29 200 X, nr. 75.	Zie punt 6 en 7 aanvaarde moties

A. Tot stand gekomen wetgeving (periode 1 augustus 2003 tot 1 augustus 2004)

Citeertitel	Kamerstuk nummer	Staatsblad jaar, nr.	Inwerkingtreding
1. Rijkswet geweldgebruik bewakers bij militaire objecten	27 624 (R 1677)	Stb. 2003, 134	1 september 2003

B. Bij het parlement aanhangige wetsvoorstellen

Wetsvoorstel	Kamerstuk	Op 1 aug. 2004 gevorderd t/m	Verwachting eerstvolgende fase	Inwerkingtreding
1. Instelling van een ongevallenraad Defensie (Rijkswet ongevallenraad Defensie)	26 110 (R 1619)	Verslag houdende een lijst met vragen en antwoorden, november 2000	Behandeling gestaakt in afwachting van afronding voorstel van Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid	–
2. Wijziging Ambtenarenwet en Militaire Ambtenarenwet 1931 inzake integriteit (BZK eerste behandelaar)	29 436 11 mei 2004	Verslag uitgebracht	Vooralsnog niet aan te geven	

C. In voorbereiding zijnde voorstellen van wet

Wetsvoorstel	op 1 aug. 2004 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase	Inwerkingtreding
1. Wijziging Militaire ambtenarenwet en intrekking Wet militair onderwijs landmacht 1890	in voorbereiding	behandeling ministerraad	vooralsnog niet aan te geven
2. Wijziging Uitkeringswet gewezen militairen	in voorbereiding	behandeling ministerraad	vooralsnog niet aan te geven
3. Aanpassingswet kaderwet militaire pensioenen	in voorbereiding	behandeling ministerraad	vooralsnog niet aan te geven
4. Wijziging van de Wet bijzondere regels met betrekking tot het recht op uitkering als bedoeld in de Uitkeringswet gewezen Militairen.	in voorbereiding	aanbieding aan de Raad van State	vooralsnog niet aan te geven
5. Wijziging van de Militaire ambtenarenwet inzake het invoeren van de status van aspirant-militair ambtenaar voor 17-jarigen.	in voorbereiding	behandeling ministerraad	vooralsnog niet aan te geven

Meerjarenramingen beleidsartikel 01 Koninklijke marine
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Programmauitgaven								
Commandant der Zeemacht in Nederland								
Ambtelijke burgerpersoneel	40 265	47 620	45 898	42 854	40 319	38 744	38 744	11
Militair personeel	218 809	212 523	205 845	187 826	174 640	168 112	167 202	11
Overige personele exploitatie	23 613	20 827	18 019	17 360	16 595	16 595	16 595	12
Materiële exploitatie	55 229	54 664	50 921	47 348	43 987	43 480	43 789	12
Totaal Commandant der Zeemacht in Nederland	337 916	335 634	320 683	295 388	275 541	266 931	266 330	
Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied								
Ambtelijke burgerpersoneel	3 449	3 059	3 054	3 057	3 060	3 062	3 062	11
Militair personeel	38 075	35 113	34 834	34 636	34 436	34 216	34 003	11
Overige personele exploitatie	9 198	9 208	8 049	7 986	7 996	7 984	7 994	12
Materiële exploitatie	11 434	9 563	10 143	10 162	10 173	10 259	10 183	12
Totaal Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied	62 156	56 943	56 080	55 841	55 665	55 521	55 242	
Commandant van het Korps mariniers								
Ambtelijke burgerpersoneel	1 622	1 476	1 382	1 384	1 386	1 387	1 387	11
Militair personeel	86 889	98 375	98 554	98 111	97 642	98 575	98 082	11
Overige personele exploitatie	9 853	7 067	6 235	6 160	6 110	6 187	6 126	12
Materiële exploitatie	15 945	15 745	15 848	15 870	15 886	15 872	15 864	12
Totaal Commandant van het Korps mariniers	114 309	122 663	122 019	121 525	121 024	122 021	121 459	
Investerings								
Schepen	210 652	167 948	145 377	108 602	81 516	43 591	7 000	13
Vliegtuigen	70 040	55 294	96 764	111 301	139 519	126 851	124 100	13
Elektronisch materieel	26 694	28 179	43 000	37 601	31 300	47 244	20 300	13
Munitie	49 092	54 800		23 300	34 300	29 900	23 200	13
Overig materieel	39 227	33 396	2 129	40 453	95 632	114 614	120 600	52
Infrastructuur	40 051	14 234	19 334	24 151	27 026	13 451	24 322	52
Totaal Investerings	435 756	353 851	306 604	345 408	409 293	375 651	319 522	
Subsidies en bijdragen								
Koninklijke Marine jachtclub	44	41	38	38	37	37	37	43F
Marine Watersportvereniging	27	26	25	25	24	24	24	43F
Koninklijke Vereniging Marine Officieren	26	23	20	20	19	19	19	43F
Zeekadetkorps Nederland	28	24	22	22	20	20	20	43F
Totaal Subsidies en bijdragen	125	114	105	105	100	100	100	
Totaal programmauitgaven	950 262	869 205	805 491	818 267	861 623	820 224	762 653	

Meerjarenramingen beleidsartikel 01 Koninklijke marine
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Apparaatsuitgaven								
Admiraliteit								
Ambtelijke burgerpersoneel	36 166	28 958	23 205	18 775	15 661	15 669	15 669	11
Militair personeel	66 051	47 540	42 111	37 576	33 164	33 397	33 714	11
Overige personele exploitatie	20 942	21 534	19 894	19 796	19 737	19 749	19 749	12
Materiële exploitatie	100 525	117 836	91 891	81 817	82 617	69 948	73 768	12
Totaal Admiraliteit	223 684	215 868	177 101	157 964	151 179	138 763	142 900	
Totaal wachtgelden, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	19 714	24 679	14 535	13 110	11 412	10 296	9 990	11
Bijdragen aan baten-lastendiensten		10 598	10 598	10 598	10 598	10 598	10 598	03
Totaal apparaatsuitgaven	243 398	251 145	202 234	181 672	173 189	159 657	163 488	
Totaal uitgaven	1 193 660	1 120 350	1 007 725	999 939	1 034 812	979 881	926 141	
Ontvangsten	54 531	43 329	36 908	39 729	34 352	40 254	39 222	16

Meerjarenramingen beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Programmauitgaven								
Operationeel Commando								
Ambtelijk burgerpersoneel	176 445	142 764	124 739	115 221	102 991	96 575	95 956	11
Militair personeel	527 267	548 526	547 817	560 871	571 761	568 310	567 129	11
Overige personele uitgaven	54 889	58 976	56 061	56 475	56 281	55 785	55 562	12
Materiële uitgaven	187 908	211 893	209 021	208 901	205 617	205 073	204 570	12
Totaal Operationeel Commando	946 509	962 159	937 638	941 468	936 650	925 743	923 217	
Investerings								
Automatisering	12 381	22 570	14 550	15 700	11 100	8 500	11 250	52
Logistiek	50 756	41 500	117 000	119 200	65 236	58 680	40 420	52
Commandovoering, verbindingen en gevechtinlichtingen	20 965	30 690	34 010	20 710	8 785	9 385	8 250	13
Elektronisch materieel	11 721	11 660	6 490	4 722	475			13
Nucleair, biologisch en chemisch materieel (NBC)	2 756	4 211	4 900	3 125	4 000			52
Luchtverdediging	4 825	9 675	26 010	21 881	12 800	28 000	23 000	12
Manoeuvre	145 642	162 198	162 228	151 997	292 268	210 630	251 420	13
Vuursteun	736	25 540	27 190	75 700	88 470	85 560	98 660	13
Gevechtssteun	1 431	8 186	1 400		4 100	4 500	9 500	13
Infrastructuur	50 361	97 863	106 270	109 875	49 345	50 955	58 400	52
Totaal Investerings	301 574	414 093	500 048	522 910	536 579	456 210	500 900	
Subsidies en bijdragen								
Stichting Jeugdwerk Duitsland	210	158	140	140	140	140	140	43F
Stichting KNLW «Generaal Hoefler»	718	7 570	7 423	7 422	7 386	7 386	7 386	43F
Totaal Subsidies en bijdragen	928	7 728	7 563	7 562	7 526	7 526	7 526	
Totaal programmuitgaven	1 249 011	1 383 980	1 445 249	1 471 940	1 480 755	1 389 479	1 431 643	
Apparaatsuitgaven								
Landmachtstaf								
Ambtelijk burgerpersoneel	16 531	10 120	8 830	7 011	5 506	4 252	3 699	11
Militair personeel	19 450	7 229	6 036	5 054	5 052	5 050	5 050	11
Overige personele uitgaven	10 229	2 669	2 159	1 981	1 906	1 853	1 777	12
Materiële uitgaven	109 196	138 267	121 488	118 945	118 284	117 502	116 835	12
Totaal Landmachtstaf	155 406	158 285	138 513	132 991	130 748	128 657	127 361	
Overige Eenheden BLS, excl KMA								
Ambtelijk burgerpersoneel	34 282	26 577	23 594	19 518	16 920	16 913	16 910	11
Militair personeel	78 920	64 036	47 865	44 405	41 520	41 516	41 520	11
Overige personele uitgaven	36 392	35 570	33 809	34 403	36 911	39 821	39 821	12
Materiële uitgaven	31 581	22 488	26 121	26 353	36 104	36 112	36 069	12
Totaal Overige Eenheden BLS, excl KMA	181 175	148 671	131 389	124 679	131 455	134 362	134 320	
Totaal wachtgeld, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	42 879	46 244	42 366	44 800	42 198	38 280	32 983	11
Bijdragen aan baten-lastendiensten		28 047	35 560	35 501	35 502	35 498	35 500	03
Totaal apparaatsuitgaven	379 460	381 247	347 828	337 971	339 903	336 797	330 164	
Totaal uitgaven	1 628 471	1 765 227	1 793 077	1 809 911	1 820 658	1 726 276	1 761 807	
Ontvangsten	39 234	34 721	34 721	34 721	34 721	34 721	34 721	16

Meerjarenramingen beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Programmauitgaven								
Tactische luchtmacht								
Ambtelijk burgerpersoneel	22 760	15 593	11 478	12 675	11 210	10 790	10 264	11
Militair personeel	296 247	300 339	281 825	287 065	271 327	267 259	266 344	11
Overige personele uitgaven	66 637	67 191	62 602	64 400	65 229	61 719	60 399	12
Materiële uitgaven	88 146	83 320	96 664	90 967	95 035	88 609	86 761	12
Totaal Tactische luchtmacht	473 790	466 443	452 569	455 107	442 801	428 377	423 768	
Investerings								
Vliegtuigmaterieel (incl. F-16)	143 371	207 315	46 381	130 820	183 850	301 751	366 692	13
Vervoermiddelen	18 597	15 909	7 000	10 000	9 117	6 000	6 000	52
Elektrisch en elektronisch materieel	60 944	40 495	65 147	78 341	85 406	81 883	52 829	13
Bewapeningsmaterieel	2 518	14 371	42 633	43 448	55 291	32 719	25 925	13
Springstoffen en munitie	1 537	6 879	26 600	28 900	32 700	19 400	57 400	13
Overig materieel	8 241	17 417	11 706	11 875	13 616	8 421	6 727	52
Infrastructuur	59 287	36 975	82 144	58 926	56 226	68 926	69 226	51
Luchtmobiele brigade	2 134	12 746	12 973	11 535	20 408			13
Totaal investeringen	296 629	352 107	294 584	373 845	456 614	519 100	584 799	
Totaal programmauitgaven	770 419	818 550	747 153	828 952	899 415	947 477	1 008 567	
Apparaatsuitgaven								
Staf Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten								
Ambtelijk burgerpersoneel	23 944	22 248	26 715	20 810	21 201	19 994	20 699	11
Militair personeel	94 779	80 520	78 400	59 478	73 973	70 879	74 186	11
Overige personele uitgaven	45 261	27 527	41 516	27 627	33 941	35 062	16 879	12
Materiële uitgaven	208 259	206 081	191 671	213 720	157 048	157 327	174 242	12
Totaal Staf Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten	372 243	336 376	338 302	321 635	286 163	283 262	286 006	
Bijdragen aan baten-lastendiensten		8 548	8 548	8 548	8 548	8 548	8 548	03
Totaal wachtgeld, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	10 346	11 697	12 122	4 519	4 030	4 416	4 416	11
Totaal apparaatsuitgaven	382 589	356 621	358 972	334 702	298 741	296 226	298 970	
Totaal uitgaven	1 153 008	1 175 171	1 106 125	1 163 654	1 198 156	1 243 703	1 307 537	
Ontvangsten	36 524	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	36 997	16

Meerjarenramingen beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Programmauitgaven								
Ambtelijk burgerpersoneel	12 607	12 272	14 330	15 209	15 425	15 406	15 406	11
Militair personeel	156 555	156 353	155 554	153 597	148 394	143 564	143 475	11
Overige Personele exploitatie	38 107	26 478	26 057	27 693	27 127	26 803	26 887	12
Materiële exploitatie	33 402	50 168	53 398	56 549	57 327	53 581	55 513	12
Exploitatieuitgaven	240 671	245 271	249 338	253 047	248 272	239 354	241 281	
Investerings								
Vervoermiddelen en vaartuigen	1 412	7 449	5 928	10 001	13 986	14 822	6 742	52
Elektrisch en elektronisch materieel	3 474	8 411	3 947	1 200	1 300	1 400	1 400	52
Automatiseringsmiddelen	4 805	7 042	5 300	5 000	4 440	3 950	3 650	52
Bewapeningsmaterieel	53	225	175	225	225	225	225	13
Telefooninstallaties	623	2 480	3 400	1 700	2 060	2 550	2 850	52
Overig groot materieel	4 351	8 182	8 599	2 637	875	775	850	52
Infrastructuur	15 858	14 591	15 751	18 505	26 180	36 140	30 419	52
Totaal Investerings	30 576	48 380	43 100	39 268	49 066	59 862	46 136	
Totaal programmauitgaven	271 247	293 652	292 438	292 315	297 338	299 216	287 417	
Apparaatsuitgaven								
Burgerpersoneel	2 348	2 372	2 893	3 137	3 204	3 223	3 223	11
Militair personeel	29 157	30 226	31 410	31 683	30 826	30 032	30 014	11
Overige personele exploitatie	7 097	5 119	5 261	5 712	5 635	5 607	5 624	12
Materiële exploitatie	6 221	9 699	10 837	11 664	11 908	11 209	11 613	12
Totaal apparaatsuitgaven	44 823	47 416	50 402	52 197	51 574	50 071	50 474	
Totaal wachtgeld, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	693	796	783	630	615	559	548	11
Bijdragen aan baten-lastendiensten		1 249	1 556	1 556	1 556	1 556	1 556	03
Totaal apparaatsuitgaven	45 516	49 460	52 741	54 383	53 745	52 186	52 578	
Totaal uitgaven	316 763	343 112	345 179	346 698	351 083	351 402	339 995	
Ontvangsten	7 560	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	16

Meerjarenramingen beleidsartikel 09 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
VN-contributies	34 322	45 000	49 500	49 500	49 500	49 500	49 500	43G
SFOR/EUFOR	60 020	40 000	38 000	38 000	38 000	38 000	38 000	12
Afghanistan Apaches		15 000	2 500					12
PRT Afghanistan		5 000	11 000					12
ISAF/HQ ISAF	31 832	5 000						12
Enduring Freedom	31 782							
Stabilisatiemacht Irak	36 542	68 000	34 000					12
World Food Programme (F-60)		2 500						12
Task Force Fox	2 017							12
Display Deterrence	7 237							12
EUPM	1 442	2 000	2 000	2 000				12
UNMIL	848	2 100						12
Navo PSO/EU-operatie	2 380	2 900	2 900	1 900	1 900	1 900	1 900	12
Overige operaties	5 566	3 900	5 900	3 700	3 700	3 700	3 700	12
Restant voorziening crisisbeheersingsoperaties		37 757	49 200	99 900	101 900	101 900	101 900	12
Totaal uitgaven	213 988	229 157	195 000	195 000	195 000	195 000	195 000	
Ontvangsten	8 001	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	1 407	16

Meerjarenramingen beleidsartikel 10 Civiele taken
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba								
Ambtelijk burgerpersoneel								11
Militair personeel								11
Overige uitgaven	10 760	10 846	21 571	6 571	6 571	6 571	6 571	11
Investerings								52
Totaal Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba	10 760	10 846	21 571	6 571	6 571	6 571	6 571	
Kustwacht Nederland								
Ambtelijk burgerpersoneel	2 035	1 932	1 916	1 940	1 859	1 859	1 859	11
Militair personeel	537	609	588	604	576	576	576	11
Overige uitgaven	3 416	5 177	2 910	2 828	2 828	2 910	2 828	12
Totaal Kustwacht Nederland	5 988	7 718	5 414	5 372	5 263	5 345	5 263	
Explosieven opruiming								
Ambtelijk burgerpersoneel	942	960	855	853	853	853	853	11
Militair personeel	5 778	5 547	6 376	6 408	6 432	6 432	6 432	11
Overige uitgaven	1 396	1 049	861	842	839	839	839	12
Totaal Explosievenopruiming	8 116	7 556	8 092	8 103	8 124	8 124	8 124	
Hulp aan civiele overheden	8 144	272						12
Totaal uitgaven	33 008	26 392	35 077	20 046	19 958	20 040	19 958	
Totaal ontvangsten	6 106	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	1 072	16

Meerjarenramingen beleidsartikel 11 Internationale Samenwerking
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Bijdrage aan de Navo	77 256	86 605	99 852	95 154	89 425	75 143	73 671	43G
EVDB	22 293	139 534	87 900	107 700	108 800	111 100	107 700	12
Attachés	16 840	22 110	22 109	22 109	22 109	21 871	22 109	11
Overige internationale samenwerking	1 320	1 430	1 565	1 640	1 794	1 794	1 794	43G
Totaal uitgaven	117 709	249 679	211 426	226 603	222 128	209 908	205 274	
Ontvangsten	12 514	19 242	31 715	28 382	22 733	8 450	6 978	16

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (KM)
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Ondersteuning krijgsmacht (KM)								
Mariniers opleidingscentrum								
Militair personeel	15 414	11 862	11 799	11 798	11 799	11 791	11 790	11
Overige personele exploitatie	424	396	387	387	387	387	387	12
Materiële exploitatie	156	159	133	133	133	133	133	12
Totaal Mariniers opleidingscentrum	15 994	12 417	12 319	12 318	12 319	12 311	12 310	
Ondersteunende eenheden								
Ambtelijke burgerpersoneel	105 662	100 903	100 063	100 193	100 348	100 418	100 423	11
Militair personeel	71 317	62 153	61 155	60 226	59 293	59 431	56 978	11
Overige personele exploitatie	24 163	23 453	20 020	19 019	17 548	19 554	18 708	12
Materiële exploitatie	101 374	94 713	91 532	92 872	93 520	91 896	92 337	12
Totaal Ondersteunende eenheden	302 516	281 222	272 770	272 310	270 709	271 299	268 446	
Totaal Ondersteuning krijgsmacht (KM)	318 510	293 639	285 089	284 628	283 028	283 610	280 756	
Ontvangsten	56	7 058	7 045	7 033	7 033	7 033	7 033	16

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (KL)
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Ondersteuning krijgsmacht (KL)								
MatLogCo								
Ambtelijk burgerpersoneel	84 200	85 034	83 584	81 881	80 544	79 896	79 901	11
Militair personeel	21 905	21 263	20 587	20 518	20 483	20 448	20 415	11
Overige personele uitgaven	60 164	51 123	32 149	35 497	30 874	24 575	25 691	12
Materiële uitgaven	161 743	172 361	175 787	159 197	159 349	171 493	169 619	12
Totaal Matlogco	328 012	329 781	312 107	297 093	291 250	296 412	295 626	
Opleidings- en trainingscommando KL								
Ambtelijk burgerpersoneel	32 607	29 566	28 635	27 773	27 002	26 187	25 418	11
Militair personeel	168 826	153 930	149 046	148 782	149 859	150 914	150 917	11
Overige personele uitgaven	17 968	19 099	17 005	16 987	17 035	17 082	17 034	12
Materiële uitgaven	11 570	13 844	12 755	12 698	12 693	12 690	12 408	12
Totaal Opleidings- en trainingscommando	230 971	216 439	207 441	206 240	206 589	206 873	205 777	
Overige eenheden BLS (KMA)								
Ambtelijk burgerpersoneel	7 463	7 122	7 087	7 074	7 074	7 074	7 074	11
Militair personeel	26 114	22 801	22 567	22 475	22 315	22 326	20 166	11
Overige personele uitgaven	2 881	2 769	2 441	2 451	2 465	2 494	2 368	12
Materiële uitgaven	3 833	4 278	4 400	4 317	4 171	4 199	4 017	12
Totaal Overige eenheden BLS (KMA)	40 291	36 970	36 495	36 317	36 025	36 093	33 625	
Totaal Ondersteuning krijgsmacht (KL)	599 274	583 190	556 043	539 650	533 864	539 378	535 028	
Ontvangsten	27 077	15 295	9 795	9 795	9 795	9 795	9 795	16

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (Klu)
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Ondersteuning krijgsmacht (Klu)								
Logistiek Centrum Klu								
Ambtelijk burgerpersoneel	22 339	20 711	19 093	18 332	17 401	18 661	19 403	11
Militair personeel	19 267	18 374	16 648	16 074	15 962	17 661	18 360	11
Overige personele uitgaven	12 274	11 729	11 337	11 049	10 024	10 024	10 065	12
Materiële uitgaven	111 722	105 862	104 948	111 062	110 267	106 643	104 455	12
Totaal Logistiek Centrum Klu	165 602	156 676	152 026	156 517	153 654	152 989	152 283	
Opleidingen Klu (voorheen KMSL)								
Ambtelijk burgerpersoneel	5 895	6 561	6 190	5 625	5 194	5 239	5 351	11
Militair personeel	45 583	28 382	32 878	38 150	33 440	33 204	32 953	11
Overige personele uitgaven	16 287	14 173	14 174	14 174	14 174	14 174	14 174	12
Materiële uitgaven	13 274	12 211	12 323	12 323	12 324	12 324	12 323	12
Totaal Opleidingen KLu	81 039	61 327	65 565	70 272	65 132	64 941	64 801	
Bijdragen aan baten-lastendiensten		3 282	3 282	3 282	3 282	3 282	3 282	03
Totaal uitgaven	246 641	221 285	220 873	230 071	222 068	221 212	220 366	
Ontvangsten	1 418	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	16

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (Kmar)
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Ondersteuning krijgsmacht (KMar)								
Ambtelijk burgerpersoneel	2 346	2 995	2 982	2 982	2 982	2 982	2 982	11
Militair personeel	33 216	30 032	23 920	22 468	23 952	24 756	24 666	11
Overige personele exploitatie	2 900	3 995	2 808	2 669	2 960	3 158	3 158	12
Materiële exploitatie	3 530	4 393	2 957	2 823	2 828	3 586	3 570	12
Exploitatieuitgaven	41 992	41 415	32 667	30 942	32 722	34 482	34 376	
Bijdragen aan baten-lastendiensten		1 040	1 326	1 326	1 326	1 326	1 326	03
Totaal uitgaven	41 992	42 455	33 993	32 268	34 048	35 808	35 702	
Ontvangsten		36	10	10	10	10	10	16

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (CDC)
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Programmauitgaven								
Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie								
Ambtelijk burgerpersoneel	8 850	9 027	8 881	8 881	8 881	8 881	8 881	11
Militair personeel	13 813	16 688	16 308	15 503	15 248	15 248	15 248	11
Overige personele uitgaven	2 996	3 379	3 347	3 347	3 347	3 347	3 347	12
Materiële uitgaven	21 917	24 074	27 202	27 671	27 707	27 662	27 653	12
Totaal Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie	47 576	53 168	55 738	55 402	55 183	55 138	55 129	
Instituut Keuring en Selectie Defensie								
Ambtelijk burgerpersoneel	6 183	5 583	5 767	5 751	5 719	5 704	5 704	11
Militair personeel	2 744	3 505	3 387	3 337	3 337	3 337	3 337	11
Overige personele uitgaven	1 056	1 226	1 165	1 261	1 215	1 230	1 230	12
Materiële uitgaven	4 141	7 762	7 859	7 509	7 521	7 505	7 494	12
Totaal Instituut Keuring en Selectie Defensie	14 124	18 076	18 178	17 858	17 792	17 776	17 765	
Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf								
Ambtelijk burgerpersoneel	16 150	15 681	15 502	15 502	15 502	15 502	15 502	11
Militair personeel	16 684	25 332	25 475	26 656	26 656	26 654	26 654	11
Overige personele uitgaven	10 725	4 278	4 416	4 516	4 516	4 516	4 516	12
Materiële uitgaven	19 137	15 375	15 043	14 845	14 809	14 746	14 683	12
Totaal Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf	62 696	60 666	60 436	61 519	61 483	61 418	61 355	
Instituut Defensie Leergangen								
Ambtelijk burgerpersoneel	2 203	1 799	1 659	1 613	1 613	1 613	1 613	11
Militair personeel	3 376	3 315	3 253	3 279	3 222	3 222	3 223	11
Overige personele uitgaven	795	821	748	748	748	748	748	12
Materiële uitgaven	4 572	3 173	2 391	2 490	2 546	2 528	2 515	12
Totaal Instituut Defensie Leergangen	10 946	9 108	8 051	8 130	8 129	8 111	8 099	
Defensie ICT-uitvoeringsorganisatie								
Ambtelijk burgerpersoneel	1 594	5 301	6 122	6 122	6 122	6 122	6 122	11
Militair personeel	601	1 485	1 958	1 952	1 952	1 952	1 952	11
Overige personele uitgaven	223	1 513	1 170	1 170	1 170	1 170	1 170	12
Materiële uitgaven	39	4 941	-3 809	-7 458	-8 495	-8 504	-8 511	12
Totaal Defensie ICT-uitvoeringsorganisatie	2 457	13 240	5 441	1 786	749	740	733	
Overige Interservice Diensten								
Ambtelijk burgerpersoneel	16 782	17 230	16 258	16 004	16 004	16 004	16 004	11
Militair personeel	13 282	15 000	14 777	14 760	14 758	14 758	14 758	11
Overige personele uitgaven	3 345	3 507	2 497	2 497	2 497	2 497	2 497	12
Materiële uitgaven	16 996	17 389	16 117	15 876	15 908	15 956	15 745	12
Totaal Overige Interservice Diensten	50 405	53 126	49 649	49 137	49 167	49 215	49 004	

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (CDC)
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Investerings groot materieel en infrastructuur								
Investerings CDC								
Groot materieel	12 133	16 421	8 186	7 576	7 433	7 175	7 762	52
Infrastructuur	19 041	2 874	14 447	21 367	14 050	12 614	11 860	52
Defensiebrede investeringen								
Centrale IV-investeringen	16 997	44 529	46 800	56 588	80 485	65 000	61 000	52
Totaal Investerings	48 171	63 824	69 433	85 531	101 968	84 789	80 622	
Totaal programmauitgaven	236 375	271 208	266 926	279 363	294 471	277 187	272 707	
Apparaatsuitgaven								
Staf Commando Dienstcentra								
Ambtelijke burgerpersoneel	4 950	3 978	3 417	2 991	2 444	2 443	2 443	11
Militair personeel	1 755	1 403	1 741	666	386	386	386	11
Overige personele uitgaven	1 150	806	823	719	723	723	723	12
Materiële uitgaven	13 493	15 370	12 704	11 625	10 941	10 537	10 499	12
Totaal Staf Commando Dienstcentra	21 348	21 557	18 685	16 001	14 494	14 089	14 051	
Totaal wachtgelden, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	5 955	6 003	6 694	6 798	6 921	6 921	6 921	11
Bijdragen aan baten-lastendiensten		1 508	1 508	1 508	1 508	1 508	1 508	03
Totaal apparaatsuitgaven	27 303	27 215	25 251	22 704	21 348	21 003	21 034	
Totaal uitgaven	263 678	300 276	293 813	303 670	317 394	299 705	295 187	
Ontvangsten	29 763	31 174	26 606	25 956	25 751	25 743	25 659	16

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Geheime uitgaven	2 017	1 421	1 407	1 421	1 421	1 421	1 421	12

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 80 Nominaal en onvoorzien
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Loonbijstelling		75 197	70 637	70 797	71 914	71 914	71 880	01
Prijsbijstelling		- 216 015	10 546	18 830	- 1 357	35 647	- 6 513	02
Onvoorzien								04
Taakstelling Strategisch Akkoord en Hoofdlijnen Akkoord		43 422	46 081	56 465	64 205	65 330	59 230	05
Totaal uitgaven		- 97 396	127 264	146 092	134 762	172 891	124 597	

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 90 Algemeen
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Apparaatsuitgaven								
Kerndepartement								
Ambtelijk burgerpersoneel	37 474	35 818	33 367	31 360	29 658	28 756	28 944	11
Militair personeel	15 563	14 862	13 841	13 700	13 771	13 858	13 938	11
Overige personele uitgaven	13 038	15 279	13 982	14 157	12 775	12 416	12 445	12
Materiële uitgaven	30 319	34 573	32 629	32 018	36 086	36 947	36 383	12
Totaal Kerndepartement	96 394	100 532	93 819	91 235	92 290	91 977	91 710	
Totaal wachtgelden, inactiviteitswedden en SBK-uitgaven	3 844	3 850	3 850	3 850	3 850	3 850	3 850	11
Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst								
Ambtelijk burgerpersoneel	20 274	21 538	20 891	20 586	20 353	20 060	19 871	11
Militair personeel	14 314	16 036	17 097	17 609	18 146	18 690	19 014	11
Overige personele uitgaven	4 257	3 192	3 488	3 538	3 588	3 588	3 598	12
Materiële uitgaven	11 527	15 100	14 267	14 499	14 487	14 345	14 288	12
Totaal Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst	50 372	55 866	55 743	56 232	56 574	56 683	56 771	
Bijdragen aan baten-lastendiensten		139	186	186	186	186	186	03
Totaal apparaatsuitgaven	150 610	160 387	153 598	151 503	152 900	152 696	152 517	
Programmauitgaven								
Investerings								
Investerings Kerndepartement	26 925	29 729	13 625	12 880	13 102	8 187	8 187	52
Investerings Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst	2 197	4 365	13 861	9 057	3 113	3 113	3 113	52
Totaal investeringen	29 122	34 094	27 486	21 937	16 215	11 300	11 300	
Milieu-uitgaven	6 272	11 295	18 994	19 953	12 540	12 366	8 307	12
Pensioenen en uitkeringen								
Militaire nabestaanden pensioenen	31 288	31 877	30 633	30 269	29 937	29 656	29 443	11
Militaire diensttijdpensioenen	343 397	356 341	345 200	352 252	352 829	343 397	333 723	11
Militaire invaliditeitspensioenen	79 903	80 069	77 297	76 609	75 865	75 055	74 190	11
Uitkeringswet gewezen militairen	422 822	443 573	456 514	451 153	444 799	436 365	424 790	11
Sociale zorg	6 090	6 001	6 001	6 001	6 001	6 001	6 001	11
Overige uitkeringen	6 487	6 139	6 139	6 139	6 139	6 139	6 139	11
Reserve-overdracht	14 047	13 340	7 617	8 230	8 354	9 372	9 372	11
Veteranenbeleid	1 040	1 380	2 044	1 559	1 555	1 555	1 555	11
<i>Kapitaaldekking prepensioen</i>								
Nominale bijdrage			15 270	15 270	15 270	15 270	15 270	11
Voorschot premietekort			60 138	60 534	60 922	60 848	60 642	11
<i>Kapitaaldekking militair ouderdomspensioen</i>								
Nominale bijdrage	27 239	47 429	49 426	51 715	54 256	57 069	60 219	62D
Lening ABP (hoofdsom)			36 838	38 887	35 616	31 604	26 959	72D
Lening ABP (rente)			525	1 823	3 078	4 256	5 332	26
Uitvoeringskosten nog te verdelen	16 435	18 284	18 164	18 286	18 286	18 286	18 286	12
Totaal uitgaven pensioenen en uitkeringen	948 748	1 004 433	1 111 806	1 118 727	1 112 907	1 094 873	1 071 921	
Waarvan niet-relevant			97 501	101 244	99 616	96 708	92 933	

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 90 Algemeen
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Wetenschappelijk onderzoek								
Doelfinanciering TNO	48 659	49 196	48 842	48 752	48 624	48 622	48 623	31
NLR V&W	477	483	483	483	483	483	483	3
Onderzoek en technologie	11 833	13 657	13 151	13 113	13 488	13 488	13 488	31
Totaal Wetenschappelijk onderzoek	60 969	63 336	62 476	62 348	62 595	62 593	62 594	
Ziektekostenvoorziening Defensie- personeel	29 967	34 881	34 119	34 119	34 121	34 078	34 078	11
Garanties								
Eurometaal								63D
Nederlandse Bond van Verzekeraars								63D
Totaal Garanties								
Subsidies en bijdragen								
Stichting Maatschappij en Krijgsmacht	225	177						43F
Stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht	10	10	10	10	10	10	10	43F
Nederlandse Reservisten Federatie		72	26	24	21	21	21	43F
Stichting Koepelorganisatie Militaire tehuizen	1 816							43F
Multicultureel Netwerk Defensie		2						43F
Koninklijke vereniging ter beoefening van de krijgswetenschap, ten behoeve van de buitengewone leerstoel aan de Universi- teit van Amsterdam	44	55	55	55	55	55	55	43F
Stichting Protestant Interkerkelijk Thuisfront	22	15	15	15	15	15	15	43F
Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	11	10	10	10	10	10	10	43F
Defensie vrouwen netwerk	15	14	14	14	14	14	14	43F
Veteranenplatform	136	138	136	136	136	136	136	43F
Stichting Veteraneninstituut	4 800	4 203	4 203	4 182	3 726	3 726	3 726	43F
Subsidies	7 079	4 696	4 469	4 446	3 987	3 987	3 987	
Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag (OCW)	4 937	5 247	5 048	4 867	3 911	3 911	3 911	03
Stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen «Clingen- dael» (BuZa)	681	681	681	681	681	681	681	03
Het Internationaal Comité van het Rode Kruis (BuZa)	32	32	32	32	32	32	32	03
Stichting Atlantische Commissie (BuZa)	135	135	135	135	135	135	135	03
Adviesraad Internationale vraagstukken	74	74	74	74				03
Bijdrage VWS Kenniscentrum	68	68						03
Bijdragen	5 927	6 237	5 970	5 789	4 759	4 759	4 759	
Totaal Subsidies en bijdragen	13 006	10 933	10 439	10 235	8 746	8 746	8 746	

Meerjarenramingen niet-beleidsartikel 90 Algemeen
Bedragen x € 1000

Omschrijving	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Econ. Code
Departementsbrede uitgaven								
Voorlichting	2 504	1 570	1 459	1 289	1 289	1 289	1 289	12
Schadevergoedingen	11 658	4 694	4 000	4 172	4 172	4 192	4 192	63Z
Overige uitgaven	22 330	27 223	24 892	24 192	24 192	24 172	24 172	12
Additionele P-maatregelen		968	11 797	11 761	11 762	11 762	11 762	11
Totaal overige departementale uitgaven	36 492	34 455	42 148	41 414	41 415	41 415	41 415	
Totaal programmauitgaven	1 124 576	1 193 427	1 307 468	1 308 733	1 288 539	1 265 371	1 238 361	
Totaal uitgaven	1 275 186	1 353 814	1 461 066	1 460 236	1 441 439	1 418 067	1 390 878	
Ontvangsten	7 110	194 694	201 257	163 547	210 797	224 159	160 615	19

Kengetallen en volumegegevens beleidsartikel 01 Koninklijke marine

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	1 831	1 809	1 636	1 458	1 323	1 285	1 285
– gemiddeld salaris	x € 1,-	40 570	41 115	41 000	40 910	40 830	40 816	40 816
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	74 284	74 377	67 076	59 647	54 018	52 449	52 449
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	7 218	6 736	6 463	6 423	6 408	6 413	6 413
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	81 502	81 113	73 539	66 070	60 426	58 862	58 862

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	9 344	9 127	8 907	8 490	8 156	8 016	8 114
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	5 598	5 064	4 724	4 115	3 523	3 269	3 048
– gemiddeld salaris	x € 1,-	43 513	43 413	43 360	43 435	43 540	43 612	43 668
– totale uitgaven	x € 1000,-	243 586	219 845	204 832	178 737	153 391	142 567	133 101
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	3 590	3 903	4 023	4 215	4 473	4 587	4 906
– gemiddeld salaris	x € 1,-	26 140	26 493	26 402	26 369	26 337	26 328	26 321
– totale uitgaven	x € 1000,-	93 842	103 404	106 217	111 147	117 806	120 768	129 132
– ANT-/ARUMIL	aantal vte'n	156	160	160	160	160	160	160
– gemiddeld salaris	x € 1,-	14 942	14 350	14 350	14 350	14 350	14 350	14 350
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 331	2 296	2 296	2 296	2 296	2 296	2 296
Totaal toegelicht	x € 1000,-	339 759	325 545	313 345	292 180	273 493	265 631	264 529
Overige volumegegevens								
– reserve personeel	x € 1000,-	446	500	500	500	500	500	500
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	69 619	67 506	67 499	65 469	65 889	68 169	67 972
Totaal overige volumegegevens	x € 1000,-	70 065	68 006	67 999	65 969	66 389	68 669	68 472
Totaal militair personeel	x € 1000,-	409 824	393 551	381 344	358 149	339 882	334 300	333 001

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	aantal vte'n							
- kleding en uitrusting	(bp en mp)	11 019	10 776	10 383	9 788	9 319	9 141	9 239
- gemiddeld per vte	x € 1,-	91	121	102	108	110	113	111
- totale uitgaven	x € 1000,-	1 007	1 302	1 063	1 056	1 029	1 029	1 029
	aantal vte'n							
- voeding	(bp en mp)	11 019	10 776	10 383	9 788	9 319	9 141	9 239
- gemiddeld per vte	x € 1,-	818	532	405	428	451	459	455
- totale uitgaven	x € 1000,-	9 011	5 728	4 207	4 193	4 207	4 193	4 207
- overige persoonsgebonden personele uitgaven voor de Admiraliteit	aantal vte'n (bp en mp)	1 825	1 690	1 426	1 218	1 146	1 056	1 068
- gemiddeld per vte	x € 1,-	1 548	1 964	1 930	2 259	2 401	2 606	2 577
- totale uitgaven	x € 1000,-	2 825	3 320	2 752	2 752	2 752	2 752	2 752
- overige persoonsgebonden personele uitgaven overige KM-ressorts	aantal vte'n (bp en mp)	9 194	9 086	8 957	8 570	8 173	8 085	8 171
- gemiddeld per vte	x € 1,-	3 051	2 918	2 649	2 716	2 810	2 850	2 812
- totale uitgaven	x € 1000,-	28 052	26 510	23 724	23 277	22 964	23 043	22 978
- overige persoonsgebonden personele uitgaven voor de gehele KM	aantal vte'n (bp en mp)	11 019	10 776	10 383	9 788	9 319	9 141	9 239
- gemiddeld per vte	x € 1,-	1 463	1 525	1 577	1 663	1 741	1 775	1 756
- totale uitgaven	x € 1000,-	16 126	16 430	16 377	16 273	16 221	16 221	16 221
Totaal toegelicht	x € 1000,-	57 021	53 290	48 123	47 551	47 173	47 238	47 187
Overige volumegegevens								
- inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	3 576	3 185	2 284	1 948	1 469	1 469	1 469
- inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	3 009	2 161	1 790	1 803	1 796	1 808	1 808
Totaal overige volumegegevens	x € 1000,-	6 585	5 346	4 074	3 751	3 265	3 277	3 277
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	63 606	58 636	52 197	51 302	50 438	50 515	50 464

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	11 019	10 776	10 383	9 788	9 319	9 141	9 239
– gemiddeld per vte	x € 1,-	5 458	5 860	6 644	6 668	6 897	7 052	6 966
– totale uitgaven	x € 1000,-	60 141	63 142	68 982	65 266	64 272	64 466	64 357
<hr/>								
– brandstoffen, oliën en smeermiddelen								
– gasolie schepen	1 000 m ³	52,9	55,1	50,3	55,0	58,9	58,9	58,9
– kerosine patrouillevliegtuigen	1 000 m ³	11,0	1,3	1,3	1,3			
– helikopterbrandstof	1 000 m ³	1,3	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
– totale uitgaven	x € 1000,-	21 237	16 029	14 394	15 330	15 520	15 520	15 520
<hr/>								
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	81 378	79 171	83 376	80 596	79 792	79 986	79 877
<hr/>								
Overige volumegegevens								
– overige materiële uitgaven	x € 1000,-	101 755	118 637	85 427	74 601	72 871	59 573	63 727
<hr/>								
Totaal overige volumegegevens	x € 1000,-	101 755	118 637	85 427	74 601	72 871	59 573	63 727
<hr/>								
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	183 133	197 808	168 803	155 197	152 663	139 559	143 604

Kengetallen en volumegegevens beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht

Ambtelijk burgerpersoneel								
	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	5 665	4 336	3 870	3 510	3 110	2 920	2 893
– gemiddeld salaris	x € 1,-	36 049	37 839	37 086	36 756	36 581	36 528	36 489
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	204 215	164 068	143 523	129 015	113 766	106 662	105 562
<hr/>								
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	23 043	15 393	13 640	12 735	11 651	11 078	11 003
<hr/>								
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	227 258	179 461	157 163	141 750	125 417	117 740	116 565
<hr/>								
Militair personeel								
	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	15 963	15 843	15 955	16 327	16 580	16 441	16 394
<hr/>								
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	6 215	5 919	5 832	5 820	5 884	5 916	5 924
– gemiddeld salaris	x € 1,-	47 158	46 476	43 771	43 506	43 395	43 395	43 399
– totaal salaris	x € 1000,-	293 088	275 092	255 271	253 206	255 334	256 724	257 095
<hr/>								
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	9 748	9 924	10 123	10 507	10 696	10 525	10 470
– gemiddeld salaris	x € 1,-	24 512	25 630	25 394	25 331	25 333	25 341	25 346
– totaal salaris	x € 1000,-	238 947	254 350	257 065	266 149	270 963	266 717	265 374
<hr/>								
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	532 035	529 442	512 336	519 355	526 297	523 441	522 469
<hr/>								
Andere volumegegevens:								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	79 136	75 849	74 723	76 341	77 402	76 801	76 596
– reservepersoneel	x € 1000,-	14 451	14 500	14 659	14 634	14 634	14 634	14 634
– uitgaven inzake de Nationale reserve	x € 1000,-	15						
<hr/>								
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	93 602	90 349	89 382	90 975	92 036	91 435	91 230
<hr/>								
Totaal militair personeel	x € 1000,-	625 637	619 791	601 718	610 330	618 333	614 876	613 699
<hr/>								
Overige personele uitgaven								
	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven ressorts	aantal vte'n (bp en mp)	21 628	20 179	19 825	19 837	19 690	19 361	19 287
– gemiddeld per vte	x € 1,-	3 479	3 797	3 686	3 725	3 872	4 054	4 059
– totale uitgaven	x € 1000,-	75 250	76 612	73 081	73 883	76 237	78 485	78 288
<hr/>								
Andere volumegegevens:								
– overige personele uitgaven	x € 1000,-	11 430	6 804	5 400	5 481	5 368	5 480	5 378
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	6 566	6 226	6 623	6 598	6 597	6 597	6 597
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	8 264	7 573	6 925	6 897	6 896	6 897	6 897
<hr/>								
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	26 260	20 603	18 948	18 976	18 861	18 974	18 872
<hr/>								
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	101 510	97 215	92 029	92 859	95 098	97 459	97 160

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	21 628	20 179	19 825	19 837	19 690	19 361	19 287
– gemiddeld per vte	x € 1,-	328	327	327	322	320	319	318
– totale uitgaven	x € 1000,-	7 091	6 608	6 479	6 390	6 291	6 168	6 135
– data- en telecommunicatie	aantal vte'n (bp en mp)	21 628	20 179	19 825	19 837	19 690	19 361	19 287
– gemiddeld per vte	x € 1,-	3 156	3 547	2 671	2 735	2 767	2 819	2 927
– totale uitgaven	x € 1000,-	68 268	71 583	52 945	54 259	54 492	54 581	56 448
– groot onderhoud gebouwen en terreinen	aantal vte'n (bp en mp)	21 628	20 179	19 825	19 837	19 690	19 361	19 287
– gemiddeld per vte	x € 1,-	686	1 529	1 527	1 522	1 438	1 449	1 453
– totale uitgaven	x € 1000,-	14 835	30 849	30 277	30 183	28 309	28 058	28 018
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	90 194	109 040	89 701	90 832	89 092	88 807	90 601
Andere volumegegevens: – overige materiële uitgaven	x € 1000,-	238 491	263 608	266 929	263 367	270 913	269 880	266 873
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	328 685	372 648	356 630	354 199	360 005	358 687	357 474

Kengetallen en volumegegevens beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	1 165	887	810	764	721	687	660
– gemiddeld salaris	x € 1,-	37 887	40 485	45 042	41 889	42 981	42 901	44 920
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	44 138	35 910	36 484	32003	30 989	29 473	29 647
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	2 566	1 931	1 709	1 482	1 422	1 311	1 316
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	46 704	37 841	38 193	33 485	32 411	30 784	30 963

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	9 458	9 024	8 515	8 422	8 405	8 200	8 112
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	5 842	5 427	5 112	4 938	4 693	4 599	4 571
– gemiddeld salaris	x € 1,-	43 507	44 793	45 047	44 060	44 421	44 616	45 759
Totaal salaris militairen BOT	x € 1000,-	254 170	243 094	230 279	217 570	208 468	205 188	209 166
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	3 616	3 597	3 403	3 484	3 712	3 601	3 541
– gemiddeld salaris	x € 1,-	29 222	29 556	29 435	29 042	29 487	29 384	29 476
Totaal salaris militairen BBT	x € 1000,-	105 668	106 313	100 168	101 184	109 454	105 810	104 376
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	359 838	349 407	330 447	318 754	317 922	310 998	313 542
Andere volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	31 188	31 452	29 778	27 789	27 378	27 140	26 988
Totaal militair personeel	x € 1000,-	391 026	380 859	360 225	346 543	345 300	338 138	340 530

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	10 623	9 911	9 325	9 186	9 126	8 887	8 772
– gemiddeld per vte	x € 1,-	3 860	3 027	3 943	2 940	3 620	4 255	2 192
– totale uitgaven	x € 1000,-	41 002	30 005	36 773	27 011	33 033	37 812	19 230
– kleding en uitrusting t.b.v. militair personeel	aantal vte'n (mp)	9 458	9 024	8 515	8 422	8 405	8 200	8 112
– gemiddeld per vte	x € 1,-	758	1 047	968	979	919	905	881
– totale uitgaven	x € 1000,-	7 172	9 448	8 246	8 246	7 724	7 422	7 146
– kleding en uitrusting t.b.v. vliegers	aantal vte'n (mp)	558	563	552	523	488	472	463
– gemiddeld per vte	x € 1,-	538						
– totale uitgaven	x € 1000,-	300						
– voeding t.b.v. militair personeel	aantal vte'n (mp)	9 458	9 024	8 515	8 422	8 405	8 200	8 112
– gemiddeld per vte	x € 1,-	822	875	914	924	926	950	959
– totale uitgaven	x € 1000,-	7 770	7 900	7 779	7 779	7 779	7 787	7 779
– vliegopleidingen (initieel)	aantal vliegers in opleiding	16	20	18	20	20	20	20
– gemiddeld per vlieger in opleiding	x € 1,-	1 056 250	1 005 000	1 122 222	1 050 000	1 050 000	955 000	895 000
– totale uitgaven	x € 1000,-	16 900	20 100	20 200	21 000	21 000	19 100	17 900
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	73 144	67 453	72 998	64 036	69 536	72 121	52 055
Andere volumegegevens:								
– overige personele uitgaven	x € 1000,-	19 174	17 980	13 926	17 734	19 096	18 604	19 193
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	10 867	2 826	12 033	5 096	6 444	2 028	2 028
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	8 713	6 459	5 161	5 161	4 094	4 028	4 002
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	38 754	27 265	31 120	27 991	29 634	24 660	25 223
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	111 898	94 718	104 118	92 027	99 170	96 781	77 278

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	10 623	9 911	9 325	9 186	9 126	8 887	8 772
– gemiddeld per vte	x € 1,-	8 182	7 474	9 096	9 433	9 509	9 370	8 587
– totale uitgaven	x € 1000,-	86 919	74 076	84 820	86 654	86 780	83 274	75 324
– vliegtuigbrandstoffen	aantal m ³	119 000	104 200	104 200	104 200	104 200	104 200	104 200
– gemiddeld per vte	x € 1,-	273	261	261	261	261	261	261
– totale uitgaven	x € 1000,-	32 461	27 200	27 200	27 200	27 200	27 200	27 200
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	119 380	101 276	112 020	113 854	113 980	110 474	102 524
Andere volumegegevens:								
– overige materiële uitgaven	x € 1000,-	177 025	188 125	176 315	190 833	138 103	135 462	158 479
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	296 405	289 401	288 335	304 687	252 083	245 936	261 0 03

Kengetallen en volumegegevens beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	350	339	401	429	436	436	436
– gemiddeld salaris	x € 1,-	40 249	40 914	40 863	40 816	40 805	40 805	40 805
– totale salaris uitgaven	x € 1000,-	14 087	13 870	16 386	17 510	17 791	17 791	17 791
Toelagen en uitkering	x € 1000,-	868	774	837	836	838	838	838
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	14 955	14 644	17 223	18 346	18 629	18 629	18 629

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	4 893	4 950	5 029	5 012	4 883	4 847	5 014
Waarvan:								
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	2 873	2 839	2 765	2 653	2 453	2 185	2 017
– gemiddeld salaris	x € 1,-	40 236	39 888	39 783	39 793	39 815	39 849	39 876
– totale uitgaven	x € 1000,-	115 599	113 241	110 000	105 572	97 666	87 071	80 429
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	2 020	2 111	2 264	2 359	2 430	2 662	2 997
– gemiddeld salaris	x € 1,-	25 380	25 382	25 438	25 438	25 438	25 438	25 438
– totale uitgaven	x € 1000,-	51 267	53 581	57 591	60 008	61 814	67 715	76 237
Totaal toegelicht	x € 1000,-	166 866	166 822	167 591	165 580	159 480	154 786	156 666
Andere volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	18 546	19 357	18 973	19 300	19 340	18 410	16 423
– reservepersoneel	x € 1000,-	300	400	400	400	400	400	400
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	18 846	19 757	19 373	19 700	19 740	18 810	16 823
Totaal militair personeel	x € 1000,-	185 712	186 579	186 964	185 280	179 220	173 596	173 489

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	5 243	5 289	5 430	5 441	5 319	5 283	5 450
– gemiddeld per vte	x € 1,-	6 893	4 977	5 155	5 818	5 849	5 822	5 663
– totale uitgaven	x € 1000,-	36 140	26 323	27 993	31 655	31 112	30 760	30 861
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	36 140	26 323	27 993	31 655	31 112	30 760	30 861
Andere volumegegevens								
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	2 165	1 032	2 025	900	900	900	900
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	6 899	4 242	1 300	850	750	750	750
Totaal andere vollumegegevens	x € 1000,-	9 064	5 274	3 325	1 750	1 650	1 650	1 650
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	45 204	31 597	31 318	33 405	32 762	32 410	32 511

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	5 243	5 289	5 430	5 441	5 319	5 283	5 450
– gemiddeld per vte	x € 1,-	7 132	10 871	11 423	12 110	12 579	11 824	11 890
– totale uitgaven	x € 1000,-	37 395	57 496	62 025	65 888	66 910	62 465	64 801
– brandstoffen, oliën en smeermiddelen	aantal m ³	2 375	2 240	2 209	2 187	2 187	2 187	2 187
– gemiddeld per m ³	x € 1,-	938	1 058	1 000	1 063	1 063	1 063	1 063
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 228	2 371	2 210	2 325	2 325	2 325	2 325
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	39 623	59 867	64 235	68 213	69 235	64 790	67 126
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	39 623	59 867	64 235	68 213	69 235	64 790	67 126

Kengetallen en volumegegevens Beleidsartikel 10 Civiele taken

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– actief personeel	aantal vte'n	60	58	56	56	56	56	56
– gemiddeld salaris	x € 1,-	49 617	49 190	48 839	49 232	47 786	47 786	47 786
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 977	2 853	2 735	2 757	2 676	2 676	2 676
Toelagen ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-		39	36	36	36	36	36
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	2 977	2 853	2 735	2 757	2 676	2 676	2 676

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	112	112	126	126	126	126	126
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	95	96	109	109	109	109	109
– gemiddeld salaris	x € 1,-	51 042	59 188	58 110	58 706	58 890	58 890	58 890
– totale uitgaven	x € 1000,-	4 849	5 682	6 334	6 399	6 419	6 419	6 419
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	17	16	17	17	17	17	17
– gemiddeld salaris	x € 1,-	22 118	25 500	27 294	27 294	27 294	27 294	27 294
– totale uitgaven	x € 1000,-	376	408	464	464	464	464	464
Toegelicht bedrag	x € 1000,-	5 225	6 090	6 798	6 863	6 883	6 883	6 883
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	1 090	66	166	149	125	125	125
Totaal militair personeel	x € 1000,-	6 315	6 156	6 964	7 012	7 008	7 008	7 008

Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (KM)

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	2 560	2 393	2 380	2 380	2 380	2 380	2 380
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 443	40 199	40 179	40 179	40 179	40 179	40 179
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	100 975	96 196	95 626	95 626	95 626	95 626	95 626
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	4 687	4 707	4 437	4 567	4 722	4 792	4 797
Totaal ambtelijk personeel	x € 1000,-	105 662	100 903	100 063	100 193	100 348	100 418	100 423

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	2 493	2 030	2 042	2 067	2 092	2 167	2 117
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	1 512	1 326	1 275	1 185	1 095	1 005	925
– gemiddeld salaris	x € 1,-	38 364	39 301	39 133	39 179	39 227	39 298	39 381
– totale uitgaven	x € 1000,-	58 007	52 113	49 894	46 427	42 954	39 494	36 427
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	981	704	767	882	997	1 162	1 192
– gemiddeld salaris	x € 1,-	21 782	21 930	21 876	21 866	21 858	21 849	21 847
– totale uitgaven	x € 1000,-	21 368	15 439	16 779	19 286	21 792	25 388	26 042
Totaal toegelicht	x € 1000,-	79 375	67 552	66 673	65 713	64 746	64 882	62 469
Overige volumegegevens								
– reserve personeel	x € 1000,-	29						
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	7 327	6 463	6 281	6 311	6 346	6 340	6 299
Totaal overige volumegegevens	x € 1000,-	7 356	6 463	6 281	6 311	6 346	6 340	6 299
Totaal militair personeel	x € 1000,-	86 731	74 015	72 954	72 024	71 092	71 222	68 768

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– kleding en uitrusting	aantal vte'n (bp en mp)	5 053	4 423	4 422	4 447	4 472	4 547	4 497
– gemiddeld per vte	x € 1,-	48	60	59	57	57	55	56
– totale uitgaven	x € 1000,-	241	267	261	254	254	251	251
– voeding	aantal vte'n (bp en mp)	5 053	4 423					
– gemiddeld per vte	x € 1,-	166	64					
– totale uitgaven	x € 1000,-	838	282					
– overige persoonsgebonden personele uitgaven overige KM-ressorts	aantal vte'n (bp en mp)	5 053	4 423	4 422	4 447	4 472	4 547	4 497
– gemiddeld per vte	x € 1,-	2 524	3 494	3 738	3 132	3 044	3 013	3 047
– totale uitgaven	x € 1000,-	12 753	15 456	16 531	13 927	13 614	13 701	13 701
Totaal toegelicht	x € 1000,-	13 832	16 005	16 792	14 181	13 868	13 952	13 952
– overige volumegegevens								
– vliegeropleidingen	x € 1000,-	1 269						
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	2 265	2 206	713	712	714	507	507
– inhuur tijdelijk personeel bovenfor- matief	x € 1000,-	7 221	5 638	2 902	4 513	3 353	5 482	4 636
Totaal overige volumegegevens	x € 1000,-	10 755	7 844	3 615	5 225	4 067	5 989	5 143
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	24 587	23 849	20 407	19 406	17 935	19 941	19 095

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	5 053	4 423	4 422	4 447	4 472	4 547	4 497
– gemiddeld per vte	x € 1,-	7 373	8 385	7 814	7 674	7 481	7 436	7 519
– totale uitgaven	x € 1000,-	37 258	37 089	34 553	34 125	33 455	33 813	33 813
Andere volumegegevens: – overige materiële uitgaven	x € 1000,-	64 272	57 783	57 112	58 880	60 198	58 216	58 657
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	101 530	94 872	91 665	93 005	93 653	92 029	92 470

Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (KL)

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	2 922	2 803	2 758	2 702	2 652	2 617	2 598
– gemiddeld salaris	x € 1,-	40 281	41 796	41 677	41 620	41 640	41 659	41 681
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	117 701	117 155	114 946	112 457	110 428	109 022	108 288
Uitkeringen en toelagen	x € 1000,-	6 569	4 567	4 360	4 271	4 192	4 135	4 105
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	124 270	121 722	119 306	116 728	114 620	113 157	112 393

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	6 622	5 718	5 737	5 773	5 831	5 894	5 828
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	3 680	3 182	3 059	2 959	2 880	2 807	2 742
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 127	41 168	40 363	40 499	40 746	40 989	41 240
– totale salaris uitgaven	x € 1000,-	143 987	130 995	123 469	119 836	117 348	115 057	113 080
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	2 942	2 536	2 678	2 814	2 951	3 087	3 086
– gemiddeld salaris	x € 1,-	20 226	21 181	20 918	20 990	21 087	21 167	21 146
– totale uitgaven	x € 1000,-	59 505	53 715	56 018	59 066	62 229	65 342	65 256
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	203 492	184 710	179 487	178 902	179 577	180 399	178 336
Overige uitgaven								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	13 353	13 284	12 713	12 873	13 080	13 289	13 162
Totaal militair personeel	x € 1000,-	216 845	197 994	192 200	191 775	192 657	193 688	191 498

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven ressorts	aantal vte'n (bp en mp)	9 544	8 521	8 495	8 475	8 483	8 511	8 426
– gemiddeld per vte	x € 1,-	1 636	1 777	1 631	1 636	1 642	1 645	1 641
– totale uitgaven	x € 1000,-	15 618	15 138	13 859	13 865	13 929	14 004	13 830
– kleding en uitrusting t.b.v. militair personeel	aantal vte'n (mp)	22 641	21 618	21 763	22 171	22 482	22 406	22 293
– gemiddeld per vte	x € 1,-	1 854	1 977	1 611	1 738	1 557	1 283	1 340
– totale uitgaven	x € 1000,-	41 975	42 744	35 051	38 532	35 004	28 749	29 869
– voeding	aantal vte'n (bp en mp)	31 251	28 780	28 412	28 404	28 265	27 964	27 805
– gemiddeld per vte	x € 1,-	837	579	173	173	139	140	141
– totale uitgaven	x € 1000,-	26 161	16 660	4 923	4 923	3 923	3 923	3 923
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	83 754	74 542	53 833	57 320	52 856	46 676	47 622
Andere volumegegevens:								
– overige personele uitgaven	x € 1000,-	- 7 360	- 7 517	- 6 674	- 6 780	- 6 872	- 6 917	- 6 921
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	2 098	1 816	1 500	1 503	1 500	1 502	1 502
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	2 521	4 150	2 936	2 892	2 890	2 890	2 890
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	- 2 741	- 1 551	- 2 238	- 2 385	- 2 482	- 2 525	- 2 529
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	81 013	72 991	51 595	54 935	50 374	44 151	45 093
Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	9 544	8 521	8 495	8 475	8 483	8 511	8 426
– gemiddeld per vte	x € 1,-	1 078	1 212	1 204	1 205	1 204	1 205	1 194
– totale uitgaven	x € 1000,-	10 289	10 327	10 231	10 211	10 212	10 254	10 061
– inventarisgoederen en klein materieel KL-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 251	28 780	28 412	28 404	28 265	27 964	27 805
– gemiddeld per vte	x € 1,-	593	700	683	361	363	366	369
– totale uitgaven	x € 1000,-	18 520	20 155	19 393	10 247	10 247	10 247	10 247
– data- en telecommunicatie	aantal vte'n (bp en mp)	9 544	8 521	8 495	8 475	8 483	8 511	8 426
– gemiddeld per vte	x € 1,-	2 111	2 979	2 527	2 582	1 790	1 630	1 647
– totale uitgaven	x € 1000,-	20 152	25 386	21 471	21 884	15 187	13 877	13 877
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	48 961	55 868	51 095	42 342	35 646	34 378	34 185
Andere volumegegevens:								
– brandstoffen, olie, smeermiddelen en bedrijfsstoffen	x € 1000,-	14 300	13 399	13 399	13 399	13 399	13 399	13 399
– overige materiële uitgaven	x € 1000,-	113 885	121 216	128 448	120 471	127 168	140 605	138 460
Totaal Andere volumegegevens	x € 1000,-	128 185	134 615	141 847	133 870	140 567	154 004	151 859
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	177 146	190 483	192 942	176 212	176 213	188 382	186 044

Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (KLu)

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	777	626	586	553	515	541	563
– gemiddeld salaris	x € 1,-	36 337	43 565	43 145	43 322	43 874	44 177	43 968
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	26 978	26 065	24 124	22 798	21 436	22 741	23 595
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	1 256	1 207	1 159	1 159	1 159	1 159	1 159
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	28 234	27 272	25 283	23 957	22 595	23 900	24 754

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	1 721	1 309	1 546	1 835	1 619	1 691	1 719
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	873	812	764	738	701	716	708
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 589	41 023	40 569	40 659	40 618	40 443	40 620
Totaal salaris militair personeel BOT	x € 1000,-	34 561	33 311	30 995	30 006	28 473	28 957	28 759
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	848	497	782	1 097	918	975	1 011
– gemiddeld salaris	x € 1,-	31 743	21 109	19 980	19 432	19 638	19 494	19 439
Totaal salaris militair personeel BBT	x € 1000,-	26 918	10 491	15 624	21 317	18 028	19 007	19 653
Toegelicht bedrag	x € 1000,-	61 479	43 802	46 619	51 323	46 501	47 964	48 412
Andere volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	3 371	2 954	2 907	2 901	2 901	2 901	2 901
Totaal militair personeel	x € 1000,-	64 850	46 756	49 526	54 224	49 402	50 865	51 313

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	2 498	1 935	2 132	2 388	2 134	2 232	2 282
– gemiddeld per vte	x € 1,-	5 454	7 385	6 629	5 918	6 624	6 313	6 192
– totale uitgaven	x € 1000,-	13 623	14 290	14 132	14 133	14 136	14 090	14 131
– kleding en uitrusting t.b.v. militair personeel	aantal vte'n (mp)	1 721	1 309	1 546	1 835	1 619	1 691	1 719
– gemiddeld per vte	x € 1,-	782	2 682	2 122	1 630	1 212	1 188	1 169
– totale uitgaven	x € 1000,-	1 346	3 511	3 280	2 991	1 963	2009	2009
– voeding t.b.v. militair personeel	aantal vte'n (mp)	1 721	1 309	1 546	1 835	1 619	1 691	1 719
– gemiddeld per vte	x € 1,-	1 015	1 195	1 010	851	965	924	909
– totale uitgaven	x € 1000,-	1 747	1 564	1 562	1 562	1 562	1 562	1 562
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	16 716	19 365	18 974	18 686	17 661	17 661	17 702
Andere volumegegevens:								
– overige personele uitgaven	x € 1000,-	887	900	900	900	900	900	900
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	973	614	614	614	614	614	614
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	9 985	5 023	5 023	5 023	5 023	5 023	5 023
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	11 845	6 537	6 537	6 537	6 537	6 537	6 537
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	28 561	25 902	25 511	25 223	24 198	24 198	24 239

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	2 498	1 935	2 132	2 388	2 134	2 232	2 282
– gemiddeld per vte	x € 1,-	6 890	8 396	7 732	6 937	7 820	7 461	7 284
– totale uitgaven	x € 1000,-	17 211	16 247	16 484	16 566	16 687	16 653	16 622
Andere volumegegevens:								
– overige materiële uitgaven	x € 1000,-	107 785	101 826	100 787	106 819	105 904	102 314	100 156
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	124 996	118 073	117 271	123 385	122 591	118 967	116 778

Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (KMar)

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	60	72	69	69	69	69	69
– gemiddeld salaris	x € 1,-	38 133	40 931	42 362	42 362	42 362	42 362	42 362
– totale salaris uitgaven	x € 1000,-	2 288	2 947	2 923	2 923	2 923	2 923	2 923
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	58	48	59	59	59	59	59
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	2 346	2 995	2 982	2 982	2 982	2 982	2 982

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	1 183	1 033	756	708	808	876	876
Waarvan:								
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	435	455	431	406	381	356	356
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 333	39 246	38 905	38 921	38 937	38 958	38 958
– totale uitgaven	x € 1000,-	17 110	17 857	16 768	15 802	14 835	13 869	13 869
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	748	578	325	302	427	520	520
– gemiddeld salaris	x € 1,-	19 241	19 266	19 286	19 285	19 286	19 285	19 285
– totale uitgaven	x € 1000,-	14 392	11 136	6 268	5 824	8 235	10 028	10 028
Totaal toegelicht	x € 1000,-	31 502	28 993	23 036	21 626	23 070	23 897	23 897
Andere volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	1 654	1 003	834	792	832	809	719
– reserve personeel	x € 1000,-	60	36	50	50	50	50	50
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	1 714	1 039	884	842	882	859	769
Totaal militair personeel	x € 1000,-	33 216	30 032	23 920	22 468	23 952	24 756	24 666

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	1 243	1 105	825	777	877	945	945
– gemiddeld per vte	x € 1,-	912	2 959	3 101	3 113	3 090	3 077	3 077
– totale uitgaven	x € 1000,-	1 134	3 270	2 558	2 419	2 710	2 908	2 908
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	1 134	3 270	2 558	2 419	2 710	2 908	2 908
Andere volumegegevens								
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	1 766	625	100	100	100	100	100
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	0	100	150	150	150	150	150
Totaal andere vollumegegevens	x € 1000,-	1 766	725	250	250	250	250	250
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	2 900	3 995	2 808	2 669	2 960	3 158	3 158

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	1 243	1 105	825	777	877	945	945
– gemiddeld per vte	x € 1,-	2 733	3 817	3 372	3 408	3 025	3 610	3 593
– totale uitgaven	x € 1000,-	3 397	4 218	2 782	2 648	2 653	3 411	3 395
– brandstoffen, oliën en smeermiddelen	aantal m ³	142	165	169	167	167	167	167
– gemiddeld per m ³	x € 1,-	938	1 058	1 034	1 045	1 045	1 045	1 045
– totale uitgaven	x € 1000,-	133	175	175	175	175	175	175
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	3 530	4 393	2 957	2 823	2 828	3 586	3 570
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	3 530	4 393	2 957	2 823	2 828	3 586	3 570

Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning krijgsmacht (CDC)

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	1 298	1 352	1 333	1 312	1 298	1 298	1 298
– gemiddeld salaris	x € 1,-	41 688	41 490	41 351	41 470	41 479	41 467	41 467
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	54 107	56 095	55 121	54 409	53 840	53 824	53 824
<hr/>								
Toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	2 605	2 504	2 485	2 455	2 445	2 445	2 445
<hr/>								
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	56 712	58 599	57 606	56 864	56 285	56 269	56 269

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n*	1 006	1 214	1 219	1 202	1 186	1 186	1 186
<hr/>								
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	668	812	816	802	787	787	787
– gemiddeld salaris	x € 1,-	56 284	56 564	56 455	56 825	57 196	57 196	57 197
– totale uitgaven	x € 1000,-	37 592	45 930	46 067	45 574	45 013	45 013	45 014
<hr/>								
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	338	364	365	362	361	361	361
– gemiddeld salaris	x € 1,-	33 619	31 398	31 512	31 423	31 443	31 443	31 443
– totale uitgaven	x € 1000,-	11 370	11 429	11 502	11 375	11 351	11 351	11 351
<hr/>								
Totaal toegelicht	x € 1000,-	48 962	57 359	57 569	56 949	56 364	56 364	56 365
<hr/>								
Andere volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	3 293	3 669	3 630	3 504	3 495	3 493	3 493
– IDR/CMH-personeel	x € 1000,-		5 700	5 700	5 700	5 700	5 700	5 700
<hr/>								
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	3 293	9 369	9 330	9 204	9 195	9 193	9 193
<hr/>								
Totaal militair personeel	x € 1000,-	52 255	66 728	66 899	66 153	65 559	65 557	65 558

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven ressorts	aantal vte'n (bp en mp)	2 304	2 528	2 514	2 476	2 446	2 446	2 446
– gemiddeld per vte	x € 1,-	4 123	3 866	3 883	3 947	3 980	3 980	3 980
– totale uitgaven	x € 1000,-	9 500	9 773	9 761	9 773	9 735	9 735	9 735
<hr/>								
Andere volumegegevens:								
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	7 934	2 923	1 978	2 058	2 054	2 069	2 069
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	2 856	2 834	2 427	2 427	2 427	2 427	2 427
<hr/>								
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	10 790	5 757	4 405	4 485	4 481	4 496	4 496
<hr/>								
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	20 290	15 530	14 166	14 258	14 216	14 231	14 231

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	aantal							
- onderhoud voertuigen	kentekens	458	458	471	471	471	471	471
- gemiddeld per kenteken	x € 1,-	6 164	5 306	5 308	5 308	5 308	5 308	5 308
- totale uitgaven	x € 1000,-	2 823	2 430	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
	aantal							
- onderhoud spoorwagons	wagons	403	399	299	227	187	187	187
- gemiddeld per wagon	x € 1,-	1 496	1 694	742	943	786	1 963	1 390
- totale uitgaven	x € 1000,-	603	676	222	214	147	367	260
	aantal x							
- brandstoffen, oliën en smeermidde-	m ³ /1000 km	13 605	2 973	2 973	2 973	2 973	2 973	2 973
- gemiddeld per m ³ /1000 km	x € 1,-	138	641	670	670	670	670	670
- totale uitgaven	x € 1000,-	1 876	1 907	1 993	1 993	1 993	1 993	1 993
	aantal vte'n							
- overige persoonsgebonden materiële	(bp en mp)	2 304	2 528	2 514	2 476	2 446	2 446	2 446
- gemiddeld per vte	x € 1,-	4 866	6 171	6 107	6 282	6 405	6 413	6 427
- totale uitgaven	x € 1000,-	11 211	15 601	15 352	15 554	15 667	15 687	15 720
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	16 513	20 614	20 067	20 261	20 307	20 547	20 473
Andere volumegegevens:								
- inhuur vervoerscapaciteit	x € 1000,-	14 434	12 370	15 528	15 657	15 674	15 667	15 667
- budget werving	x € 1000,-	653	440					
- budget selectie	x € 1000,-	831	1 566	5 160	5 167	5 176	5 176	5 172
- overige onderwijsgerelateerde								
uitgaven	x € 1000,-	1 754						
- uitgaven geneeskundige zorg	x € 1000,-	7 979	4 463	4 471	4 471	4 471	4 471	4 471
- onderhoud gebouwen	x € 1000,-	3 441						
- automatisering	x € 1000,-	8 007	22 798	22 321	22 107	22 125	22 132	22 107
- overige materiële uitgaven	x € 1000,-	26 683	25 833	9 960	4 895	3 184	2 437	2 188
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	63 782	67 470	57 440	52 297	50 630	49 883	49 605
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	80 295	88 084	77 507	72 558	70 937	70 430	70 078

**Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 90 Algemeen
(Kerndepartement)**

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	655	622	576	554	549	544	544
– gemiddeld salaris	x € 1,-	55 221	55 789	56 260	54 865	52 324	51 169	51 515
– totale uitgaven	x € 1000,-	36 170	34 701	32 406	30 395	28 726	27 836	28 024
<hr/>								
Overige volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	1 304	1 117	961	965	932	920	920
<hr/>								
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	37 474	35 818	33 367	31 360	29 658	28 756	28 944

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	222	212	196	195	194	194	194
<hr/>								
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	205	199	184	183	182	182	182
– gemiddeld salaris	x € 1,-	70 312	69 955	70 837	70 459	71 247	71 736	72 159
– totale uitgaven	x € 1000,-	14 414	13 921	13 034	12 894	12 967	13 056	13 133
<hr/>								
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	17	13	12	12	12	12	12
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 353	34 231	33 083	33 333	33 583	33 833	34 083
– totale uitgaven	x € 1000,-	669	445	397	400	403	406	409
<hr/>								
Totaal toegelicht bedrag		15 083	14 366	13 431	13 294	13 370	13 462	13 542
<hr/>								
Overige volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	480	496	410	406	401	396	396
<hr/>								
Totaal militair personeel	x € 1000,-	15 563	14 862	13 841	13 700	13 771	13 858	13 938

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	877	834	772	749	743	738	738
– gemiddeld per vte	x € 1,-	4 909	5 336	6 104	6 251	5 927	5 900	5 900
– totale uitgaven	x € 1000,-	4 305	4 450	4 712	4 682	4 404	4 354	4 354
<hr/>								
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	4 305	4 450	4 712	4 682	4 404	4 354	4 354
<hr/>								
Andere volumegegevens:								
– georganiseerd overleg	x € 1000,-	2 294	2 204	2 379	2 346	2 380	2 380	2 380
– raden en commissies	x € 1000,-	531	531	663	624	624	624	624
– TRIP	x € 1000,-	275	250	382	382	200		
– overige personele zaken	x € 1000,-	1 588	1 559	1 973	2 656	1 637	1 562	1 621
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-	908	1 245	330	230	230	245	245
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	3 137	5 040	3 543	3 237	3 300	3 251	3 221
<hr/>								
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	8 733	10 829	9 270	9 475	8 371	8 062	8 091
<hr/>								
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	13 038	15 279	13 982	14 157	12 775	12 416	12 445

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	877	834	772	749	743	738	738
- gemiddeld per vte	x € 1,-	19 520	23 474	25 494	26 832	30 209	32 336	31 332
- totale uitgaven	x € 1000,-	17 119	19 577	19 681	20 097	22 445	23 864	23 123
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	17 119	19 577	19 681	20 097	22 445	23 864	23 123
Andere volumegegevens:								
- kleine bedrijfsmatige investeringen	x € 1000,-	324	967	779	699	699	699	699
- informatiesystemen	x € 1000,-	9 548	8 394	7 418	6 873	8 207	7 906	8 008
- voertuigen	x € 1000,-	571	613	741	730	652	661	741
- TRIP	x € 1000,-	15	136	10	10			
- kennis en kunde	x € 1000,-	822	716	559	558	558	558	558
- overige materiële uitgaven	x € 1000,-	1 920	4 170	3 441	3 051	3 525	3 259	3 254
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	13 200	14 996	12 948	11 921	13 641	13 083	13 260
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	30 319	34 573	32 629	32 018	36 086	36 947	36 383

Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 90 Algemeen (MIVD)

Ambtelijk burgerpersoneel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal	aantal vte'n	421	431	415	407	399	391	385
– gemiddeld salaris	x € 1,-	46 007	46 798	47 340	47 531	47 900	48 261	48 522
Totaal salaris ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	19 369	20 170	19 646	19 345	19 112	18 870	18 681
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	19 369	20 170	19 646	19 345	19 112	18 870	18 681
Overige volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	905	1 368	1 245	1 241	1 241	1 190	1 190
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	20 274	21 538	20 891	20 586	20 353	20 060	19 871

Militair personeel	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	278	301	317	325	333	341	347
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	269	295	311	319	327	335	341
– gemiddeld salaris	x € 1,-	49 015	50 119	50 955	51 279	51 664	52 048	52 076
– totale uitgaven	x € 1000,-	13 185	14 785	15 847	16 358	16 894	17 436	17 758
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	9	6	6	6	6	6	6
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 333	39 167	39 333	39 667	39 833	40 167	40 500
– totale uitgaven	x € 1000,-	354	235	236	238	239	241	243
Totaal toegelicht bedrag		13 539	15 020	16 083	16 596	17 133	17 677	18 001
Andere volumegegevens								
– toelagen en uitkeringen	x € 1000,-	775	1 016	1 014	1 013	1 013	1 013	1 013
Totaal militair personeel	x € 1000,-	14 314	16 036	17 097	17 609	18 146	18 690	19 014

Overige personele uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	699	732	732	732	732	732	732
– gemiddeld per vte	x € 1,-	3 124	2 844	3 765	3 833	3 902	3 902	3 902
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 184	2 082	2 756	2 806	2 856	2 856	2 856
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	2 184	2 082	2 756	2 806	2 856	2 856	2 856
Andere volumegegevens:								
– overige uitgaven	x € 1000,-	77	277	262	262	262	262	272
– inhuur tijdelijk personeel formatief	x € 1000,-		421	150	150	150	150	150
– inhuur tijdelijk personeel bovenformatief	x € 1000,-	1 996	412	320	320	320	320	320
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	2 073	1 110	732	732	732	732	742
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	4 257	3 192	3 488	3 538	3 588	3 588	3 598

Materiële uitgaven	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	699	732	732	732	732	732	732
– gemiddeld per vte	x € 1,-	3 247	3 575	3 133	3 133	3 133	3 133	3 133
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 270	2 617	2 293	2 293	2 293	2 293	2 293
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	2 270	2 617	2 293	2 293	2 293	2 293	2 293
Andere volumegegevens:								
– kleine bedrijfsmatige investeringen	x € 1000,-	8 542	10 918	10 434	10 666	10 654	10 512	10 455
– overige materiële uitgaven	x € 1000,-	715	1 565	1 540	1 540	1 540	1 540	1 540
Totaal andere volumegegevens	x € 1000,-	9 257	12 483	11 974	12 206	12 194	12 052	11 995
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	11 527	15 100	14 267	14 499	14 487	14 345	14 288

**Kengetallen en volumegegevens niet-beleidsartikel 90 Algemeen
(Pensioenen en uitkeringen)**

Militaire en nabestaanden-pensioenen	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	4 530	4 490	4 419	4 360	4 304	4 254	4 216
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	6 907	7 100	6 932	6 942	6 956	6 971	6 984
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	31 288	31 877	30 633	30 269	29 937	29 656	29 443

Militaire diensttijdpensioenen	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	24 740	26 363	26 545	26 719	26 769	26 738	26 755
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	13 880	13 517	13 004	13 184	13 181	12 843	12 473
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	343 397	356 341	345 200	352 252	352 829	343 397	333 723
Kapitaaldekking nominale bijdrage	x € 1000,-	27 239	47 429	86 789	92 425	92 950	92 929	92 510
Nominale bijdrage prepensioen	x € 1000,-			75 408	75 804	76 192	76 118	75 912
Totaal militaire diensttijdpensioenen	x € 1000,-	370 636	403 770	507 397	520 481	521 971	512 444	502 145

Militaire Invaliditeitspensioenen	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Invaliditeitspensioenen ex-dienstplichtigen < 65 jaar								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	6 309	6 408	6 226	6 019	5 790	5 545	5 295
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	5 382	5 267	5 131	5 131	5 131	5 131	5 133
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	33 954	33 752	31 945	30 885	29 710	28 453	27 179
Invaliditeitspensioenen beroeps < 65 jaar								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	977	960	998	1 037	1 077	1 121	1 164
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	6 456	6 467	6 297	6 293	6 307	6 289	6 283
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	6 308	6 208	6 284	6 526	6 793	7 050	7 313
Invaliditeitspensioenen ex-dienstplichtigen >= 65 jaar								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	3 940	3 966	4 033	4 119	4 218	4 319	4 405
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	5 429	5 474	5 329	5 326	5 322	5 318	5 316
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	21 391	21 711	21 491	21 937	22 449	22 967	23 418
Invaliditeitspensioenen beroeps >= 65 jaar								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	1 224	1 211	1 150	1 092	1 034	981	930
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	7 761	7 604	7 412	7 419	7 426	7 430	7 442
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	9 500	9 209	8 524	8 102	7 679	7 289	6 921
Arbeidsongeschiktheidspensioenen < 15%								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	2 704	2 770	2 923	3 081	3 198	3 284	3 378
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	704	686	667	668	667	668	668
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 904	1 899	1 951	2 057	2 132	2 194	2 255
Bovenwettelijke Arbeidsongeschiktheid								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	1 032	1 054	1 054	1 054	1 054	1 054	1 054
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	4 262	4 408	4 294	4 294	4 294	4 294	4 295
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	4 398	4 646	4 526	4 526	4 526	4 526	4 527
Suppletierегeling								
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	467	481	481	481	481	481	481
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	5 242	5 497	5 356	5 356	5 356	5 356	5 358
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	2 448	2 644	2 576	2 576	2 576	2 576	2 577
Totaal militaire invaliditeitspensioenen		79 903	80 069	77 297	76 609	75 865	75 055	74 190

Uitkeringswet gewezen militairen	Eenheid	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	11 283	11 565	11 909	11 990	11 894	11 712	11 442
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	37 474	38 355	38 334	37 627	37 397	37 258	37 126
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	422 822	443 573	456 514	451 153	444 799	436 365	424 790
Overige volumegegevens								
- sociale zorg	x € 1000,-	6 090	6 001	6 001	6 001	6 001	6 001	6 001
- overige uitkeringen	x € 1000,-	6 487	6 139	6 139	6 139	6 139	6 139	6 139
- reserve-overdracht	x € 1000,-	14 047	13 340	7 617	8 230	8 354	9 372	9 372
- veteranenbeleid	x € 1000,-	1 040	1 380	2 044	1 559	1 555	1 555	1 555
Totaal overige volumegegevens	x € 1000,-	27 664	26 860	21 801	21 929	22 049	23 067	23 067
Totaal uitkeringswet gewezen militairen	x € 1000,-	450 486	470 433	478 315	473 082	466 848	459 432	447 857

Technische toelichting toerekening uitgaven*Inleiding*

Omdat bij Defensie «Algemene beleidsdoelstellingen» en de «Nader geoperationaliseerde doelstellingen» niet samenvallen met de organisatieonderdelen, zijn hier toerekeningen nodig om zichtbaar te maken welke uitgaven worden gedaan voor het bereiken van de doelstellingen. In de beleidsartikelen 1, 2, 3, 4 zijn daarom naast de budgettaire gevolgen van beleid (uitgaven door organisaties) extra-comptabele overzichten opgenomen die de uitgaven uit het betreffende beleidsartikel en het niet-beleidsartikel ondersteuning krijgsmacht samenvoegen. In het beleidsverslag over 2005 zal de realisatie nader worden verantwoord. De gehanteerde grondslagen die bij de toerekening zijn gehanteerd, worden hieronder kort toegelicht. Ten aanzien van de algemene beleidsdoelstellingen blijft hierbij de kanttekening bestaan dat de uitgaven ten behoeve van «bevordering internationale rechtsorde» en «ondersteuning civiele autoriteiten» additionele uitgaven zijn. Dit is niet hetzelfde als de integrale uitgaven van bijvoorbeeld bepaalde vredesoperaties in een bepaald jaar. De uitgaven om eenheden gereed te hebben voor alle inzet valt immers automatisch bij de uitgaven voor de algemene beleidsdoelstelling «bescherming grondgebied».

Toe te rekenen uitgaven

De toe te rekenen uitgaven omvatten drie categorieën. Allereerst bevat het de uitgaven van de operationele eenheden zelf. Daar waar die uitgaven een algemener karakter hebben, zijn deze naar rato van financieel volume of personele aantallen verdeeld over de nader geoperationaliseerde doelstellingen. De tweede categorie betreft de uitgaven aan ondersteuning uit het artikel ondersteuning krijgsmacht. Daarbij is zoveel mogelijk getracht om de producten aan de afnemers te relateren en de uitgaven aan de producten. Dit is meestal een combinatie van directe uitgaven en uren vermenigvuldigd met een tarief. Bij opleidingen zijn de uitgaven gedeeld door soorten opleidingen en dagen. De derde categorie betreft de uitgaven die (Dico) CDC-eenheden ten behoeve van de diverse nader geoperationaliseerde doelstellingen hebben geraamd.

Nog niet toe te rekenen uitgaven

In de huidige opzet is een eerste concrete stap gezet van toerekening. Er is niet voor gekozen om nu ook al indirecte toerekeningen te maken (uitgaven van ondersteunende eenheden voor andere ondersteunende eenheden). Ook is het soms nog niet goed mogelijk om bepaalde uitgaven aan de producten te relateren. Het is expliciet wel de bedoeling dat deze uitgaven in de toekomst restloos worden toegerekend.

Niet toe te rekenen uitgaven

Tot slot blijft er een viertal soorten uitgaven over die niet worden toegerekend aan de doelstellingen. In algemene zin betreffen het uitgaven die wel in een bepaald jaar worden gedaan maar niet aan de doelstelling voor dat jaar worden toegerekend. Dit betreffen ten eerste de investeringen; uitgaven voor keuring, werving en initiële opleiding; wachtgelden en inactiviteitswedden en tot slot de apparaatsuitgaven. Investerings in nieuwe wapensystemen kunnen bijvoorbeeld niet aan de bestaande wapensystemen worden toegerekend. De wisseling van betalingen zal voorts te grote schommelingen veroorzaken. De uitgaven voor keuringen/werving/initiële opleidingen worden toegerekend tot het niveau van

krijgsmachtdeel. Een nadere verdeling is niet goed te maken omdat bijvoorbeeld een initieel opgeleide militair over meerdere jaren wordt ingezet. De wachtgelden/inactiviteitswedden zijn ook niet toegerekend omdat het feitelijk uitgaven zijn van de realisatie van de doelstellingen uit het verleden. Tot slot zijn de uitgaven aan het apparaat van een krijgsmachtdeel (met uitzondering van directe uitgaven voor geoperationaliseerde doelstellingen) niet toegerekend maar separaat zichtbaar gehouden.

Overzicht extra comptabele toerekening uitgaven aan doelstellingen

Algemene beleidsdoelstelling	Nader geoperationaliseerde doelstellingen	uitgaven in € 1.000	relatief aandeel	
	Eskaderschepen	256.285	19%	Totaal ten behoeve van Koninklijke marine 1.322.148
	Onderzeedienst	52.059	4%	
	Mijnendienst	75.053	6%	
	Helikoptergroep	79.521	6%	
	Maritieme patrouillegroep	59.016	4%	
	Marinierseenheden	162.539	12%	
	Caribische eenheden	61.599	5%	
	Investeringen	306.604	23%	
Niet of nog niet toerekenbaar KM	269.472	20%		
Bescherming grondgebied (w.o. inzetbaar hebben en houden eenheden voor alle defensietaken) 5.497.521	HRF(L)HQ	28.314	1%	Totaal ten behoeve van Koninklijke landmacht 2.432.915
	Air Manoeuvre Brigade	115.397	5%	
	Gemechaniseerde brigade 13	121.633	5%	
	Gemechaniseerde brigade 41	133.636	5%	
	Gemechaniseerde brigade 43	117.141	5%	
	Combat Support and Support Command	124.730	5%	
	Divisie logistiek commando	186.801	8%	
	Overig	145.324	6%	
	Investeringen	500.048	21%	
	Niet of nog niet toerekenbaar KL	959.891	39%	
		Jachtvliegtuigen	304.987	
Helikopters		188.252	14%	
Luchttransport		54.683	4%	
Geleide wapens		74.037	5%	
Commandovoering		27.268	2%	
Investeringen		294.584	22%	
Niet of nog niet toerekenbaar Klu		408.627	30%	
	Taakveld 1 Beveiliging	50.718	13%	Totaal ten behoeve van Koninklijke marechaussee 390.020
	Taakveld 2 Handhaving vreemdelingenwet	123.553	32%	
	Taakveld 3 Politietaken Defensie	64.860	17%	
	Taakveld 4 Politietaken burgerluchtvaartterreinen	11.065	3%	
	Taakveld 5 Assistentieverlening en bijstand	5.532	1%	
	Investeringen	43.100	11%	
Niet of nog niet toerekenbaar Kmar	91.191	23%		
Additionele uitgaven bevordering internationale rechtsorde 406.427	VN-contributie	49.500	12%	Additionele uitgaven bevordering internationale rechtsorde 406.427
	SFOR/EUFOR	38.000	9%	
	Afghanistan Apaches	2.500	1%	
	PRT Afghanistan	11.000	3%	
	Stabilisatiemacht Irak	34.000	8%	
	EUPM	2.000	0%	
	NAVO PSO/EU operatie	2.900	1%	
	Overige operaties	5.900	1%	
	Restant voorziening crisisbeheersingsoperaties	49.201	12%	
	Bijdrage aan Navo	99.852	25%	
	EVDB	87.900	22%	
	Attachés	22.109	5%	
	Overige internationale samenwerking	1.565	0,4%	
	Additionele uitgaven Ondersteuning civiele autoriteiten 35.077	Kustwacht NA&A	21.571	
Kustwacht Nederland		5.414	15%	
Explosievenopruijing		8.092	23%	
Hulp aan civiele overheden		0	0%	

Overzicht herkomst extra comptabele uitgaven in beleids- en niet-beleidsartikelen (2005)

	Beleidsartikelen		Niet-beleidsartikelen												
<table border="1"> <tr> <td>Totaal ten behoeve van Koninklijke marine</td> </tr> <tr> <td>1.322.148</td> </tr> <tr> <td>100%</td> </tr> </table>	Totaal ten behoeve van Koninklijke marine	1.322.148	100%	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 01 Koninklijke marine</td> </tr> <tr> <td>1.007.725</td> </tr> <tr> <td>76%</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 01 Koninklijke marine	1.007.725	76%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke marine</td> </tr> <tr> <td>285.089</td> </tr> <tr> <td>22%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke marine	285.089	22%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden</td> </tr> <tr> <td>29.334</td> </tr> <tr> <td>2%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden	29.334	2%
Totaal ten behoeve van Koninklijke marine															
1.322.148															
100%															
Beleidsartikel 01 Koninklijke marine															
1.007.725															
76%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke marine															
285.089															
22%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden															
29.334															
2%															
<table border="1"> <tr> <td>Totaal ten behoeve van Koninklijke landmacht</td> </tr> <tr> <td>2.432.915</td> </tr> <tr> <td>100%</td> </tr> </table>	Totaal ten behoeve van Koninklijke landmacht	2.432.915	100%	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht</td> </tr> <tr> <td>1.793.077</td> </tr> <tr> <td>74%</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht	1.793.077	74%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke landmacht</td> </tr> <tr> <td>556.043</td> </tr> <tr> <td>23%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke landmacht	556.043	23%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden</td> </tr> <tr> <td>83.795</td> </tr> <tr> <td>3%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden	83.795	3%
Totaal ten behoeve van Koninklijke landmacht															
2.432.915															
100%															
Beleidsartikel 02 Koninklijke landmacht															
1.793.077															
74%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke landmacht															
556.043															
23%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden															
83.795															
3%															
<table border="1"> <tr> <td>Totaal ten behoeve van Koninklijke luchtmacht</td> </tr> <tr> <td>1.352.438</td> </tr> <tr> <td>100%</td> </tr> </table>	Totaal ten behoeve van Koninklijke luchtmacht	1.352.438	100%	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht</td> </tr> <tr> <td>1.106.125</td> </tr> <tr> <td>82%</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht	1.106.125	82%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke luchtmacht</td> </tr> <tr> <td>220.873</td> </tr> <tr> <td>16%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke luchtmacht	220.873	16%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden</td> </tr> <tr> <td>25.440</td> </tr> <tr> <td>2%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden	25.440	2%
Totaal ten behoeve van Koninklijke luchtmacht															
1.352.438															
100%															
Beleidsartikel 03 Koninklijke luchtmacht															
1.106.125															
82%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke luchtmacht															
220.873															
16%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden															
25.440															
2%															
<table border="1"> <tr> <td>Totaal ten behoeve van Koninklijke marechaussee</td> </tr> <tr> <td>390.020</td> </tr> <tr> <td>100%</td> </tr> </table>	Totaal ten behoeve van Koninklijke marechaussee	390.020	100%	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee</td> </tr> <tr> <td>345.179</td> </tr> <tr> <td>89%</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee	345.179	89%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke marechaussee</td> </tr> <tr> <td>33.993</td> </tr> <tr> <td>9%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke marechaussee	33.993	9%	<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden</td> </tr> <tr> <td>10.848</td> </tr> <tr> <td>3%</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden	10.848	3%
Totaal ten behoeve van Koninklijke marechaussee															
390.020															
100%															
Beleidsartikel 04 Koninklijke marechaussee															
345.179															
89%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning Koninklijke marechaussee															
33.993															
9%															
Niet-beleidsartikel 60 Ondersteuning CDC eenheden															
10.848															
3%															
			<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 Nog niet/ niet toerekenbaar +/- ontvangsten MRC/MGFB</td> </tr> <tr> <td>121.447</td> </tr> <tr> <td>22.950</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 Nog niet/ niet toerekenbaar +/- ontvangsten MRC/MGFB	121.447	22.950									
Niet-beleidsartikel 60 Nog niet/ niet toerekenbaar +/- ontvangsten MRC/MGFB															
121.447															
22.950															
	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 09 Uitvoeren Crisisbeheersingsoperaties</td> </tr> <tr> <td>195.000</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 09 Uitvoeren Crisisbeheersingsoperaties	195.000		<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 60 totaal KMD'n en CDC</td> </tr> <tr> <td>1.389.811</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 60 totaal KMD'n en CDC	1.389.811								
Beleidsartikel 09 Uitvoeren Crisisbeheersingsoperaties															
195.000															
Niet-beleidsartikel 60 totaal KMD'n en CDC															
1.389.811															
<table border="1"> <tr> <td>Additionele uitgaven bevordering internationale rechtsorde</td> </tr> <tr> <td>406.427</td> </tr> </table>	Additionele uitgaven bevordering internationale rechtsorde	406.427	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 11 Internationale samenwerking</td> </tr> <tr> <td>211.426</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 11 Internationale samenwerking	211.426		<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven</td> </tr> <tr> <td>1.407</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven	1.407						
Additionele uitgaven bevordering internationale rechtsorde															
406.427															
Beleidsartikel 11 Internationale samenwerking															
211.426															
Niet-beleidsartikel 70 Geheime uitgaven															
1.407															
<table border="1"> <tr> <td>Additionele uitgaven Ondersteuning civiele autoriteiten</td> </tr> <tr> <td>35.077</td> </tr> </table>	Additionele uitgaven Ondersteuning civiele autoriteiten	35.077	<table border="1"> <tr> <td>Beleidsartikel 10 Ondersteuning civiele autoriteiten</td> </tr> <tr> <td>35.077</td> </tr> </table>	Beleidsartikel 10 Ondersteuning civiele autoriteiten	35.077		<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 80 Nominaal en onvoorzien</td> </tr> <tr> <td>127.264</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 80 Nominaal en onvoorzien	127.264						
Additionele uitgaven Ondersteuning civiele autoriteiten															
35.077															
Beleidsartikel 10 Ondersteuning civiele autoriteiten															
35.077															
Niet-beleidsartikel 80 Nominaal en onvoorzien															
127.264															
			<table border="1"> <tr> <td>Niet-beleidsartikel 90 Algemeen</td> </tr> <tr> <td>1.461.066</td> </tr> </table>	Niet-beleidsartikel 90 Algemeen	1.461.066										
Niet-beleidsartikel 90 Algemeen															
1.461.066															

AAR	= Air to Air Refuelling
ABNL	= Admiraal Benelux
ABP	= Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
ACCS	= Air Command and Control System
AGS	= Alliance Ground Surveillance
AIV	= Adviesraad Internationale Vraagstukken
AIVD	= Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AMAR	= Algemeen Militair Ambtenaren Reglement
AMB	= Air Manoeuvre Brigade
AMCC	= Allied Movement Coordination Centre
AOCS	= Air Operations Control Station
AR(K)	= Algemene Rekenkamer
ASE	= Aircraft Survivability Equipment
ASR	= Airfield Surveillance Radar
AVD	= Audiovisuele Dienst
AVI	= Afdeling Verbindingsinlichtingen
AWACS	= Airborne Early Warning and Control System
BBE	= Bijzondere Bijstands Eenheid
BDL	= Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten
BDR	= Battle Damage Repair
BDZ	= Bevelhebber der Zeestrijdkrachten
BHMAC	= Bosnia-Herzegovina Mine Action Centre
BIMS	= Bureau Internationale Militaire Sport
BIV	= Bestuurlijke Informatievoorziening
BKAC	= Bosnia Kosovo Air Component
BLS	= Bevelhebber der Landstrijdkrachten
BMC4I	= Battlefield Management Command, Control, Communication, Computerisation and Intelligence
BMS	= Battlefield Management System
BPB	= Beleids-, Plannings- en Begrotings(procedure)
BSOA	= Beleidsvoorbereiding, Specialistisch Onderzoek en Advies
BTW	= Belasting Toegevoegde Waarde
BU(I)ZA	= (Ministerie van) Buitenlandse Zaken
BVB	= Bewijs van Bevoegdheid
C2	= Command and Control
C2SC	= Command and Control Support Centre
CAMS	= Centrum voor Automatisering van Missiekritieke Systemen
CBD	= Centraal Betaalkantoor Defensie
CBMS	= Centrale Beheersorganisatie Militair Salarissysteem
CBRN	= Chemisch, Biologisch, Radiologisch en Nucleair
CDC	= Commando Dienstencentra
CDV	= Competitieve DienstVerlening
CIMIC	= Civil-Military Cooperation
CIS	= Commando- en Informatiesystemen
CKMARNs	= Commandant van het Korps Mariniers
CKW	= Commandant Kustwacht
CLSK	= Commando Land-/Luchtstrijdkrachten
CMBA	= Civiel-Militaire Bestuursafspraken
CMH	= Centraal Militair Hospitaal
CO	= Centrale Organisatie
COLPRO	= Collective Protection
CRC	= Control and Reporting Centre

CSSC	= Combat Support and Support Command
CTG	= Commander Task Group
CTL	= Commandant Tactische Luchtmacht
CTM	= Centrum voor Technologie en Missieondersteuning
CUP	= Capability Upgrade Programme
CVP	= Concept Validation Phase
CZMCARIB	= Commandant der Zeemacht in het Caribisch Gebied
CZMNED	= Commandant der Zeemacht Nederland
CZSK	= Commando Zeestrijdkrachten
DAC	= Development Assistance Committee
DARIC	= Dienst Archieven Registratie- en Informatiecentrum
DBB	= Defensie Bureau Buitenland
DBZV	= Dienst Buitenlandse Zaken Voorzieningenstelsel
DDG	= Duik- en Demonteer Groep (Koninklijke Marine)
DDR	= Disarmament, Demobilisation and Reintegration
DEMCIS	= Defensie Materieel Codificatie Informatie Systeem
DGC	= Divisie Gevechtssteun Commando
DGV	= Diensten voor Geestelijke Verzorging
DGW&T	= Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen
DHO	= Defensie Horeca Organisatie
DICO	= Defensie Interservice Commando
DICTU	= Defensie ICT-uitvoeringsorganisatie
DIV	= Documentaire Informatievoorziening
DIVAB	= (Deltaplan) Documentaire Informatievoorziening en Archiefbeheer
DLC	= Divisie Logistiek Commando
DMC	= Defensie Materieel Codificatiecentrum
DMO	= Defensie Materieelorganisatie
DMP	= Defensiematerieelkeuze Proces
DOC	= Defensie Operatiecentrum
DTO	= Defensie Telematica Organisatie
DVD	= Dienst Vastgoed Defensie
DVVO	= Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie
DWO	= Divisie Wapensysteem Ondersteuning
EAC	= European Airlift Centre
EACC	= European Airlift Coordination Cell
ECAC	= European Civil Aviation Conference
ECAP	= European Capabilities Action Plan
EGF	= European Gendarmerie Force
EOCKL	= Explosieven Opruimingscommando Koninklijke Landmacht
EOD	= Explosieven Opruimingsdienst
EOV	= Elektronische oorlogsvoering
ERP	= Enterprise Resource Planning
ESSM	= Evolved Sea Sparrow Missile
EU	= Europese Unie
EUBG	= EU Battle group
EUMM	= European Union Monitoring Mission
EUPM	= European Union Police Mission
EVDB	= Europees Veiligheids- en Defensiebeleid
FGBADS	= Future Ground Based Air Defence System
FLR	= Forces of Lower Readiness
FMW	= Faculteit Militaire Wetenschappen
FP	= Force Protection
FWIT	= Fighter Weapon Instructor Training
FYROM	= Former Yugoslavian Republic of Macedonia

GGWKLu	= Groep Geleide Wapens Koninklijke Luchtmacht
GJP	= Generiek Oefenjaarplan
GLVD	= Grondgebonden Luchtverdediging
GOEM	= Groep Operationele Eenheden Mariniers
GPS	= Global Positioning System
GTK	= Gepantzerd Transport Kraftfahrzeug
GW	= Gedragwetenschappen
HGIS	= Homogene Groep Internationale Samenwerking
HLG	= Headline Goal
HMA	= Hoogste Medische Autoriteit
HOV	= Hydrografische Opnemingsvaartuigen
HRF	= High Readiness Forces
HRF(L)HQ	= High Readiness Forces (Land) Headquarters
ICT	= Informatie- en Communicatietechnologie
IDL	= Instituut Defensieleergangen
IDP	= Integraal DefensiePlan
IEVO	= (Projectgroep) Interne/externe Veiligheidsonderzoek
IGC	= Intergouvernementele Conferentie
IGV	= Infanterie Gevechtsvoertuig
IKS	= Instituut Keuring en Selectie (Defensie)
IRT	= Immediate Respons Team
ISAF	= International Security Assistance Force
ISTAR	= Intelligence Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance
IV	= Informatievoorziening
IV&C	= Informatievoorziening en commandovoering
IVB	= Informatievoorzieningsbedrijf
JADC	= Joint Air Defence Centre
JADS	= Joint Air Defence School
JASSM	= Joint Air to Surface stand off missile
JIATF	= Joint Inter Agency Task Force
JOP	= Jaarlijks Oefen Programma
JSF	= Joint Strike Fighter
JSOW	= Joint stand off wapen
JUZA-P	= Juridische zaken – personeel
KFOR	= Kosovo Force
KIM	= Koninklijk Instituut voor de Marine
KL	= Koninklijke Landmacht
KLU	= Koninklijke Luchtmacht
KM	= Koninklijke Marine
KMA	= Koninklijke Militaire Academie
KMAR	= Koninklijke Marechaussee
KMSL	= Koninklijke Militaire School Luchtmacht
KNLWM	= Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum («Generaal Hofer»)
KTO	= Klanttevredenheidsonderzoek
KTOMM	= Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum
KWNA&A	= Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba
KWNED	= Kustwacht Nederland
LAS	= Landmachtstaf
LBB	= Landelijk Bevoorradingsbedrijf
LCC	= Land Component Command
LCF	= Luchtverdedigings- en Commandofregat
LCG	= Luchtmacht Commando- en informatiesystemengroep
LCKLu	= Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht

LDR	=	Logistieke Divisie Rhenen
LDW	=	Logistieke Divisie Woensdrecht
LMG	=	Luchtmacht meteorologische groep
LOA	=	Letter of Offer and Acceptance
LPD	=	Landing Platform Dock
LTBF	=	Long Term Build-up Forces
LUH	=	Light Utility Helicopters
LUMOB	=	Luchtmobiele brigade
LVB	=	Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig
MALE	=	Medium Altitude Long Endurance
MANPAD	=	Man Portable Air Defence
MAP	=	Membership Action Plan
MARIN	=	Maritiem Research Instituut Nederland
MARNSBAT	=	Mariniersbataljon
MASE	=	Multi Aegis Site Emulator
MATLOGCO	=	Materieel-Logistiek Commando
MB	=	Marinebedrijf/Militair budget
MCW	=	Mechanisch Centrale Werkplaats
MDD	=	Maatschappelijke Dienst Defensie
ME	=	Mobiele Eenheid
MEADS	=	Medium Extended Air Defence System
MEDEVAC	=	Medische Evacuatie
MEO	=	Meest efficiënte Organisatie
MGFB	=	Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf
MILATCC	=	Military Air Traffic Control Centre
MILSATCOM	=	Militaire Satelliet Communicatie
MIVD	=	Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
MLU	=	Midlife Update
MMHS	=	Military Message Handling System
MNMCC	=	Multinational Movement Coordination Centre
MNTF	=	Multinational Task Force
MOB	=	Main Operating Base
MOC	=	Mariniersopleidingscentrum
MOE	=	Midden- en Oost-Europese (landen)
MOO	=	Medewerkers Opinieonderzoek
MOST	=	Monitoring, Observation, Surveillance and Targeting
MOU	=	Memorandum of Understanding
MPA	=	Maritiem Patrouillevliegtuig
MPO	=	Materieel Projecten Overzicht/Militaire post-organisatie
MPR	=	Medium Power Radar
MRAT	=	Medium Range Anti-Tank
MRC	=	Militair Revalidatie Centrum
MTADS	=	Modernized Target Acquisition and Designation Sight
MTBMD	=	Maritieme Theatre Ballistic Missile Defence
MTFP	=	Medium Term Financial Plan
MTRP	=	Medium Term Resource Plan
MTV	=	Mobiel Toezicht Vreemdelingen
NAFIN	=	Netherlands Armed Forces Integrated Network
NATINEADS	=	Nato Integrated extended Air Defence System
NATCO	=	Nationaal Commando
NATO	=	North Atlantic Trust Organisation
NATRES	=	Nationale Reserve
NAVO	=	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NBC	=	Nucleair Biologisch Chemisch

NCB	= Nationaal Codificatie Bureau
NDMC	= Nationale Datalink Management Cell
NGA	= National Governmental Agency
NIMCIS	= Nieuwe Generatie Mariniers Communicatie- en Informatiesysteem
NIOD	= Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie
NLR	= Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium
NLSWAN	= Netherlands Secure Wide Area Network
NRF	= Nato Response Force
NSE	= Nationaal Support Element
NSK	= Nieuw salarissysteem Krijgsmacht
NSO	= Nationale SIGINT- (signal intelligence)organisatie
NSWAN	= Nato Secure Wide Area Network
NTM	= Notice to Move
NVIP	= Navo Veiligheids- en Investeringsprogramma
O&T	= Opleiding en training
OB	= Ontwerpbegroting
OC	= Opleidingscentrum
OCMGD	= Opleidingscentrum Militair Geneeskundige Diensten
ODA	= Official Development Assistance
OESO	= Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OGRV	= Object Grondverdediging
OGS	= Operationele Gereedheidsstatus
OI&A	= Organisatie Informatie en Automatisering
OIB	= Onderzoeken Interne Beheersing
OID	= Overige Interservice Diensten
OIV	= Operationele Informatievoorziening
OKLU	= Opleidingen Koninklijke Luchtmacht
OKM	= Opleidingen Koninklijke Marine
OPCO	= Operationeel Commando
OPEVAL	= Operational Evaluation
OTCO	= Opleidings- en Trainingscommando
OVSE	= Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
P&O	= Personeel en Organisatie
PA	= Pacer Amstel
PAM	= Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit
PARESTO	= Paarse Restauratieve Organisatie
PCC	= Prague Capabilities Commitment
PDU	= Police Development Unit
PERSCO	= Personeels Commando
PfP	= Partnership for Peace
PHAROS	= Plan Handling and Radar Operating System
PHG	= Police Headline Goal
PIA	= Professionele Inkoop en Aanbesteding
PPS	= Publiekprivate Samenwerking
PRT	= Provincial Reconstruction Team
PRTL	= Pantserbatterijen tegen Luchtdoelen
PSA	= Dienst Personeels- en Salarisadministratie
PvV	= Partnerschap voor de Vrede
PV	= Personeelsvoorziening
RCC	= Redding CoördinatieCentrum
RMC	= Regionaal Militair Commando
RPE	= Regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid

RSOM	= Reception, Staging and Onward Movement
RVE	= Resultaat Verantwoordelijke Eenheid
SAR	= Search and Rescue
SBK	= Sociaal Beleidskader
SBOT	= Specifiek Beleid Opleiden en Trainen
SDD	= System Desing and Development
SFIR	= Stabilization Force Iraq
SFOR	= Stabilization Force
SHORAD	= Short Range Air Defence
SIGINT	= Signal Intelligence
SM	= Standard Missile
SMP	= Soldier Modernisation Programme
SOSTAR	= Stand-Off Surveillance Target Acquisition Radar (Equipment)
SPEER	= Strategic Process and ERP enabled reengineering
SRAT	= Short Range Antitank
SSM	= Single Service Management
SSP	= Single Service Procurement
SSR	= Security Sector Reform/Secondary Surveillance Radar
STO	= Survive to Operate
STOAG	= Stichting Bijzondere Scholen op Algemene Grondslag
TACTIS	= Tactische Indoor Simulatie
TBMD	= Theater Ballistic Missile Defence (System)
TDN	= Topografische Dienst
TF	= Tactical Firing
TGP	= Target Pods
THG/KLU	= Tactische Helikoptergroep Koninklijke Luchtmacht
TITAAN	= Theatre Independent Tactical Army and Airforce Network
TL	= Tactische Luchtmacht
TNO-DO	= (Nederlandse organisatie voor) Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek – Defensie Onderzoek
TROSTELEM	= Trainingsondersteuningselement
TVCN	= Tolk- en vertaalcentrum
UKW	= Uitkeringswet Gewezen Militairen
UNHAN	= United Nations Humanitarian Air Service
UNIFIL	= United Nations Interim Force in Lebanon
UNMIL	= United Nations Mission in Liberia
UNTSO	= United Nations Truce Supervision Organisation
URAV	= Unmanned Reconnaissance Aerial Vehicle
UWV	= Uitvoeringsinstelling Werknemersverzekeringen
VBTB	= Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording
VIK	= (Bureau) Vorderingen, inhoudingen en verrekeningen
VLB	= Vliegbasis
VN	= Verenigde Naties
VOA	= Verhaalswet Ongevallen Ambtenaren
VOTC	= Vliegveiligheids Oefen- en Testcentrum
VROM	= (Ministerie van) Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VT	= Veldtenue
VTE	= Volletijdsequivalent
VWS	= (Ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
VZK	= Verzekeringsgeneeskunde

WFP	=	World Food Programme
WIV	=	Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
WLS	=	Wissellaadsystemen
WOO	=	Wetenschappelijk Onderzoek en Ontwikkeling
WTS	=	Wapen- en transportsystemen
WVO	=	Wet Veiligheidsonderzoeken
WW	=	Werkloosheidswet
ZBO	=	Zelfstandig Bestuursorgaan
ZVD	=	Ziektekostenvoorziening Defensiepersoneel
ZVO	=	Ziektekostenvoorziening Overheidspersoneel